

HOTĂRĂRILE ȘI DECIZIILE

Curții Europene a Drepturilor Omului
în cauzele moldovenești

Volumul VIII

1 iulie 2008 – 31 decembrie 2008

CZU 341.64(4)(094):342.72/.73(478)

C 95

Editura GUNIVAS

str. Ion Creangă 62/4, Chișinău MD-2064,

Republica Moldova

Tel.: (+373 22) 92 71 78, 92 71 80

Tel./Fax (+373 22) 59 39 32

E-mail: gunivas@gmail.com

HOTĂRĂRILE ȘI DECIZIILE

Curtii Europene a Drepturilor Omului în cauzele moldovenești

Ediția I

Ediție apărută cu sprijinul Comitetului Helsinki pentru Drepturile Omului din Suedia, al Consiliului Europei și al Guvernului Germaniei.

Finanțatorii nu poartă răspundere de informația conținută în această carte.

© Asociația obștească "Juriștii pentru drepturile omului" pentru copertă.

Prepress: **Editura GUNIVAS**

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Hotărârile și deciziile Curtii Europene a Drepturilor Omului în cauzele moldovenești / Curtea Europeană a Drepturilor Omului; resp. de ed.: Vladislav Gribincea. – Ch.: Gunivas, 2009

(Tipogr. Balacron). –

ISBN 978-9975-79-445-9 (Cartier SRL).

Vol. 8 : 1 iul. 2008 – 31 dec. 2008. – 2009. – 320 p. – Apare cu sprijinul financ. al Com. Helsinki pentru Drepturile Omului din Suedia, al Consiliului Europei și al Guvernului Germaniei. – 1050 ex. – ISBN 978-9975-908-98-6.

CUPRINS

PREFAȚĂ.....	5
--------------	---

HOTĂRÂRI

1. Flux (nr. 5) c. Moldovei (01/07/2008).....	9
2. Flux (nr. 6) c. Moldovei (29/07/2008).....	19
3. Prepeliță c. Moldovei (23/09/2008).....	35
4. Mancevschi c. Moldovei (07/10/2008).....	45
5. Boboc c. Moldovei (04/11/2008).....	61
6. Pânzari c. Moldovei (04/11/2008).....	73
7. Tudor-Comerț c. Moldovei (04/11/2008).....	85
8. Malai c. Moldovei (13/11/2008).....	97
9. Russu c. Moldovei (13/11/2008).....	111
10. Tănase și Chirtoacă c. Moldovei (18/11/2008).....	119
11. Avram c. Moldovei (09/12/2008).....	149
12. Tudor-Auto și Triplu-Tudor c. Moldovei (09/12/2008).....	157
13. Unistar Ventures Gmbh c. Moldovei (09/12/2008).....	173
14. Năvoloacă c. Moldovei (16/12/2008).....	195
15. Levința c. Moldovei (16/12/2008).....	211

DECIZII

1. Kireev c. Moldovei și Rusiei (01/07/2008).....	239
2. Racu c. Moldovei și Rusiei (01/07/2008).....	245
3. Fionat c. Moldovei (08/07/2008).....	249
4. Buimistru și Alții c. Moldovei (02/09/2008).....	253
5. Nenașeva și Alții c. Moldovei (02/09/2008).....	257
6. Salinschi c. Moldovei (16/09/2008).....	261
7. Cernetchi c. Moldovei (30/09/2008).....	267
8. Perelighin și Alții c. Moldovei (30/09/2008).....	271
9. Gațcan c. Moldovei (21/10/2008).....	275
10. Mereniuc c. Moldovei (21/10/2008).....	279
11. Lozinschi și Rujavnița c. Moldovei (04/11/2008).....	283
12. Aroma Floris c. Moldovei (13/11/2008).....	287

13. Blidari c. Moldovei (18/11/2008).....	293
14. Jutov c. Moldovei (18/11/2008)	297
15. Harovschi c. Moldovei (18/11/2008)	301
16. Gașițoi c. Moldovei (09/12/2008).....	307
17. Soloviov c. Moldovei (09/12/2008)	311

PREFAȚĂ

Convenția Europeană pentru Drepturile Omului, la care Republica Moldova este parte din 12 septembrie 1997, este, cu certitudine, principalul instrument elaborat în cadrul Consiliului Europei după constituirea sa. Deși nu conține prevederi foarte precise, această Convenție garantează prin sine drepturi și libertăți, care trebuie recunoscute și garantate de către fiecare stat membru.

Convenția Europeană a Drepturilor Omului cere statelor membre ca autoritățile lor să nu o încalce și să întreprindă măsuri rezonabile, ca drepturile și libertățile garantate de Convenție să nu fie încălcate de altcineva decât exponenții statului. Pe de altă parte, spiritul Convenției impune statelor obligația să întreprindă măsuri pentru a nu admite pe viitor încălcări care au dus deja la încălcarea acesteia. Aceste cerințe, care urmează a fi interpretate prin prisma jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, impune, *inter alia*, obligația de a asigura o protecție judiciară adecvată.

Asigurarea unei astfel de protecții judiciare este îngreunată de termenii generali în care este formulată Convenția Europeană pentru Drepturile Omului, de limbajul specific folosit de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului la interpretarea acesteia, de eventualele bariere lingvistice și de accesul insuficient la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

Această lucrare are scopul de a înlătura eventualele bariere lingvistice apărute la aplicarea Convenției și de a asigura un mai bun acces al specialiștilor la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Ea reprezintă o traducere fidelă și completă a tuturor hotărârilor și deciziilor Curții Europene a Drepturilor Omului pronunțate în cauzele îndreptate împotriva Republicii Moldova.

În anul 2007, au fost publicate primele patru volume ale lucrării, conținând traducerea jurisprudenței pronunțate între 12 septembrie 1997 și 31 decembrie 2006, în anul 2008, au fost traduse și publicate volumele cinci, șase și șapte ale lucrării, conținând traducerea jurisprudenței pronunțate între 1 ianuarie 2007 și 30 iunie 2008, iar în anul 2009 sunt publicate volumele opt și nouă ale lucrării, conținând traducerea jurisprudenței pronunțate între 1 iulie 2008 și 30 iunie 2009. În anul 2009 au fost, de asemenea, republicate, într-un număr limitat, primele șapte volume. Varianta electronică a acestor traduceri, care au fost efectuate de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”, este, de asemenea, disponibilă pe pagina web www.lhr.md.

Apariția periodică a lucrării și reeditarea ei a fost posibilă datorită suportului financiar al Comitetului Helsinki Suedez pentru Drepturile Omului, Consiliului Europei și Guvernului Germaniei. Aceasta se distribuie gratuit.

Apariția lucrării ar fi fost îngreunată, dacă nu chiar imposibilă, fără ajutorul Sorinei MACRINICI și a lui Victor BRAGOI, precum și fără susținerea soției mele.

Vladislav GRIBINCEA
Chișinău, 7 octombrie 2009

HOTĂRÂRI

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA FLUX (nr. 5) c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 17343/04)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

1 iulie 2008

DEFINITIVĂ

01/10/2008

Această hotărâre poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Flux (nr. 5) c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

David Thór Björgvinsson,

Ján Šikuta,

Päivi Hirvelä,

Ledi Bianku,

Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 10 iunie 2008 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 17343/04) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către *Flux* („ziarul reclamant”), un ziar cu sediul în Chișinău, la 5 aprilie 2004.

2. Ziarul reclamant a fost reprezentat de către dl V. Gribincea, avocat din Chișinău și membru al organizației non-guvernamentale „Juriștii pentru drepturile omului”. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

3. Ziarul reclamant a pretins, în special, încălcarea dreptului său la libertatea de exprimare ca urmare a faptului că a fost găsit vinovat de defăimarea unui fost adjunct al Procurorului General.

4. La 14 septembrie 2006, Președintele Secțiunii a Patra a Curții a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, s-a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. La 15 noiembrie 2002, *Flux* a publicat un articol intitulat „Dosarul penal al Eugeniei Duca, cât cinci kilograme de maculatură”. Acesta descria evo-

luția unei cauze penale de rezonanță pornită împotriva unei femei de afaceri, care fusese condamnată în acea perioadă, însă care a fost, ulterior, achitată, acordându-i-se compensații pentru urmărirea și detenția ilegale și a publicat cu caractere italice extrase dintr-o scrisoare deschisă adresată de către fiica acesteia președintelui țării, președintelui Parlamentului, primului ministru, Consiliului Europei, Misiunii OSCE în Moldova, precum și altor organizații. În scrisoare ea se plângea de pretinsele abuzuri comise de procuratură și de instanțele de judecată împotriva mamei sale. Scrisoarea conținea, *inter alia*, următoarea propoziție:

„La 10 iulie 2001, adjunctul Procurorului General, V.S. (concediat ulterior pentru afaceri dubioase), semnează concluziile de învinuire pe dosarul penal intentat Eugeniei Duca ... și-l remite Judecătoriei sectorului Rîșcani, fără ca măcar învinuita să ia cunoștință de respectivul rechizitoriu.”

6. La o dată nespacificată, dl V.S., care, între timp, fusese retrogradat, a inițiat proceduri civile în defăimare împotriva ziarului, susținând că declarația cu privire la demisia sa din cauza afacerilor dubioase nu corespundea realității și că îl defăima.

7. La 12 februarie 2003, Judecătoria Buiucani a hotărât în favoarea dlui V.S., constatând faptul că declarația potrivit căreia dl V.S. a fost demis din cauza afacerilor dubioase nu corespundea realității și era defăimătoare. De asemenea, ea a constatat că V.S. era angajat în acea perioadă în cadrul Procuraturii pentru a contribui la exercitarea justiției în Curtea de Apel și a indicat ziarului să publice o dezmințire în termen de cincisprezece zile și să-i plătească lui V.S. 2,700 lei moldovenesti (178 euro (EUR)).

8. Ziarul reclamant a contestat această hotărâre, susținând, *inter alia*, că articolul era de fapt o răspândire a declarațiilor făcute de fiica dnei Duca în scrisoarea sa deschisă. Bazându-se pe hotărârea *Jersild v. Denmark* din 23 septembrie 1994, Seria A nr. 298, ziarul reclamant a susținut că el nu putea fi sancționat pentru răspândirea declarațiilor făcute de către persoane terțe.

9. La 29 aprilie 2003, Curtea de Apel Chișinău a respins apelul, menținând hotărârea primei instanțe. Ea nu a examinat argumentele prezentate de către ziarul reclamant referitoare la răspândirea declarațiilor făcute de către alte persoane. Ziarul reclamant a depus recurs, susținând că expresia „afaceri dubioase” constituia o judecată de valoare.

10. La 19 noiembrie 2003, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul, constatând că dl V.S. a fost demis din funcția sa printr-o hotărâre a Parlamentului, fără a fi aduse motive. Ea nu a examinat argumentele ziarului reclamant cu privire la răspândirea declarațiilor făcute de către o terță persoană.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

11. Prevederile relevante ale Codului civil, în vigoare în acea perioadă, sunt următoarele:

Articolul 7. Apărarea onoarei și demnității

„(1) Orice persoană fizică sau juridică este în drept să ceară prin judecată dezmințirea informațiilor care lezează onoarea și demnitatea ei, dacă cel care a răspândit asemenea informații nu dovedește că ele corespund realității.

(2) În cazul în care asemenea informații au fost răspândite prin intermediul unui mijloc de informare în masă, instanța de judecată obligă redacția acestuia să publice, în termen de 15 zile de la data intrării în vigoare a hotărârii instanței de judecată, o dezmințire la aceeași rubrică, pe aceeași pagină, în același program sau ciclul de emisiuni.”

Articolul 7/1. Repararea prejudiciului moral

„(1) Prejudiciul moral, cauzat unei persoane în urma răspîndirii unor informații care nu corespund realității și care lezează onoarea și demnitatea acesteia, se repară în folosul reclamantului de către persoana fizică sau juridică care a răspîndit aceste informații.

(2) Mărimea compensației se stabilește de către instanța de judecată, în fiecare caz aparte, de la șaptezeci și cinci pînă la două sute de salarii minime, în cazul în care informațiile au fost răspîndite de o persoană juridică, și de la zece pînă la o sută de salarii minime, în cazul în care au fost răspîndite de o persoană fizică.”

ÎN DREPT

12. Ziarul reclamant a pretins, în temeiul articolului 6 al Convenției, că instanțele judecătorești naționale nu au adus motive suficiente în hotărârile lor. Partea relevantă a articolului 6 este următoarea:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ... ”

13. Ziarul reclamant a pretins, în temeiul articolului 10 al Convenției, că hotărârile instanțelor judecătorești naționale au reprezentat o ingerință în dreptul său la libertatea de exprimare, care nu putea fi considerată necesară într-o societate democratică. Articolul 10 prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercițarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

I. ADMISIBILITATEA CAUZEI

14. În cererea sa inițială, ziarul reclamant a mai formulat pretenții în temeiul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție și al articolului 13 al Convenției. Totuși, în observațiile sale cu privire la admisibilitatea și fondul cauzei, el a cerut Curții să nu examineze aceste pretenții. Curtea nu găsește vreun motiv pentru a le examina.

15. În ceea ce privește celelalte pretenții ale ziarului reclamant, Curtea consideră că acestea ridică chestiuni de fapt și de drept, care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului și că niciun temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea le declară admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 10 AL CONVENȚIEI

A. Argumentele părților

1. Ziarul reclamant

16. Ziarul reclamant a fost de acord că ingerința a fost prevăzută de lege și a urmărit un scop legitim. Totuși, ea nu a fost necesară într-o societate democratică, deoarece articolul contestat doar a răspândit declarații făcute de persoane terțe și a făcut parte din discuții cu privire la o chestiune de interes public. Declarația contestată a fost o cotație dintr-o scrisoare deschisă adresată președintelui țării, primului ministru, Consiliului European, Misiunii OSCE în Moldova, Centrului pentru Drepturile Omului din Republica Moldova și Ambasadei Statelor Unite ale Americii la Chișinău. În afara dlui V.S., scrisoarea făcea referire la cel puțin alți cinci judecători și procurori implicați în cauza penală. Dl V.S. nu a cerut niciodată ziarului să publice o dezmințire a declarației sau dreptul la replică. Articolul a fost scris în baza unei cercetări detaliate. Jurnalistul l-a contactat pe autorul scrisorii deschise și l-a intervievat. De asemenea, jurnalistul a obținut

o opinie juridică din partea unui avocat și a studiat stenograma unei dezbateri din Parlament cu privire la procedurile penale împotriva dnei Duca. Dl V.S. a fost, într-adevăr, demis din funcția sa în luna iunie 2002, rămânând angajat ca un simplu procuror. Motivele retrogradării nu au fost făcute publice niciodată; totuși, investigația efectuată de către jurnalist și faptul retrogradării dlui V.S. puteau, în mod rezonabil, să-l determine pe jurnalist să creadă că informația din scrisoarea deschisă era adevărată.

2. *Guvernul*

17. Guvernul a fost de acord că faptele cauzei relevau o ingerință în dreptul ziarului reclamant la libertatea de exprimare. Totuși, ingerința a fost justificată prin prisma articolului 10 § 2 al Convenției. Ziarul reclamant a fost obligat să plătească prejudicii morale pentru defăimare în baza articolelor 7 și 7/1 ale Codului civil. Astfel, ingerința a fost „prevăzută de lege”, iar legea a fost accesibilă și previzibilă. Ea a urmărit scopul legitim de protecție a demnității dlui V. S.; mai mult, măsura a fost necesară într-o societate democratică.

18. Guvernul s-a referit la marja de apreciere a autorităților naționale la stabilirea necesității ingerinței și a susținut că, atunci când Convenția se referă la legislația națională, este în primul rând competența autorităților naționale să aplice și să interpreteze legislația națională. El a susținut că, în această cauză, autoritățile naționale nu au depășit marja lor de apreciere și au aplicat-o cu bună-credință, cu precauție și într-un mod rezonabil.

19. În continuare, Guvernul a susținut că motivele aduse pentru a justifica ingerința au fost „relevante și suficiente”.

B. Aprecierea Curții

20. După cum au recunoscut ambele părți, și Curtea este de acord, hotărârile instanțelor judecătorești naționale și obligarea ziarului reclamant să plătească prejudicii au constituit un „amestec al autorităților publice” în dreptul reclamantului la libertatea de exprimare, în sensul primului paragraf al articolului 10 al Convenției. Este, de asemenea, incontestabil faptul că această ingerință a fost „prevăzută de lege” și a urmărit un scop legitim. Sarcina Curții este să stabilească dacă această ingerință a fost „necesară într-o societate democratică”.

21. Verificarea dacă ingerința invocată a fost „necesară într-o societate democratică” cere Curții să stabilească dacă aceasta a corespuns „unei necesități sociale imperioase”, dacă ea a fost proporțională scopului legitim urmărit și dacă motivele aduse de autoritățile naționale pentru a o justifica sunt relevante și suficiente. La stabilirea faptului dacă o astfel de „necesitate” există și ce măsuri ar trebui luate pentru aceasta, autoritățile naționale se bucură de o anumită marjă de apreciere. Totuși, această marjă de apreciere nu este nelimitată și este

însoțită de supravegherea europeană exercitată de către Curte, a cărei sarcină este de a da o apreciere finală faptului dacă o restricție este conformă cu libertatea de exprimare, după cum aceasta este protejată de articolul 10 (pentru recapitularea mai detaliată a principiilor relevante, a se vedea *Giniewski v. France*, nr. 64016/00, §§ 43-54, ECHR 2006-...; *Aydın Tatlav v. Turkey*, nr. 50692/99, §§ 22-27, 2 mai 2006; *Gündüz v. Turkey*, nr. 35071/97, § 38, ECHR 2003-XI; *Murphy v. Ireland*, nr. 44179/98, §§ 65-69, ECHR 2003-IX (extracts) și referințele cuprinse în ele).

22. Curtea notează că articolul a fost scris de un jurnalist și reamintește că rolul proeminent al presei într-o societate democratică este de a comunica idei și opinii cu privire la chestiuni politice și la alte chestiuni de interes public (a se vedea *Sunday Times v. the United Kingdom (no. 1)*, hotărâre din 26 aprilie 1979, Seria A nr. 30, § 65). Articolul contestat se referea la chestiuni precum pretinse proceduri penale abuzive și rolul jucat în acestea de un procuror de rang înalt. Nu există îndoială că acestea reprezintă chestiuni extrem de importante într-o societate democratică, despre care publicul are un interes legitim să fie informat.

23. Ziarul reclamant a fost obligat la plata despăgubirilor, deoarece nu a putut demonstra veridicitatea unei declarații cu privire la dl V.S.. Declarația contestată a fost de fapt o cotație dintr-o scrisoare deschisă scrisă de fiica unei pretinse victime a procedurilor penale abuzive la adresa diferitor politicieni de rang înalt și a organizațiilor internaționale.

24. Curtea reiterează că „pedepsirea unui jurnalist pentru că a ajutat la răspândirea declarațiilor făcute de o altă persoană ... ar afecta serios contribuția presei la discutarea chestiunilor de interes public și nu ar trebui să fie admisă decât dacă există motive deosebit de întemeiate pentru a face acest lucru” (a se vedea *Jersild v. Denmark*, hotărâre din 23 septembrie 1994, Seria A nr. 298, § 35; și *Thoma v. Luxembourg*, nr. 38432/97, § 62, ECHR 2001-III).

25. În continuare, Curtea notează că plângerile din scrisoarea deschisă despre abuzurile comise de procuratură și instanțele judecătorești împotriva dnei Duca nu au fost lipsite de teme, deoarece instanțele judecătorești naționale au constatat, ulterior, că dna Duca a fost victimă a abuzurilor comise de organul de urmărire penală și procuratură, care au avut ca rezultat acuzarea ei de comiterea unei infracțiuni și detenția acesteia (a se vedea *Duca v. Moldova* (nr. 1579/02), decizie parțială cu privire la admisibilitate, 11 aprilie 2006). De asemenea, ea notează că în timpul procedurilor judecătorești naționale nu s-a contestat faptul că dl V.S. a fost implicat în procedurile penale pornite împotriva dnei Duca în calitatea sa de procuror și că, ulterior, el a fost retrogradat. În astfel de circumstanțe și având în vedere limbajul declarației contestate, Curtea nu este convinsă de faptul că au existat motive deosebit de întemeiate pentru a sancționa ziarul reclamant pentru faptul că a ajutat-o pe fiica dnei Duca să răspândească scrisoarea sa deschisă.

26. Prin urmare, Curtea conchide că ingerința nu a corespuns unei necesități sociale imperioase și, astfel, nu a fost necesară într-o societate democratică. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 10 al Convenției.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

27. Ziarul reclamant a mai pretins o violare a articolului 6 § 1 al Convenției, susținând că instanțele judecătorești naționale nu au adus motive în hotărârile lor. Deoarece această pretenție nu ridică o chestiune separată de cea examinată mai sus prin prisma articolului 10, Curtea nu consideră necesar de a o examina separat.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

28. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul material

29. Ziarul reclamant a pretins EUR 185 cu titlu de prejudiciu material, reprezentând suma prejudiciilor pe care el le-a plătit dlui V.S. și taxa de stat pe care el a trebuit să o plătească pentru examinarea apelului și recursului.

30. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă și a susținut că ziarul reclamant nu ar trebui să fie în drept s-o recupereze, deoarece procedurile au fost echitabile, iar hotărârile judecătorești au fost ample motivate. El a solicitat Curții să respingă pretenția ziarului reclamant formulată cu titlu de prejudiciu material.

31. Curtea consideră că pretenția reclamantului formulată cu titlu de prejudiciu material este întemeiată și o acordă integral.

B. Prejudiciul moral

32. Ziarul reclamant a pretins EUR 5,000 cu titlu de prejudiciu moral, care i-a fost cauzat prin încălcarea drepturilor sale garantate de Convenție. În susținerea pretenției sale, ziarul reclamant a susținut că el a fost obligat să publice o dezmințire a declarațiilor contestate și a invocat jurisprudența anterioară.

33. Guvernul a contestat pretenția și a susținut că aceasta era neîntemeiată și excesivă.

34. Având în vedere violarea articolului 10 al Convenției constatată mai sus, Curtea consideră că acordarea compensațiilor cu titlu de prejudiciu moral este justificată în această cauză. Făcând evaluarea sa în mod echitabil, Curtea acordă ziarului reclamant EUR 3,000.

C. Costuri și cheltuieli

35. Avocatul ziarului reclamant a pretins EUR 1,990 cu titlu de costuri și cheltuieli angajate în fața Curții. El a prezentat o listă detaliată a orelor lucrate. Calculul din lista detaliată a inclus și timpul lucrat asupra pretenției formulate în temeiul articolului 6 al Convenției.

36. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă pentru reprezentare. El a considerat-o excesivă și a susținut că suma pretinsă de avocat nu era suma care a fost de fapt plătită acestuia de către ziarul reclamant. El a contestat numărul de ore lucrate de avocatul reclamantului și onorariul pe oră perceput de acesta.

37. În această cauză, având în vedere lista detaliată prezentată, complexitatea cauzei, precum și faptul că pretenția formulată în temeiul articolului 6 al Convenției a fost retrasă de către reclamant, Curtea acordă avocatului ziarului reclamant EUR 1,800 cu titlu de costuri și cheltuieli.

D. Dobânda de întârziere

38. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 10 al Convenției;
3. *Hotărăște* că nu este necesar de a examina separat pretenția formulată în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției;
4. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească ziarului reclamant, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu

articolul 44 § 2 al Convenției, următoarele sume care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii:

- (i) EUR 185 (o sută optzeci și cinci euro) cu titlu de prejudiciu material;
 - (ii) EUR 3,000 (trei mii euro) cu titlu de prejudiciu moral;
 - (iii) EUR 1,800 (o mie opt sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, plus orice taxă care poate fi percepută de la reclamant;
- (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
5. *Respinge* restul pretențiilor ziarului reclamant cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 1 iulie 2008, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA FLUX (nr. 6) c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 22824/04)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

29 iulie 2008

DEFINITIVĂ

29/10/2008

Această hotărâre poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Flux (nr. 6) c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Lech Garlicki, *Președinte*,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ján Šikuta,

Päivi Hirvelä,

Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 8 iulie 2008 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 22824/04) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către *Flux* („ziarul reclamant”), un ziar cu sediul în Chișinău, la 13 mai 2004.

2. Ziarul reclamant a fost reprezentat de către dl V. Gribincea, avocat din Chișinău și membru al organizației non-guvernamentale „Juriștii pentru drepturile omului”. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

3. Ziarul reclamant a pretins, în special, încălcarea dreptului său la libertatea de exprimare, deoarece el a fost găsit vinovat în cadrul unor proceduri civile de defăimare a unui director de liceu.

4. La 14 septembrie 2006, Președintele Secțiunii a Patra a Curții a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, s-a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. La 4 februarie 2003, ziarul reclamant a publicat un articol despre Liceul „Spiru Haret”. Articolul nu s-a bazat pe investigații ale reporterilor zia-

rului, ci doar a citat o scrisoare anonimă pe care, după cum se pretinde, el a primit-o de la părinții unui grup de elevi. Scrisoarea critica situația din școală, în special, supraaglomerarea și lipsa condițiilor corespunzătoare pentru copii. În ea s-a pretins că directorul școlii a folosit fondurile școlii în scopuri neadecvate, cheltuind bani pentru decorarea biroului său, construcția unei băi separate pentru el însuși și lansarea unui ziar al școlii în care se publicau doar articole cu privire la relații și sex. De asemenea, în ea se pretindea că acesta a primit mită în mărime de 200-500 dolari SUA pentru admiterea copiilor la studii și că autorilor scrisorii le-a fost frică s-o semneze de teama unor răzbu-nări împotriva copiilor lor.

6. La o dată nespecificată, directorul și echipa editorială a ziarului școlii au cerut *Flux* să publice o replică la articolul din 4 februarie 2003; totuși, cererea lor a fost respinsă. *In fine*, ei au reușit să-și publice replica într-un alt ziar numit *Jurnal de Chișinău*.

7. În replica lor, ei și-au exprimat nesatisfacția față de faptul că *Flux* nu a cerut versiunea lor cu privire la situație înainte de a publica scrisoarea anonimă și au spus că modul în care a acționat *Flux* a fost contrar eticii jurnalistice. În opinia lor, faptul că *Flux* a publicat o scrisoare anonimă, fără ca măcar să viziteze școala sau să desfășoare orice fel de investigații dovedea că scopul lui era, pur și simplu, de a produce senzație. Este adevărat faptul că școala era supraaglomerată, însă acest lucru se datora popularității sale. Dacă jurnalistul de la *Flux* ar fi vizitat școala, el ar fi observat că nu doar biroul directorului a fost renovat, dar și multe alte părți ale școlii. În ceea ce privește chestiunea cu privire la mită, aceasta era o acuzație mult prea gravă ca să fie publicată în lipsa probelor care s-o susțină. Echipa editorială a ziarului școlii a subliniat că scrisoarea anonimă a dezinformat cititorii, citând doar anumite aspecte și trecând cu vederea multe altele cu privire la chestiuni cum ar fi sportul, evenimentele culturale și evenimentele din cadrul școlii.

8. La 14 februarie 2003, ziarul reclamant a reacționat la răspunsul publicat în *Jurnal de Chișinău*, prin publicarea unui nou articol, care menționa, *inter alia*:

„Primii „vizați” care au poposit la redacție au fost, spre surprinderea noastră, nu protagonistul [directorul], ci „echipa de creație a publicației școlare ... diriguți de profesoara M.C. „Petiționarii” aveau ticluită și o așa-zisă replică la articolul din FLUX [din 4 februarie 2003], în realitate o fițuică ofensatoare la adresa redacției noastre, doidora de fraze țâfnoase, de genul „FLUX, ziarul care pretinde că scrie adevărul”. Nu avem nimic cu această gazetă școlărească, care s-a apucat să ne pună note la purtare. Am încercat să le explicăm mult prea tinerilor noștri colegi, amical firește, că, întrucât FLUX s-a angajat să publice scrisoarea [anonimă] integral, nu putea și chiar nu avea dreptul moral, să-i știrbească din conținut. Am reprodus un punct de vedere, care, oricând s-ar spune, avea dreptul să vadă lumina tiparului. Alte detalii, precum ar fi calitatea „Vlăstarului” [ziarul școlii] sau coeficientul de inteligență al celor care îl fac, nu ne-au interesat pur și simplu.

Poate că replica „echipei de creație” a publicației de la „Spiru Haret” ar fi fost publicată în FLUX, dacă tonul ei ar fi corespuns cu pretențiile redactorilor, respectând bunul-simț și afișând măcar o brumă de respect pentru o publicație [Flux] de la care „Vlăstarul” are încă multe de învățat. Nu mai spunem că respectiva „echipă de creație”, care ne-a vizitat cu hurta la redacție, a avut un comportament, eufemistic vorbind, arogant, ca să nu-i zicem înfumurat, „dialogând” cu redactorul-șef al FLUX-ului de la o înălțime de-a dreptul alpină. Ni s-a creat impresia că această „echipă de creație” își câștigă lefitele la „New York Times” sau, cel puțin, „Le Monde”. Apropo, între altele, mai târziu aveam să aflăm că șeful „echipei de creație” a publicației „Vlăstarul”, M.C., este concubina directorului liceului, dar am trecut ușurel peste acest amănunt picant.

...

Atunci când am decis să publicăm răvașul părinților de la liceul „Spiru Haret” nu am ars de dorința de a „produce senzații tari”, precum se insinuează în scrisoarea dlui Ambroci. Că în instituțiile de învățământ universitare și preuniversitare starea de fapt este deloc roză, o știe toată lumea. Acest lucru nu mai șochează pe nimeni. Liceul „Spiru Haret” nu este primul și nici ultimul despre care am scris și vom mai scrie. ...

Am publicat scrisoarea cu pricina cu speranța că personajul vizat [directorul liceului] se va autosesiza și va recunoaște, de la înălțimea soclului pe care s-a cocoțat, faptul că există și părinți nemulțumiți. Mai multă lume ni s-a plâns că directorul liceului este om ranchiunos. Drept dovadă, după publicarea articolului din FLUX, dânsul a convocat o adunare a liderilor comitetului părintesc, în cadrul căreia le-a cerut să recunoască cine a scris scrisoarea. Mai mult, le-a ordonat să ticluiască o țidulă, în care să facă publicația noastră cu ou și cu oțet. ...

Evident, cea mai dureroasă e problema mitei, de care, zic gurile rele, dlui director nu-i este deloc greață. Am fost învinuiți că-l acuzăm pe nedrept, fără a avea dovezi concrete. Numai că nu noi l-am învinuit, ci părinții și suntem siguri că în instanța de judecată, dacă va fi cazul, vom veni cu martori vii. Se vor găsi persoane care își vor învinge frica. ...

Acum, credem că este momentul să ne referim și la persoana care ne-a telefonat la redacție [după publicarea articolului din 4 februarie 2003]. Este vorba de V.L.. Dânsul este un fost coleg de facultate al directorului liceului „Spiru Haret”. Înainte de a se stabili la Chișinău, acesta a locuit în or. Ungheni. Revenit în capitală, dl L. urma să-și transfere fiica la una din școlile din Chișinău. Normal, s-a adresat fostului coleg, care, surpriză! i-a dat de înțeles că trebuie să plătească nu numai cu amintiri plăcute din căminele studențești, ci și cu bani cash. L. a refuzat să facă acest lucru, spunându-i lui A. [directorului] din start că nu are cu ce să-i satisfacă poftelile materiale. După ce a fost purtat cu zăhărelul mai mult timp, acesta a renunțat la gândul de a-și înmatricula copilul la „Spiru Haret”.

„Motivul oficial invocat de către director a fost faptul că locuim în alt sector al orașului. Mare, însă, mi-a fost mirarea când o prietenă de-a ficei mele, care abitează în același sector cu noi, i-a spus că taică-său a plătit directorului suma de 300 de dolari. Astăzi, fiica părintelui darnic este elevă la liceul [„Spiru Haret”], iar a mea – la un altul, fără pretenții pecuniare”, ne-a declarat V.L.

9. La o dată nespecificată, directorul a inițiat proceduri civile în defăimare împotriva ziarului reclamant, susținând că multe declarații din articolul de mai sus îl defăimau.

10. În timpul procedurilor, ziarul reclamant a chemat trei martori, inclusiv pe V.L., care au declarat că pentru admiterea copiilor la Liceul „Spiru Haret” se lua mită.

11. La 18 septembrie 2003, Judecătoria Buiucani a hotărât în favoarea directorului, constatând că acuzațiile de luare de mită nu corespundeau realității și erau defăimătoare. Ea a conchis că declarațiile celor trei martori chemați de către ziarul reclamant nu erau suficiente pentru a răsturna prezumția nevinovăției pe care o avea directorul. Ea a obligat ziarul să publice o dezmințire în termen de cincisprezece zile și să-i plătească directorului 1,350 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 88 euro (EUR) la acea perioadă). În ceea ce privește martorii chemați de către ziar, în hotărâre se menționa:

„Instanța nu are motive să nu-i creadă pe martorii V.L., C.G. și M.N.. Totuși, pentru a putea declara, în mod public, că cineva ia mită, este necesară o hotărâre a unei instanțe de judecată penale prin care acea persoană să fie găsită vinovată de luare de mită. Deoarece nu există o astfel de constatare împotriva directorului, el nu poate fi acuzat de luare de mită.”

12. Atât ziarul reclamant, cât și directorul au contestat cu apel această hotărâre. Ziarul reclamant a contestat constatarea că declarația cu privire la luarea de mită era defăimătoare, susținând că el nu l-a acuzat direct pe director de luare de mită, dar că a adus în atenția publicului un fenomen binecunoscut de luare de mită în școli. Directorul a pretins că declarația cu privire la luarea de mită nu a fost unica declarație defăimătoare din articol. La 23 decembrie 2003, ambele apeluri au fost respinse de către Curtea de Apel Chișinău, care a constatat că argumentele ziarului reclamant erau nefondate. În ceea ce privește apelul depus de către director, el a declarat că deoarece acesta era o persoană publică, el trebuia să fie mai tolerant față de critici.

13. Ziarul reclamant a depus recurs la Curtea Supremă de Justiție, susținând, din nou, *inter alia*, că scopul articolului nu a fost de a acuza directorul de luare de mită, ci, pur și simplu, de a face publice zvonurile cu privire la acest lucru. El a declarat că circulația unor astfel de zvonuri a fost confirmată de către martori. Sancționarea ziarului pentru lipsa unei hotărâri judecătorești penale împotriva directorului era disproporțională și nu era necesară într-o societate democratică. Mai mult, ziarul pur și simplu a răspândit declarații făcute de către persoane terțe.

14. La 31 martie 2004, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul acestuia.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

15. Prevederile relevante ale Codului civil, în vigoare în acea perioadă, sunt următoarele:

Articolul 7. Apărarea onoarei și demnității

„(1) Orice persoană fizică sau juridică este în drept să ceară prin judecată dezmințirea informațiilor care lezează onoarea și demnitatea ei, dacă cel care a răspândit asemenea informații nu dovedește că ele corespund realității.

(2) În cazul în care asemenea informații au fost răspândite prin intermediul unui mijloc de informare în masă, instanța de judecată obligă redacția acestuia să publice, în termen de 15 zile de la data intrării în vigoare a hotărârii instanței de judecată, o dezmințire la aceeași rubrică, pe aceeași pagină, în același program sau ciclu de emisiuni.”

Articolul 7/1. Repararea prejudiciului moral

„(1) Prejudiciul moral, cauzat unei persoane în urma răspîndirii unor informații care nu corespund realității și care lezează onoarea și demnitatea acesteia, se repară în folosul reclamantului de către persoana fizică sau juridică care a răspîndit aceste informații.

(2) Mărimea compensației se stabilește de către instanța de judecată, în fiecare caz aparte, de la șaptezeci și cinci pînă la două sute de salarii minime, în cazul în care informațiile au fost răspîndite de o persoană juridică, și de la zece pînă la o sută de salarii minime, în cazul în care au fost răspîndite de o persoană fizică.”

ÎN DREPT

16. Ziarul reclamant a pretins, în temeiul articolului 10 al Convenției, că hotărârile instanțelor judecătorești naționale au reprezentat o ingerință în dreptul său la libertatea de exprimare, care nu putea fi considerată necesară într-o societate democratică. Articolul 10 prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

I. ADMISIBILITATEA

17. Curtea notează că cererea nu este în mod vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției. În continuare, ea notează că aceasta nu este inad-

misibilă în baza oricărui alt temei. Prin urmare, ea trebuie declarată admisibilă. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

II. FONDUL

18. Ziarul reclamant a declarat că el a respectat regulile eticii jurnalistice și că instanțele judecătorești naționale nu au constatat contrariul. Înainte de a publica articolul, el a desfășurat o investigație rezonabilă. Jurnalistul în cauză a verificat autenticitatea scrisorii anonime și a urmărit evenimentele de la Liceul „Spiru Haret” după publicarea acestuia. Jurnalistul cunoștea identitatea autorilor scrisorii, însă nu a dezvăluit-o pentru a-i proteja pe copiii acestora. Jurnalistul s-a întâlnit cu V.L. și cu alte persoane pentru a aduna informații suplimentare cu privire la acuzațiile de corupție conținute în scrisoarea anonimă.

19. Ziarul reclamant a adăugat că articolul din 14 februarie 2003 trebuia tratat ca o continuare a celui din 4 februarie 2003, care a ridicat chestiuni evidente de interes public, și anume condițiile de studii la un liceu vestit din Chișinău și pretinsa corupție din acea instituție.

20. Refuzul ziarului reclamant de a publica replica directorului la primul articol nu indica rea-credință. El s-a bazat pe caracterul injurios al replicii. El a cerut directorului să-și modifice replica, însă din cauza refuzului acestuia de a face acest lucru, replica nu a fost publicată.

21. Articolul din 14 februarie 2003 a fost un răspuns la articolul care a apărut în *Jurnal de Chișinău* și a avut scopul de a proteja reputația ziarului. Mai mult, directorul era o persoană publică, fapt confirmat de către instanțele judecătorești naționale, iar ziarul reclamant și-a îndeplinit sarcina sa de a acționa ca un „câine de pază public”.

22. Guvernul a susținut că ziarul reclamant nu și-a îndeplinit sarcinile și nu și-a asumat responsabilitățile inerente exercitării libertății de exprimare. În special, el nu a verificat informația înainte de publicare, iar modul în care a fost scris articolul nu era compatibil cu rolul presei de câine de pază public.

23. În continuare, el s-a referit la marja de apreciere a autorităților naționale la stabilirea necesității ingerinței și a susținut că, atunci când Convenția se referă la legislația națională, este în primul rând de competența autorităților naționale să aplice și să interpreteze legislația națională. El a susținut că, în această cauză, autoritățile naționale nu au depășit marja lor de apreciere și au aplicat-o cu bună-credință, cu precauție și într-un mod rezonabil.

24. Curtea reiterează că libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice, iar protecția care trebuie acordată presei este de o importanță deosebită. Presa are nu doar sarcina de a comunica astfel de informații și idei: publicul, de asemenea, are dreptul de a le primi.

Altfel, presa nu ar putea să joace rolul său vital de „câine de pază public” (a se vedea, printre altele, *Observer and Guardian v. the United Kingdom*, hotărâre din 26 noiembrie 1991, Seria A, nr. 216, pp. 29-30, § 59).

25. Totuși, articolul 10 al Convenției nu garantează o libertate de exprimare totalmente nelimitată, chiar și în ceea ce privește relatarea de către presă a chestiunilor de interes public deosebit. Acolo unde, așa cum este în această cauză, este vorba despre atacarea reputației persoanelor și, astfel, de subminarea drepturilor lor garantate de articolul 8 al Convenției (a se vedea, *inter alia*, *Pfeifer v. Austria*, nr. 12556/03, § 35, ECHR 2007-...), trebuie de atras atenția la echilibrul just care trebuie asigurat între interesele opuse în cauză. De asemenea, pentru exercițiul de asigurare a echilibrului pe care Curtea trebuie să-l realizeze în această cauză este relevant faptul că, în conformitate cu articolul 6 § 2 al Convenției, orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi stabilită.

26. Conform prevederilor din paragraful 2 al articolului, exercitarea libertății de exprimare presupune „obligații și responsabilități”, care, de asemenea, se aplică presei. Datorită acestor „obligații și responsabilități” inerente exercitării libertății de exprimare, protecția acordată de articolul 10 jurnaliștilor în ceea ce privește relatarea cu privire la chestiunile de interes general, este supusă condiției ca ei să acționeze cu bună-credință pentru a oferi informații corecte și credibile în conformitate cu etica jurnalistică (a se vedea *Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway* [GC], nr. 21980/93, § 65, ECHR 1999-III). Curtea va examina dacă jurnalistul care a scris articolul contestat a acționat cu bună-credință și în conformitate cu etica profesiei de jurnalist. În opinia Curții, acest lucru depinde în special de natura și gradul defăimării în cauză, modul în care a fost scris articolul contestat și măsura în care ziarul reclamant a putut, în mod rezonabil, să considere sursele sale ca fiind de încredere în ceea ce privește acuzațiile în cauză. Această ultimă chestiune trebuie stabilită prin prisma situației așa cum i s-a părut ea jurnalistului în perioada relevantă, decât din retrospectivă (a se vedea *Bladet Tromsø and Stensaas*, citată mai sus, § 66).

27. Curtea notează că ziarul reclamant a încercat în timpul procedurilor la nivel național să prezinte declarațiile contestate nu ca o acuzație directă de luare de mită de către directorul Liceului „Spiru Haret”, dar ca o încercare de a aduce în atenția publicului fenomenul luării de mită în școli (a se vedea paragraful 12 de mai sus). Curtea găsește acest argument neconvingător și consideră că atât în primul, cât și în al doilea articol acuzațiile au fost suficient de explicite încât să sugereze cititorilor că directorul era vinovat de comiterea infracțiunii de luare de mită.

28. Curtea este de acord cu reprezentantul reclamantului că articolele din 4 și 14 februarie 2003 nu pot fi dissociate unul de celălalt (a se vedea paragraful 19 de mai sus) și, prin urmare, ea consideră că este important să examineze comportamentul profesional al ziarului reclamant în contextul ambelor articole.

29. Ea notează că, în pofida gravității acuzațiilor aduse directorului, conținute în scrisoarea anonimă publicată la 4 februarie 2003, jurnalistul nu a încercat să-l contacteze pe acesta și să-i ceară opinia cu privire la chestiunea în cauză. De asemenea, din textul articolului nu rezultă că jurnalistul a făcut vreo investigație cu privire la chestiunile menționate în scrisoarea anonimă. Mai mult, atunci când directorul și echipa redacțională a ziarului școlii au cerut dreptul de a publica o replică, acest lucru le-a fost refuzat pe motiv că replica lor a fost considerată injurioasă. Având în vedere termenii folosiți în replica ce a fost publicată în *Jurnal de Chișinău*, Curtea nu consideră că limbajul folosit a fost injurios. Într-adevăr, directorul a acuzat ziarul reclamant de comportament neprofesionist, însă o astfel de reacție a fost normală și proporțională în raport cu conținutul primului articol.

30. Ca răspuns la replica directorului, ziarul reclamant a publicat încă un articol la 14 februarie 2003. El a susținut în fața Curții că scopul acelui articol a fost de a discuta chestiuni de interes public (a se vedea paragraful 19 de mai sus); totuși, având în vedere repetarea unor acuzații aduse directorului, preluate din articolul din 4 februarie 2003, și limbajul folosit, Curtea apreciază acest articol mai mult ca o formă de răzbunare împotriva persoanelor care au pus la îndoială profesionalismul ziarului. Într-adevăr, tonul articolului implică o anumită ironie și articolul conține insinuări despre o pretinsă relație personală dintre director și o profesoară, fără a fi aduse probe și fără a lua în considerație reputația și autoritatea pe care profesorii de la liceu trebuie să o aibă în ochii elevilor lor.

31. Ziarul reclamant a încercat să repare o omisiune pe care el a făcut-o în primul articol prin citarea unor probe indirecte pentru a-și susține acuzația de luare de mită. Abia atunci când s-a confruntat cu amenințarea inițierii procedurilor civile, el a chemat alți doi martori, încercând să-și fundamenteze acuzațiile sale de luare de mită. În cursul procedurilor contradictorii, Judecătoria Buiucani nu a acceptat argumentele și probele ziarului reclamant și a constatat că acuzațiile nu au corespuns realității și că au fost defăimătoare. Curtea subliniază că ea nu acceptă motivarea primei instanțe, și anume că acuzațiile cu privire la un comportament ilegal grav aduse reclamantului în procedurile naționale ar fi trebuit dovedite mai întâi în cadrul procedurilor penale. Totuși, trebuie subliniat faptul că dreptul la libera exprimare nu poate fi interpretat ca oferind ziarelor un drept absolut de a acționa într-un mod iresponsabil prin acuzarea persoanelor de comiterea infracțiunilor, în lipsa la acel moment a unui substrat factologic (a se vedea *Bladet Tromsø and Stensaas*, citată mai sus, § 66) și fără a le oferi posibilitatea de a respinge acuzațiile. Există limite ale dreptului lor de a comunica informații publicului, iar între acest drept și drepturile celor prejudiciate trebuie asigurat un echilibru.

32. Suplimentar, Curtea a luat în considerație comportamentul neprofesionist al ziarului reclamant și suma relativ modestă a prejudiciilor pe care el a trebuit să le plătească ca rezultat al unei acțiuni civile.

33. Având în vedere toate circumstanțele acestei cauze, Curtea constată că soluția dată de către instanțele judecătorești naționale a asigurat un echilibru echitabil între interesele opuse ale reclamantului în procedurile naționale și cele ale ziarului reclamant.

34. Având în vedere cele de mai sus și faptul că ziarul reclamant a acționat cu încălcarea flagrantă a obligațiilor jurnalismului responsabil și, astfel, a încălcat drepturile garantate de Convenție ale altor persoane, ingerința în exercitarea dreptului său la libera exprimare a fost justificată. Prin urmare, nu a avut loc o violare a articolului 10 al Convenției.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. *Declară* în unanimitate cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* cu patru voturi pentru și trei împotriva că nu a avut loc o violare a articolului 10 al Convenției.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 29 iulie 2008, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Lawrence Early
Grefier

Lech Garlicki
Președinte

În conformitate cu articolul 45 § 2 al Convenției și articolul 74 § 2 al Regulamentului Curții, următoarea opinie disidentă a Judecătorului Bonello, la care s-au alăturat Judecătorii David Thór Björgvinsson și Šikuta, este anexată la această hotărâre.

L.G.
T.L.E.

OPINIA DISIDENTĂ A JUDECĂTORULUI BONELLO, LA CARE S-AU ALĂTURAT JUDECĂTORII DAVID THÓR BJÖRGVINSSON ȘI ŠIKUTA

1. Hotărârea instanțelor judecătorești naționale prin care ziarul reclamant a fost obligat să plătească prejudicii și să publice o dezmințire a constituit, în opinia mea, o încălcare a libertății de exprimare garantată de articolul 10 al Convenției și eu am votat fără ezitare în favoarea unei astfel de constatări.

2. Hotărârea descrie cele mai relevante fapte ale cauzei în paragrafele 5 până la 14. Eu aș sublinia următoarele ca fiind deosebit de importante. În cele două articole contestate, ziarul reclamant a adus mai multe acuzații împotriva directorului liceului de stat „Spiru Haret”. Unele acuzații nu erau grave, altele, cum ar fi luarea de mită și corupția directorului liceului, dimpotrivă, erau foarte grave.

3. Din cele patru acuzații mai puțin grave, primele două se pare că nu au fost contestate: că liceul era supraaglomerat și că nu avea facilitățile necesare. Cea de-a treia acuzație, potrivit căreia directorul a cheltuit bani pentru decorarea propriului birou, de asemenea corespunde faptelor. La fel, este adevărat faptul că directorul a folosit fonduri publice pentru a îmbunătăți alte câteva părți ale liceului. În opinia mea, nu există absolut nimic necorespunzător în a presupune că atunci când există fonduri insuficiente pentru a acoperi toate necesitățile liceului, cheltuirea banilor publici pentru a decora biroul directorului nu trebuia să fi constituit o prioritate. Acest lucru, în mod sigur, constituie o judecată de valoare acceptabilă, contestabilă sau dezagreabilă protejată de articolul 10.

4. Cea de-a patra acuzație că ziarul școlii „relata doar despre relații și sex” nu este, în sine, deloc defăimătoare; abilitățile cu privire la o relație și educația sexuală constituie scopuri semnificative ale unui sistem educațional care se respectă pe sine. Faptul dacă critica în cauză este satisfăcătoare sau controversată rămâne în continuare o judecată de valoare, dorită sau nedorită, însă protejată.

5. Cea de-a cincea acuzație adusă de către ziar directorului – că el primea mită în valoare de 200-500 dolari SUA pentru înmatricularea copiilor în liceu, constituie o parte din totalul acuzațiilor și va fi examinată în conformitate cu criteriile stabilite de mult timp în jurisprudența Curții, în primul rând, cu privire la libertatea discuțiilor democratice referitoare la chestiuni de interes public serios – și acest lucru ar trebui să includă, în opinia mea, investigații cu privire la faptul dacă corupția este sau nu frecventă în sistemul educațional public. O altă chestiune este dacă, pentru a atrage protecția prevăzută de articolul 10, acu-

zațiile publicate de către ziare în cursul dezbaterii deschise cu privire la tematici de interes public serios trebuie dovedite ca fiind „adevărate” sau dacă este suficient ca ele să fie bazate pe probe corespunzătoare care pot fi verificate (doctrina „substratului factologic”).

6. În cadrul procedurilor naționale, ziarul a prezentat trei martori independenți, care au confirmat toți că, pentru a asigura înmatricularea copiilor în liceu, directorul trebuia să fie plătit. Instanța de judecată națională care a examinat declarațiile acestor martori „nu are motive să nu-i creadă pe martorii L.V., C.G. și M.N.”. Însă, ulterior, acea instanță a decis să respingă declarațiile identice – credibile – ale acestora, dintr-un motiv pe care eu îl consider de-a dreptul bizar. Deși instanța de judecată a stabilit credibilitatea celor trei martori, ea a adăugat că „pentru a putea declara, în mod public, că cineva ia mită, este necesară o hotărâre a unei instanțe de judecată penale prin care acea persoană să fie găsită vinovată de luare de mită. Deoarece nu există o astfel de constatare împotriva directorului, el nu poate fi acuzat de luare de mită.” Bine. Acum noi știm că sarcina sfântă a unei prese libere – „câine de pază” – este de a da publicității copii ale sentințelor penale.

7. De asemenea, acest lucru presupune că, în opinia instanței judecătorești naționale, chiar dacă o mie de martori credibili ar fi jurat că directorul a luat mită, instanța oricum ar fi găsit ziarul vinovat de defăimare – deoarece ziarul nu a prezentat cititorilor săi o sentință penală, care să constate vinovăția penală a directorului. Ceea ce mă deranjează pe mine nu este atât faptul că nu există o sentință penală împotriva directorului, ci că, în pofda unor acuzații atât de grave confirmate de martori, care au fost considerați de încredere, împotriva acestuia nu au fost aduse acuzații cu caracter penal. Deoarece nimeni nu s-a deranjat vreodată să-l acuze pe director, ziarul va trebui să aștepte o perioadă destul de lungă de timp, mai mult sau mai puțin o eternitate, o hotărâre judecătorească, care să confirme sau să infirme vinovăția acestuia. Noua democrație cere să fie pedepsită acea persoană care aduce acuzații credibile, și nu acea persoană împotriva căreia sunt aduse acuzații credibile, iar câinele de pază public ar face bine dacă nu ar lătra deloc, chiar dacă are în posesia sa probe demne de încredere. Înainte de a spune acest lucru, eu am omis să iau în considerație faptul că este treaba presei libere să respecte liniștea eternă, așteptând, în mod respectuos, o sentință penală care ar putea să nu vină niciodată.

8. Curtea de la Strasbourg s-a distanțat – în mod corect – de gândirea destul de învechită a instanței judecătorești naționale, însă, cu toate acestea, ea a hotărât împotriva ziarului pentru că acesta a făcut publice acuzații cu privire la comportamentul necorespunzător al oficialilor guvernamentali, acuzații care au fost susținute prin martori, care au fost considerați credibili de către instanțele judecătorești naționale.

9. Libertatea de exprimare ar dispărea dacă ziarele ar fi pedepsite, cu acordul acestei Curți, pentru că contribuie la dezbaterea publică a unor chestiuni de interes civic serios prin răspândirea unei informații demne de încredere – considerată ca fiind de încredere de către instanțele judecătorești naționale. Opinia mea despre responsabilitățile unei mass-media sănătoase, viguroase – „un câine de pază public esențial”, după cum a numit-o cineva atunci când încă nu și-a revenit pe deplin după o supradoză de optimism – e că ajung mult mai departe decât publicarea comunicatelor de presă sterile emise de către autorități. Acum mi s-a spus că eu greșesc.

10. În mod diferit de Curte, eu nu m-aș fi axat excesiv pe argumentul cu privire la „comportamentul neprofesionist” al reclamanților, sau pe cel că jurnalismul trebuie exercitat în mod responsabil conform eticii profesionale. Eu personal nu consider deosebit de negativ comportamentul ziarului reclamant, însă, pentru a-mi susține opinia, eu sunt gata să mă alătur majorității și să consider că a fost așa. Unde duce acest lucru? Buna guvernare și comportamentul profesional bun ar trebui să meargă mână-n mână, însă dacă acesta din urmă nu s-ar solda cu succes, eu, în continuare, aș opta în favoarea unei bune guvernări în detrimentul profesionalismului unei mass-media bune. Adevărul este că în această cauză Curtea a acordat mai multă valoare comportamentului profesional decât dezvăluirii corupției.

11. Faptele arată că ziarul a făcut investigații cu privire la zvonurile care persistau, a găsit trei martori a căror integritate nu a fost pusă la îndoială și care au susținut acuzațiile de corupție sub jurământ, asumându-și consecințele grave ale declarațiilor false și consecințele și mai grave ale victimizării. Curtea a penalizat ziarul nu pentru faptul că a publicat neadevăruri (dacă acesta ar fi fost cazul, eu m-aș fi grăbit să mă alătur acelei constatări cu o fervoare emfatică), ci pentru „comportament neprofesionist” care a fost, în orice caz, destul de nedeterminant. Eu voi explica mai târziu cum acest lucru distorsionează complet exercițiul de proporționalitate.

12. Așa-numitul „comportament neprofesionist” pedepsit de către Curte se pare că constă în faptul că ziarul a prezentat primul său martor – credibil – înainte de publicarea articolelor, iar pe cel de-al doilea și al treilea martori – credibili –, după publicarea articolelor. Această sancționare se pare că acordă mai multă importanță perioadei de timp decât adevărului, mai mult calendarului decât dezvăluirii corupției.

13. O altă omisiune a ziarului, potrivit Curții, a fost omisiunea acestuia de a-i solicita directorului opinia lui. Și unde, mă rog, duce acest lucru? Să presupunem că ziarul, cu o finețe jurnalistică grosolană, l-ar fi întrebat pe director înainte de publicarea articolelor: este adevărat că tu iei mită? Răspunsul ar fi fost fie un da, fie un nu și cu puțin efort eu aș ghici care din cele două răspunsuri ar

fi fost mai probabil. Dacă el ar fi negat corupția (iar acest lucru nu ar fi fost deloc surprinzător), ar fi fost ziarul nevoit să tacă pentru totdeauna sau el ar fi publicat toate constatările sale – credibile? Instanța judecătorească națională și Curtea de la Strasbourg dau răspunsuri diferite la această întrebare. Instanța de judecată națională răspunde că ziarul nu poate publica absolut nimic, deoarece nu există o condamnare *res judicata* a directorului într-o cauză penală. O susținere viguroasă a dezbaterii democratice și a libertății de exprimare.

14. Cu regret, Curtea de la Strasbourg merge și mai departe: ziarul este sancționat pentru că nu a adresat o întrebare la care răspunsul era total previzibil și, în orice caz, nedeterminant. Ziarele (și cititorii acestora) sunt lipsiți de libertatea lor de exprimare dacă jurnalistul omite să întrebe o persoană care este considerată, în baza unor probe credibile, ca având legătură cu comiterea unei infracțiuni, dacă acesta este suficient de altruist față de public încât să-și recunoască fapta sau dacă el preferă să nege orice implicare. Nu adresa o întrebare stupidă și vei avea probleme la Strasbourg. Aici Curtea mă pierde.

15. De asemenea, Curtea a considerat că ziarul a greșit atunci când nu a publicat o replică grosolană din partea directorului școlii. În mod sigur, acest lucru s-a datorat confundării a două chestiuni total diferite. Dacă ziarul, în mod nerezonabil, nu a publicat o replică, el ar fi trebuit să fie sancționat – în mod corect – de către instituția națională competentă să supravegheze etica în comunicații pentru nerespectarea obligațiilor inerente eticii jurnalistice. Totuși, o încălcare a unei obligații etice, după publicarea unei informații care se pretinde a fi defăimătoare, nu trebuie să atragă în mod retroactiv vinovăția unui ziar pentru defăimare – redactorul poate fi sancționat pentru nerespectarea unei obligații etice, însă, în niciun caz, pentru defăimare. Curtea nu a văzut că acestea sunt două chestiuni total distincte care trebuiau soluționate separat. Dimpotrivă, ea a constatat că a avut loc o defăimare, ca urmare a unei omisiuni de a respecta corectitudinea profesională.

16. Pentru a constata că instanțele judecătorești naționale au respectat libertatea de exprimare, Curtea, de asemenea, s-a referit la ecuația proporționalității „suma relativ modestă a prejudiciilor”. Din partea mea, eu nu cred că Guvernul pârât câștigă puncte prin faptul că a mers departe, însă nu atât de departe pe cât ar fi putut.

17. Mi-e teamă că această hotărâre a împins înapoi protecția libertății de exprimare pe cât de mult a fost posibil. Jurnaliștilor li s-a spus la ce să se aștepte dacă ei publică orice informație care deranjează autoritățile, indiferent de necesitatea socială presantă și substratul factologic suficient, dacă comportamentul lor profesional lasă de dorit. Chiar dacă faptele alarmante sunt susținute suficient prin probe, în exercițiul de echilibru pentru a stabili proporționalitatea,

nerespectarea normelor profesionale este considerată de către Strasbourg mai gravă decât suprimarea dezbaterii democratice a corupției publice. Pentru a mă exprima diferit, în opinia Curții necesitatea socială de a lupta împotriva jurnalismului prost este mai presantă decât cea de a lupta împotriva îmbogățirii prin corupție. „Efectul de descurajare” al sancțiunilor împotriva libertății presei notat cu îngrijorare de către vechea jurisprudență a Curții s-a materializat prin noua jurisprudență a Curții.

18. Salman Rushdie, victima unei fatwa, a remarcat: ce este libertatea de exprimare. Fără libertatea de a ofensa, ea încetează să mai existe. Poate că libertatea de exprimare ar trebui să înceteze să mai existe atunci când ea ofensează, și acest lucru nu m-ar neliniști foarte mult. Consecința serioasă a acestei hotărâri este că libertatea de exprimare încetează să mai existe și atunci când ea este pedepsită pentru înaintarea către o dezbatere publică a acuzațiilor cu privire la infracționalitatea publică aduse de către martori care sunt considerați credibili, însă într-o manieră considerată neprofesionistă. Atunci când respectarea bunelor practici profesionale prevalează asupra cercetării adevărului în sine, este o zi tristă pentru libertatea de exprimare.

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA PREPELIȚĂ c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 2914/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

23 septembrie 2008

DEFINITIVĂ

23/12/2008

Această hotărâre poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Prepețiță c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ján Šikuta,

Päivi Hirvelä,

Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Fatoș Aracı, *Grefier adjunct al Secțiunii*,

Deliberând la 2 septembrie 2008 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 2914/02) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Boris Prepețiță („reclamantul”), la 26 noiembrie 2001.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl A. Chitic, de la „Juriștii pentru drepturile omului”, o organizație non-guvernamentală cu sediul în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său la acea dată, dl V. Pârlog.

3. Reclamantul a pretins că, prin neexecutarea unei hotărâri judecătorești definitive pronunțată în favoarea sa, a fost încălcat dreptul său la o instanță care să hotărască asupra drepturilor sale cu caracter civil, garantat de articolul 6 al Convenției, și dreptul său la protecția proprietății, garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții). La 19 mai 2004, o Cameră din cadrul acestei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, s-a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamantul s-a născut în anul 1933 și locuiește în Orhei.

6. Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

7. Reclamantul a fost victima deportărilor efectuate de către autoritățile sovietice în anii 1940. În anul 1941, casa familiei sale a fost confiscată de către stat. În anul 1992, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 1225-XII, care a permis victimelor represiunilor sovietice să revendice proprietățile lor confiscate.

8. În 1998, reclamantul a inițiat proceduri judiciare împotriva consiliului local, solicitând restituirea casei familiei sale. La 27 noiembrie 1998, Judecătoria sectorului Orhei a hotărât în favoarea reclamantului. Ea a confirmat dreptul de proprietate al acestuia asupra casei și a obligat consiliul local să evacueze locatarii casei și să le dea acestora locuință alternativă. Hotărârea a devenit definitivă. Membrul uneia din cele două familii care trebuiau evacuate era invalid de gradul I.

9. Reclamantul a obținut un titlu executoriu pe care executorul nu l-a executat. La 14 martie 2002, reclamantul a expediat o scrisoare executorului Judecătoriei sectorului Orhei, solicitându-i executarea hotărârii din 27 noiembrie 1998. Executorul a răspuns printr-o scrisoare din 3 aprilie 2002, menționând că consiliul local nu dispunea de resurse necesare pentru executarea hotărârii judecătorești.

10. Având în vedere perioada îndelungată de timp în care hotărârea nu a fost executată, la 10 ianuarie 2003, reclamantul a propus consiliului local să-i plătească valoarea bănească a casei, pe care el a estimat-o la acea dată la 80,000 lei moldovenești (MDL) (aproximativ 5,465 euro (EUR)). Printr-o scrisoare din 28 ianuarie 2003, consiliul a respins propunerea reclamantului, pe motiv că, potrivit registrului bunurilor imobile, valoarea casei era de MDL 15,514.

11. La 20 februarie 2004, consiliul local a informat reclamantul că el a introdus modificări la bugetul său pentru anul 2004 și a prevăzut suma de MDL 80,000 pentru a-i fi plătită lui în schimbul casei. Nu i s-a făcut însă vreo propunere privind plata compensației cu titlu de prejudiciu material sau moral. Reclamantul a refuzat oferta. Ulterior, Institutul republican de cercetări științifice de expertiză judiciară și criminalistică („IREJC”) a evaluat prețul de piață al casei la MDL 81,570 (EUR 5,400). Reclamantul însă a respins și această ofertă.

12. La cererea Guvernului, la 16 iulie 2007, experții Centrului Național de Expertize Judiciare („CNEJ”, pe lângă Ministerul Justiției) au mai efectuat o evaluare a casei reclamantului. Experții au ajuns la concluzia că valoarea de piață a casei era de MDL 162,000 (EUR 9,674).

13. Potrivit reclamantului, expertul angajat de el nu a avut acces la casă și la documentele cu privire la casă. Din acest motiv, el nu a putut să determine valoarea de piață a casei. La cererea reclamantului, la 16 ianuarie 2008, o agenție imobiliară a confirmat faptul că casele din centrul orașului Orhei valorau între EUR 25,000 și EUR 150,000, iar un metru pătrat de apartament valora EUR 450-500. Chiria lunară a unei case varia între EUR 50 și EUR 100.

14. Hotărârea judecătorească din 27 noiembrie 1998 nu a fost executată nici până în prezent.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

15. Dreptul intern relevant a fost expus în hotărârea *Prodan v. Moldova* (nr. 49806/99, § 31, ECHR 2004-III (extracts)).

ÎN DREPT

16. Reclamantul a pretins că neexecutarea hotărârii judecătorești definitive pronunțată în favoarea sa a încălcat drepturile sale garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

Articolul 6 § 1 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... într-un termen rezonabil ... de către o instanță, ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ...”

Articolul 1 al Protocolului nr. 1 prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

I. CEREREA GUVERNULUI PRIVIND SCOATEREA CERERII DE PE ROL ÎN TEMEIUL ARTICOLULUI 37 AL CONVENȚIEI

17. În observațiile sale suplimentare din 30 iulie 2007, Guvernul a formulat o declarație unilaterală similară celei din cauza *Tahsin Acar v. Turkey* (preliminary objection) [GC], nr. 26307/95, ECHR 2003-VI) și a informat Curtea că era gata să recunoască încălcarea drepturilor reclamantului prevăzute de articolul

6 § 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție ca urmare a neexecutării hotărârii judecătorești definitive pronunțată în favoarea sa. În privința prejudiciului material, Guvernul a propus să-i plătească reclamantului MDL 162,000 (EUR 9,674 la acea dată), care reprezentau valoarea de piață a casei reclamantului (a se vedea paragraful 12 de mai sus). În ceea ce privește prejudiciul moral, Guvernul a propus să acorde reclamantului echivalentul în MDL al sumei de EUR 2,000. O sumă suplimentară de EUR 600 a fost oferită pentru costurile de reprezentare ale reclamantului, și s-a angajat să ramburseze suplimentar toate cheltuielile de comunicare, dacă acestea vor fi confirmate prin chitanțe relevante. Guvernul a chemat Curtea să scoată cererea de pe rol, în conformitate cu articolul 37 al Convenției.

18. Reclamantul nu a fost de acord cu propunerea Guvernului. El s-a referit la faptul că hotărârea pronunțată în favoarea lui prevedea întoarcerea casei familiei sale și că, potrivit legislației naționale, schimbarea modului de executare era posibilă doar cu acordul lui. În orice caz, prețul casei a fost subestimat de către experții care lucrau pentru același angajator ca și Agentul Guvernamental (Ministerul Justiției) și care nu puteau fi considerați complet obiectivi la evaluarea obiectului unui litigiu avut cu statul. Informația de la agenția imobiliară (a se vedea paragraful 13 de mai sus) a confirmat dubiile lui. Reclamantul s-a mai referit la faptul că experții nu au luat în considerație valoarea lotului de teren aferent casei (500 m.p.), precum și venitul ratat (care constituia între EUR 5,400 și EUR 10,800) pe care el l-ar fi putut obține dacă ar fi dat cu chirie casa timp de peste nouă ani, perioadă în care hotărârea judecătorească pronunțată în favoarea lui nu a fost executată. În final, el nu a fost de acord cu suma oferită în calitate de compensație pentru prejudiciul moral suferit, referindu-se la vârsta sa înaintată (75 de ani) și perioada excepțional de lungă de neexecutare. El a pretins EUR 100,000 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,835 cu titlu de costuri și cheltuieli.

19. Guvernul a contestat calculul reclamantului privind venitul ratat de pe urma posibilei închirieri a casei, deoarece el s-a bazat pe valoarea de piață curentă a imobilului din Orhei, și nu pe prețurile de închiriere. Agenția imobiliară contactată de către reclamant exista doar din anul 2006 și nu putea să ofere informații privind chiria pentru perioada anterioară înființării sale. În baza celor de mai sus, Guvernul a oferit o sumă suplimentară de EUR 4,000 pentru venitul ratat de reclamant pe întreaga perioadă în care el nu a putut închiria casa.

20. Curtea face referire la principiile stabilite în jurisprudența sa (a se vedea, printre altele, *Melnic v. Moldova*, nr. 6923/03, §§ 20-31, 14 noiembrie 2006) privind examinarea declarațiilor unilaterale. Ea reamintește, în special, că „depinde de circumstanțele specifice ale cauzei dacă declarația unilaterală oferă o bază suficientă pentru a constata că respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție nu cere Curții continuarea examinării cauzei (articolul 37 § 1 *in fine*)”.

21. În ceea ce privește faptul dacă scoaterea acestei cereri de pe rol în baza declarației unilaterale făcute de către Guvern este cuvenită, Curtea notează, în primul rând, că reclamantul s-a plâns în principal de neexecutarea hotărârii judecătorești definitive din 27 noiembrie 1998 pronunțată în favoarea sa, prin care lui i s-a acordat casa familiei sale. Guvernul a fost de acord că a avut loc violarea articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție din cauza neexecutării hotărârii judecătorești pronunțate în favoarea reclamantului.

22. De asemenea, din cauza dificultății în găsirea locuinței alternative pentru una din familiile care locuiau în casă și care avea nevoie de condiții speciale, Guvernul s-a oferit să plătească reclamantului valoarea bănească a casei. Curtea consideră că o asemenea soluție poate, în principiu, constitui o bază acceptabilă pentru soluționarea acestei cereri, având, de asemenea, în vedere faptul că însuși reclamantul a propus această soluție (a se vedea paragraful 10 de mai sus).

23. Curtea însă notează că există un dezacord semnificativ între părți în ceea ce privește valoarea de piață a casei acordate reclamantului. Curtea consideră că dubiile reclamantului privind independența CNEJ (a se vedea paragraful 12 de mai sus) nu sunt fără fundament, având în vedere că centrul de experti se supune Ministerului Justiției și că statul este parte în aceste proceduri. Mai mult, respingând argumentele reclamantului privind venitul ratat din neînchirierea casei, Guvernul nu a pus la îndoială veridicitatea informației prezentate de către agenția imobiliară privind valoarea de piață a imobilului în Orhei (a se vedea paragraful 19 de mai sus). Faptul că CNEJ nu a inclus în calculele sale valoarea lotului de teren aferent casei sprijină opinia Curții că reclamantului nu i s-au oferit compensații suficiente.

24. Bazându-se pe faptele și motivele expuse mai sus, Curtea constată că Guvernul nu a prezentat informații care ar oferi o bază suficientă pentru a constata că respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocelele sale nu cere Curții continuarea examinării cererii (a se vedea, pentru o soluție diferită, *Akman v. Turkey* (striking out), nr. 37453/97, §§ 23-24, ECHR 2001-VI).

25. În aceste împrejurări, Curtea respinge cererea Guvernului privind scoaterea cererii de pe rol în temeiul articolului 37 al Convenției și, prin urmare, va trece la examinarea admisibilității și fondului cererii.

II. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

26. Reclamantul a pretins că dreptul său la un proces echitabil, garantat de articolul 6 § 1 al Convenției, a fost încălcat prin neexecutarea hotărârii judecătorești definitive pronunțată în favoarea sa. De asemenea, el a pretins încălcarea dreptului său garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție ca urmare a aceleiași neexecutări.

27. Curtea consideră că pretențiile reclamantului formulate în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției și al articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție ridică chestiuni de fapt și de drept care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului. Niciun temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI ȘI A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE ÎN PRIVINȚA NEEEXECUTĂRII HOTĂRÂRII JUDECĂTOREȘTI DEFINITIVE DIN 27 NOIEMBRIE 1998

28. Reclamantul a pretins încălcarea drepturilor sale garantate de articolele de mai sus ca urmare a neexecutării hotărârii judecătorești definitive pronunțată în favoarea sa.

29. Curtea a constatat violări ale articolului 6 § 1 al Convenției și ale articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție în numeroase cauze privind întârzierea în executarea hotărârilor judecătorești definitive (a se vedea, printre altele, *Prodan v. Moldova*, citată mai sus, și *Lupacescu and Others v. Moldova*, nr. 3417/02, 5994/02, 28365/02, 5742/03, 8693/03, 31976/03, 13681/03 și 32759/03, 21 martie 2006).

30. Prin urmare, din motivele expuse în hotărârile de mai sus, Curtea constată că neexecutarea hotărârii judecătorești din 27 noiembrie 1998 într-un termen rezonabil constituie o violare a articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

31. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul material

32. Reclamantul a solicitat restituirea casei sale în conformitate cu hotărârea judecătorească definitivă din 27 noiembrie 1998. În răspunsul la declarația

unilaterală a Guvernului, el s-a bazat pe informația obținută de la o agenție imobiliară privind valoarea caselor din Orhei, care varia între EUR 25,000 și EUR 150,000, și s-a referit la lotul de teren aferent casei, fără însă a specifica valoarea lui de piață. El a mai pretins venitul ratat pe care l-ar fi obținut dacă închiria casa timp de peste nouă ani, având în vedere că hotărârea judecătorească pronunțată în favoarea lui a devenit definitivă.

33. Guvernul a susținut că, din cauza nevoilor speciale care rezultau din gradul de invaliditate, era dificil de a găsi o locuință alternativă potrivită pentru una din familiile care urma să fie evacuată din casa reclamantului. Mai mult, însuși reclamantul era inițial gata să accepte suma de MDL 80,000 în schimbul casei, însă mai târziu a refuzat această ofertă.

34. Curtea consideră că reclamantul a suferit un prejudiciu material ca rezultat al neexecutării hotărârii judecătorești definitive pronunțată în favoarea lui. Ea notează că, potrivit acestei hotărâri, reclamantul trebuia să obțină casa părinților lui. Curtea consideră că casa și terenul aferent urmează a fi transmise reclamantului, fără posesia cuiva, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre va deveni definitivă. Curtea acceptă că acest lucru ar putea fi dificil, având în vedere necesitatea de a găsi o locuință potrivită pentru una din familiile care locuiesc în casă. În acest caz, și având în vedere materialele ce i-au fost prezentate (a se vedea paragraful 23 de mai sus), Guvernul ar urma să plătească reclamantului, în aceleași trei luni, EUR 25,000 în schimbul casei și terenului aferent acesteia.

35. De asemenea, Curtea acordă suma de EUR 4,500 pentru a compensa reclamantului venitul ratat.

B. Prejudiciul moral

36. Reclamantul a pretins EUR 100,000 cu titlu de prejudiciu moral, referindu-se la vârsta sa înaintată și perioada îndelungată în care el nu s-a putut folosi de casa părinților săi.

37. Guvernul nu a fost de acord și s-a referit la impedimentele obiective în executarea hotărârii, precum și la refuzul reclamantului de a accepta suma pe care el însuși inițial a solicitat-o. În orice caz, suma pretinsă este excesivă comparativ cu sumele acordate în alte cauze similare examinate de Curte.

38. Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzat un prejudiciu moral ca urmare a neexecutării hotărârii judecătorești din 27 noiembrie 1998 timp de peste nouă ani. Hotărând în mod echitabil, ea acordă reclamantului suma de EUR 3,000 cu acest titlu.

C. Costuri și cheltuieli

39. Reclamantul a pretins EUR 1,835 cu titlu de costuri de reprezentare. El a prezentat copia contractului privind reprezentarea sa în fața Curții încheiat cu cei doi avocați ai săi.

40. Guvernul a considerat suma pretinsă excesivă.

41. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, spre exemplu, *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004-III).

42. Curtea notează că, chiar dacă cauza este de natură repetitivă, reprezentanții reclamantului au prezentat observații privind admisibilitatea și fondul cererii și observații suplimentare ca răspuns la declarația unilaterală a Guvernului. Ea decide să acorde reclamantului EUR 1,200 cu titlu de costuri de reprezentare.

D. Dobânda de întârziere

43. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Respinge* cererea Guvernului privind scoaterea cererii de pe rol;
2. *Declară* cererea admisibilă;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
4. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție;
5. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să întoarcă reclamantului, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, casa și terenul aferent acesteia. În cazul nerestituirii, statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în schimbul casei și a terenului aferent acesteia, în același termen de trei luni, EUR 25,000 (douăzeci și cinci mii euro), care să fie convertiți în valuta națională a statului pârât conform

ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;

(b) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în același termen de trei luni, următoarele sume care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării:

(i) EUR 4,500 (patru mii cinci sute de euro) cu titlu de prejudiciu material;

(ii) EUR 3,000 (trei mii de euro) cu titlu de prejudiciu moral, plus orice taxă care poate fi percepută;

(iii) EUR 1,200 (o mie două sute de euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, plus orice taxă care poate fi percepută de la reclamant;

(c) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;

6. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 23 septembrie 2008, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Fatoş Aracı
Grefier adjunct

Nicolas Bratza
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA MANCEVSCHI c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 33066/04)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

7 octombrie 2008

DEFINITIVĂ

07/01/2009

Această hotărâre poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Mancevschi c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ledi Bianku,

Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 16 septembrie 2008 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 33066/04) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Oleg Mancevschi („reclamantul”), la 18 iunie 2004.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl V. Nagacevschi, avocat din Chișinău și membru al organizației non-guvernamentale „Juriștii pentru drepturile omului”. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

3. Reclamantul a pretins, în special, că, prin percheziția efectuată în apartamentul și biroul său, au fost încălcate drepturile sale garantate de articolul 8 al Convenției.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții. La 21 noiembrie 2006, Președintele acestei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, s-a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. Reclamantul s-a născut în anul 1962 și locuiește în Chișinău.

6. Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

7. În anul 1992, reclamantul a fondat o companie (Rusman) și a fost directorul acesteia până în anul 1998.

8. În iulie 2001, el a primit licența de avocat. La o dată necunoscută în anul 2002, el a devenit avocatul companiei Rusman.

9. La 28 iulie 2003, S.P., directorul unei alte companii, a fost omorât și o urmărire penală a fost pornită cu privire la acest fapt. La 23 februarie 2004, reclamantul a semnat un contract de reprezentare a lui B., care era bănuțit de omorul lui S.P.. Potrivit Guvernului, ofițerul de urmărire penală a constatat existența unei legături între activitatea companiei Rusman și moartea lui S.P. și a decis să-l audieze pe reclamant în calitate de martor despre activitățile companiei Rusman.

10. La 26 mai 2004, reclamantul a fost citat să se prezinte în aceeași zi la T., un ofițer de urmărire penală de la Inspectoratul General de Poliție al municipiului Chișinău, pentru a fi audiat în calitate de martor în dosarul clientului său. Deoarece el a primit citația cu doar 15 minute înainte de ora indicată în citație, el s-a prezentat la oficiul ofițerului de urmărire penală cu o întârziere de 15 minute. T. plecase deja. La aceeași dată, reclamantul a expediat o telegramă ofițerului de urmărire penală, informându-l despre aceste evenimente.

11. Tot la 26 mai 2004, T. a emis o ordonanță de efectuare a percheziției în biroul reclamantului. Ordonanța prevedea următoarele:

„Ofițerul de urmărire penală T. [descrierea atribuțiilor],

Examinând materialele dosarului penal [nr. dosarului] pornit în temeiul articolului 145 alin. 2 al Codului penal;

A stabilit că la 28 iulie 2003, aproximativ la 19.00 în Chișinău [adresa] [P.S.] a fost împușcat și omorât cu o armă de foc neidentificată.

În urma efectuării investigațiilor de urmărire penală și operative, s-a stabilit că B. [adresa], care a fost arestat și este deținut [într-un izolator de detenție provizorie], are legătură cu omorul lui [P.S.].

Având în vedere că probele din dosar și materialele obținute în urma investigațiilor operative oferă informații de a presupune întemeiat că obiectele de interes operativ și care reprezintă probe materiale pe cauza penală pot fi găsite la biroul [reclamantului] la Lex Consulting situat pe [adresa], în baza articolului 125 CPP:

Dispune

Efectuarea percheziției în biroul [reclamantului] la Lex Consulting, situat pe [adresa], cu scopul descoperirii și ridicării în calitate de probe a obiectelor ce prezintă interes operativ și a obiectelor care reprezintă probe materiale pe cauza penală.”

12. Tot în aceeași zi, T. a emis o ordonanță de efectuare a percheziției la domiciliul reclamantului, cu un conținut identic.

13. Ca urmare a ordonanței lui T., tot la 26 mai 2004, procurorul a cerut Judecătoriei Rîșcani să autorizeze efectuarea percheziției la biroul reclamantului,

deoarece „obiectele care reprezintă interes operativ și care sunt probe materiale pe cauza penală, se află la locul de muncă [a reclamantului]”. O cerere cu un conținut identic a fost înaintată în privința apartamentului reclamantului.

14. Tot în aceeași zi, judecătoria E.C. de la Judecătoria Rîșcani a autorizat efectuarea percheziției la biroul reclamantului. Decizia prevedea următoarele:

„Instanța judecătorească ... a examinat în ședință închisă cererea procurorului de la Procuratura Generală privind autorizarea percheziției.

Instanța a stabilit:

În această cerere, se solicită autorizarea percheziției la biroul [reclamantului] la Lex Consulting S.R.L., situat pe [adresa], în cadrul urmăririi penale [numărul dosarului] pornit în privința infracțiunii prevăzute de articolul 145 alin. 2 al Codului penal, privind omorul lui [S.P.], care a avut loc la 28 iulie 2003, aproximativ la 19.00, în Chișinău la [adresa], cu o armă de foc neidentificată.

Instanța consideră că cererea este legală și întemeiată și, în baza articolelor 125, 301 și 306 ale Codului de procedură penală, instanța:

Dispune:

A autoriza percheziția la biroul [reclamantului] la Lex Consulting S.R.L., situat la [adresa].

Încheierea este definitivă.”

Printr-o încheiere identică a fost autorizată efectuarea percheziției în apartamentul reclamantului.

15. La 27 mai 2004, reclamantul s-a plâns Judecătoriai Rîșcani de acțiunile ilegale ale ofițerului de urmărire penală. În special, el s-a bazat pe prevederile articolului 90 alin. 3 al Codului de procedură penală (CPP, a se vedea paragraful 26 de mai jos), care interzice ascultarea în calitate de martor a avocatului care reprezintă acuzatul în aceeași cauză. În final, el a solicitat instanței „să nu ia în considerație niciuna din declarațiile pe care le-a făcut anterior, deoarece acestea au fost făcute prin constrângere iar ofițerul de urmărire penală s-a folosit de starea lui nesatisfăcătoare de sănătate, deoarece el era în concediu medical la acea dată și urma un tratament contra intoxicației sangvine”.

16. La 28 mai 2004, T. a citat reclamantul din nou, pentru data de 3 iulie 2004. La aceeași dată, el a dispus aducerea silită a reclamantului, din cauza neaprezentării neexplicate a acestuia la organul de urmărire penală în calitate de martor la 25 și 26 mai 2004.

17. La 31 mai 2004, reclamantul a fost adus silit în fața organului de urmărire penală. La aceeași dată, el a depus declarații în legătură cu dosarul clientului său. Potrivit procesului-verbal de interogare, el a menționat că el nu trebuie audiat în calitate de martor, deoarece el era avocatul persoanei acuzate în aceeași cauză.

18. Tot la 31 mai 2004, T. a dispus înlăturarea reclamantului din calitatea de reprezentant al clientului său în această cauză, deoarece:

„... în timpul examinării cauzei penale s-a stabilit că [reclamantul] a fost implicat în activitățile economice ale SRL „Rusman”, din care cauză este necesar de a-l audia în calitate de martor”.

19. După interogare, T. l-a informat pe reclamant despre cele două încheieri din 26 mai 2004 de autorizare a percheziției în biroul și domiciliul său și i-a înmănat copiile acestor încheieri. Reclamantul s-a plâns că aceste încheieri nu conțineau vreun motiv relevant.

20. În aceeași zi, biroul reclamantului a fost percheziționat în prezența reclamantului și avocatului său, după care a urmat percheziționarea domiciliului său. În procesele-verbale de efectuare a percheziției ambelor locuri, scopul percheziției a fost notat ca fiind „descoperirea telefonului mobil și a documentelor referitoare la Rusman Ltd”. A fost făcută propunerea ca telefonul mobil și documentele referitoare la Rusman Ltd să fie predate iar după aceasta a avut loc percheziția biroului Lex Consulting. Nimic nu a fost descoperit sau ridicat de la biroul reclamantului. Potrivit Guvernului, percheziția a durat aproximativ 35 de minute. Procesul-verbal menționează ora începerii percheziției, dar nu și ora la care aceasta a luat sfârșit. Acesta mai menționa că o plângere a fost depusă privitor la ilegalitatea percheziției biroului reclamantului.

21. Potrivit procesului-verbal de efectuare a percheziției la domiciliul reclamantului, un telefon mobil a fost predat ofițerilor de urmărire penală la cererea acestora. Telefonul a fost întors în următoarea zi. Potrivit părților, domiciliul lui a fost percheziționat (timp de circa 20 de minute, fapt confirmat de procesul-verbal). Reclamantul a adăugat că telefonul ridicat de către ofițerii de urmărire penală aparținea soției sale.

22. La 8 iunie 2004, reclamantul a depus la Judecătoria Rîșcani o completare la plângerea sa din 27 mai 2004. El s-a plâns de faptul că nu a primit alte citații în afară de cea care solicita înfățișarea lui la 26 mai 2004 și nu existau dovezi care să demonstreze contrariul. El a mai notat faptul că întrebările care i-au fost puse la 31 mai 2004 se refereau la chestiuni ce i-au devenit cunoscute în urma activității sale în calitate de apărător în cazul clientului său. El a cerut instanței de judecată să constate ilegalitatea acțiunilor organului de urmărire penală, să anuleze ordonanțele privind aducerea lui silită la procuror și de înlăturare a sa din dosar în calitate de apărător al clientului său și să adopte o încheiere interlocutorie privind informarea procuraturii și a Ministerului Afacerilor Interne despre actele ilegale comise. El s-a bazat, *inter alia*, pe articolele 6 și 8 ale Convenției.

23. Judecătoria Rîșcani a fixat data examinării plângerii reclamantului pentru 10 iunie 2004. La acea dată, el a cerut recuzarea judecătorei E.C., deoarece ea a autorizat percheziționarea biroului și a domiciliului său. El a susținut că încheierile în cauză erau nemotivate și nu menționau statutul său de avocat al persoanei acuzate în această cauză, în privința căruia a fost dispusă efectuarea

percheziției, ceea ce sugera că judecătorul nici nu a examinat cauza înainte de a semna încheierea. Suplimentar, încheierea nu a indicat vreun termen limită pentru efectuarea perchezițiilor, scopul perchezițiilor sau persoana (persoanele) autorizată să le efectueze, contrar prevederilor articolului 306 CPP. În final, el pretindea că judecătorul a luat poziția procurorului și, astfel, a încălcat dreptul la egalitatea armelor. În completare, reclamantul a menționat că el era gata să depună o cerere la Curtea Europeană pentru Drepturile Omului în privința perchezițiilor și a accentuat modul superficial în care judecătorul a examinat cererea ofițerului de urmărire penală, deoarece ea nu a luat în considerație statutul de apărător al reclamantului. În aceeași zi, un alt judecător de la Judecătoria Rîșcani a respins cererea reclamantului privind recuzarea judecătoarei E.C.

24. La 14 iunie 2004, Judecătoria Rîșcani a examinat plângerea reclamantului și a respins-o. Instanța a constatat că reclamantului i-au fost adresate întrebări despre compania Rusman Ltd, al cărei director el a fost până în 1998, și nu despre ceva ce acesta ar fi putut afla de la clientul său. Mai mult, el a fost înlăturat din calitate sa de apărător pentru a putea fi audiat în calitate de martor. După examinarea tuturor materialelor din dosar, instanța a constatat că acțiunile organului de urmărire penală, inclusiv ordonanțele de aducere silită a reclamantului și de înlăturare a lui din calitate de apărător al clientului său au fost legale și întemeiate. Încheierea este irevocabilă. Instanța nu a dat reclamantului vreun răspuns referitor la plângerea privind percheziționarea biroului și a domiciliului său.

25. Potrivit reclamantului, organul de urmărire penală a prezentat dosarul penal instanței judecătorești și instanța l-a consultat înainte de a adopta încheierea sa. Cu toate acestea, lui și avocatului său nu i-a fost acordat acces la acesta. El a pretins că cererea lui de acces la dosar a fost respinsă.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

26. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală (CPP) sunt următoarele:

Articolul 90. Martorul

„... (3) Nu pot fi citați și ascultați ca martori:

... 2) apărătorii, colaboratorii birourilor de avocați – pentru constatarea unor date care le-au devenit cunoscute în legătură cu adresarea pentru acordare de asistență juridică sau în legătură cu acordarea acesteia; ...”

Articolul 125. Temeiurile pentru efectuarea percheziției

„(1) Organul de urmărire penală este în drept să efectueze percheziție dacă probele acumulate sau materialele de investigație operativă permit de a presupune întemeiat că

într-o anumită încăpere ori într-un alt loc sau la o anumită persoană se pot afla instrumente ce au servit la săvârșirea infracțiunii, obiecte și valori dobândite de pe urma infracțiunii, precum și alte obiecte sau documente care ar putea avea importanță pentru cauza penală.

... (3) Percheziția se efectuează în baza ordonanței motivate a organului de urmărire penală și numai cu autorizația judecătorului de instrucție. ...”

Articolul 126. Temeiurile pentru ridicarea de obiecte sau documente

„(1) Organul de urmărire penală este în drept să ridice obiectele sau documentele care au importanță pentru cauza penală dacă probele acumulate sau materialele de investigație operativă indică exact locul și persoana la care se află acestea. ...”

Articolul 128. Procedura efectuării percheziției sau ridicării de obiecte și documente

„... (4) La ridicarea de obiecte și documente, după prezentarea ordonanței, reprezentantul organului de urmărire penală cere să i se predea obiectele sau documentele care urmează a fi ridicate, iar în caz de refuz, procedează la ridicarea lor forțată. Dacă obiectele sau documentele ce urmează a fi ridicate lipsesc la locul indicat în ordonanță, persoana care efectuează urmărirea penală este în drept să facă percheziție, motivând necesitatea efectuării acesteia. ...

(6) ... Obiectele și documentele descoperite în timpul percheziției sau ridicării, a căror circulație este interzisă de lege, trebuie ridicate indiferent de faptul dacă au sau nu legătură cu cauza penală. ...”

Articolul 301. Acțiunile de urmărire penală efectuate cu autorizarea judecătorului de instrucție

„(1) Cu autorizarea judecătorului de instrucție se efectuează acțiunile de urmărire penală legate de limitarea inviolabilității ... domiciliului ...”

Articolul 305. Modul de examinare a demersurilor referitoare la efectuarea acțiunilor de urmărire penală, măsurilor operative de investigații sau la aplicarea măsurilor procesuale de constrângere

„1. Demersul referitor la efectuarea acțiunilor de urmărire penală, măsurilor operative de investigații sau la aplicarea măsurilor procesuale de constrângere se examinează de către judecătorul de instrucție în ședință închisă, cu participarea procurorului și, după caz, a reprezentantului organului care exercită activitatea operativă de investigații.

... 8. Încheierea judecătorului de instrucție, adoptată în condițiile prezentului articol, este definitivă, cu excepția cazurilor prevăzute de prezentul cod.”

Articolul 306. Încheierile judecătorești privind efectuarea acțiunilor de urmărire penală, măsurilor operative de investigații sau privind aplicarea măsurilor procesuale de constrângere

„În încheierea judecătorească privind efectuarea acțiunilor de urmărire penală, măsurilor operative de investigații sau privind aplicarea măsurilor procesuale de constrângere

se va indica: ... organul care efectuează acțiuni de urmărire penală, măsurile operative de investigații sau aplică măsurile procesuale de constrângere, cu indicarea scopului efectuării acestor acțiuni sau măsuri și a persoanei la care se referă ele, precum și mențiunea despre autorizarea acțiunii sau respingerea ei, termenul pentru care este autorizată acțiunea, persoana cu funcție de răspundere sau organul abilitat de a executa încheierea, ...”

Articolul 313. Plângerea împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate operativă de investigații

„(1) Plângerile împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organelor care exercită activitate operativă de investigații pot fi înaintate judecătorului de instrucție de către bănuit, învinuit, apărător, partea vătămată, de alți participanți la proces sau de către alte persoane drepturile și interesele legitime ale cărora au fost încălcate de aceste organe.

(2) Persoanele indicate în alin.(1) sunt în drept de a ataca judecătorului de instrucție:

...3) alte acțiuni care afectează drepturile și libertățile constituționale ale persoanei.”

27. Prevederile relevante ale Legii nr. 1545 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești sunt următoarele:

Articolul 1

„(1) În conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma:

... b) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice;

... d) efectuării măsurilor operative de investigații cu încălcarea prevederilor legislației;

e) ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ștampilelor, precum și în urma blocării conturilor bancare.

(2) Prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură și din instanțele judecătorești.”

Articolul 4

„Dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul:

a) pronunțării sentinței de achitare;

b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare;

c) adoptării de către instanța judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului administrativ în legătură cu reabilitarea persoanei fizice;

d) adoptării de către Curtea Europeană pentru Drepturile Omului sau de către Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a hotărârii cu privire la repararea prejudiciului sau a realizării acordului amiabil dintre persoana vătămată și reprezentantul Guvernului Republicii Moldova în Comisia Europeană pentru Drepturile Omului și în Curtea Europeană pentru Drepturile Omului. Acordul menționat se aprobă de către Guvernul Republicii Moldova; ...”

ÎN DREPT

28. Reclamantul a pretins, în temeiul articolului 6 al Convenției, că dreptul său la egalitatea armelor a fost încălcat ca urmare a imposibilității sale de a consulta dosarul penal transmis Judecătoriei Rîșcani de procuror înainte de adoptarea încheierii acesteia din 14 iunie 2004. De asemenea, el s-a plâns, în temeiul aceluiași articol, de lipsa temeiurilor relevante și suficiente pentru adoptarea diferitelor încheieri în cauza sa. Partea relevantă a articolului 6 este următoarea:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... într-un termen rezonabil, ... de către o instanță independentă și imparțială, instituită prin lege, ... care va hotări ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa. ...”

29. În continuare, reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 8 al Convenției, de percheziționarea biroului și domiciliului său și de faptul că a fost adus forțat înaintea organului de urmărire penală pentru a fi audiat în calitate de martor. Articolul 8 prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în executarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

I. ADMISIBILITATEA

30. Guvernul a susținut că reclamantul nu a epuizat toate căile de recurs interne disponibile lui. În special, el putea folosi prevederile articolului 313 al Codului de procedură penală („CPP”, a se vedea paragraful 26 de mai sus), însă nu a făcut-o, fapt care îi permitea să conteste în instanță perchezițiile efectuate

de către organul de urmărire penală la biroul și domiciliul său. În procedurile demarate în temeiul Convenției, reclamantul s-a bazat în mod incorect pe articolul 305 alin. 8 CPP, deoarece acesta se aplica unui tip diferit de procedură, care implica autorizarea judecătorului de instrucție, și nu acțiunile organului de urmărire penală. Suplimentar, el putea pretinde prejudiciul pentru acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală în baza Legii nr. 1545 (a se vedea paragraful 22 de mai sus).

31. Reclamantul nu a fost de acord. El a indicat asupra lipsei unei hotărâri judecătorești naționale care ar fi constatat ilegalitatea perchezițiilor și a susținut că, prin urmare, prevederile Legii nr. 1545 nu erau aplicabile cauzei sale. Potrivit articolului 305 alin. 8 CPP, încheierile judecătorului de instrucție cu privire la, *inter alia*, percheziții, erau definitive și nu puteau fi contestate.

32. Curtea notează că ea a respins deja obiecții similare ale Guvernului pârât bazate pe Legea nr. 1545, constatând că legea este aplicabilă doar persoanelor care au fost achitate sau în privința cărora a fost încheiată urmărirea penală (a se vedea *Șarban v. Moldova*, nr. 3456/05, § 59, 4 octombrie 2005). Deoarece aceasta nu este situația reclamantului, Curtea nu este convinsă că recursul formulat în temeiul Legii nr. 1545 ar fi efectiv în privința pretențiilor reclamantului.

33. Curtea nu consideră necesar să soluționeze disputa dintre părți în privința faptului dacă încheierea judecătorului de instrucție privind autorizația percheziției reprezintă o procedură separată de acțiunile de ordonare și/sau efectuare a percheziției de către organul de urmărire penală. Ea notează că, chiar în cazul în care percheziția se efectuează în baza ordonanței unui ofițer de urmărire penală, autorizarea anticipată dată de un judecător de instrucție este obligatorie în conformitate cu articolul 125 alin. 3 CPP (a se vedea paragraful 26 de mai sus). În orice caz, plângerile împotriva actelor ilegale ale organului de urmărire penală la care face referire Guvernul (articolul 313 CPP, a se vedea paragrafele 26 și 30 de mai sus) pot fi înaintate judecătorului de instrucție, în temeiul articolului 313 alin. 1 CPP. Curtea are dubii în privința șanselor de succes ale unei plângeri privind ilegalitatea unei acțiuni înaintate la judecătorul de instrucție care tocmai a autorizat-o și a decis că aceasta este legală și întemeiată, notând în mod expres că încheierea sa era definitivă (a se vedea paragraful 11 de mai sus).

34. În lumina celor de mai sus, Curtea conchide că cererea nu poate fi declarată inadmisibilă pentru neputința căilor de recurs interne. Prin urmare, obiecția Guvernului urmează a fi respinsă.

35. În cererea sa inițială, reclamantul a mai formulat două pretenții în temeiul articolului 6 al Convenției, precum și o altă pretenție în temeiul articolului 8 al Convenției, în ceea ce privește aducerea sa forțată la ofițerul de urmărire penală. Totuși, în observațiile sale privind admisibilitatea și fondul cauzei, el a solicitat Curții să nu continue examinarea acestor pretenții. Curtea nu găsește vreun temei pentru a le examina.

36. În ceea ce privește pretenția reclamantului formulată în temeiul articolului 8 al Convenției, Curtea consideră că aceasta ridică chestiuni de fapt și de drept care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului, și că niciun alt temei pentru declararea ei inadmisibilă nu a fost stabilit. Din aceste motive, Curtea declară această pretenție admisibilă. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestei pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 8 AL CONVENȚIEI

A. Argumentele părților

37. Reclamantul a declarat că percheziționarea biroului și domiciliului său constituie o ingerință în drepturile sale garantate de articolul 8 al Convenției. El consideră că, deși a urmărit un scop legitim prevăzut de paragraful 2 al acestui articol, ingerința nu a fost nici „prevăzută de lege” și nici nu a fost „necesară într-o societate democratică”. În special, el s-a referit la lipsa detaliilor în încheierile instanței judecătorești de autorizare a perchezițiilor, care nu a identificat obiectul (obiectele) căutat, termenul pentru efectuarea perchezițiilor și persoana autorizată pentru efectuarea acesteia, în ciuda prevederilor legale exprese privind indicarea unor astfel de detalii. Mai mult, perchezițiile efectuate în baza unor autorizări ale percheziției formulate vag și fără luarea unor măsuri speciale pentru asigurarea confidențialității dosarelor din biroul avocatului, a rezultat în mod inevitabil în ingerința disproporțională în drepturile reclamantului. În special, el s-a referit la deschiderea, de către organul de urmărire penală, a safeului său și a tuturor dosarelor sale din biroul său, ceea ce a subminat privilegiul său de a păstra confidențialitatea informației primite de la clienți.

38. Guvernul a recunoscut că a avut loc o ingerință în drepturile reclamantului garantate de articolul 8 al Convenției, însă a considerat că ingerința a fost prevăzută de lege, a urmărit un scop legitim și a fost „necesară într-o societate democratică”. Mai multe articole din CPP prevăd în termeni clari posibilitatea efectuării percheziției și modul de autorizare și efectuare a acesteia. Perchezițiile erau necesare pentru a contribui la efectuarea urmăririi penale care era în derulare și se bazau pe informații din dosar care permiteau a ajunge la o presupunere rezonabilă că obiecte sau documente importante pentru urmărirea penală puteau fi găsite în biroul sau la domiciliul reclamantului. Reclamantul și avocatul său nu au formulat vreo obiecție în privința modului în care a fost efectuată percheziția, notând doar că percheziția era ilegală. Percheziția a fost scurtă și niciun obiect nu a fost ridicat din birou, cu excepția unui telefon mobil care a fost ridicat din apartament.

B. Aprecierea Curții

1. Dacă a avut loc o ingerință

39. Curtea observă că percheziția și ridicarea de obiecte în această cauză a vizat apartamentul și biroul reclamantului, în care el păstra dosarele clienților săi. Curtea reiterează că percheziția biroului avocatului a fost privită ca o ingerință în „viața privată” și „corespondență” și, potențial, în dreptul său la respectarea domiciliului, în sensul mai larg prevăzut de varianta franceză a Convenției, care folosește termenul „*domicile*” (a se vedea *Niemietz v. Germany*, 16 decembrie 1992, §§ 29-33, Seria A nr. 251-B, și *Tamosius v. the United Kingdom* (dec.), nr. 62002/00, ECHR 2002-VIII; a se vedea de asemenea *Sallinen and Others v. Finland*, nr. 50882/99, § 71, 27 septembrie 2005, care confirmă că percheziția biroului avocatului mai reprezintă și o ingerință în dreptul acestuia la respectarea „domiciliului”, și *Wieser and Bicos Beteiligungen GmbH v. Austria*, nr. 74336/01, § 43, ECHR 2007-...).

Curtea este de acord cu părțile în această cauză că percheziționarea biroului și apartamentului reclamantului a constituit o ingerință în drepturile acestuia garantate de articolul 8 al Convenției.

2. Dacă ingerința a fost justificată

40. Curtea urmează să stabilească dacă ingerința a fost justificată prin prisma paragrafului 2 al articolului 8 al Convenției, adică dacă ea a fost „prevăzută de lege”, dacă a urmărit unul sau mai multe scopuri legitime indicate în acest paragraf și dacă a fost „necesară într-o societate democratică” pentru a atinge acest scop sau aceste scopuri.

a. Dacă ingerința a fost „prevăzută de lege”

41. Reclamantul a susținut că ingerința nu a fost „prevăzută de lege”, deoarece încheierea de autorizare a percheziției nu includea detalii suficiente, ceea ce contravine cerințelor legale.

42. Curtea a observat că mai multe prevederi ale CPP descriu aspecte variate ale obținerii și executării autorizărilor de percheziție, cum ar fi obligarea judecătorului de instrucție de a motiva autorizarea percheziției și de a indica informații precum sunt scopul percheziției, persoana autorizată pentru efectuarea acesteia sau termenul pentru efectuarea percheziției. Obligarea judecătorului de instrucție de a indica astfel de detalii constituie o garanție importantă împotriva abuzurilor. Curtea este satisfăcută că, la prima vedere, cadrul legal privind autorizarea perchezițiilor corespunde exigențelor articolului 8 al Convenției.

43. Curtea notează că obiecțiile reclamantului s-au referit, în primul rând, la modul în care acest cadru legal a fost aplicat în această cauză. Curtea con-

sideră că nerespectarea prevederilor legale poate duce la constatarea faptului că ingerința în drepturile reclamantului nu a fost „prevăzută de lege”, în sensul articolului 8. Totuși, în această cauză, ea constată că chestiunea respectării în practică a legii este strâns legată de faptul dacă ingerința a fost „necesară într-o societate democratică”, având în vedere, în special, relevanța principiului confidențialității relațiilor avocat-client pentru faptele examinate. Prin urmare, ea va examina această chestiune mai jos.

b. Dacă ingerința a urmărit un scop legitim

44. Părțile au fost de acord că ingerința a urmărit scopul legitim de apărare a ordinii și prevenire a faptelor penale. Curtea este de acord cu această poziție.

c. Dacă ingerința a fost „necesară într-o societate democratică”

45. În ceea ce privește, în special, percheziționarea încăperilor și ridicarea de obiecte, Curtea a constatat în mod constant că statele contractante ar putea considera necesar să recurgă la asemenea măsuri pentru a obține probe materiale ale unor abateri. Curtea urmează să examineze dacă motivele aduse pentru justificarea unor astfel de măsuri au fost „relevante” și „suficiente” și dacă a fost respectat principiul proporționalității. În ceea ce privește ultima chestiune, Curtea trebuie, în primul rând, să se asigure că legislația și practica oferă persoanelor fizice garanții adecvate și eficiente împotriva abuzurilor. În al doilea rând, Curtea urmează să examineze circumstanțele specifice ale fiecărei cauze în parte pentru a stabili dacă, în acea cauză concretă, ingerința a fost proporțională cu scopul urmărit. Criteriile pe care Curtea le-a luat în considerație la examinarea ultimei chestiuni au fost, printre altele, circumstanțele eliberării autorizării pentru efectuarea percheziției, în special probele disponibile la acel moment, conținutul și scopul autorizării, modul în care percheziția a fost efectuată, inclusiv prezența unor observatori independenți în timpul percheziției, și posibilele repercusiuni asupra reputației și lucrului persoanei afectate de percheziție (a se vedea *Buck v. Germany*, nr. 41604/98, § 45, ECHR 2005-IV; *Chappell v. the United Kingdom*, 30 martie 1989, § 60, Seria A nr. 152-A; *Camenzind v. Switzerland*, 16 decembrie 1997, § 46, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-VIII; *Funke v. France*, 25 februarie 1993, § 57, Seria A nr. 256-A; *Niemietz*, citată mai sus, § 37; și *Smirnov v. Russia*, nr. 71362/01, § 44, 7 iunie 2007, ECHR 2007-...).

46. În ceea ce privește garanțiile împotriva abuzurilor prevăzute de legislația Republicii Moldova, Curtea observă că percheziționarea biroului și domiciliului reclamantului a fost autorizată de către un judecător de instrucție. Competențele ofițerului de urmărire penală de a efectua o percheziție au fost, prin urmare, limitate doar la acțiunile autorizate de către un judecător independent, procedură care a fost respectată în această cauză.

47. Curtea notează că autorizarea percheziției eliberată de către judecătorul de instrucție, care a reprodus aproape în întregime ordonanța ofițerului de urmărire penală (a se vedea paragrafele 11 și 14 de mai sus), nu a indicat vreun detaliu referitor la ceea ce urma să fie căutat pe parcursul percheziției. Mai mult, autorizarea a fost formulată în termeni extrem de generali, pur și simplu autorizând „percheziția oficiului [reclamantului] „Lex Consulting SRL” situat la [adresa]”.

48. Curtea este frapată de această formulare generală, care a acordat ofițerului de urmărire penală o discreție nelimitată de a căuta orice dorea el atât la biroul, cât și la domiciliul reclamantului. Autorizarea nu conținea nicio informație despre motivele pentru care se credea că în urma percheziției apartamentului reclamantului și a biroului acestuia s-ar fi obținut probe cu privire la vreo abatere (a se compara cu hotărârea în cauza *Niemietz*, citată mai sus, § 37; *Ernst and Others v. Belgium*, nr. 33400/96, § 116, 15 iulie 2003; și *Smirnov*, citată mai sus, § 47). Doar după ce poliția a intrat în apartamentul reclamantului, acestuia i s-a cerut să predea „telefonul mobil și documentele referitoare la Rusman Ltd” (a se vedea paragraful 20 de mai sus).

49. Curtea mai observă că reclamantul nu era bănuțit sau învinuit de comiterea unor infracțiuni sau activități ilegale. Pe de altă parte, în biroul său se aflau dosarele clienților săi. Luând în considerație faptul că percheziția a avut loc la biroul în care reclamantul activa ca avocat, fapt care ar fi putut avea implicații asupra principiului confidențialității relațiilor avocat-client, Curtea se aștepta ca judecătorul de instrucție să fi dat motive convingătoare și detaliate pentru autorizarea acestei măsuri, precum și să prevadă măsuri speciale în vederea protecției materialelor ocrotite de secretul profesional. Mai mult, înainte de a fi înlăturat din dosar de către ofițerul de urmărire penală, reclamantul a reprezentat o parte în dosarul penal în legătură cu care a fost autorizată percheziția. Astfel, percheziția ar fi putut duce la găsirea obiectelor și documentelor obținute de către reclamant în calitatea sa de reprezentant al persoanei acuzate, ceea ce, în mod evident, ar fi putut avea repercusiuni serioase asupra drepturilor persoanei acuzate garantate de articolul 6 al Convenției. Din acest motiv, înainte ca percheziția la biroul și domiciliul reclamantului să fie autorizată, trebuia să fie luate măsuri și mai riguroase de precauție. Totuși, judecătorul de instrucție nu a analizat vreunul dintre aceste aspecte în încheierile sale din 26 mai 2004.

50. În aceste circumstanțe, și în special având în vedere formularea în termeni generali a autorizărilor pentru efectuarea perchezițiilor și a lipsei vreunei măsuri speciale de protecție a confidențialității relațiilor avocat-client, Curtea constată că autoritățile naționale nu au adus motive „relevante și suficiente” pentru autorizarea perchezițiilor. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 8 al Convenției.

51. Având în vedere constatările sale privind incompatibilitatea cu standardele consfințite prin Convenție a percheziționării biroului și a domiciliului reclamantului, Curtea nu consideră necesar de a verifica dacă modul în care perchezițiile au fost efectuate satisface exigențele articolului 8 al Convenției.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

52. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul moral

53. Reclamantul a pretins 5,000 euro (EUR) în calitate de compensație pentru prejudiciul moral cauzat lui. El s-a referit la faptul că atât biroul, cât și apartamentul său au fost percheziționate, că un telefon mobil care aparținea soției sale și care conținea informații foarte personale a fost ridicat și că nu au fost aduse scuze la întoarcerea acestuia, și că el s-a simțit afectat de percheziția efectuată în spațiile intime ale apartamentului său.

54. Guvernul a considerat că reclamantului nu i-a fost cauzat vreun prejudiciu și că el nu a prezentat vreo probă în această privință. El a considerat că, în orice caz, constatarea unei violări a articolului 8 al Convenției ar constitui în sine o satisfacție echitabilă suficientă.

55. Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzat un anumit stres și neliniște ca rezultat al perchezițiilor efectuate în biroul și apartamentul său, având în vedere faptul că el nu era bănuțit de comiterea vreunei acțiuni ilegale. Aparent, percheziționarea biroului său mai putea afecta și relațiile sale cu clienții săi și chiar imaginea sa profesională. În lumina celor de mai sus, Curtea consideră că acordarea unei compensații cu titlu de prejudiciu moral este justificată în această cauză. Hotărând în mod echitabil, Curtea acordă reclamantului EUR 2,500 cu acest titlu.

B. Costuri și cheltuieli

56. Reclamantul a mai pretins EUR 1,990 cu titlu de costuri de reprezentare și EUR 35 cu titlu de cheltuieli de traducere și a prezentat un contract încheiat cu avocatul său, o listă detaliată a orelor lucrate asupra cauzei, precum și chitanțele care confirmau că sumele de mai sus au fost plătite integral. Onorariul perceput pentru o oră a fost în conformitate cu recomandarea Baroului Avocaților din Republica Moldova, adoptată la 29 decembrie 2005, privind nivelul de remunerare a avocaților care reprezintă reclamanți în tribunalele internaționale.

57. Guvernul a declarat că decizia Baroului Avocaților din Republica Moldova avea doar valoare de recomandare și nu era obligatorie. Mai mult, suma plătită reclamantului era exagerată în comparație cu salariul mediu lunar în Republica

Moldova. Numărul de ore lucrate asupra cauzei (paisprezece ore) era de asemenea exagerat, având în vedere retragerea câtorva pretenții de către reclamant.

58. În această cauză, având în vedere lista detaliată prezentată și complexitatea chestiunilor abordate în pretenția formulată în temeiul articolului 8 al Convenției, Curtea acordă reclamantului EUR 1,535 cu titlu de costuri și cheltuieli.

C. Dobânda de întârziere

59. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 8 al Convenției;
3. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 2,500 (două mii cinci sute euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,535 (o mie cinci sute treizeci și cinci euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
4. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 7 octombrie 2008, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA BOBOC c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 27581/04)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

4 noiembrie 2008

DEFINITIVĂ

04/02/2009

Această hotărâre poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Boboc c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,
Lech Garlicki,
Giovanni Bonello,
Ljiljana Mijović,
Ján Šikuta,
Mihai Poalelungi,
Nebojša Vučinić, *judcători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 7 octombrie 2008 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 27581/04) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Alexei Boboc („reclamantul”), la 2 iulie 2004.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl T. Ghetivu, avocat din Cahul. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

3. Reclamantul a pretins, în special, că procedurile în cauza sa au fost excesiv de îndelungate și că el nu a beneficiat de un recurs efectiv în privința pretenției sale privind durata procedurilor.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții. La 30 noiembrie 2006, Președintele acestei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, s-a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. Reclamantul s-a născut în anul 1933 și locuiește la Cahul.

6. Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

7. În anul 1983, reclamantul a cumpărat o casă. Ulterior, consiliul local Cahul a alocat reclamantului terenul pe care se afla casa. În anul 1995, E., vecinul reclamantului, a mutat gardul care despărțea loturile lor și a micșorat astfel suprafața lotului reclamantului.

8. Reclamantul a intentat o acțiune judiciară împotriva lui E., solicitând înlăturarea tuturor piedicilor create de E. la folosirea terenului. La 29 mai 1995, Judecătoria raionului Cahul a hotărât în favoarea reclamantului. Hotărârea nu a fost contestată și a devenit irevocabilă. Ca urmare a cererii Procuraturii Generale, la 13 octombrie 1995, Judecătoria Supremă a casat hotărârea din 29 mai 1995 și a dispus rejudecarea cauzei. La 24 mai 1996, Judecătoria raionului Cahul a respins pretențiile reclamantului.

9. Paralel cu această acțiune, reclamantul a cerut autorităților locale să stabilească hotarul dintre lotul său și cel aparținând lui E. Acest lucru a fost făcut la o dată necunoscută în anul 1996. E. a contestat în justiție acțiunile autorităților locale, însă acțiunea sa a fost respinsă de către Judecătoria raionului Cahul la 4 mai 1996. Hotărârea nu a fost contestată și a devenit irevocabilă.

10. Reclamantul a cerut autorităților locale să-i elibereze titlul de deținător al terenului. La 26 februarie 1997, autoritatea locală i-a eliberat titlul respectiv, stabilind suprafața lotului care aparține lui E. și, respectiv, reclamantului. E. a contestat în instanța de judecată această decizie. Cererea lui a fost însă respinsă de Judecătoria sectorului Cahul la 8 august 1997. Această hotărâre a fost menținută de Tribunalul Cahul, la 13 noiembrie 1997, și de Curtea de Apel a Republicii Moldova, la 17 martie 1998. Astfel, hotărârea judecătorească a devenit irevocabilă.

11. La 4 februarie 1999, autoritatea locală și-a anulat propria decizie din 26 februarie 1997 și a acordat reclamantului un lot de teren cu o suprafață mai mică. Reclamantul a contestat în instanța de judecată decizia din 1999, solicitând înlăturarea tuturor impedimentelor în folosirea terenului său. La 20 septembrie 1999, Judecătoria sectorului Cahul a anulat decizia autorității locale din anul 1999. Această hotărâre a fost menținută de Tribunalul Comrat, la 2 mai 2000, și Curtea de Apel a Republicii Moldova, la 7 septembrie 2000. Această hotărâre este irevocabilă.

12. Reclamantul a solicitat Judecătoriei sectorului Cahul să-i elibereze un titlu executoriu, care, aparent, a fost refuzat. El s-a plâns în această privință diferitor autorități de stat, cum ar fi Parlamentul, Curtea Supremă de Justiție, autoritățile locale (spre exemplu, în noiembrie 2000, septembrie 2001, aprilie și iunie 2002, ianuarie și martie 2003), dar a fost informat că, în perioada 1995-2000, niciun titlu executoriu eliberat pe numele său nu a fost transmis spre executare. La 19 decembrie 2001, el a fost informat de către Ministerul Justiției că nu era necesar de a elibera un titlu executoriu pe numele său, deoarece, prin hotărârea din 8 august 1997, instanța judecătorească a respins pretențiile lui E. și, astfel, decizia autorităților locale din 26 februarie 1997 a rămas în vigoare.

13. La 8 octombrie 2001, reprezentantul lui E., C.M., a depus o cerere de apel separată împotriva hotărârii judecătorești din 20 septembrie 1999. La 5 decembrie 2001, Curtea Supremă de Justiție a decis că apelul reprezentantului lui E. trebuie să fie examinat de către Tribunalul Chișinău, deoarece majoritatea judecătorilor din Tribunalul Cahul au examinat deja această cauză. La 18 aprilie 2002, Tribunalul Chișinău a respins apelul lui E. pe motiv de *res judicata*. Această hotărâre judecătorească nu a fost contestată și a devenit irevocabilă.

14. La 6 august 2002, E. a inițiat noi proceduri judiciare, solicitând instanței judecătorești stabilirea drepturilor asupra terenului (ale sale și ale reclamantului). Reclamantul a argumentat că nu era nevoie de o nouă examinare, deoarece toate chestiunile invocate au fost deja soluționate prin mai multe decizii adoptate anterior de către diferite autorități locale și instanțe judecătorești. La 30 mai 2003, el a solicitat efectuarea unei expertize privind posibilitatea folosirii terenului în orice alt mod decât cel în care a fost distribuit de către autoritățile locale în 1997.

15. La 11 iulie 2003, Judecătoria Cahul a respins acțiunea lui E. și a constatat că împărțirea lotului trebuie să aibă loc în modul stabilit prin decizia autorității locale din 26 februarie 1997. Această hotărâre a fost menținută de Curtea de Apel Cahul, la 9 aprilie 2004, și de Curtea Supremă de Justiție, la 26 mai 2004.

16. La 26 mai 2004, reclamantului i-a fost eliberat un titlu executoriu în care era indicat hotarul dintre lotul său și cel al lui E.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

17. Articolul 192 al Codului de procedură civilă prevede următoarele:

„(1) Pricinile civile se judecă în primă instanță în termen rezonabil. Criteriile de determinare a termenului rezonabil sunt: complexitatea pricinii, comportamentul părților în proces, conduita instanței judecătorești. Respectarea termenului rezonabil de judecare a pricinii se asigură de către instanță. La judecarea unei cauze concrete, respectarea termenului rezonabil este verificată de instanța ierarhic superioară în procesul judecării pricinii pe calea de atac respectivă.”

ÎN DREPT

18. Reclamantul s-a plâns de durata excesivă a procedurilor în cauza sa, contrar articolului 6 al Convenției, care prevede, în partea sa relevantă, următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... într-un termen rezonabil ... de către o instanță, ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ... ”

19. Reclamantul s-a mai plâns de violarea articolului 13 al Convenției combinat cu articolul 6 al Convenției. Articolul 13 prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

I. ADMISIBILITATEA

20. Curtea notează că această cerere nu este vădit nefondată, în sensul articolului 35 § 3 al Convenției. În continuare, ea notează că cererea nu este inadmisibilă din alte temeiuri. Prin urmare, ea urmează a fi declarată admisibilă. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea, paragraful 4 de mai sus), Curtea va trece imediat la examinarea fondului acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 AL CONVENȚIEI

21. Reclamantul a pretins că procedurile în cauza sa, care au durat nouă ani, au fost excesiv de îndelungate.

22. Guvernul a susținut că, în cazul reclamantului, au existat patru proceduri judiciare separate, fiecare având obiect separat și părți diferite. Fiecare din cele patru acțiuni judiciare separate s-a încheiat într-un termen rezonabil. Mai mult, însuși reclamantul a contribuit la tergiversarea procedurilor prin faptul că a solicitat de câteva ori amânarea ședințelor, prin faptul că nu s-a opus cererilor de amânare formulate de cealaltă parte în proces și prin faptul că a solicitat efectuarea unei expertize, care a dus la întârzieri suplimentare în examinarea cauzei.

23. Curtea reiterează că rezonabilitatea duratei procedurilor trebuie evaluată în lumina circumstanțelor cauzei, ținând cont de următoarele criterii: complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și al autorităților relevante și importanța cauzei pentru reclamant (a se vedea, printre altele, *Frydlender v. France* [GC], nr. 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII, și *Cravcenco v. Moldova*, nr. 13012/02, § 44, 15 ianuarie 2008).

1. Perioada care trebuie luată în considerație

24. Curtea notează că Republica Moldova a ratificat Convenția la 12 septembrie 1997. Prin urmare, perioada de examinare a primului set de proceduri, care a avut loc până la această dată, depășește competența Curții *ratione temporis*. Totuși, potrivit jurisprudenței Curții, stadiul pe care l-au atins procedurile la acea dată poate fi luat în considerație (a se vedea, spre exemplu, *Foti and Others*

v. *Italy*, 10 decembrie 1982, § 53, Seria A nr. 56, și *Styranowski v. Poland*, 30 octombrie 1998, § 46, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII).

25. Curtea ia notă de argumentul Guvernului, potrivit căruia, în cazul reclamantului, procedurile au inclus patru acțiuni judiciare diferite, care nu trebuie considerate drept un set neîntrerupt de proceduri. Totuși, ea consideră că toate procedurile la care a participat reclamantul vizau același obiect: delimitarea terenului său de cel al vecinului său și eliberarea documentelor relevante care să confirme această delimitare. Având în vedere că instanțele judecătorești naționale s-au referit, chiar și în 2004, la decizia autorităților locale din 1997, și că aceasta a fost obiectul celorlalte două seturi de proceduri anterioare care cad sub jurisdicția Curții, care au avut loc între aceleași părți sau între o parte și autoritățile locale, Curtea este convinsă că litigiul dintre reclamant și E. privind delimitarea terenurilor lor, cu implicarea autorităților locale, a fost obiectul tuturor celor patru acțiuni examinate de către instanțele judecătorești.

26. Din documentele din dosar reiese că litigiul dintre reclamant și E. s-a încheiat cu adevărat abia când a avut loc executarea titlului executoriu eliberat la 26 mai 2004 (a se vedea paragraful 16 de mai sus). Curtea reiterează că „executarea unei hotărâri pronunțate de orice instanță trebuie ... privită ca o parte integrantă a „procesului”, în sensul articolului 6” (a se vedea *Hornsby v. Greece*, hotărâre din 19 martie 1997, *Reports* 1997-II și *Prodan v. Moldova*, nr. 49806/99, § 52, ECHR 2004-III (extracts)). Părțile nu au informat Curtea despre data la care a fost executată hotărârea din 26 mai 2004, fapt ce o face pe Curte să presupună că aceasta a fost executată la puțin timp după adoptarea ei.

27. Prin urmare, Curtea consideră că toate cele patru seturi de proceduri se referă la aceeași chestiune. Din acest motiv, în scopul analizei sale prin prisma articolului 6 § 1 al Convenției, Curtea va lua în calcul întreaga perioadă, începând cu 12 septembrie 1997 (a se vedea paragraful 24 de mai sus) și până la 26 mai 2004, ceea ce constituie șase ani opt luni și 14 zile.

2. Complexitatea cauzei

28. În ceea ce privește complexitatea cauzei, Curtea notează că, la cererea reclamantului din 30 mai 2003, instanțele judecătorești naționale au dispus la un moment dat efectuarea unei expertize (a se vedea paragraful 14 de mai sus). Instanța judecătorească care a dispus efectuarea expertizei a pronunțat hotărârea sa la 11 iulie 2003 (a se vedea paragraful 15 de mai sus), fapt din care reiese că raportul de expertiză a fost efectuat fără vreo întârziere și nu a influențat într-o măsură semnificativă durata procedurilor.

Părțile nu au informat Curtea despre alte măsuri procesuale efectuate în cadrul procedurilor care ar fi necesitat mult timp și care ar fi justificat întreaga durată a procedurilor.

3. *Comportamentul reclamantului*

29. În ceea ce privește comportamentul reclamantului, Curtea notează că Guvernul a prezentat probe potrivit cărora reclamantul a solicitat amânarea ședințelor de judecată de patru ori, inclusiv o dată pentru a prezenta probele cerute de instanța de judecată în privința uneia din pretențiile sale. În viziunea Curții, reclamantul își exercita drepturile sale procedurale, iar întârzierea cauzată de aceste amânări nu poate fi considerată ca afectând serios întreaga durată a procedurilor.

30. Guvernul a susținut că omisiunea reclamantului de a obiecta împotriva amânărilor ședințelor de judecată nu îi permite să pretindă violarea articolului 6 al Convenției (a se vedea *Ciricosta and Viola v. Italy*, 4 decembrie 1995, § 32, Seria A nr. 337-A). Totuși, Curtea consideră că circumstanțele acestei cauze sunt diferite de situația specifică din cauza *Ciricosta*. În acea cauză, Curtea a notat introducerea recentă a unui recurs pentru întârzierile în cadrul procedurilor judiciare și că, la ziua hotărârii sale, era prea devreme de a verifica eficacitatea acestuia (§ 31). În prezenta cauză, situația este diferită. Mai mult, numărul total și durata amânărilor în cauza *Ciricosta* era atât de mare încât afecta serios întreaga durată a procedurilor, în timp ce în această cauză Guvernul a prezentat probe a doar câtorva asemenea amânări, iar acestea nu puteau afecta întreaga durată a procedurilor. Curtea conchide că reclamantul nu a influențat în mod semnificativ durata procedurilor.

4. *Comportamentul autorităților*

31. Curtea notează că toate cele trei acțiuni examinate de către instanțele judecătorești naționale după ratificarea de către Republica Moldova a Convenției s-au referit, în esență, la modul în care a fost repartizat terenul prin decizia autorităților locale din 26 februarie 1997. Deși legalitatea acestei decizii a fost confirmată printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă din 17 martie 1998 (a se vedea paragraful 10 de mai sus), autoritățile (locale) au încercat să anuleze acea decizie în 1999, în pofida faptului că ea reprezenta *res judicata* (a se vedea paragraful 11 de mai sus). Prin urmare, această întârziere suplimentară a fost cauzată de acțiunile autorităților de stat.

32. Mai mult, după adoptarea hotărârii judecătorești irevocabile în cadrul acestor proceduri din 7 septembrie 2000, reclamantul nu a putut să obțină până în 2004 titlul executoriu care permitea delimitarea în natură a terenului său de cel al lui E. În această perioadă, reclamantul s-a plâns de refuzul lui E. de a-i întoarce lotul în modul stabilit prin decizia autorităților locale, după cum au dispus instanțele judecătorești. Această întârziere este imputabilă statului.

33. Mai mult, iarăși în pofida principiului de *res judicata*, instanțele de judecată au respins în ultimă instanță apelul depus de unul din reprezentanții lui E. abia după șase luni, chiar dacă era clar că această cauză a fost soluționată

printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă adoptată anterior pe marginea recursului lui E. (a se vedea paragrafele 11 și 13 de mai sus).

34. În final, instanțele judecătorești au acceptat spre examinare o nouă acțiune depusă de E. în anul 2002. Instanțele judecătorești au dispus alocarea lotului în baza deciziei autorităților locale din 26 februarie 1997. Totuși, se pare că această chestiune a fost deja decisă în cadrul procedurilor din anul 1999.

35. Curtea consideră că întârzierile în proceduri au rezultat, în parte, din dorința instanțelor judecătorești naționale de a examina repetat pretenții, în esență, similare dintre aceleași părți în proces (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Gjonbocari and Others v. Albania*, nr. 10508/02, §§ 65-67, 23 octombrie 2007).

5. *Importanța cauzei pentru reclamant*

36. Procedurile vizau lotul de teren aferent casei reclamantului. Imposibilitatea de a se folosi nestingherit de tot acest teren trebuia să fi afectat dreptul lui de proprietate și, astfel, a avut o anumită importanță pentru el și familia sa. Acest lucru cerea ca această cauză să fie examinată prompt.

6. *Concluzie*

37. În lumina circumstanțelor expuse mai sus, inclusiv examinarea repetată, în esență, a aceleiași cauze și în absența unei complexități deosebite, luând în considerație durata totală a procedurilor și având în vedere miza pentru reclamant, Curtea conchide că cerința privind „termenul rezonabil”, prevăzută de articolul 6 § 1 al Convenției, nu a fost respectată în această cauză. Prin urmare, a avut loc o violare a acestei prevederi.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 13 AL CONVENȚIEI

38. Reclamantul s-a plâns de lipsa unui recurs efectiv în ceea ce privește pretenția sa privind durata procedurilor.

Guvernul a considerat că reclamantul nu a prezentat argumente suficiente în privința acestei pretenții și a solicitat Curții să o respingă. De asemenea, el s-a referit la competența instanțelor judecătorești ierarhic superioare de a verifica respectarea termenului rezonabil, după cum este expres prevăzut de articolul 192 al Codului de procedură civilă (a se vedea paragraful 17 de mai sus). Reclamantul nu a solicitat instanțelor judecătorești să efectueze o astfel de verificare.

39. Curtea reiterează că efectul articolului 13 al Convenției este de a cere existența prevederilor în legislația națională care să permită autorităților

naționale competente să examineze fondul pretenției formulate în temeiul Convenției și să ofere redresarea corespunzătoare, chiar dacă Statele Contractante se bucură de o anumită marjă de apreciere cu privire la modul în care se conformează obligațiilor ce rezultă din această prevedere (a se vedea *Chahal v. the United Kingdom*, 15 noiembrie 1996, § 145, *Reports* 1996-V). Recursul cerut de articolul 13 trebuie să fie unul „efectiv” atât în practică, cât și în drept. Totuși, un astfel de recurs este cerut doar pentru pretențiile care pot fi considerate ca fiind „serioase și legitime” conform Convenției (a se vedea *Metropolitan Church of Bessarabia and Others v. Moldova*, nr. 45701/99, § 137, ECHR 2001-XII).

40. Curtea observă că pretenția reclamantului privind durata excesivă a procedurilor, fapt ce contravine articolului 6 al Convenției, a fost fără îndoială serioasă și legitimă (a se vedea paragraful 37 de mai sus). Astfel, reclamantul avea dreptul la un recurs intern efectiv, în sensul articolului 13 al Convenției. Prin urmare, Curtea va examina dacă un asemenea recurs a fost disponibil reclamantului.

41. Curtea notează că, în pofida competenței instanțelor judecătorești superioare de a verifica respectarea termenului rezonabil, la care s-a referit Guvernul, niciuna din ele nu a exercitat această competență. Curtea nu consideră că textul articolului 192 al Codului de procedură civilă, citat mai sus, condiționează competența instanțelor de a examina această chestiune de existența cererii unei părți, iar Guvernul nu a prezentat vreun exemplu din jurisprudența națională pentru a sprijini această opinie. Din formularea articolului 191 reiese clar că o acțiune judiciară separată nu era necesară, chiar dacă reclamantul s-a plâns diferitor autorități, inclusiv instanțelor judecătorești, de întârzieri în executarea hotărârii judecătorești și a susținut că admiterea spre examinare a celei de-a patra acțiuni judiciare nu era necesară, deoarece această chestiune a fost deja soluționată printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă. Acest fapt a oferit posibilități suficiente instanțelor judecătorești să întreprindă măsuri în vederea grăbirii examinării procedurilor, însă ele nu au făcut-o. Prin urmare, în ciuda existenței prevederilor legale care permiteau instanțelor să întreprindă acțiuni, în cauza reclamantului nu s-a luat nicio măsură, iar el nu dispunea de vreun mijloc pentru a accelera procedurile. În plus, Guvernul nu a făcut referire la vreo prevedere legală care ar fi permis reclamantului să obțină compensații pentru examinarea îndelungată a procedurilor. Din aceste motive, Curtea constată că reclamantul nu a dispus de un recurs efectiv în privința pretenției sale privind durata procedurilor.

42. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 13 al Convenției combinat cu articolul 6 § 1 al Convenției.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

43. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul material

44. Reclamantul a pretins 450 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu material cauzat, fără a da alte detalii.

45. Curtea consideră că nu există o legătură cauzală între violările constatate de ea în această cauză și pretențiile reclamantului privind compensarea unui prejudiciu material nespecificat. Prin urmare, această pretenție urmează a fi respinsă.

B. Prejudiciul moral

46. Reclamantul a pretins EUR 18,000 cu titlu de prejudiciu moral cauzat de durata excesivă a procedurilor, susținând că lui i-au fost cauzate suferințe și stres ca urmare a acestui fapt.

47. Guvernul nu a fost de acord și a considerat că reclamantul nu a prezentat vreo probă pentru a-și susține pretenția. El s-a referit la poziția sa, potrivit căreia reclamantul a fost implicat în patru acțiuni judiciare diferite și că nu a avut loc vreo violare a vreunui articol din Convenție.

48. Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzat un anumit stres și frustrare ca rezultat al duratei excesive a procedurilor, luând în considerare importanța procedurilor pentru el. Hotărând în mod echitabil, Curtea îi acordă acestuia EUR 1,500 cu titlu de prejudiciu moral.

C. Costuri și cheltuieli

49. Reclamantul nu a formulat vreo pretenție cu acest titlu.

D. Dobânda de întârziere

50. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 13 al Convenției;
4. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 1,500 (o mie cinci sute euro) cu titlu de prejudiciu moral, care să fie convertiți în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută la această sumă;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
5. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 4 noiembrie 2008, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA PÂNZARI c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 27516/04)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

4 noiembrie 2008

*Această hotărâre a fost anulată și înlocuită cu o nouă hotărâre din
29 septembrie 2009*

În cauza Pânzari c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ledi Bianku,

Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 14 octombrie 2008 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 27516/04) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dna Larisa Pânzari („reclamantul”), la 15 iunie 2004.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl T. Deli, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

3. Reclamantul a pretins, în special, că procedurile în cauza sa au fost excesiv de îndelungate, că instanța de judecată a adoptat hotărâri incorecte și că Curtea Supremă de Justiție a admis recursul depus cu depășirea termenului legal de cealaltă parte în proces.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții. La 21 mai 2007, Președintele acestei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, s-a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. Reclamantul s-a născut în anul 1968 și locuiește în Chișinău.

6. Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

7. Reclamantul lucra în calitate de țesător de covoare la S.A. Floare-Carpet, o companie cu sediul în Chișinău („angajatorul”). La 29 noiembrie 1999, o comisie medicală specializată i-a acordat acestuia gradul doi de invaliditate și i-a recomandat încetarea activității de țesător de covoare din cauza condițiilor lui de muncă, care îi afectau sănătatea.

8. După ce reclamantul a prezentat certificatul corespunzător angajatorului său, la 30 decembrie 1999, el a fost concediat pe motiv că nu mai era capabil să lucreze din cauza invalidității sale. El nu a fost de acord cu temeiul concedierii sale, susținând că acesta nu era unul valabil din punct de vedere legal. El a solicitat angajatorului să-i elibereze carnetul de muncă cu indicarea unui alt temei al concedierii sale, pe care el ar fi trebuit să-l prezinte în cazul depunerii actelor pentru un alt serviciu. La 31 ianuarie 2000, angajatorul i-a eliberat carnetul de muncă, care, potrivit reclamantului, era de tip vechi și contravenea prevederilor legale.

9. La 7 februarie 2000, reclamantul a inițiat proceduri judiciare împotriva angajatorului, solicitând modificarea temeiului concedierii sale, eliberarea unui nou carnet de muncă și plata salariului și a compensațiilor pentru întreaga perioadă în care lui nu i-a fost dat carnet de muncă de tip nou.

10. La 11 februarie 2000, Judecătoria sectorului Botanica a refuzat să dea curs cererii. La 10 mai 2000, Tribunalul Chișinău a casat această încheiere și a dispus examinarea acțiunii reclamantului.

11. La 15 iunie 2000, Judecătoria sectorului Botanica a respins cererea reclamantului. La 15 noiembrie 2000, Tribunalul Chișinău a casat această hotărâre și a adoptat o nouă decizie, admitând în parte pretențiile reclamantului și acordându-i compensații. La 31 ianuarie 2001, Curtea de Apel a Republicii Moldova a casat hotărârile instanțelor judecătorești inferioare și a dispus rejudecarea cauzei.

12. La 31 martie 2001, Judecătoria sectorului Botanica a hotărât în favoarea reclamantului și i-a acordat compensații. La 9 septembrie 2003, Curtea de Apel Chișinău a casat în parte această hotărâre și a adoptat o altă decizie, obligând angajatorul să elibereze reclamantului un nou carnet de muncă și, suplimentar, să-i plătească acestuia compensații în sumă de 26,817 lei moldovenești (MDL) (1,755 euro (EUR) la acea dată).

13. La 7 noiembrie 2003, angajatorul a depus recurs, solicitând instanței să respingă pretențiile reclamantului. De asemenea, din cauza depășirii termenului limită de 15 zile stabilit de lege, el a solicitat instanței de judecată să-l repună în termenul de depunere a recursului, deoarece el nu a participat la ședința de judecată din 9 septembrie 2003 și a fost informat despre decizia respectivă prin poștă la 16 octombrie 2003.

14. La 4 februarie 2004, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul angajatorului, a casat hotărârile instanțelor judecătorești anterioare și a respins toate pretențiile reclamantului.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

15. Prevederile relevante ale noului Cod de procedură civilă sunt următoarele:

Articolul 192

„(1) Pricinile civile se judecă în primă instanță în termen rezonabil. Criteriile de determinare a termenului rezonabil sînt: complexitatea pricinii, comportamentul părților în proces, conduita instanței judecătorești. Respectarea termenului rezonabil de judecare a pricinii se asigură de către instanță. La judecarea unei cauze concrete, respectarea termenului rezonabil este verificată de instanța ierarhic superioară în procesul judecării pricinii pe calea de atac respectivă.

(2) ... litigiile de muncă ... se judecă de urgență și în mod prioritar.”

Articolul 434

„(1) Recursul se declară în termen de 15 zile de la data pronunțării deciziei, iar în cazul redactării acesteia – de la data înștiințării scrise a părților despre semnarea hotărîrii redactate. Recursul declarat în termen de 2 luni de la data pronunțării deciziei sau a înștiințării părților în acest sens se consideră depus în termen. ...”

16. Articolul 305 al vechiului Cod de procedură civilă, în vigoare până la 12 iunie 2003, prevedea următoarele:

„Termenul de recurs este de 15 zile de la pronunțarea hotărîrii, dacă legea nu dispune altfel.”

ÎN DREPT

17. Reclamantul s-a plâns de încălcarea drepturilor sale garantate de articolul 1 al Convenției, deoarece „instanțele judecătorești naționale și statul pârât nu au respectat drepturile reclamantului garantate prin Convenție”.

Articolul 1 al Convenției prevede următoarele:

„Înaltele Părți contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în titlul I al prezentei Convenții.”

18. De asemenea, reclamantul s-a plâns de durata excesivă a procedurilor în cauza sa, examinarea unui recurs depus de către angajator cu depășirea termenului limită și adoptarea unor hotărîri judecătorești incorecte de către instanțele judecătorești naționale, contrar articolului 6 al Convenției.

Partea relevantă a articolului 6 al Convenției este următoarea:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... într-un termen rezonabil ... de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ... ”

19. Reclamantul s-a mai plâns de violarea articolului 13 al Convenției combinat cu articolul 6 al Convenției. Articolul 13 prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

20. În final, reclamantul s-a plâns de violarea articolului 14 al Convenției și a Protocolului nr. 12 la Convenție ca urmare a aplicării discriminatorii a legii în cazul său. Articolul 14 al Convenției prevede următoarele:

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

Articolul 1 al Protocolului nr. 12 la Convenție prevede următoarele:

„1. Exercițarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurată fără nicio discriminare bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau oricare altă situație.

2. Nimeni nu va fi discriminat de o autoritate publică pe baza oricăruia dintre motivele menționate în paragraful 1.”

I. ADMISIBILITATEA

21. Reclamantul s-a plâns de violarea articolului 1 al Convenției. Curtea consideră că această pretenție este o simplă generalizare a celorlalte pretenții formulate de reclamant. Ea nu va examina această pretenție separat.

22. Reclamantul s-a mai plâns de aplicarea incorectă a legii de către instanțele judecătorești naționale. Curtea reamintește că, deși articolul 6 § 1 al Convenției garantează dreptul la un proces echitabil, acesta nu instituie reguli cu privire la admisibilitatea probelor sau modul de apreciere a lor, acestea fiind, în primul rând, chestiuni ce urmează a fi reglementate de legislația națională și instanțele judecătorești naționale (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Schenk v. Switzerland*, 12 iulie 1988, § 46, Seria A nr. 140, și *García Ruiz v. Spain* [GC], nr. 30544/96, § 28, ECHR 1999-I). Ea nu găsește vreun motiv pentru a constata că hotărârile în această cauză au fost afectate de arbitrarium. Prin urmare, această parte a cererii urmează a fi respinsă ca fiind vădit nefondată, în temeiul articolului 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

23. În continuare, reclamantul s-a plâns de examinarea de către Curtea Supremă de Justiție a recursului care a fost depus cu depășirea termenului limită

stabilit de lege, de 15 zile. Curtea notează că, în timp ce vechiul Cod de procedură civilă prevedea termenul limită de 15 zile de depunere a recursului (a se vedea paragraful 16 de mai sus), legea în vigoare la momentul când angajatorul reclamantului a depus recursul prevedea termenul limită de două luni (a se vedea paragraful 15 de mai sus). Acel recurs a fost depus după mai puțin de o lună și, prin urmare, a fost depus cu respectarea termenului legal. În astfel de circumstanțe, Curtea constată că recursul a fost examinat în deplină conformitate cu prevederile legislației naționale. Prin urmare, această parte a cererii urmează a fi respinsă, ca fiind vădit nefondată, în temeiul articolului 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

24. De asemenea, reclamantul s-a plâns de aplicarea discriminatorie a legii în privința sa, prin faptul că i-a fost refuzată aplicarea corectă a legii în cauză sa și prin ignorarea unor fapte evidente. Curtea consideră că această pretenție, în esență, reiterează cealaltă pretenție formulată în temeiul articolului 6 al Convenției în privința echității procedurilor în ansamblu, și, prin urmare, este vădit nefondată și urmează a fi respinsă în temeiul articolului 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

25. În ceea ce privește pretenția reclamantului formulată în temeiul articolului 6 al Convenției, privind durata procedurilor, precum și pretenția formulată în temeiul articolului 13 al Convenției, Curtea consideră că acestea ridică chestiuni de fapt și de drept care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului și că niciun temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

26. Reclamantul a pretins că procedurile în cauză sa, care au durat patru ani, au fost excesiv de îndelungate, în pofida unor prevederi legale clare care dădeau prioritate unor asemenea cauze.

27. Guvernul a susținut că reclamantul însuși a contribuit la durata procedurilor, solicitând de 12 ori amânarea ședințelor de judecată. Mai mult, cauza a fost destul de complicată, iar instanțele de judecată au examinat-o fără perioade considerabile de inactivitate.

28. Curtea reiterează că rezonabilitatea duratei procedurilor trebuie evaluată în lumina circumstanțelor cauzei, ținând cont de următoarele criterii: complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și al autorităților relevante și importanța cauzei pentru reclamant (a se vedea, printre altele, *Frydlender v. France* [GC], nr. 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII, și *Cravcenco v. Moldova*, nr. 13012/02, § 44, 15 ianuarie 2008).

29. În ceea ce privește complexitatea cauzei, Curtea notează că instanțele judecătorești naționale nu au solicitat vreo expertiză, probe tehnice sau alte probe a căror administrare necesita timp. Probele pe care se pare că s-au bazat instanțele judecătorești (documente și două declarații ale martorilor) erau disponibile instanțelor de judecată de la bun început și se refereau la un fapt într-o oarecare măsură evident - dacă reclamantul a refuzat să accepte carnetul de muncă de la angajatorul său. Curtea conchide că durata procedurilor nu poate fi explicată prin complexitatea lor.

30. Referitor la comportamentul reclamantului, Curtea notează că Guvernul nu a prezentat vreo probă în susținerea poziției sale potrivit căreia reclamantul a solicitat în mod repetat amânarea ședințelor de judecată. Totuși, chiar dacă presupunem că astfel de cereri au fost într-adevăr formulate, ele nu puteau, în sine, explica întârzierea de patru ani în examinarea cauzei.

31. În continuare, Curtea notează că durata îndelungată a procedurilor s-a datorat, de asemenea, rejudecării cauzei. Ea observă că, chiar dacă nu se poate spune că această cauză implica chestiuni de o complexitate deosebită, ea a fost examinată de către instanțele judecătorești de trei ori (a se vedea paragrafele 9 și 10 de mai sus). Chiar dacă Curtea nu este în măsură să analizeze calitatea jurisprudenței instanțelor judecătorești naționale, ea consideră că, deoarece remiterea cauzelor spre reexaminare este de obicei dispusă ca urmare a erorilor comise de către instanțele judecătorești inferioare, repetarea unor astfel de procedee în cadrul unui set de proceduri dezvăluie o deficiență serioasă în sistemul judiciar (a se vedea, spre exemplu, *Wierciszewska v. Poland*, nr. 41431/98, § 46, 25 noiembrie 2003; *Pavlyulynets v. Ukraine*, nr. 70767/01, § 51, 6 septembrie 2005; și *Cravcenco*, citată mai sus, § 50).

32. În ceea ce privește importanța cauzei pentru reclamant, Curtea notează că procedurile s-au referit la o chestiune extrem de importantă pentru reclamant, și anume angajarea acestuia. Legislatorul a confirmat importanța deosebită a unor astfel de proceduri pentru angajați prin faptul că a prevăzut expres în legislație examinarea prioritara a litigiilor de muncă (a se vedea paragraful 14 de mai sus). Curtea reiterează că angajatul, care consideră că el sau ea au fost suspendați sau concediați de către angajatorul său în mod greșit, are un interes personal deosebit în asigurarea unei hotărâri judecătorești prompte privind legalitatea acestei măsuri, deoarece litigiile privind angajarea, prin natura lor, cer o decizie promptă, având în vedere importanța lor pentru persoana vizată, care prin concediere pierde sursa sa de existență (a se vedea, printre altele, *Guzicka v. Poland*, nr. 55383/00, § 30, 13 iulie 2004; *Orel v. Slovakia*, nr. 67035/01, § 58, 9 ianuarie 2007; și *Cravcenco v. Moldova*, citată mai sus, § 57).

33. În lumina celor de mai sus, inclusiv reexaminarea repetată a cauzei în lipsa unei complexități deosebite, luând în considerație durata totală a procedurilor într-o cauză privind angajarea și având în vedere miza pentru reclamant, Curtea conchide că cerința privind „termenul rezonabil”, prevăzută de articolul

6 § 1 al Convenției, nu a fost respectată în această cauză. Prin urmare, a avut loc o violare a acestei prevederi.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 13 AL CONVENȚIEI

34. Reclamantul s-a plâns de lipsa unui recurs efectiv în ceea ce privește pretenția sa privind durata procedurilor.

35. Guvernul a considerat că reclamantul nu a prezentat argumente suficiente în privința acestei pretenții și a solicitat Curții să o respingă. De asemenea, el s-a referit la competența instanțelor judecătorești ierarhic superioare de a verifica respectarea termenului rezonabil, după cum este expres prevăzut de articolul 192 al Codului de procedură civilă (a se vedea paragraful 15 de mai sus). Reclamantul nu a solicitat instanțelor judecătorești să efectueze o astfel de verificare.

36. Curtea reiterează că efectul articolului 13 al Convenției este de a cere existența prevederilor în legislația națională care să permită autorităților naționale competente să examineze fondul pretenției formulate în temeiul Convenției și să ofere redresarea corespunzătoare, chiar dacă Statele Contractante se bucură de o anumită marjă de apreciere cu privire la modul în care se conformează obligațiilor ce rezultă din această prevedere (a se vedea *Chahal v. the United Kingdom*, 15 noiembrie 1996, § 145, *Reports* 1996-V). Recursul cerut de articolul 13 trebuie să fie unul „efectiv” atât în practică, cât și în drept. Totuși, un astfel de recurs este cerut doar pentru pretențiile care pot fi considerate ca fiind „serioase și legitime” conform Convenției (a se vedea *Metropolitan Church of Bessarabia and Others v. Moldova*, nr. 45701/99, § 137, ECHR 2001-XII).

37. Curtea observă că pretenția reclamantului privind durata excesivă a procedurilor, fapt ce contravine articolului 6 al Convenției, a fost fără îndoială serioasă și legitimă (a se vedea paragraful 33 de mai sus). Astfel, reclamantul avea dreptul la un recurs intern efectiv, în sensul articolului 13 al Convenției. Prin urmare, Curtea va examina dacă un asemenea recurs a fost disponibil reclamantului.

38. Curtea notează că, în pofida competenței instanțelor judecătorești superioare de a verifica respectarea termenului rezonabil, la care s-a referit Guvernul, niciuna din ele nu a exercitat această competență. Curtea nu consideră că textul articolului 192 al Codului de procedură civilă, citat mai sus, condiționează competența instanțelor de a examina această chestiune de existența cererii unei părți, iar Guvernul nu a prezentat vreun exemplu din jurisprudența națională pentru a sprijini această opinie. Prin urmare, în ciuda existenței prevederilor legale care permiteau instanțelor să întreprindă acțiuni, în cauza reclamantului nu s-a luat vreo măsură, iar el nu dispunea de vreun mijloc pentru a accelera procedurile sau a obține compensații. Din acest motiv, Curtea constată că reclamantul nu a dispus de un recurs efectiv în privința pretenției sale privind durata procedurilor.

39. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 13 al Convenției combinat cu articolul 6 § 1 al Convenției.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

40. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul material

41. Reclamantul a pretins MDL 1,581,726.65 (EUR 95,543) cu titlu de prejudiciu material, pe motiv că el nu a obținut carnetul de muncă care i-ar fi permis să aplice pentru o altă funcție și deoarece el nu a primit compensații la care avea dreptul la concediere, plus penalitatea pentru plata cu întârziere a compensației.

42. Guvernul a considerat că reclamantului nu-i trebuia acordată vreo compensație cu titlu de prejudiciu material.

43. Curtea reamintește că ea a constatat violarea articolului 6 al Convenției, în privința duratei excesive de examinare a cauzei reclamantului, și, de asemenea, violarea articolului 13 al Convenției combinat cu articolul 6 al Convenției. Ea nu a constatat caracterul arbitrar al hotărârilor adoptate de către instanțele judecătorești și nu a pus la îndoială soluția finală dată cauzei de Curtea Supremă de Justiție. Deoarece instanțele judecătorești naționale au respins toate pretențiile reclamantului ca nefondate, reclamantul nu putea avea speranța de a obține compensațiile sau alte beneficii pe care le-a solicitat la nivel național și pe care el se bazează la formularea pretențiilor sale cu titlu de prejudiciu material în fața Curții.

44. Curtea consideră că nu există o legătură causală între violările constatate în această cauză și pretențiile reclamantului privind compensarea prejudiciului material. Prin urmare, această pretenție urmează a fi respinsă.

B. Prejudiciul moral

45. Reclamantul a pretins MDL 500,000 (EUR 30,202) pentru compensarea prejudiciului moral. El a susținut că s-a simțit umilit, participând la numeroase ședințe de judecată și văzând câteva soluții diametral opuse în hotărârile adoptate în cauza sa. El a rămas șomer cu copii mici la întreținere și nu era în stare să reziste examinării îndelungate a cauzei în instanța de judecată.

46. Guvernul nu a fost de acord și a considerat că reclamantul nu a prezentat vreo probă pentru a-și susține pretenția. Orice prejudiciu ce i-a fost cauzat a fost rezultatul propriilor acțiuni. În orice caz, constatarea violării oricărui articol din Convenție ar fi oferit o satisfacție echitabilă suficientă.

47. Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzat un anumit stres și frustrare ca rezultat al duratei excesive a procedurilor, luând în considerație importanța procedurilor pentru el. Hotărând în mod echitabil, Curtea acordă reclamantului EUR 1,000 cu titlu de prejudiciu moral.

C. Costuri și cheltuieli

48. Reclamantul a pretins MDL 33,000 (EUR 1,993) cu titlu de costuri de reprezentare și MDL 2,400 (EUR 145) pentru cheltuieli de traducere. El s-a bazat pe un contract semnat cu avocatul său cu privire la procedura națională și un alt contract privind procedurile în fața Curții.

49. Guvernul a considerat că aceste sume erau excesive și nesuținute, luând în considerație lipsa vreunei probe documentare a plății de facto făcute avocatului reclamantului și caracterul relativ simplu al cauzei.

50. Curtea reamintește că, pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, *Croitoru v. Moldova*, nr. 18882/02, § 35, 20 iulie 2004). Potrivit articolului 60 § 2 al Regulamentului Curții, o listă detaliată a tuturor pretențiilor urmează a fi prezentată, în caz contrar, Camera poate respinge pretenția în întregime sau în parte.

51. În această cauză, Curtea ia notă de contractele semnate de către reclamant cu avocatul său, potrivit cărora el este obligat să plătească pentru reprezentarea sa. De asemenea, ea notează că avocatul a lucrat asupra cauzei și a prezentat observații. Totuși, ea consideră că suma pretinsă este excesivă. Luând în considerație caracterul relativ simplu al cauzei și chestiunile examinate, precum și volumul materialelor care trebuiau examinate, Curtea acordă reclamantului EUR 745 cu titlu de costuri și cheltuieli.

D. Dobânda de întârziere

52. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* admisibile pretențiile reclamantului formulate în temeiul articolelor 6 § 1 și 13 ale Convenției cu privire la durata excesivă a procedurilor, iar restul cererii inadmisibil;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 13 al Convenției;
4. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 1,000 (o mie de euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 745 (șapte sute patruzeci și cinci euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
5. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 4 noiembrie 2008, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA TUDOR-COMERȚ c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 27888/04)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

4 noiembrie 2008

DEFINITIVĂ

04/02/2009

Această hotărâre poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Tudor-Comerț c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ján Šikuta,

Päivi Hirvelä,

Mihai Poalelungi, *judecători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 7 octombrie 2008 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 22888/04) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către Tudor-Comerț („întreprinderea reclamantă”), la 28 iunie 2004.

2. Întreprinderea reclamantă a fost reprezentată de către dl V. Nagacevski, avocat din Chișinău și membru al organizației non-guvernamentale „Juriștii pentru drepturile omului”. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

3. Întreprinderea reclamantă a pretins, în special, că refuzul instanțelor judecătorești naționale de a examina apelul său din cauza incapacității sale de a plăti taxa de stat a constituit o încălcare a dreptului său de acces la o instanță, garantat de articolul 6 al Convenției.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții. La 21 noiembrie 2006, Președintele acelei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, s-a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamantul este o întreprindere înregistrată în Chișinău.

6. La 20 decembrie 1994, două întreprinderi (Tehoțimed și Tudor & K.) au încheiat un contract conform căruia ultima a închiriat un depozit de la prima.

7. Întreprinderea reclamantă a fost înregistrată în luna iunie 1996. La 19 februarie 1997, contractul inițial pentru folosirea depozitului a fost modificat astfel încât toate drepturile și obligațiile întreprinderii Tudor & K. au trecut la întreprinderea reclamantă. Întreprinderea reclamantă a stocat în depozit marfă (produse alimentare și haine).

8. La 11 iunie 1997, angajații Comisariatului de poliție Ciocana din Chișinău au sigilat depozitul închiriat de întreprinderea reclamantă. La 30 iunie 1997, întreprinderea reclamantă s-a plâns comisarului sectorului Ciocana de o încălcare a dreptului său de proprietate și a cerut să-i fie prezentate motivele acțiunilor poliției. Într-un răspuns datat din 2 iulie 1997, întreprinderea reclamantă a fost informată că poliția a acționat în baza unei ordonanțe a unui anchetator penal al Procuraturii municipiului Chișinău.

9. La 30 octombrie 1997, întreprinderea reclamantă a cerut Procuraturii municipiului Chișinău să anuleze ordonanța. Într-o scrisoare din 19 noiembrie 1997, Procuratura municipiului Chișinău a declarat că acțiunile sale au fost legale. Întreprinderea reclamantă a adresat alte câteva plângeri Comisariatului de poliție Ciocana și Procuraturii municipiului Chișinău și a primit răspunsuri similare. În plângerile sale, întreprinderea reclamantă a pretins că marfa luată din depozitul închiriat nu a fost enumerată în procesul-verbal, după cum era cerut de lege și că valoarea totală a acesteia era de 11,750,000 lei moldovenești (MDL), (aproximativ 1,059,340 dolari americani (USD)).

10. Întreprinderea reclamantă a inițiat proceduri judiciare împotriva Procuraturii municipiului Chișinău, comisariatului de poliție Ciocana și Tehoptimed, cerând restituirea a MDL 11,750,000.

11. La 31 martie 1998, Judecătoria Economică de circumscripție Chișinău a constatat că sechestrarea proprietății întreprinderii reclamante „în valoare de MDL 11,750,000” din depozitul închiriat de aceasta a fost ilegală. Ea a obligat părții să restituie proprietatea luată de la întreprinderea reclamantă. Hotărârea nu a fost contestată și a devenit irevocabilă 15 zile mai târziu.

12. La 3 septembrie 1998, întreprinderea reclamantă a cerut efectuarea unei expertize pentru stabilirea valorii curente a proprietății, care a fost păstrată în depozitul sigilat începând cu luna iulie 1997. La 4 septembrie 1998, întreprinderea reclamantă a obținut acces la acea proprietate. A fost întocmită o listă a lucrurilor găsite în depozit.

13. La 14 septembrie 1998, un expert al Laboratorului central de cercetări științifice în domeniul expertizei judiciare al Ministerului Justiției a conchis că depozitul nu a fost încălzit sau ventilat și a fost infestat cu molii și rozătoare. Produsele alimentare și hainele păstrate în depozit au fost prejudiciate grav, iar valoarea lor bănească era de MDL 74,158 (aproximativ USD 6,685).

14. La 29 octombrie 1998, Judecătoria sectorului Rîșcani a restituit titlul executoriu întreprinderii reclamante și a informat-o că valoarea totală a mărfii

găsite în depozit era de MDL 74,158 și că nu mai exista o altă proprietate care să fie restituită.

15. Întreprinderea reclamantă a cerut Judecătoriei Economice de circumscripție Chișinău să schimbe modul de executare a titlului executoriu prin dispunerea plății valorii inițiale a proprietății sale.

16. La cererea Procuraturii Generale, la 19 decembrie 2001, Curtea Supremă de Justiție a casat hotărârea judecătorească din 31 martie 1998 și a dispus rejudecarea cauzei.

17. La 23 decembrie 2002, Judecătoria Economică de circumscripție Chișinău a scos cererea întreprinderii reclamante de pe rol, deoarece aceasta nu s-a prezentat la judecată și nu a prezentat originalele documentelor care să confirme pretențiile sale.

18. La 14 ianuarie 2003, aceeași instanță de judecată a respins contestația în anulare a întreprinderii reclamante din cauza omisiunii acesteia de a plăti taxa de stat. La 19 martie 2003, Judecătoria Economică a Republicii Moldova a dispus rejudecarea cauzei, constatând că durata procedurilor era deja excesivă și că trebuia adoptată o hotărâre pe fondul cauzei.

19. La 11 noiembrie 2003, Judecătoria Economică de circumscripție Chișinău a respins pretențiile întreprinderii reclamante. Ea a constatat că la 23 decembrie 1997, procuratura a informat întreprinderea reclamantă despre încetarea procedurilor și că toate restricțiile cu privire la folosirea proprietății sale au fost revocate. Prin urmare, întreprinderea reclamantă putea să-și folosească proprietatea sa începând cu acea dată, ceea ce însemna că nu exista o chestiune ca atare care să fie soluționată de către instanța de judecată.

20. În apelul său, întreprinderea reclamantă a declarat că ordonanța anchetatorului penal de a sechestra proprietatea sa a fost emisă cu încălcarea legislației și că sechestrarea în sine a fost efectuată fără întocmirea unei liste a tuturor lucrurilor sechestrate, iarăși contrar legislației. De asemenea, întreprinderea reclamantă a notat că acțiunile ilegale ale procuraturii și poliției i-au încălcat dreptul său de proprietate și că nu toate lucrurile care au fost luate de la ea i-au fost restituite. Acest lucru a avut ca rezultat incapacitatea sa de a-și îndeplini obligațiile contractuale față de persoane terțe.

21. La 15 ianuarie 2004, Curtea de Apel Economică nu a dat curs apelului din cauza omisiunii întreprinderii reclamante de a plăti taxa de stat în mărime de MDL 352,500, (EUR 21,021 la acea dată). Instanța de judecată i-a acordat întreprinderii reclamante un termen până la 12 februarie 2004 pentru a plăti taxa de stat.

22. Întreprinderea reclamantă a cerut amânarea plății taxei de stat până după examinarea cauzei sale. Ea a invocat situația sa financiară dificilă, anexând certificate bancare care dovedeau că din anul 2002 nu existau bani în conturile sale bancare. De asemenea, ea a pretins că în anul 1997, atunci când a depus cererea sa, nu trebuia plătită taxa de stat. *In fine*, ea a invocat dreptul său de acces la justiție.

23. Ca răspuns la cererea întreprinderii reclamante, instanța de judecată a extins termenul-limită de plată a taxei de stat până la 15 martie 2004.

24. La 15 martie 2004, Curtea de Apel Economică a respins cererea întreprinderii reclamante de a amâna plata taxei de stat până după examinarea cauzei. Instanța de judecată a refuzat să examineze apelul întreprinderii reclamante din cauza omisiunii sale de a plăti taxa de stat, în pofida a două prelungiri ale termenului-limită pentru plată.

25. În recursul său, întreprinderea reclamantă a invocat situația sa financiară dificilă, care, așa cum ea a pretins, a rezultat din acțiunile ilegale ale poliției și procuraturii, care au blocat activitatea ei economică. Ea a cerut amânarea plății taxei de stat până după examinarea recursului său.

26. La 6 mai 2004, Curtea Supremă de Justiție a respins ca nefondat recursul întreprinderii reclamante. Instanța de judecată a constatat că argumentele întreprinderii reclamante precum că instanțele judecătorești inferioare nu au luat în considerație situația sa financiară dificilă nu au fost susținute prin probe. Ea a constatat că instanțele judecătorești aveau dreptul, dar nu obligația de a amâna plata taxei de stat în conformitate cu articolul 86 al CPC. De asemenea, ea a constatat că nu era posibilă scutirea de la plata taxei de stat a persoanelor juridice. Deoarece întreprinderea reclamantă nu a plătit taxa de stat, recursul său a fost respins.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

27. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, în vigoare în perioada relevantă, sunt următoarele:

Articolul 84

„Taxa de stat se încasează de la persoane fizice și juridice ..., pentru cererile de apel și cererile de recurs ...:

(1) pentru cererile de chemare în judecată privitor la litigiile cu caracter patrimonial ... – 3% din valoarea acțiunii sau din suma încasată ...;

(11) pentru cererile de apel împotriva hotărârilor instanțelor judecătorești – 75% din taxa ce urmează a fi plătită la depunerea cererii de chemare în judecată ...;

(12) pentru cererile de recurs privitor la hotărârile instanțelor judecătorești – 50% din taxa ce urmează a fi plătită la depunerea cererii de chemare în judecată ...”

Articolul 85

»...

(4) În funcție de situația materială, persoana fizică poate fi scutită de judecător (de instanța judecătorească) de plata taxei de stat sau de plata unei părți a ei.”

Articolul 86

„(1) Judecătorul sau instanța judecătorească este în drept să decidă amânarea sau eșalonarea plății taxei de stat pentru una sau pentru ambele părți, ținând cont de situația lor materială. Dacă reclamantul nu a plătit în termen taxa de stat, instanța scoate cererea de pe rol.”

Articolul 437

»...

(2) La cererea de recurs trebuie să se anexeze dovada de plată a taxei de stat, dispozițiile articolelor 85 (4) și 86 neavând incidență.”

ÎN DREPT

28. Întreprinderea reclamantă a pretins că dreptul său de acces la o instanță a fost limitat și că principiul securității raporturilor juridice nu a fost respectat, contrar articolului 6 § 1 al Convenției, care, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ... ”

29. De asemenea, ea a pretins că drepturile sale garantate de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție au fost încălcate, ca urmare a refuzului instanțelor judecătorești naționale de a examina apelul său.

Articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor”.

I. ADMISIBILITATEA

30. Curtea notează că, în cererea sa inițială, întreprinderea reclamantă a făcut referire la casarea, de către Curtea Supremă de Justiție, a hotărârii judecătorești irevocabile din 31 martie 1998, ca fiind contrară principiului securității raporturilor juridice, în sensul articolului 6 § 1 al Convenției. Totuși, printr-o scrisoare din 9 iulie 2004, ea a cerut Curții să nu examineze această pretenție.

De asemenea, întreprinderea reclamantă s-a plâns de o încălcare a drepturilor sale garantate de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, ca urmare a

refuzului de a examina apelul său împotriva hotărârii judecătorești din 11 noiembrie 2003. Totuși, în observațiile sale cu privire la admisibilitatea și fondul cererii, ea a cerut Curții să nu examineze această pretenție.

31. Curtea nu vede niciun motiv de a examina vreuna din pretențiile la care s-a făcut referire mai sus. Ea consideră că singura pretenție care a rămas, formulată de către întreprinderea reclamantă în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, referitoare la accesul la o instanță ridică chestiuni de drept, care sunt suficiente de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului lor și că niciun temei pentru a o declara inadmisibilă nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară această pretenție admisibilă. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va purcede imediat la examinarea fondului pretenției.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

32. Întreprinderea reclamantă a declarat că prin refuzul de a examina apelul și, respectiv, recursul depuse de ea, Curtea de Apel Economică și Curtea Supremă de Justiție i-au încălcat dreptul de acces la o instanță. Ea a făcut referire la probele pe care ea le-a prezentat instanțelor judecătorești cu privire la incapacitatea sa de a plăti taxa de stat și la faptul că instanțelor judecătorești nu le era permis prin lege să scutească de la plata taxei de stat cererile de chemare în judecată depuse de către persoanele juridice. Deși întreprinderea reclamantă a cerut amânarea plății taxei de stat, deoarece acest lucru era singurul remediu pe care ea îl avea conform legislației, ea nu avea nicio speranță că va putea plăti vreodată acea taxă, deoarece ea și-a încetat de fapt activitatea ca urmare a prejudiciilor majore cauzate de către autoritățile de stat proprietății sale. Prin urmare, amânarea repetată a plății taxei de stat, permisă de către instanțele judecătorești, nu a avut nicio consecință practică asupra dreptului întreprinderii reclamante de acces la o instanță.

33. Guvernul a considerat că nu a avut loc o încălcare a drepturilor întreprinderii reclamante. Articolul 6 al Convenției oferă statelor o marjă de apreciere largă în ceea ce privește organizarea sistemelor lor judecătorești. Articolul 6 nu garantează un drept absolut de acces la o instanță și acest drept poate fi, în mod legitim, limitat, inclusiv prin cerința de a plăti taxe judiciare ca o condiție pentru examinarea acțiunilor judiciare. Mai mult, instanțele judecătorești naționale și-au îndeplinit obligațiile lor pozitive prin acordarea întreprinderii reclamante, de două ori, a unui termen suplimentar pentru a plăti taxa de stat. *In fine*, întreprinderea reclamantă nu a prezentat instanțelor judecătorești naționale vreun document care să confirme că ea avea intenția să plătească acea taxă. În astfel de circumstanțe, instanțele judecătorești au trebuit să ia o decizie pentru a împiedica o încălcare a dreptului întreprinderii reclamante la examinarea cauzei ei într-un termen rezonabil.

34. Curtea se referă la principiile generale stabilite în jurisprudența sa cu privire la accesul la o instanță, în sensul articolului 6 § 1 al Convenției și, în special, la cerința de a plăti taxa pentru examinarea cauzelor judiciare (a se vedea, printre multe altele, *Kreuz v. Poland*, nr. 28249/95, §§ 52-57, ECHR 2001-VI, și celelalte referințe din aceasta).

35. În această cauză, Curtea notează că procedurile relevante s-au referit la pretenția întreprinderii reclamante cu privire la prejudicii. Prin urmare, articolul 6 § 1 se aplică sub aspectul său civil (a se vedea *Kreuz*, citată mai sus, § 35 și *Clionov v. Moldova*, nr. 13229/04, § 39, 9 octombrie 2007). De asemenea, Curtea reiterează că articolul 6 § 1 nu garantează un drept de apel împotriva unei decizii a primei instanțe. Totuși, unde dreptul intern prevede un drept de apel, procedurile de apel vor fi considerate o prelungire a procesului de judecată și, în consecință, vor cădea sub incidența articolului 6 (a se vedea *Delcourt v. Belgium*, hotărâre din 17 ianuarie 1970, § 25, Seria A nr. 11, și *Gurov v. Moldova*, nr. 36455/02, § 33, 11 iulie 2006). Trebuie notat faptul că legislația Republicii Moldova permitea întreprinderii reclamante să depună apel la Curtea de Apel Economică și recurs la Curtea Supremă de Justiție. Aceste instanțe de judecată puteau să-i limiteze dreptul de apel și, respectiv, recurs doar dacă ele ar fi constatat că apelul și, respectiv, recursul nu corespundeau cerințelor legale aplicabile.

36. Curtea notează că ambele aceste instanțe judecătorești naționale s-au bazat pe prevederile legislației atunci când au refuzat să examineze apelul și recursul reclamantului și anume, pe omisiunea acestuia de a plăti taxa de stat. Prin urmare, Curtea trebuie să examineze dacă, atunci când au respins apelul și recursul reclamantului, aceste instanțe judecătorești au luat în considerație circumstanțele specifice ale cauzei examinate, în primul rând, capacitatea acestuia de plată.

37. Curtea notează că doar Curtea Supremă de Justiție a menționat în decizia sa argumentul întreprinderii reclamante că ea nu putea plăti taxa de stat (a se vedea paragraful 26 de mai sus). Această instanță judecătorească a constatat că acel argument nu era susținut prin probe, însă nu a făcut referire la nicio parte din hotărârile judecătorești ale instanțelor inferioare în care a fost examinată capacitatea de plată a întreprinderii reclamante. Curtea Supremă de Justiție, de asemenea, nu a făcut ea însăși o astfel de verificare.

38. Mai mult, Curtea Supremă de Justiție a menționat, în mod expres, că instanțelor judecătorești nu li se permitea prin lege să scutească de la plata taxei de stat cererile de chemare în judecată depuse de către persoanele juridice (a se vedea paragraful 26 de mai sus). O astfel de interdicție de blanchetă la acordarea scutiților la plata taxei de stat ridică în sine o chestiune prin prisma articolului 6 § 1 al Convenției (a se vedea *Clionov*, citată mai sus, § 41).

39. De asemenea, Curtea notează că, potrivit documentelor din dosar, care au fost, de asemenea, prezentate în instanțele judecătorești naționale, în perioada relevantă întreprinderea reclamantă nu avea vreo activitate economică și că, prin urmare, nu a putut plăti taxa de stat. În continuare, Curtea ia în considerație natura procesului inițiat de către întreprinderea reclamantă, și anume că a fost vorba mai degrabă de o pretenție cu privire la pretinse acțiuni ilegale ale autorităților de stat, care de fapt au ruinat întreprinderea, decât de un litigiu comercial cu privire la activitatea sa economică normală.

40. În măsura în care se poate susține că întreprinderea reclamantă și-a permis să fie împovărată cu plata unei sume substanțiale a taxei de stat (EUR 21,021) prin pretinderea unei compensații mai mari de 1 milion dolari SUA, Curtea nu poate decât să noteze că întreprinderea reclamantă și-a bazat pierderile sale financiare estimate pe suma acordată de fapt de către Judecătoria Economică de circumscripție Chișinău prin hotărârea irevocabilă a acesteia din 31 martie 1998 (a se vedea paragraful 11 de mai sus). Această hotărâre a fost ulterior casată pe căi extraordinare de atac. În aceste circumstanțe, întreprinderea reclamantă nu poate fi criticată pentru mărirea sumei compensației pretinse, expunându-se astfel, în mod nenecesar, la plata unei taxe de stat deosebit de mari.

41. Având în vedere cele de mai sus și luând în considerație suma pretinsă, taxa de stat cerută și omisiunea instanțelor judecătorești naționale de a stabili capacitatea întreprinderii reclamante de a plăti taxa de stat, Curtea conchide că dreptul întreprinderii reclamante de acces la o instanță a fost, în mod efectiv, limitat până la punctul în care acesta a devenit iluzoriu.

42. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

43. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul moral

44. Întreprinderea reclamantă a pretins EUR 20,000 cu titlu de prejudiciu moral. Ea a declarat că în urma refuzului instanțelor judecătorești de a examina pretenția sa împotriva autorităților, activitatea sa economică s-a încheiat și ea a trebuit să-i concedieze pe toți angajații săi. Toate planurile manageriale pentru viitor au fost abandonate.

45. Guvernul nu a fost de acord și a susținut că întreprinderea reclamantă nu a prezentat nicio probă cu privire la prejudiciul moral. În orice caz, suma cerută de întreprinderea reclamantă era exagerată. Guvernul a susținut că în această cauză o constatare a unei violări a articolului 6 al Convenției ar constitui în sine o satisfacție echitabilă suficientă.

46. Curtea notează că în urma omisiunii instanțelor judecătorești naționale de a examina pretențiile întreprinderii reclamante în circumstanțele în care ea nu a putut plăti taxa de stat, aceasta și-a încetat de fapt activitatea sa, ceea ce trebuia să fi cauzat o schimbare majoră a planurilor și o stare de incertitudine pentru managementul întreprinderii. În aceste circumstanțe, Curtea acordă întreprinderii reclamante EUR 5,000 cu titlu de prejudiciu moral (cf. *Sovtransavto Holding v. Ukraine* (just satisfaction), nr. 48553/99, §§ 78-82, 2 octombrie 2003 și *Nistas GmbH v. Moldova*, nr. 30303/03, § 56, 12 decembrie 2006).

B. Costuri și cheltuieli

47. Întreprinderea reclamantă a mai pretins EUR 1,785 cu titlu de costuri și cheltuieli, precum și EUR 30 cu titlu de costuri de traducere. În sprijinul acestei pretenții, ea a prezentat un contract încheiat cu reprezentantul său și o listă detaliată a orelor lucrate de reprezentant asupra cauzei. Ratele aplicabile au fost în limitele ratelor recomandate de către Baroul Avocaților din Republica Moldova în decizia sa din 29 decembrie 2005 pentru reprezentarea în fața tribunalelor internaționale.

48. Guvernul a considerat că suma pretinsă era excesivă și că decizia Baroului Avocaților din Republica Moldova avea doar un caracter de recomandare. El a contestat numărul de ore de lucru petrecute de către reprezentantul întreprinderii reclamante asupra cauzei, onorariul perceput de către acesta pentru o oră de lucru (EUR 85) și costurile de traducere.

49. În această cauză, având în vedere asistența juridică acordată de către avocatul întreprinderii reclamante și complexitatea cauzei, Curtea acordă întreprinderii reclamante EUR 1,530 cu titlu de costuri și cheltuieli.

C. Dobânda de întârziere

50. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească întreprinderii reclamante, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 5,000 (cinci mii euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,530 (o mie cinci sute treizeci euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
4. *Respinge* restul pretențiilor întreprinderii reclamante cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 4 noiembrie 2008, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA MALAI c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 7101/06)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

13 noiembrie 2008

DEFINITIVĂ

13/02/2009

Această hotărâre poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Malai c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ján Šikuta,

Päivi Hirvelä,

Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 21 octombrie 2008 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 7101/06) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”) de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Nicolai Malai („reclamantul”), la 2 februarie 2006.

2. Reclamantul, căruia i s-a acordat asistență judiciară, a fost reprezentat de către dl R. Zadoinov, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

3. Reclamantul s-a plâns de detenția sa preventivă și de diferite pretinse violări în legătură cu aceasta, mai ales ale articolului 3 (condiții de detenție), ale articolului 5 § 3 (motive insuficiente aduse de instanțele judecătorești pentru arestarea preventivă) și ale articolului 5 § 4 (omisiunea de a examina o cerere *habeas corpus*).

4. La 17 octombrie 2006, Secțiunea a Patra a Curții, căreia i-a fost reparată cererea, a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu articolul 29 § 3 al Convenției, s-a decis examinarea fondului cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamantul s-a născut în anul 1963 și locuiește în Chișinău. La 28 noiembrie 2004, el a fost învinuit de pescuit ilegal și de furtul a șaptezeci și trei de kilograme de pește.

6. La 21 decembrie 2004, Judecătoria Orhei a examinat în ședință închisă un demers de arestare preventivă a reclamantului, demers pe care aceasta l-a admis. Motivele pentru arestarea sa preventivă, invocate de către instanța de judecată, au fost că el și-a schimbat adresa și că el putea să săvârșească alte infracțiuni. Atât reclamantul, cât și avocatul acestuia nu au fost prezenți la ședință și au aflat despre mandatul de arestare abia peste un an, când reclamantul a fost reținut.

7. La 22 decembrie 2005, în jurul orei 18.00, reclamantul a fost reținut în casa sa din Chișinău și dus la Judecătoria Orhei, unde a fost audiat de către un judecător de instrucție, care i-a adus la cunoștință mandatul de arestare eliberat la 21 decembrie 2004. Ulterior, el a fost dus la izolatorul de detenție provizorie din Orhei.

8. Potrivit reclamantului, el a fost ținut într-o celulă mică numită „acvariu” până în jurul orei 22.00 a următoarei zile, când el a fost mutat în celula nr. 9. „Acvariul” avea o lungime de aproximativ doi metri și o lățime de 0.80 metri și nu avea pat, scaun, veceu sau lavoar. El era destinat pentru perioade de detenție nu mai mari de trei ore. Celula nr. 9 era situată în subsol și nu avea ferestre. Nu exista ventilație. Lumina electrică era în permanență aprinsă, deși era atât de slabă încât era dificil de a distinge fețele altor deținuți. Celula avea o lungime de aproximativ șapte metri și o lățime de trei metri și în ea se aflau șase deținuți. Celula nu avea veceu, însă într-un colț, care nu era separat de restul celulei, se afla o căldare mare. În celulă nu era lavoar, iar deținuții trebuiau să păstreze apa în sticle din masă plastică, pe care li se permitea să le umple din când în când în afara celulei. Nu existau paturi, ci doar o laiță groasă puțin mai înaltă decât podeaua pe care puteau dormi patru persoane. Celula nu era asigurată cu lenjerie pentru pat, iar reclamantul a pretins că el putea să doarmă doar câte o oră pe zi. Celula era infestată cu insecte, iar ca rezultat corpul reclamantului era acoperit cu mușcături dureroase, unele dintre care au devenit, mai târziu, vânătăi. Reclamantul a trimis Curții fotografii prin care a arătat mușcăturile de pe corpul său. Hrana era insuficientă și de calitate foarte proastă. Deținuții erau hrăniți doar o singură dată pe zi din farfurii murdare, reclamantul fiind în permanență flămând. Rudelor sale nu li s-a permis să-i aducă hrană, deoarece el nu și-a recunoscut vina. Reclamantul nu putea să aibă vreun contact cu rudele sale și cu lumea din afară. El nu avea hârtie, stilouri sau plicuri. În cameră nu era radio sau televizor, iar din cauza lipsei luminii naturale, reclamantul nu știa niciodată ce perioadă a zilei era.

9. La 4 ianuarie 2006, soția reclamantului a angajat un avocat și a aflat despre mandatul de arestare din 21 decembrie 2004. La 5 ianuarie 2006, avocatul reclamantului a contestat mandatul de arestare la Curtea de Apel Chișinău. El s-a plâns, *inter alia*, în temeiul articolului 3 al Convenției, de condițiile inumane și degradante în care a fost deținut reclamantul. După ce a dat o descriere detaliată a condițiilor în care a fost deținut reclamantul, el a cerut instanței de judecată să constate că drepturile reclamantului garantate de articolul 3 al Convenției au fost încălcate și să-i acorde compensații.

10. La 13 ianuarie 2006, avocatul reclamantului a depus, în mod repetat, la Curtea de Apel Chișinău cererea *habeas corpus* și plângerea cu privire la articolul 3 al Convenției. Plângerile de mai sus nu au fost niciodată examinate de către Curtea de Apel Chișinău.

11. Între timp, reclamantul s-a plâns de câteva ori administrației penitenciarului și direcției sanitare de condițiile rele de detenție. Totuși, plângerile sale nu s-au soldat cu succes.

12. La 12 ianuarie 2006, avocatul reclamantului s-a plâns procurorului sectorului Orhei despre condițiile rele de detenție a reclamantului. În urma acelei plângeri, administrația penitenciarului l-a mutat pe reclamant într-o altă celulă, fără a o dezinfecța, și a raportat procurorului că problema a fost soluționată. Potrivit reclamantului, singurul duș din izolator a fost reparat atunci.

13. La 20 ianuarie 2006, mandatul de arestare a expirat și reclamantul a fost eliberat.

14. Procedurile penale împotriva reclamantului s-au sfârșit cu decizia Curții de Apel Chișinău din 5 octombrie 2006, prin care reclamantul a fost obligat să plătească o amendă în mărime de 3,000 lei moldovenești (echivalentul a 178 euro (EUR)).

II. MATERIALE NON-CONVENȚIONALE RELEVANTE

15. Constatările relevante ale Comitetului European pentru prevenirea torturii și tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante (CPT, traducere neoficială) sunt următoarele:

a. Vizita efectuată în Republica Moldova între 10 și 22 iunie 2001:

„B. Instituțiile vizitate

... – IDP-ul Comisariatului General de Poliție din Chișinău (vizita ulterioară)

... b. izolatoarele de detenție provizorie (IDP-urile)

53. În raportul său cu privire la vizita efectuată în anul 1998 (paragraful 56), CPT a fost nevoit să conchidă că condițiile materiale de detenție în izolatoarele de detenție provizorie (IDP) vizitate constituiau, în multe privințe, tratament inuman și degradant

și, în plus, prezentau un risc semnificativ pentru sănătatea persoanelor deținute. Deși a recunoscut că nu este posibil de a transforma situația curentă din aceste instituții peste noapte, CPT a recomandat un anumit număr de măsuri de îmbunătățire imediate pentru a garanta condiții de detenție elementare, care să respecte cerințele fundamentale ale vieții și demnității umane.

54. Din păcate, în timpul vizitei din anul 2001, delegația n-a găsit nicio urmă de astfel de măsuri de îmbunătățire, dimpotrivă, ea a constatat doar contrariul. ...

55. Poate fi doar regretat faptul că în eforturile lor de renovare a acestor clădiri – care în situația economică actuală merită laude – autoritățile moldovenești nu au acordat nicio atenție recomandărilor CPT. De fapt, această stare a lucrurilor sugerează mult că, lăsând la o parte considerațiunile economice, condițiile materiale de detenție în secțiile de poliție rămân influențate de un concept referitor la privațiunea de libertate care a fost depășit.

56. În ceea ce privește IDP-urile de pe teritoriul Republicii Moldova care au fost vizitate, delegația a făcut constatări aproximativ similare, cu mici excepții, cu privire la condițiile materiale dezastruoase și insalubre. Pentru a evita o descriere detaliată, a se vedea, pentru mai multe informații paragrafele 53-55 ale raportului întocmit în urma vizitei din 1998.

La IDP-ul din Chișinău aceste condiții erau agravate de o supraaglomerare severă. La momentul vizitei, 248 de deținuți se aflau într-un bloc cu o capacitate de 80 de locuri și, astfel, 9 persoane trebuiau să se înghesuie într-o celulă de 7 m², în timp ce de la 11 până la 14 persoane trebuiau să stea în celule cu o suprafață de la 10 până la 15 m².

57. În IDP-urile vizitate delegația a primit numeroase plângeri cu privire la cantitatea de hrană. Aceasta includea, în principiu: o cană cu ceai fără zahăr și o felie de pâine dimineața, terci din cereale la amiază și o cană cu apă caldă seara. În unele locuri mâncarea era distribuită doar o dată pe zi și era constituită dintr-o supă și o felie de pâine.

... Cu privire la accesul la veceu la momentul dorit, CPT dorește să sublinieze că el consideră că practica potrivit căreia deținuții își satisfac necesitățile fiziologice folosind vase în prezența unei sau a câtorva persoane, într-un spațiu atât de limitat precum sunt celulele din IDP, care servesc și ca spațiu în care ei locuiesc, este în sine degradantă, nu numai pentru individul în cauză, ci și pentru cei care sunt forțați să fie martori la ceea ce se întâmplă. Prin urmare, CPT recomandă ca personalului de supraveghere să-i fie date instrucțiuni clare că deținuții, care sunt plasați în celule fără veceu, trebuie – dacă ei cer acest lucru - să fie scoși din celula lor fără întârziere în timpul zilei pentru a se duce la veceu.

59. De asemenea, CPT recomandă să fie întreprinși pași pentru:

- a reduce supraaglomerarea în IDP-ul din Chișinău pe cât de rapid posibil și a se conforma nivelului de ocupare oficial;
- a aproviziona persoanele deținute cu saltele și cearșafuri curate;
- a permite persoanelor deținute în toate IDP-urile să primească colete de la începutul perioadei lor de detenție și să aibă acces la materiale de citit.

În contextul anumitor observații făcute, în special în IDP-ul Comisariatului General de Poliție din Chișinău, CPT, de asemenea, reiterează recomandarea sa cu privire la respectarea strictă, în toate circumstanțele, a regulilor care reglementează separarea adulților și a minorilor.”

b. Vizita efectuată în Republica Moldova între 20 și 30 septembrie 2004:

„4. Condițiile de detenție.

a. Instituțiile Ministerului Afacerilor Interne

41. Începând cu anul 1998, când a vizitat pentru prima dată Republica Moldova, CPT are îngrijorări serioase în ceea ce privește condițiile de detenție în instituțiile Ministerului Afacerilor Interne.

CPT notează că 32 din cele 39 de IDP-uri au fost supuse unei reparații „cosmetice” și că 30 au fost echipate cu spații pentru plimbări zilnice. Totuși, vizita din anul 2004 nu a permis înlăturarea îngrijorării exprimate de Comitet. De fapt, cele mai multe recomandări făcute nu au fost implementate.

42. Fie că se face referire la secțiile de poliție, fie la IDP-urile vizitate, condițiile materiale sunt, în mod constant, subiect al aceleiași critici ca și în trecut. Celulele de detenție nu aveau acces la lumina zilei sau aveau un acces foarte limitat; lumina artificială – cu rare excepții – era mediocră. Nicăieri persoanele care erau obligate să petreacă noaptea în detenție nu primeau saltele sau cearșafuri, chiar și cele deținute pentru perioade mai lungi. Acele persoane care aveau astfel de lucruri puteau să le obțină doar de la rudele lor...

45. În ceea ce privește hrana ... în IDP-uri facilitățile erau la fel ca și cele care au fost criticate în anul 2001 (a se vedea paragraful 57 al raportului cu privire la acea vizită): în general, trei porții modeste de hrană pe zi, care includeau ceai și o felie de pâine dimineața, o farfurie de cereale la prânz și ceai sau apă caldă seara. Uneori era servită doar o porție de hrană pe zi. Din fericire, regulile cu privire la primirea coletelor au devenit mai permissive, ceea ce permitea deținuților care aveau rude în afara penitenciarului să îmbunătățească ușor acele porții zilnice mici.

47. În concluzie, condițiile materiale rămân a fi problematice în secțiile de poliție; ele rămân a fi dezastruoase în IDP-uri, continuând în multe privințe să constituie, pentru deținuți, tratament inuman și degradant.”

c. Vizita efectuată în Republica Moldova între 14 și 24 septembrie 2007:

„II. Instituții ale Ministerului Afacerilor Interne

În ceea ce privește condițiile de detenție în secțiile de poliție, se pare că acesta este domeniul în care s-a obținut cel mai mic progres. Nu este necesar de a enumera aici în detaliu toate omisiunile observate de către delegație, care sunt mai mult sau mai puțin aceleași ca și cele observate în timpul vizitelor trecute (omisiuni pe care Ministerul Afacerilor Interne le cunoaște). ... În continuare, numeroase persoane sunt deținute peste noapte în secții de poliție, în celule care nu trebuie folosite pentru a deține persoane mai mult de câteva ore. Este deosebit de important de a remedia aceste probleme, în special prin plasarea persoanelor acuzate sub supravegherea instituțiilor Ministerului Justiției și prin construcția unor penitenciare noi care să corespundă standardelor CPT și normelor prevăzute de legislația Republicii Moldova.”

16. În conformitate cu articolul 313 al Codului de procedură penală, un participant la procesul penal poate contesta acțiunile sau inacțiunile ofițerului de urmărire penală la judecătorul de instrucție.

ÎN DREPT

17. Reclamantul a pretins, în temeiul articolului 3 al Convenției, că el a fost deținut în condiții inumane și degradante. Articolul 3 al Convenției prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

18. De asemenea, el a pretins, în temeiul articolului 5 § 3 al Convenției, că Judecătoria Orhei nu a adus motive relevante și suficiente pentru arestarea sa preventivă și că el nu a fost adus în fața unui judecător după reținerea sa. Articolul 5 § 3, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Orice persoană arestată sau deținută în condițiile prevăzute de paragraful 1 lit. (c) din prezentul articol ... are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere”.

19. La fel, reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 5 § 4, de faptul că Curtea de Apel nu a examinat cererea sa *habeas corpus*. Articolul 5 § 4 al Convenției prevede următoarele:

„4. Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau deținere are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității deținerii sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală.”

20. Reclamantul a pretins, în temeiul articolului 13 al Convenției, că el nu a avut un recurs efectiv în ceea ce privește pretinsa încălcare a articolului 3 al Convenției. Articolul 13 prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

I. CEREREA GUVERNULUI DE A SCOATE CEREREA DE PE ROL ÎN TEMEIUL ARTICOLULUI 37 AL CONVENȚIEI

21. În observațiile sale suplimentare din 24 mai 2007, Guvernul a prezentat o declarație unilaterală similară celei din cauza *Tahsin Acar v. Turkey*

((preliminary objection) [GC], nr. 26307/95, ECHR 2003-VI) și a informat Curtea că el este gata să accepte că a avut loc o încălcare a drepturilor reclamantului garantate de articolele 3, 5 și 13 ale Convenției. Guvernul a propus să-i achite acestuia EUR 2,000 cu titlu de prejudiciu moral și a declarat că această sumă constituie o satisfacție echitabilă suficientă în această cauză, având în vedere intensitatea și durata suferinței reclamantului, faptul că sănătatea reclamantului nu a fost afectată ca rezultat al acesteia și jurisprudența Curții în astfel de cauze precum *Șarban v. Moldova* (nr. 3456/05, 4 octombrie 2005) și *Becciev v. Moldova* (nr. 9190/03, 4 octombrie 2005). În ceea ce privește costurile și cheltuielile, Guvernul a declarat că reclamantul a primit de la Curte asistență judiciară și că, în opinia lui, acea sumă era suficientă. Guvernul a invitat Curtea să scoată cererea de pe rol în conformitate cu articolul 37 al Convenției.

22. Reclamantul nu a fost de acord cu propunerea Guvernului și a susținut că suma propusă de acesta era prea mică. Referindu-se la cauzele *Șarban* și *Becciev*, el a declarat că condițiile de detenție din izolatorul de detenție provizorie din Orhei erau mai grave decât cele din Chișinău. El a dat ca exemplu practica judiciară a Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova (cauza lui D.G.) în care instanța a acordat reclamantului EUR 9,500 cu titlu de prejudiciu moral suferit ca urmare a casării unei hotărâri judecătorești irevocabile în urma unei proceduri de tipul celei din cauza *Brumărescu* și EUR 1,000 cu titlu de costuri și cheltuieli. Potrivit reclamantului, violările din această cauză au fost mai grave decât cele din acea cauză, iar avocatul a trebuit să lucreze mai mult timp asupra cauzei.

23. Guvernul a susținut că reclamantul nu putea ști cât timp a lucrat avocatul asupra dosarului în cauza G.D. și gradul de suferință al reclamantului în acea cauză. El a susținut că suma propusă de el era rezonabilă.

24. Curtea face referire la principiile stabilite în jurisprudența sa (a se vedea, de exemplu, *Melnic v. Moldova*, nr. 6923/03, §§ 20-31, 14 noiembrie 2006) în ceea ce privește examinarea declarațiilor unilaterale. În special, ea reamintește că „va depinde de circumstanțele specifice ale cauzei dacă declarația unilaterală oferă o bază suficientă pentru a constata că respectarea drepturilor omului garantate de Convenție nu cere continuarea examinării cauzei de către Curte (articolul 37 § 1 *in fine*)”.

25. Referitor la faptul dacă ar fi corespunzător de a scoate această cerere de pe rol în baza declarației unilaterale făcută de Guvern, Curtea notează că Guvernul a recunoscut că a avut loc o violare a articolelor 3, 5 și 13 ale Convenției și s-a oferit să-i plătească reclamantului prejudiciul moral. Având în vedere circumstanțele acestei cauze, Curtea consideră că suma propusă de Guvern nu are o legătură rezonabilă cu nivelul suferinței îndurate de către reclamant. Prin urmare, ea consideră că respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale cere Curții să continue examinarea cererii (a se vedea,

pentru a face deosebirea, *Akman v. Turkey* (striking out), nr. 37453/97, §§ 23-24, ECHR 2001-VI).

26. Astfel, Curtea respinge cererea Guvernului de a scoate cererea de pe rol în temeiul articolului 37 al Convenției și, prin urmare, va continua examinarea admisibilității și fondului cauzei.

II. ADMISIBILITATEA CAUZEI

A. Pretenția formulată în temeiul articolului 5 § 1 al Convenției

27. În cererea sa inițială, reclamantul a pretins, în temeiul articolului 5 § 1 al Convenției că reținerea și detenția sa au fost ilegale. Totuși, în observațiile sale cu privire la admisibilitatea și fondul cauzei, el a cerut Curții să nu continue examinarea acestei pretenții. Curtea nu găsește vreun motiv pentru a o examina.

B. Pretenția formulată în temeiul articolului 5 § 4 al Convenției

28. Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 5 § 4 al Convenției, că instanțele judecătorești naționale nu au examinat recursul său împotriva încheierii prin care s-a autorizat arestarea sa preventivă.

29. Curtea reiterează că articolul 5 § 4 nu garantează ca atare un drept de a contesta deciziile prin care se dispune sau se prelungește arestarea, deoarece prevederea de mai sus face referire la „proceduri”, și nu la „căi de atac”. Intervenția unei singure autorități este conformă cu articolul 5 § 4, cu condiția că procedura urmată are un caracter judiciar și acordă persoanei vizate garanții adecvate în privința modului lipsirii de libertate în cauză (a se vedea *Jecius v. Lithuania*, nr. 34578/97, § 100, ECHR 2000-IX). Prin urmare, rezultă că pretenția este incompatibilă *ratione materiae* cu prevederile Convenției în sensul articolului 35 § 3 și urmează a fi respinsă în conformitate cu articolul 35 § 4.

C. Restul pretențiilor

30. Curtea consideră că restul pretențiilor reclamantului ridică chestiuni de fapt și de drept, care sunt suficient de serioase încât examinarea lor să depindă de o examinare a fondului și că niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 3 AL CONVENȚIEI

31. Reclamantul s-a plâns de condițiile sale de detenție în izolatorul de detenție provizorie din Orhei. El a susținut că atunci când a contestat faptul detenției lui în „acvariu”, Guvernul nu a prezentat vreo probă, cum ar fi înregistrări cu privire la ocuparea celulelor. Mai mult, declarația Guvernului că în perioada octombrie-noiembrie 2005 izolatorul de detenție provizorie din Orhei a fost renovat era falsă. Guvernul nu a prezentat vreo probă în susținerea acestei declarații. El nu a prezentat vreo probă cu privire la finanțarea lucrărilor de renovare, vreo copie a unui contract cu un prestator de servicii sau vreo probă cu privire la mutarea deținuților într-o altă locație în timpul efectuării pretinselor lucrări. Referindu-se la hotărârea Guvernului din anul 2003, reclamantul a declarat că aceasta prevedea renovarea penitenciarelor unde erau deținute persoanele condamnate, și nu a izolatoarelor de detenție provizorie. Mai mult, Guvernul nu a făcut niciun comentariu cu privire la fotografiile care arătau mușcături de insecte pe corpul reclamantului și la faptul că imediat după eliberarea sa din detenție un medic a conchis că corpul acestuia era acoperit de mușcături de insecte și că el avea pneumonie.

32. Guvernul a susținut că reclamantul a fost plasat de la început în celula nr. 9, și nu în „acvariu”. Potrivit lui, celula nr. 9 se afla la parterul izolatorului de detenție provizorie. Ea măsoară 5.4 x 2.5 metri și în ea erau deținute, în perioada detenției reclamantului, trei până la patru persoane. Potrivit Guvernului, celula era echipată cu un sistem de încălzire și avea o fereastră prin care pătrundea lumina zilei. Celula avea toate facilitățile sanitare necesare. În lunile octombrie-noiembrie 2005, izolatorul de detenție provizorie din Orhei a fost complet renovat. Sistemul de încălzire a fost reparat. De asemenea, a fost instalat un boiler pentru încălzirea apei. Au fost reparate paturile din lemn și au fost cumpărate saltele. Celulele au fost echipate cu un sistem de ventilație și ferestre noi prin care pătrundea lumina zilei. Celulele erau dezinfectate o dată pe săptămână. Potrivit Guvernului, rapoartele CPT care au fost invocate de către reclamant nu mai erau actuale. El a declarat că în anul 2003 Guvernul Republicii Moldova a adoptat o hotărâre prin care a elaborat planuri pentru reformarea sistemului penitenciar.

33. Curtea reamintește că principiile generale cu privire la condițiile de detenție au fost stabilite în hotărârea *Ostrovar v. Moldova* (nr. 35207/03, §§ 76-79, 13 septembrie 2005).

34. Ea notează că toate declarațiile reclamantului corespund constatărilor făcute de CPT în rapoartele sale în ceea ce privește instituțiile de detenție din subordinea Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova. Constatările CPT oferă cel puțin într-o anumită măsură o bază temeinică pentru evaluarea condițiilor în care a fost deținut reclamantul (a se vedea, pentru un alt exemplu când Curtea a luat în considerație rapoartele CPT, *Kehayov v. Bulgaria*, nr. 41035/98, § 66, 18 ianuarie 2005). Guvernul a negat cele mai multe acuzații, susținând că rapoartele CPT nu erau actuale și că penitenciarul a fost renovat

cu o lună înaintea detenției reclamantului acolo. Totuși, el nu a prezentat vreo probă în susținerea declarațiilor sale cu privire la renovare (a se compara cu *Ostrovar*, citată mai sus, § 80). Mai mult, Guvernul nu a contestat unele acuzații aduse de reclamant, cum ar fi lipsa hranei adecvate, faptul că în celulă ardea în permanență o lumină electrică foarte slabă, faptul că facilitățile sanitare nu erau separate de restul celei și faptul că la eliberarea sa din detenție corpul reclamantului era acoperit cu mușcături de insecte.

35. În astfel de circumstanțe, Curtea consideră că suferința îndurată de către reclamant a depășit nivelul inevitabil inerent detenției și a atins un nivel de severitate contrar articolului 3 al Convenției.

IV. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 5 § 3 AL CONVENȚIEI

36. Reclamantul a declarat că instanța de judecată, care a eliberat mandatul de arestare la 21 decembrie 2004, nu s-a bazat pe motive relevante și suficiente.

37. Guvernul a susținut că mandatul de arestare a fost eliberat de un judecător de instrucție, în limitele competențelor sale, care s-a bazat pe faptul că reclamantul și-a schimbat adresa și că el putea să comită alte infracțiuni. Infracțiunea de care era acuzat reclamantul era una deosebit de gravă pentru care se prevedea o pedeapsă de până la douăzeci de ani. Potrivit Guvernului, nu a avut loc o violare a articolului 5 § 3 al Convenției.

38. Curtea face referire la principiile generale stabilite în jurisprudența sa cu privire la articolul 5 § 3 al Convenției în ceea ce privește, în special, necesitatea motivelor relevante și suficiente pentru lipsirea unei persoane de libertatea sa (a se vedea, printre altele, *Castraveț v. Moldova*, nr. 23393/05, §§ 29-33, 13 martie 2007, și *Șarban*, citată mai sus, §§ 95-99).

39. În această cauză, instanțele judecătorești naționale, atunci când au dispus detenția reclamantului, au citat părți ale legislației relevante fără a arăta motivele pentru care ele au considerat întemeiate acuzațiile că reclamantul putea să se ascundă sau să comită alte infracțiuni. Prin urmare, circumstanțele din această cauză sunt similare celor din cauzele *Becciev* (citată mai sus, §§ 61-62) și *Șarban* (citată mai sus, §§ 100-101), în care această Curte a constatat violări ale articolului 5 § 3 al Convenției din cauza motivelor insuficiente aduse de instanțele judecătorești pentru detenția reclamanților. Deoarece Guvernul nu a prezentat motive pentru distingerea acestei cauze de cauzele de mai sus, Curtea consideră că în această cauză ar trebui luată aceeași atitudine.

40. În lumina celor de mai sus, Curtea consideră că motivele pe care s-a bazat Judecătoria Orhei în decizia sa cu privire la arestarea preventivă nu au fost „relevante și suficiente”.

41. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 5 § 3 al Convenției în acest sens.

V. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 13 AL CONVENȚIEI

42. Reclamantul a declarat că nu existau recursuri efective împotriva condițiilor de detenție inumane și degradante. Potrivit lui, condițiile inumane de detenție constituiau o practică administrativă în Republica Moldova, deoarece toate penitenciarele erau în aceeași situație ca și cel în care a fost deținut el. Potrivit reclamantului toate celulele din izolatorul de detenție provizorie din Orhei erau similare, iar autoritățile nu puteau face nimic pentru a pune capăt imediat suferințelor sale. Autoritățile cunoșteau bine condițiile de detenție, însă nu au făcut nimic.

43. Guvernul a contestat declarațiile reclamantului și a declarat că, în conformitate cu legislația Republicii Moldova, reclamantul putea să se plângă de acțiunile ilegale ale ofițerului de urmărire penală conform articolului 313 al Codului de procedură penală. Potrivit Guvernului, au existat câteva astfel de plângeri în raioanele Drochia și Criuleni, prin care persoanele s-au plâns de acte de tortură și maltratare din partea polițiștilor, însă toate acele plângeri au fost respinse.

44. După cum Curtea a constatat de multe ori, articolul 13 al Convenției garantează disponibilitatea la nivel național a unui recurs pentru a asigura esența drepturilor și libertăților garantate de Convenție, indiferent de forma pe care acestea ar putea s-o ia în sistemul de drept național. Prin urmare, efectul articolului 13 este de a cere existența unui recurs național care să permită examinarea unei pretenții care poate fi considerată ca fiind „serioasă și legitimă” conform Convenției și să ofere redresarea corespunzătoare.

45. Curtea reamintește că ea a examinat de multe ori chestiunea cu privire la recursurile interne prin care se deplâng condițiile rele de detenție din Republica Moldova (a se vedea *Țarban*, citată mai sus, §§ 57-62; *Holomiov v. Moldova*, nr. 30649/05, §§ 101-107, 7 noiembrie 2006; *Istratii and Others v. Moldova*, nr. 8721/05, 8705/05 și 8742/05, § 38, 27 martie 2007; *Modârcă v. Moldova*, nr. 14437/05, § 47, 10 mai 2007; și *Stepuleac v. Moldova*, nr. 8207/06, § 46, 6 noiembrie 2007) și a conchis de fiecare dată că recursurile sugerate de Guvern nu erau efective. Această cauză nu constituie o excepție, deoarece este clar că articolul 313 al Codului de procedură penală nu are nimic în comun cu condițiile de detenție, ci doar oferă posibilitatea de a contesta acțiunile sau inacțiunile ofițerilor de urmărire penală.

46. În astfel de circumstanțe, Curtea consideră că nu s-a dovedit faptul că au existat recursuri efective în ceea ce privește pretenția reclamantului formulată în temeiul articolului 3. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 13 al Convenției.

VI. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

47. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dreptul intern al Înalțelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciu

48. Reclamantul a pretins EUR 12,000 cu titlu de prejudiciu moral.

49. Guvernul a contestat pretenția și a susținut că aceasta era neîntemeiată și excesivă.

50. Având în vedere violările constatate mai sus, Curtea consideră că acordarea unei compensații cu titlu de prejudiciu moral este justificată în această cauză. Făcând evaluarea sa în mod echitabil, Curtea acordă reclamantului EUR 3,500.

B. Costuri și cheltuieli

51. Avocatul reclamantului a pretins EUR 10,705 cu titlu de costuri și cheltuieli angajate în fața Curții. El a prezentat o listă detaliată a timpului de lucru asupra cauzei.

52. Guvernul a considerat suma pretinsă excesivă și a contestat numărul de ore lucrate de avocatul reclamantului.

53. Curtea acordă EUR 1,500 cu titlu de costuri și cheltuieli minus EUR 850 plătiți deja cu titlu de asistență judiciară de către Consiliul European.

C. Dobânda de întârziere

54. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Respinge* declarația unilaterală a Guvernului;
2. *Declară* inadmisibilă pretenția formulată în temeiul articolului 5 § 4 al Convenției, iar restul cererii admisibil;

3. *Hotărâște* că a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției;
4. *Hotărâște* că a avut loc o violare a articolului 5 § 3 al Convenției;
5. *Hotărâște* că a avut loc o violare a articolului 13 al Convenției combinat cu articolul 3;
6. *Hotărâște*:
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 3,500 (trei mii cinci sute euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,500 (o mie cinci sute euro) minus EUR 850 (opt sute cincizeci euro) plățiți deja ca asistență judiciară cu titlu de costuri și cheltuieli, plus orice taxă care poate fi percepută, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii,
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
7. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 13 noiembrie 2008, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA RUSSU c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 7413/05)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

13 noiembrie 2008

DEFINITIVĂ

13/02/2009

Această hotărâre poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Russu c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte,*

Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ledi Bianku,

Mihai Poalelungi, *judcători,*

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii,*

Deliberând la 21 octombrie 2008 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 7413/05) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dna Alla Russu („reclamantul”), la 7 februarie 2005.

2. Reclamantul, care a beneficiat de asistența judiciară acordată de Curte, a fost reprezentat de către dl V. Zama, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

3. Reclamantul a pretins, în special, că drepturile sale garantate de articolul 6 § 1 al Convenției au fost încălcate ca urmare a omisiunii instanței de judecată de a o audia în persoană înainte de a o amenda.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții. La 12 decembrie 2006, aceasta a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamantul s-a născut în anul 1957 și locuiește în Chișinău.

6. Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

7. Reclamantul a lucrat în calitate de jurnalist pentru compania Teleradio-Moldova (T.), o instituție publică națională a audiovizualului. Potrivit reclamantului, la 27 iulie 2004, angajații companiei T. au organizat o grevă spontană ca răspuns la pretinsa cenzură instituită la compania T. și la neglijarea de către Partidul Comuniștilor a principiilor democratice. Reclamantul era printre grupul de angajați care a ocupat un birou și a refuzat să-l părăsească până la satisfacerea cerințelor lor. Potrivit Guvernului, aceasta a reprezentat o demonstrație neautorizată.

8. La 23 septembrie 2004, reclamantul, care a fost prezent în ședință de judecată, a fost găsit vinovat de încălcarea articolului 174/1 alin. 4 al Codului cu privire la contravențiile administrative prin participarea activă la o demonstrație neautorizată. El a fost amendat cu 180 lei moldovenești (MDL) (12 euro (EUR) la acea dată).

9. Reclamantul a depus recurs, susținând că nu existau probe privind participarea sa activă la întrunire și că întrunirea a reprezentat o grevă neplanificată, situație care trebuia examinată prin prisma legislației muncii.

10. La 7 octombrie 2004, reclamantul a fost demis. El nu s-a mai angajat și s-a înregistrat formal ca șomer la 8 ianuarie 2005.

11. La 18 noiembrie 2004, Curtea de Apel Chișinău a examinat cauza reclamantului în absența acestuia și a respins recursul. Instanța a notat că reclamantul a fost citat. Potrivit reclamantului, el nu a fost citat și a aflat despre decizia Curții de Apel abia la 6 ianuarie 2005, când s-a interesat de cauza sa la cancelaria instanței de judecată.

12. Reclamantul a plătit amenda la 11 ianuarie 2005.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNĂ RELEVANTE

13. Dreptul intern relevant a fost expus în hotărârea Curții în cauza *Ziliberg v Moldova* nr. 61821/00, §§ 22-25, 1 februarie 2005.

14. În decizia din 25 aprilie 2007, în cauza civilă 2ra-460/07, Curtea Supremă de Justiție a respins obiecția potrivit căreia recurentul a depus recursul cu depășirea termenului limită stabilit de lege (cincisprezece zile din ziua în care a fost informat despre hotărârea atacată). Instanța a constatat că, deși existau probe că instanța a expediat o copie a hotărârii pe adresa recurentului, în dosar nu erau probe care ar fi confirmat data înmânării. Astfel, recursul a fost considerat ca depus în termen, deși acesta a fost depus cu douăzeci și șase de zile după ce instanța a expediat recurentului copia hotărârii.

ÎN DREPT

15. Reclamantul a pretins, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că a fost condamnat în absența sa. Partea relevantă a articolului 6 al Convenției prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... de către o instanță ... care va hotărî ... asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa.”

16. Reclamantul s-a mai plâns de încălcarea drepturilor sale garantate de articolul 11 al Convenției, care prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, inclusiv dreptul de a constitui cu alții sindicate și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale.

2. Exercitarea acestor drepturi nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protejarea sănătății sau a moralei ori pentru protecția drepturilor și libertăților altora. Prezentul articol nu interzice ca restrângeri legale să fie impuse exercitării acestor drepturi de către membrii forțelor armate, ai poliției sau ai administrației de stat.”

I. ADMISIBILITATEA

17. Curtea notează că, în observațiile sale din mai 2007, reclamantul a solicitat Curții să nu examineze pretenția sa formulată în temeiul articolului 11 al Convenției. Prin urmare, Curtea nu va examina această pretenție.

18. Curtea consideră că pretenția reclamantului formulată în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției ridică chestiuni de drept care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului. Niciun temei pentru declararea acestei pretenții inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea o declară admisibilă. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestei pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

19. Reclamantul a pretins că omisiunea Curții de Apel de a-l cita pentru ședința de judecată din 18 noiembrie 2004 a încălcat drepturile sale garantate de articolul 6 § 1 al Convenției. Nu există probe care ar confirma faptul că i-a fost expediată citația pentru acea ședință sau că el a primit cândva această citație. Registrul corespondenței expediate de Curtea de Apel nu a menționat adresa la care a fost expediată citația, persoana responsabilă de expediere sau orice alte detalii.

20. Reclamantul a susținut că amenda administrativă ce i-a fost aplicată avea caracter punitiv și urmarea scopul de prevenire. El a invocat hotărârea în cauza *Ziliberberg v. Moldova* nr. 61821/00, §§ 27-36, 1 februarie 2005.

21. Guvernul a susținut că, la 10 noiembrie 2004, Curtea de Apel a citat în mod corespunzător reclamantul pentru ședința judecătorească din 18 noiembrie 2004. Spre deosebire de cauza *Ziliberberg*, citată mai sus, reclamantul avea suficient timp pentru a se pregăti de ședință, însă a ales să nu participe și nu a informat instanța despre absența sa.

22. Curtea reiterează că, în cauza *Ziliberberg* (citată mai sus, § 35), ea a constatat că articolul 6 al Convenției, sub aspectul său penal, era aplicabil procedurilor administrative prevăzute de articolul 174/1 al Codului cu privire la contravențiile administrative. Ea nu vede vreun motiv pentru a se abate de la această concluzie în această cauză, care vizează aplicarea aceleiași prevederi din legislația națională. Prin urmare, articolul 6 al Convenției era aplicabil procedurilor în cauza reclamantului, deoarece acestea au implicat „determinarea temeiniciei acuzațiilor penale” împotriva lui.

23. Curtea ia notă de declarația Guvernului, potrivit căreia reclamantul a fost citat pentru ședința judecătorească din 18 noiembrie 2004, însă el a decis să nu se înfățișeze. Totuși, unica dovadă prezentată de către Guvern a faptului că el a fost citat, a fost registrul corespondenței expediate de Curtea de Apel. La dosar nu există dovezi care ar confirma faptul că citația a ajuns la reclamant.

24. În această privință, Curtea nu poate decât să noteze că, în practică, instanțele judecătorești naționale nu acceptă în calitate de probă suficientă proba ce confirmă faptul expedierii unei scrisori de către instanța judecătorească și cer dovada livrării (a se vedea paragraful 14 de mai sus).

25. Prin urmare, Curtea constată că nu a fost stabilit faptul dacă reclamantul a fost citat în mod corespunzător pentru ședința judecătorească din 18 noiembrie 2004.

26. Articolul 6 al Convenției, interpretat în ansamblu, garantează dreptul persoanei acuzate de a participa efectiv la procesul său penal. Acesta include, *inter alia*, nu doar dreptul de a fi prezent, dar și de a asculta și a urmări procesul (a se vedea, spre exemplu, *Stanford v. the United Kingdom*, hotărâre din 23 februarie 1994, Seria A nr. 282-A, § 26; *Barberà, Messegué and Jabardo v. Spain*, hotărâre din 6 decembrie 1988, Seria A nr. 146, § 78). Acest drept face implicit parte din esența conceptului procedurii contradictorii și poate fi, de asemenea, dedus din garanțiile prevăzute în sub-paragrafele (c), (d) și (e) ale paragrafului 3 al articolului 6 - „să se apere el însuși”, „să întrebe sau să solicite audierea martorilor” și „să fie asistat în mod gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere” (a se vedea *Colozza v. Italy*, hotărâre din 12 februarie 1985, Seria A nr. 89, § 27). Este dificil de a vedea în această cauză cum ar fi putut să-și exercite aceste drepturi reclamantul fără a fi prezent.

27. În continuare, Curtea face referire la principiul conform căruia prezența persoanei acuzate la judecarea unei contestări unde sunt examinate doar chestiuni de drept nu este crucială (a se vedea *Hermi v. Italy* [GC], nr. 18114/02, §§ 58-67, ECHR 2006-...; *Sejdovic v. Italy* [GC], nr. 56581/00, §§ 81-85 și 91-95, ECHR 2006-...; *Kremzow v. Austria*, 21 septembrie 1993, Seria A nr. 268-B; și *Kamasinski v. Austria*, 19 decembrie 1989, Seria A nr. 168). Totuși, în această cauză, Curtea notează că, deoarece reclamantul nu a fost informat despre ședința judiciară, el nu a avut posibilitate să-și organizeze apărarea și nu a fost reprezentat de către un avocat (a se vedea cauza *Zi-berberg*, citată mai sus, § 41; a se compara, pentru o soluție opusă, cu cauza *Hermi*, citată mai sus, § 102). Mai mult, reclamantul a contestat aspectele de fapt ale cauzei, cum ar fi constatarea că el „a participat activ” la o demonstrație neautorizată și, în genere, dacă aceasta a fost o demonstrație sau o grevă (a se vedea paragraful 9 de mai sus). Examinarea unor astfel de chestiuni, unele dintre care erau strâns legate de personalitatea și acțiunile reclamantului, ar fi cerut audierea reclamantului în persoană, ceea ce nu s-a întâmplat în ședința Curții de Apel.

28. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

29. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul moral

30. Reclamantul a pretins EUR 5,000 cu titlu de prejudiciu moral cauzat lui. El s-a referit la importanța procedurilor împotriva sa, care trebuiau examinate în lumina campaniei împotriva cenzurii la compania națională de radio și televiziune.

31. Guvernul consideră că reclamantul nu trebuie să primească vreo compensație și că, în orice caz, suma pretinsă era excesivă și nesuținută.

32. Curtea consideră că procedurile împotriva reclamantului s-au referit la o chestiune de o anumită importanță pentru el, care viza un interes public sporit (pretinsa cenzură la compania națională de televiziune și radio), în care el și-a asumat anumite riscuri pentru a-și exprima dezacordul. De asemenea, ea notează că reclamantul a fost concediat în scurt timp după ce a fost găsit vinovat de către prima instanță și a rămas ulterior șomer (a se vedea paragraful 10 de mai

sus). Deși Curtea nu poate specula pe marginea rezultatului procedurilor împotriva lui în cazul în care Curtea de Apel l-ar fi audiat în persoană, ea consideră că neoferirea posibilității pentru reclamant de a-și exprima poziția i-a cauzat lui un prejudiciu care, în această cauză, nu poate fi compensat prin simpla constatare a violării. Astfel, hotărând în mod echitabil, Curtea acordă reclamantului EUR 1,000 cu acest titlu.

B. Costuri și cheltuieli

33. Reclamantul a pretins EUR 1,120 cu titlu de costuri și cheltuieli. El s-a bazat pe un contract încheiat cu reprezentantul său și pe o listă detaliată a orelor lucrate asupra cauzei (18 ore, costul orei de lucru fiind de EUR 60, plus cheltuielile de secretariat).

34. Guvernul a contestat numărul de ore care trebuiau lucrate asupra cauzei, care era una destul de simplă, precum și onorariul perceput pe oră.

35. Curtea notează că reclamantul a beneficiat de asistența judiciară acordată de Curte, în mărime de EUR 850. Ea consideră că această sumă reflectă în mod echitabil munca efectuată de avocat în această cauză și că nu este necesară acordarea unei compensații suplimentare cu acest titlu.

C. Dobânda de întârziere

36. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară cererea admisibilă;*
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 1,000 (o mie euro) cu titlu de prejudiciu moral, care să fie convertiți în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;

(b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;

4. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 13 noiembrie 2008, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA TĂNASE ȘI CHIRTOACĂ c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 7/08)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

18 noiembrie 2008

ACEASTĂ CAUZĂ A FOST RETRIMISĂ ÎN MAREA CAMERĂ

06/04/2009

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2
a Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Tănase și Chirtoacă c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ledi Bianku,

Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Fatoș Aracı, *Grefier adjunct al Secțiunii*,

Deliberând la 21 octombrie și 4 noiembrie 2008 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la ultima dată menționată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 7/08) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către doi cetățeni ai Republicii Moldova și ai României, dl Alexandru Tănase și dl Dorin Chirtoacă („reclamanții”), la 27 decembrie 2007.

2. Reclamanții au fost reprezentați de către dna Janeta Hanganu, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vladimir Grosu.

3. Reclamanții au pretins, în special, o încălcare a dreptului lor de a candida în cadrul unor alegeri libere și, în cazul în care sunt aleși, de a-și exercita mandatele lor de deputați în Parlament, asigurându-se astfel libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ, garantat de articolul 3 al Protocolului nr. 1 la Convenție. De asemenea, ei s-au plâns în temeiul articolului 14 combinat cu articolul 3 al Protocolului nr. 1.

4. La 17 iunie 2008, o Cameră a Secțiunii a Patra a Curții, căreia i-a fost repartizată cererea, a decis, având în vedere alegerile legislative apropiate din Republica Moldova, să dea prioritate cererii (articolul 41 al Regulamentului Curții) și a comunicat-o Guvernului. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, Camera a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia.

5. Părțile au prezentat observații scrise, iar, ulterior, au răspuns la observațiile celeilalte. Suplimentar, au fost primite comentariile terței părți, Guvernul României, care și-a exercitat dreptul de a interveni (articolul 36 § 1 al Convenției și articolul 44 § 1 (b) al Regulamentului Curții). Părțile au răspuns la aceste comentarii (articolul 44 § 5 al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamanții s-au născut în anul 1971 și, respectiv, în anul 1978 și locuiesc în Chișinău. Ei sunt ambii de etnie română și sunt politicieni moldoveni.

A. Contextul istoric, așa cum a fost prezentat de către reclamanți

7. Republica Moldova este situată pe un teritoriu care a fost parte a României înaintea celui de-al Doilea Război Mondial. Populația sa avea cetățenie română, pe care a pierdut-o după anexarea teritoriului de către Uniunea Sovietică în anul 1940.

8. În Declarația de Independență din 27 august 1991, Parlamentul Republicii Moldova a condamnat, *inter alia*, anexarea sovietică a teritoriului de la România în anul 1940 și a proclamat independența țării în hotarele fostei Republici Sovietice Socialiste Moldovenești.

9. În anul 1991, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea cu privire la cetățenia Republicii Moldova și a proclamat ca cetățeni ai ei, *inter alios*, pe toate persoanele care au locuit pe teritoriul fostei Republici Sovietice Socialiste Moldovenești, înainte de anexarea sovietică, și pe urmașii acestora.

10. Ambii reclamanți au obținut cetățenia Republicii Moldova ca urmași ai persoanelor care au locuit pe teritoriul Republicii Moldova înainte de 28 iunie 1940.

11. Tot în anul 1991 Parlamentul României a adoptat o lege nouă privind cetățenia, făcând posibilă redobândirea cetățeniei române pierdute de către foștii cetățeni români și urmașii acestora, care și-au pierdut cetățenia înainte de anul 1989, din motive neimputabile lor.

12. Inițial, Republica Moldova nu a permis cetățenilor săi să dețină alte cetățenii, decât în cazuri excepționale. Totuși, interdicția nu era funcțională, deoarece mulți cetățeni moldoveni, în special, urmași ai cetățenilor români, au folosit prevederile legii române pentru a redobândi cetățenia lor română pierdută. În același timp, mulți cetățeni moldoveni de obicei de o altă origine etnică, au obținut alte cetățenii, cum ar fi cea rusă, ucraineană, bulgară, turcă și altele.

13. În anul 2002, prevederile constituționale care interziceau multipla cetățenie au fost abrogate. La 5 iunie 2003, Parlamentul Republicii Moldova a modificat Legea cetățeniei și a abrogat interdicția care nu permitea cetățenilor moldoveni să dețină alte cetățenii (a se vedea paragraful 43 de mai jos). Potrivit modificărilor, deținătorii mai multor cetățenii aveau drepturi egale cu cei care dețineau doar cetățenia Republicii Moldova, fără vreo excepție.

14. La date nespecificate, reclamanții au obținut cetățenia română. Pașapoartele lor românești actuale au fost eliberate în luna decembrie 2005 și, respectiv, în luna octombrie 2006. Ulterior, ei au făcut public faptul că dețin cetățenia română.

15. Numărul total al cetățenilor moldoveni care au obținut cetățenia română începând cu anul 1991 nu este cunoscut, deoarece Guvernul român nu l-a făcut niciodată public. Se estimează că între anii 1991 și 2001 între 95,000 și 300,000 de cetățeni moldoveni au obținut cetățenia română.

16. La 4 februarie 2007, Președintele României a declarat într-un interviu că erau în jur de opt sute de mii de cetățeni moldoveni ale căror cereri de redobândire a cetățeniei române erau pendinte și că Guvernul său estima că până la sfârșitul anului 2007 această cifră va ajunge la 1.5 milioane din totalul de 3.8 milioane de cetățeni moldoveni.

17. În ceea ce privește numărul cetățenilor moldoveni care dețin a doua cetățenie, alta decât cea română, aceasta de asemenea nu este cunoscut. Totuși, se pare că acest număr este semnificativ și aparent cetățenia rusă este a doua cea mai populară după cea română. La 16 septembrie 2008, Ambasadorul Federației Ruse în Republica Moldova a declarat într-un interviu televizat că pe ambele maluri ale râului Nistru sunt aproximativ o sută douăzeci de mii de cetățeni moldoveni care dețin pașapoarte rusești. Guvernul Republicii Moldova a indicat în observațiile sale că o treime din populația Transnistriei deține cetățenie dublă, în timp ce un deputat comunist, dl V. Mișin, în timpul unor dezbateri parlamentare cu privire la Legea nr. 273 (a se vedea paragraful 30 de mai jos), a indicat cifra de cinci sute de mii ca un număr total aproximativ al cetățenilor moldoveni cu cetățenie dublă.

B. Prezentarea evoluției politice recente din Republica Moldova, așa cum a fost descrisă de către reclamanți

18. Pe parcursul ultimului deceniu, Partidul Comuniștilor din Republica Moldova a fost partidul politic dominant în țară, având cea mai largă reprezentare în Parlament.

19. În afară de Partidul Comuniștilor, există peste douăzeci și cinci de alte partide politice care au o influență considerabil mai mică. Numărul exact al acestora este dificil de precizat din cauza fluctuației continue. Din cauza poziției lor mai slabe, foarte puține din ele au reușit să treacă de pragul electoral de șase procente în alegerile parlamentare anterioare și să intre în Parlament.

20. În cadrul alegerilor din anul 2001, Partidul Popular Creștin Democrat a fost singurul partid, cu excepția Partidului Comuniștilor, care a reușit din douăzeci și șapte de participanți la alegeri, să treacă de unul singur pragul electoral, obținând aproximativ opt procente din voturi. Alte șase partide care au format un bloc electoral (o listă comună) au reușit să obțină aproximativ treisprezece

procente din voturi. Partidul Comuniștilor a obținut aproximativ cincizeci de procente din voturi și după repartizarea proporțională a voturilor distribuite a obținut șaptezeci și unu din cele o sută unu locuri în Parlament.

21. În anul 2002, legislația electorală a fost modificată. Pragul electoral de șase procente a fost menținut, în timp ce a fost stabilit un nou prag electoral de nouă procente pentru blocurile electorale compuse din două partide și de doisprezece procente pentru cele compuse din trei sau mai multe partide.

22. În alegerile din anul 2005, din douăzeci și trei de participanți doar Partidul Popular Creștin Democrat a fost din nou singurul partid, cu excepția Partidului Comuniștilor, care a reușit să treacă pragul electoral de sinestătător, acumulând aproximativ nouă procente din voturi. Alte trei partide, unite într-un bloc electoral, au obținut aproximativ douăzeci și opt de procente din voturi, în timp ce Partidul Comuniștilor a obținut aproape patruzeci și șase de procente din voturi. După repartizarea proporțională a voturilor distribuite, Partidul Comuniștilor a obținut cincizeci și șase din o sută unu locuri în Parlament.

23. În luna iulie 2005, în urma criticilor permanente din partea observatorilor internaționali și a Consiliului Europei, Parlamentul a modificat Codul Electoral, stabilind pragul electoral pentru partide de patru procente, iar pentru blocurile electorale de opt procente. Comisia pentru Democrație prin Drept a Consiliului Europei („Comisia de la Veneția”) și Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa („OSCE”) au lăudat micșorarea pragului electoral și au sugerat stabilirea unui prag similar pentru blocurile electorale, care, după părerea lor, trebuiau încurajate pentru a obține o cooperare mai bună și un guvern stabil.

24. În alegerile locale din luna iunie 2007, Partidul Comuniștilor a obținut aproximativ patruzeci de procente din voturi în autoritățile legislative locale. Deoarece nu există un prag electoral în alegerile locale, el a devenit un partid de opoziție în majoritatea consiliilor locale.

25. Mandatul actualului Parlament expiră la 5 martie 2009. Potrivit Codului Electoral, următoarele alegeri generale urmează să se desfășoare în termen de trei luni de la expirarea mandatului actualului Parlament; totuși, data exactă a următoarelor alegeri nu este cunoscută la data acestei hotărâri.

C. Activitatea politică a reclamanților

26. În anul 2005, dl Chirtoacă a devenit vicepreședintele Partidului Liberal, un partid de opoziție, iar în luna iunie 2007, într-o confruntare cu un candidat al Partidului Comuniștilor, el a câștigat alegerile locale în capitala Republicii Moldova, municipiul Chișinău, cu o majoritate de 61.17%, devenind primar.

27. La 18 iunie 2008, dl Chirtoacă a declarat într-un interviu că el va participa activ la alegerile legislative din primăvara anului 2009, dar că nu va renunța la funcția sa de primar de Chișinău, chiar dacă va fi ales. El a declarat clar că intenția

sa este de a-și ajuta partidul să acumuleze cât mai multe voturi în cadrul alegerilor și că ulterior el va rămâne în continuare primar. Deținerea a două mandate este interzisă de legislația electorală a Republicii Moldova. La 1 septembrie 2008, dl Chirtoacă a reiterat într-un interviu intenția sa de a participa la alegerile legislative, fără a repeta faptul că el își va menține funcția sa de primar după alegeri. Totuși, la 13 octombrie 2008, el a făcut o declarație similară celei din 18 iunie.

28. Dl Tănase este un avocat care a intrat recent în politică. În luna iunie 2007, el a devenit membru al Consiliului Municipal Chișinău, iar ulterior a fost ales vicepreședinte al Partidului Liberal Democrat, un partid de opoziție creat în luna ianuarie 2008.

D. Ultima reformă electorală

29. La 10 aprilie 2008, Parlamentul Republicii Moldova a inițiat o reformă care a constat din trei modificări majore ale legislației electorale: majorarea pragului electoral de la patru procente înapoi la șase procente, interzicerea tuturor formelor de blocuri și coaliții electorale și interdicția pentru persoanele cu cetățenie dublă sau multiplă de a deveni deputați în Parlament.

30. Ultima modificare a legislației electorale (Legea nr. 273) a fost adoptată în prima lectură de Parlament, cu mult înainte de această dată, la 11 octombrie 2007. Potrivit proiectului de lege pregătit de Ministerul Justiției, doar persoanele care dețineau exclusiv cetățenia Republicii Moldova aveau dreptul de a ocupa funcții de răspundere în Guvern și în câteva autorități publice și de a fi candidați în alegerile legislative. Această prevedere nu era aplicabilă persoanelor care locuiesc în Transnistria. Într-o notă explicativă la proiectul de lege, viceministrul Justiției a menționat următoarele:

„Analizând situația actuală din republică în domeniul cetățeniei, constatăm că tendința de a dobândi cetățenia altor state de către cetățenii Republicii Moldova este generată de dorința acestora de a obține unele înlesniri ce țin de călătoriile libere în spațiul european, obținerea indemnizațiilor de asigurări sociale, integrarea familiei, angajarea necondiționată în câmpul muncii, înmatricularea la studii etc.

Concomitent, persoanele care dețin cetățenia altor state au obligații politico-juridice față de statele respective. Acest fapt poate genera un conflict de interese în situațiile în care vor exista obligații atât față de Republica Moldova cât și față de alt stat al cărui cetățean este persoana respectivă.

Cu referire la cele relatate, și în scopul soluționării situației create, considerăm rațional de a modifica legislația în vigoare prin interzicerea deținerii cetățeniei multiple de către funcționarii de stat ...

Aceasta însă nu va însemna că persoanele care dețin și cetățenia altui stat nu pot presta o activitate în Republica Moldova. Ele pot să-și valorifice aptitudinile și cunoștințele profesionale în cadrul unor raporturi juridice ... care ... nu implică exercițiul puterii publice. ...”

31. În timpul dezbaterilor în Parlament, mai mulți membri ai opoziției au solicitat ca proiectul de lege să fie trimis Consiliului Europei pentru o expertiză preliminară. Totuși, majoritatea a votat împotriva acestei propuneri. În schimb, opoziția a fost invitată să conteste noua lege la Curtea Constituțională a Republicii Moldova. Nicio astfel de sesizare nu a fost depusă. Mulți deputați ai opoziției au susținut că modificarea propusă era contrară articolului 17 al Convenției Europene cu privire la cetățenie, însă viceministrul Justiției a exprimat o opinie contrară, susținând că, în orice caz, Parlamentul putea să denunțe această Convenție, dacă exista vreo incompatibilitate.

32. La 7 decembrie 2007, proiectul de lege în cauză a fost adoptat de Parlament în lectură finală (a se vedea paragraful 44 de mai jos); totuși, ulterior, președintele țării a refuzat să-l promulge și l-a restituit Parlamentului pentru reexaminare.

33. Proiectul de lege a mai fost modificat, iar lista funcțiilor în Guvern și în serviciul public neaccesibile deținătorilor de cetățenie multiplă a fost redusă. Prevederile cu privire la alegerile legislative au fost de asemenea modificate în sensul că persoanelor cu două sau mai multe cetățenii li s-a permis să candideze în alegerile legislative; totuși, ele au fost obligate să informeze Comisia Electorală Centrală despre celelalte cetățenii înainte de a fi înregistrate în calitate de candidați și să renunțe la ele înainte de validarea mandatelor lor de deputați de către Curtea Constituțională (a se vedea paragraful 45 de mai jos).

34. La 10 aprilie 2008, noul proiect de lege a fost din nou prezentat Parlamentului de către Comisia Juridică a Parlamentului și a fost adoptat. La 29 aprilie 2008, președintele l-a promulgat, iar la 13 mai 2008 el a fost publicat în Monitorul Oficial, intrând astfel în vigoare. Celelalte două modificări ale legislației electorale au fost, de asemenea, adoptate și au intrat în vigoare în luna mai a anului 2008.

E. Reacțiile internaționale la reforma electorală

35. La 29 aprilie 2008, Comisia Consiliului Europei împotriva Rasismului și Intoleranței („ECRI”) a făcut public un raport datat din 14 decembrie 2007, în care ea și-a exprimat îngrijorarea față de modificările privind dubla sau multipla cetățenie:

„16. ECRI notează cu interes că articolul 25 al Legii cetățeniei este în deplină concordanță cu articolul 17 al Convenției Europene cu privire la cetățenie, care a fost ratificată de Republica Moldova și prevede că cetățenii moldoveni care sunt și cetățeni ai unui alt stat și care au domiciliul lor legal și obișnuit în Republica Moldova, au aceleași drepturi și obligații ca și ceilalți cetățeni moldoveni. În acest sens, ECRI ar dori să-și exprime îngrijorarea față de proiectul de lege cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative adoptat în prima lectură de Parlament la 11 octombrie 2007. Potrivit acestui proiect de lege, doar persoanele care dețin exclusiv cetățenia Republicii Moldova sunt

în drept să lucreze în funcții de răspundere în cadrul Guvernului și în alte câteva autorități publice. Din informația pe care a primit-o, ECRI înțelege că dacă acest proiect de lege intră în vigoare în forma actuală, cetățenii moldoveni care dețin mai multe cetățenii vor fi grav dezavantajați față de ceilalți cetățeni moldoveni în ceea ce privește accesul la funcții publice. Astfel, se pare că dacă legea intră în vigoare în această formă, acest lucru ar putea duce la discriminare, adică la un tratament diferențiat nejustificat pe motiv de cetățenie. ECRI înțelege că în momentul scrierii acestui raport în Republica Moldova au loc multe dezbateri referitoare la acest proiect de lege și că multe surse atât naționale, cât și internaționale au subliniat necesitatea revizuirii detaliate a acestui text, înainte de adoptarea sa definitivă pentru asigurarea compatibilității sale cu standardele naționale și internaționale.

...

18. ECRI recomandă insistent ca autoritățile moldovenești să revizuiască proiectul de lege din 11 octombrie 2007... pentru a asigura că acesta nu încalcă principiul nediscriminării pe motiv de cetățenie și nici nu diminuează toate beneficiile modificărilor recente ale Legii cetățeniei, care permis multipla cetățenie”.

36. La 27 mai 2008, președintele Consiliului de Cooperare UE-Moldova, ministrul Afacerilor Externe al Sloveniei, Dr. Rupel, a declarat că este important ca Republica Moldova să desfășoare alegerile sale parlamentare din 2009 în conformitate cu standardele internaționale și și-a exprimat îngrijorarea față de ultimele modificări ale legislației electorale care au majorat pragul electoral la șase procente.

37. Într-un raport datat din 9 iunie 2008, Comitetul Adunării Parlamentare pentru Onorarea Obligațiilor și Angajamentelor de către Statele Membre ale Consiliului Europei a declarat, *inter alia*, că:

„20. Adunarea apreciază eforturile depuse de autoritățile Republicii Moldova pentru a evalua nivelul de implementare a recomandărilor făcute de experții Consiliului Europei. Totuși, toate noile proiecte de legi în domenii privind angajamentele față de Consiliul Europei trebuie expediate pentru a fi supuse expertizei și discutate cu experții Consiliului Europei înainte de a fi adoptate.

...

80. În raportul lor din anul 2007 cu privire la onorarea obligațiilor și angajamentelor de către Republica Moldova (Doc. 11374), coraportorii Comitetului pentru Moldova au salutat modificările aduse Codului Electoral în anul 2005. În special, pragul pentru listele de partid a fost micșorat la 4% pentru listele prezentate de partidele politice individuale și la 8% pentru coalițiile partidelor politice

82. Comitetul de Monitorizare a fost ... alarmat de recente evoluții legislative în ceea ce privește Codul Electoral. În luna aprilie 2008, Parlamentul Republicii Moldova a modificat din nou Codul Electoral, majorând pragul pentru listele de partid la 6%. Mai mult, crearea „blocurilor electorale” - liste comune prezentate de o coaliție de partide politice - a fost interzisă. Aceste măsuri au provocat îngrijorări, iar comitetul a decis prompt să întrețină un schimb de opinii cu delegația moldovenească la 15 aprilie. Legislația electorală nu ar trebui modificată la fiecare doi sau trei ani, în funcție de impe-

rativile politice. Ea trebuie să permită ca un spectru larg de forțe politice să participe la procesul politic pentru a contribui la construirea unor instituții democratice și pluraliste adevărate. Coraportorii vor examina atent recente modificări, precum și motivele din spatele evoluțiilor legislative recente pe parcursul monitorizării pregătirii alegerilor parlamentare apropiate care urmează să se desfășoare în primăvara anului 2009.”

38. De asemenea, au fost exprimate îngrijorări și în Rezoluția nr. 1619 a Adunării Parlamentare adoptată la 25 iunie 2008:

„Adunarea ... regretă hotărârea recentă a Parlamentului Republicii Moldova de a majora acest prag pentru listele de partid la 6%.”

39. Problema cu privire la reforma electorală a fost, de asemenea, ridicată la 9 iulie 2008 de către președintele Adunării Parlamentare a Consiliului European, dl Lluís Maria de Puig, într-un discurs adresat Parlamentului Republicii Moldova:

„...Eu vă încurajez mult să obțineți aprobarea Comisiei de la Veneția în ceea ce privește recente modificări ale legislației, care se va aplica în următoarele alegeri, și anume în partea ce se referă la pragul electoral, blocurile electorale și dubla cetățenie. Acestea sunt probleme delicate și este necesar de a găsi un echilibru corect între preocupările care v-au determinat să faceți aceste modificări și îngrijorarea comunității internaționale dacă aceste modificări sunt compatibile cu principiile Consiliului European.”

40. La 23 octombrie 2008, Comisia de la Veneția a făcut public un raport cu privire la modificările din Codul Electoral făcute în luna aprilie 2008. Raportul a exprimat opinii critice cu privire la toate aspectele reformei. În ceea ce privește modificările referitoare la deținătorii de cetățenie multiplă, el a declarat următoarele:

„30. Un nou alineat al articolului 13(2) interzice „persoanelor, care, pe lângă cetățenia Republicii Moldova, dețin și cetățenia unui alt stat”, dreptul „de a fi ales” în alegerile parlamentare „pentru funcția de deputat în condițiile art. 75”. Articolul 75(3) prevede că o persoană poate candida dacă deține mai multe cetățenii, numai dacă fiind aleasă renunță la cetățenia, altele decât cea a Republicii Moldova. Acest lucru trebuie considerat ca o incompatibilitate.

31. Dincolo de simpla chestiune cu privire la formulare, restricțiile aduse drepturilor cetățenilor nu trebuie să se bazeze pe cetățenia multiplă. Codul bunelor practici în materie electorală citează Convenția Europeană cu privire la cetățenie, ratificată de Republica Moldova în luna noiembrie 1999, care prevede, fără echivoc, că „cetățenii Statului Parte care posedă o altă cetățenie au, pe teritoriul acestui Stat Parte unde trăiesc, aceleași drepturi și obligații ca și cetățenii acestui stat”.

32. Mai mult, această restricție ar putea constitui o violare a Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, articolele 3 al Primului Protocol și 14 al Convenției.”

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

41. Prevederile relevante ale Constituției Republicii Moldova sunt următoarele:

Articolul 8. Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

„(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte ...”

Articolul 38. Dreptul de vot și dreptul de a fi ales

„(3) Dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii.”

Articolul 39. Dreptul la administrare

„(1) Cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor.

(2) Oricărui cetățean i se asigură, potrivit legii, accesul la o funcție publică.”

42. Conform articolului 38 al Codului jurisdicției constituționale al Republicii Moldova, Curtea Constituțională poate fi sesizată doar de președintele țării, Guvern, ministrul Justiției, Curtea Supremă de Justiție, Judecătoria Economică, Procurorul General, deputați în Parlament, fracțiuni parlamentare și de avocatul parlamentar.

43. Conform articolului 24 (alin. 1 și 3) al Legii cetățeniei Republicii Moldova, cu modificările de la 5 iunie 2003, cetățenia multiplă se permite în Republica Moldova, iar dobândirea de către cetățeanul Republicii Moldova a cetățeniei altui stat nu atrage pierderea cetățeniei Republicii Moldova.

44. Prevederile relevante ale Legii nr. 273 adoptată de Parlament la 7 decembrie 2007, dar nepromulgată de către președinte, sunt următoarele:

Articolul X

„Deputați în Parlament pot fi alese persoanele cu drept de vot care au împlinit, inclusiv în ziua alegerilor, vârsta de 18 ani, dețin exclusiv cetățenia Republicii Moldova, au domiciliul în țară și întrunesc condițiile prevăzute de prezentul cod.”

45. Prevederile relevante ale Legii nr. 273, care a intrat în vigoare la 13 mai 2008, sunt următoarele:

Articolul IX

„(1) Candidați la funcția de deputat în Parlament pot fi persoanele cu drept de vot care au împlinit, inclusiv în ziua alegerilor, vârsta de 18 ani, dețin cetățenia Republicii Moldova, au domiciliul în țară și întrunesc condițiile prevăzute de prezentul cod.

(2) La momentul înregistrării sale în calitate de candidat la funcția de deputat, persoana care deține cetățenia altui stat declară, pe proprie răspundere, deținerea cetățeniei altui stat sau faptul depunerii documentelor pentru obținerea cetățeniei altui stat.

(3) La momentul validării mandatului de deputat, persoana specificată la alin.(2) trebuie să confirme documentar renunțarea sau inițierea procedurii de renunțare la cetățenia altui stat ori retragerea cererii privind obținerea cetățeniei altui stat.

(4) Nedeclararea deținerii cetățeniei altui stat la momentul înregistrării în calitate de candidat la funcția de deputat sau dobândirii acesteia în perioada exercitării mandatului este considerată temei pentru anularea validării mandatului de deputat de către Curtea Constituțională la sesizarea Comisiei Electorale Centrale.”

Articolul XXI

„(3) Pentru persoanele domiciliată în localitățile din stânga Nistrului (Transnistria), incompatibilitățile stabilite de prezenta lege se vor aplica doar în măsura în care acestea vor fi stipulate de legislația ce va reglementa statutul juridic special al Transnistriei.”

46. Prevederile relevante ale Legii nr. 595 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova, sunt următoarele:

Articolul 19. Respectarea tratatelor internaționale

„Tratatele internaționale se execută cu bună-credință, în conformitate cu principiul pacta sunt servanda. Republica Moldova nu poate invoca prevederile legislației sale interne ca justificare a neexecutării unui tratat la care este parte.”

Articolul 20. Aplicarea tratatelor internaționale

„Dispozițiile tratatelor internaționale care, după modul formulării, sînt susceptibile de a se aplica în raporturile de drept fără adoptarea de acte normative speciale, au caracter executoriu și sînt direct aplicabile în sistemul juridic și sistemul judiciar ale Republicii Moldova. Pentru realizarea celorlalte dispoziții ale tratatelor, se adoptă acte normative corespunzătoare.”

III. ACTIVITATEA CONSILIULUI EUROPEI

47. Prevederile relevante ale Convenției Europene cu privire la cetățenie, care a intrat în vigoare în general, dar și pentru Republica Moldova, la 1 martie 2000, sunt următoarele:

Preambul

„Recunoscînd că la soluționarea problemelor legate de cetățenie urmează a se ține cont atît de interesele legale ale statului, cît și ale persoanelor,

...

avînd în vedere faptul că statele au poziții diferite vis-a-vis de chestiunea pluralității de cetățenii și recunoscînd că fiecare stat este liber să decidă asupra consecințelor ce decurg, în dreptul său intern, din dobîndirea sau posedarea unei alte cetățenii de către unul din cetățenii săi;”

Articolul 15. Alte cazuri posibile de pluralitate de cetățenii

„Dispozițiile prezentei Convenții nu limitează dreptul Statelor Părți de a determina în legislația sa internă:

- a) dacă își păstrează sau își pierd cetățenia lor cetățenii care dobîndesc sau dețin cetățenia altui stat;
- b) este sau nu renunțarea la o altă cetățenie sau pierderea acesteia o condiție pentru dobîndirea sau păstrarea cetățeniei sale.”

Articolul 17. Drepturile și obligațiunile ce decurg din cetățenia multiplă

„1) Cetățenii Statului Parte care posedă o altă cetățenie au, pe teritoriul acestui Stat Parte unde trăiesc, aceleași drepturi și obligațiuni ca și cetățenii acestui stat.

2) Dispozițiile prezentului capitol nu se referă la:

- a) normele de drept internațional cu privire la protecția diplomatică sau consulară, acordată de către Statul Parte unuia dintre cetățenii săi, dar care posedă concomitent și cetățenia altui stat;
- b) aplicarea normelor de drept internațional privat al Statelor Părți în cazurile ce se referă la cetățenia multiplă.”

48. Raportul explicativ la Codul bunelor practici în materie electorală al Comisiei de la Veneția a Consiliului Europei (CDL-AD (2002) 23 rev), în partea relevantă, prevede următoarele:

„63. Stabilitatea legii este crucială pentru credibilitatea procesului electoral, care este, în sine, vitală pentru consolidarea democrației. Norme care se modifică frecvent – și, în special, norme care sunt complexe – pot crea confuzie alegătorilor. Mai presus de toate, alegătorii pot conchide, în mod corect sau incorect, că legea electorală este doar un instrument în mâinile celor care sunt la putere și că voturile lor au puțină putere de decizie asupra rezultatelor alegerilor.

64. Totuși, în practică nu atât stabilitatea principiilor fundamentale are nevoie de protecție (este puțin probabil ca acestea să fie serios contestate) cât stabilitatea unor norme mai specifice ale legislației electorale, în special cele care reglementează sistemul electoral propriu-zis, componența comisiilor electorale și stabilirea circumscripțiilor teritoriale. Aceste trei elemente sunt frecvent, în mod corect sau incorect, considerate ca fiind factori decisivi pentru rezultatele alegerilor, de aceea trebuie luate măsuri pentru evitarea nu doar a manipulărilor în favoarea partidului aflat la putere, dar chiar și a simplelor aparențe de manipulare.

65. Modificarea sistemelor de vot nu e neapărat un lucru rău – acestea pot fi întotdeauna modificate spre bine – spre deosebire de modificarea lor frecventă sau chiar

înaintea (în decurs de un an până la) alegerilor. Chiar și atunci când nu există intenții de manipulare, modificările vor părea a fi dictate de interesele imediate ale partidelor politice.

... în conformitate cu Convenția Europeană cu privire la cetățenie persoanele care dețin dublă cetățenie trebuie să aibă aceleași drepturi electorale ca și ceilalți cetățeni.”

49. După ce a făcut o analiză comparativă a legislațiilor a patruzeci și două de state membre ale Consiliului Europei, Curtea a notat că majoritatea din acestea permit dubla sau multipla cetățenie. În unele din țările care interzic dubla cetățenie, în practică, prevederile care aveau scopul de a preveni deținerea multiplei cetățenii au devenit literă moartă (de exemplu, Estonia). Există patru țări în care pe lângă interdicția privind dubla cetățenie, există o prevedere suplimentară în legislația electorală sau în Constituție, care interzice persoanelor care dețin alte cetățenii să fie alese în Parlament. Aceste țări sunt Azerbaidjan, Bulgaria, Lituania și Malta. Există două țări în care persoanele cu dublă cetățenie nu sunt eligibile pentru a fi alese în Parlament doar în anumite circumstanțe: Monaco și Portugalia. În Monaco persoanele care posedă cetățenie dublă și ocupă într-o țară străină o funcție publică sau electivă, nu sunt eligibile pentru a candida. În Portugalia, pe lângă principalul teritoriu al țării, există două circumscripții, una care acoperă teritoriul țărilor europene și cealaltă care acoperă toate celelalte țări și teritoriul Macao. Un cetățean portughez, care posedă de exemplu și cetățenia franceză, nu va putea candida pentru a fi ales în Parlament în circumscripția care acoperă țările europene. Totuși, el va putea candida în celelalte două circumscripții.

ÎN DREPT

50. Reclamanții au pretins că interdicția care împiedică cetățenii Republicii Moldova, care dețin alte cetățenii, să fie aleși în Parlament constituie o ingerință în dreptul lor de a candida în cadrul unor alegeri libere și, dacă sunt aleși, de a-și exercita mandatele lor în Parlament, astfel asigurându-se libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ. Ei s-au bazat pe articolul 3 al Protocolului nr. 1, care prevede următoarele:

„Înaltele Părți Contractante se angajează să organizeze, la intervale rezonabile, alegeri libere cu vot secret, în condițiile care asigură libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ.”

51. De asemenea, ei au pretins în temeiul articolului 14 combinat cu articolul 3 al Protocolului nr. 1 că au fost discriminați față de alți cetățeni moldoveni care dețin dublă cetățenie și locuiesc în Transnistria. Ei s-au bazat pe articolul 14 al Convenției, care prevede următoarele:

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

A. Statutul de victimă

1. Argumentele părților

(a) Argumentele aduse de Guvernul Republicii Moldova

52. Guvernul a susținut că reclamantii nu puteau pretinde că sunt victime în sensul articolului 34 al Convenției și că cererea lor constituie o *actio popularis*.

53. În primul rând, reclamantii au depus cererea la Curte cu mult timp înainte ca legea în cauză să fie promulgată de către președinte și să intre în vigoare. Prin urmare, legea contestată nu putea avea niciun efect negativ asupra reclamanților în acea perioadă. Cu atât mai mult campania electorală în Republica Moldova încă nu începuse.

54. În al doilea rând, legislația contestată nu prezintă vreun risc sau dezavantaj pentru reclamanți, chiar și acum, după adoptarea ei. În acest sens, Guvernul a susținut că nu există o legătură suficient de directă între reclamanți și detrimentul pe care ei pretind că l-ar suferi ca rezultat al noii legislații. Atât Partidul Liberal cât și Partidul Liberal Democrat, ai căror vicepreședinți sunt reclamantii, nu au participat vreodată la alegeri legislative. Partidul Liberal a participat la alegerile locale din anul 2007 și a obținut un rezultat foarte modest la nivel național, în timp ce Partidul Liberal Democrat nu a participat nici măcar la alegerile locale.

55. Mai mult, reclamantii nu și-au susținut prin probe intențiile de a candida în alegerile parlamentare din anul 2009 și nu au prezentat vreo probă care să dovedească că partidele lor au intenția de a include numele lor pe listele candidaților. Scrisorile de la partidele lor (a se vedea paragraful 59 de mai jos) nu au dovedit o astfel de intenție, deoarece partidele erau parțiale în favoarea reclamanților și le-ar fi dat acestora orice scrisoare pentru a-și prezenta cauza în fața Curții. Totuși, chiar dacă presupunem că scrisorile sunt valabile, partidele lor pot să-și schimbe opiniile în orice moment. Mai mult, potrivit Guvernului, președintele Partidului Liberal Democrat are un interes personal în această cauză, deoarece și el a fost cetățean român.

56. O altă probă cu privire la caracterul *actio popularis* al cererii a fost declarația dlui Chirtoacă din luna iunie 2008. În ceea ce privește declarația acestuia din 1 septembrie 2008, Guvernul a susținut că ea nu a reflectat intențiile

sale reale și că a fost făcută strict pentru a fi folosită în această cauză, cu trei zile înainte de expirarea termenului limită de depunere a observațiilor de către reclamantii la Curte (a se vedea paragraful 27 de mai sus).

57. În ceea ce-l privește pe dl Tănase, Guvernul a susținut că, în orice caz, nu era clar dacă el întrunea condițiile pentru a participa la alegerile legislative, deoarece potrivit pașaportului său românesc el are domiciliul în România, pe când legislația electorală a Republicii Moldova prevede că la alegerile legislative pot participa numai persoanele domiciliat în Republica Moldova.

58. *In fine*, Guvernul a susținut că, în orice caz, reclamanții nu se puteau plânde de o încălcare viitoare ipotetică, ci doar de încălcări care au avut loc. Astfel, ei ar fi trebuit să aștepte până după alegerile legislative din primăvara anului 2009 pentru a depune cererea lor la Curte.

(b) Argumentele aduse de reclamantii

59. Reclamanții au contestat argumentele Guvernului cu privire la statutul lor de victimă. Referindu-se la declarația că ei nu au dovedit intenția partidelor lor de a-i include pe listele de candidați, ei au prezentat două scrisori în care președinții Partidului Liberal și al Partidului Liberal Democrat au confirmat intenția partidelor de a include ambii reclamantii pe listele candidaților.

60. Referindu-se la declarația dlui Chirtoacă din luna iunie 2008, în care el a spus presei că va participa la alegerile legislative, dar că își va păstra funcția sa de primar, indiferent de rezultatele alegerilor, reclamanții au susținut că o astfel de declarație a fost logică doar în circumstanțele în care legea nu le-ar permite acestora să devină deputați, ci numai să participe la alegeri. Reclamanții au făcut referire la un alt interviu din 1 septembrie 2008 în care dl Chirtoacă a reiterat intenția sa de a participa la alegeri, dar nu și intenția de a rămâne primar după alegeri.

61. În ceea ce privește argumentul Guvernului cu privire la domiciliul dlui Tănase, reclamanții au susținut că domiciliul permanent al acestuia este evident la Chișinău. El dispune de proprietăți doar în Chișinău în comun cu soția și copiii săi. Copiii săi merg la școală în Chișinău. El este membru al Consiliului Municipal Chișinău și de la alegerea sa în luna iunie 2007 el nu a lipsit de la nicio ședință a Consiliului. El este prezent, în mod regulat, în media locală. Potrivit ștampilelor din pașaportul său, pe parcursul ultimilor trei ani el s-a aflat doar douăzeci și opt de zile în România.

62. Reclamanții au declarat că faptul că partidele lor nu au participat vreodată la alegeri legislative nu înseamnă că ele erau împiedicate să facă acest lucru în viitor. Mai mult, Partidul Liberal Democrat, fiind creat în luna ianuarie 2008, nu a avut nici măcar o oportunitate de a participa la alegeri. În orice caz, potrivit reclamanților, ambele partide au șanse bune de a intra în Parlament în anul 2009.

63. Referindu-se la declarația Guvernului că cererea a fost depusă înainte ca legea contestată să intre în vigoare și că ei ar fi trebuit să aștepte până după alegeri, pentru a putea fi considerate victime în sensul Convenției, reclamantii au susținut că la data comunicării cauzei legea respectivă era în vigoare și că așteptarea până după alegeri ar fi făcut iluzorie protecția pe care Curtea ar fi putut s-o ofere. În ceea ce privește ultimul aspect menționat, ei au citat jurisprudența Curții conform căreia Convenția protejează drepturi care sunt practice și efective, dar nu teoretice și iluzorii.

64. Reclamantii au făcut referire la jurisprudența Curții potrivit căreia o persoană poate pretinde că o lege îi încalcă drepturile, chiar și în absența unei măsuri individuale de implementare, dacă persoana trebuie să-și modifice conduita sau dacă ea riscă să fie persecutată, sau dacă persoana face parte dintr-un grup de persoane care riscă să fie direct afectat de lege. În acest sens, reclamantii au susținut că ei nu s-au plâns pur și simplu de o lege pe care nu o consideră bună, dar au ridicat obiecții cu privire la efectele acestei legi asupra propriilor lor vieți. Ei, în mod clar, au intenția să participe la viitoarele alegeri legislative și să devină deputați, iar legea în cauză îi împiedică să facă acest lucru din cauza dublei cetățenii. Cetățenia română este foarte importantă pentru ei, deoarece ea este cetățenia părinților și bunicilor lor și ei nu sunt gata să renunțe la ea. Prin urmare, ei riscă să fie direct afectați de legislația contestată în viitorul apropiat.

(c) Observațiile Guvernului român

65. Guvernul român a susținut poziția reclamantilor. Potrivit lui, situația reclamantilor se aseamănă foarte mult cu situația a două femei reclamante în cauza *Open Door and Dublin Well Woman v. Ireland*, 29 octombrie 1992, § 44, Seria A nr. 246-A, pe care Curtea le-a considerat victime ale unei decizii a unei instanțe naționale prin care s-a introdus interdicția pentru reclamantii persoane juridice de a oferi anumite informații femeilor însărcinate.

66. Referindu-se la declarațiile dlui Chirtoacă că el nu va renunța la funcția sa de primar, chiar dacă va fi ales (a se vedea paragraful 27 de mai sus), Guvernul român a declarat că aceasta a fost doar o declarație politică, dar nu o manifestare de voință care să implice efecte concrete.

67. În continuare, Guvernul român a susținut că protecția oferită de Curte ar fi iluzorie dacă, pentru a depune o cerere la Curte, reclamantii ar fi trebuit să aștepte până după alegeri, când ar fi fost direct afectați de legislația contestată.

68. *In fine*, Guvernul român a contestat declarațiile Guvernului pârât că dl Tănase nu-și are domiciliul în Republica Moldova.

2. *Aprecierea Curții*

69. Curtea reiterează că pentru ca o persoană fizică, o organizație neguvernamentală sau un grup de particulari să poată sesiza Curtea printr-o cerere în

temeiul articolului 34, aceștia trebuie să poată pretinde că sunt victime ale unei încălcări a drepturilor recunoscute în Convenție. Pentru a putea pretinde că este victimă a unei încălcări, o persoană trebuie să fie direct afectată de măsura contestată. Prin urmare, Convenția nu prevede depunerea unei *actio popularis* pentru interpretarea drepturilor prevăzute de ea și nici nu permite persoanelor să se plângă de o prevedere a legislației naționale pur și simplu deoarece ele consideră, fără a fi direct afectate de aceasta, că ea ar putea să contravină Convenției. Totuși, o persoană poate pretinde că o lege îi încalcă drepturile, chiar și în lipsa unei măsuri individuale de implementare, dacă acestei persoane i se cere să-și modifice comportamentul sau ea riscă să fie persecutată sau dacă această persoană este un membru al unui grup de persoane care riscă să fie direct afectat de legislația respectivă (a se vedea *Burden v. the United Kingdom* [GC], nr. 13378/05, §§ 33 și 34, 29 aprilie 2008; *Open Door and Dublin Well Woman v. Ireland*, citată mai sus; *Klass and Others v. Germany*, 6 septembrie 1978, § 33, Seria A nr. 28).

70. Curtea notează că primul reclamant este un politician activ și bine cunoscut, care a declarat, în mod clar, intenția sa de a candida în cadrul alegerilor legislative din anul 2009 și de a-și exercita mandatul de deputat, dacă va fi ales. De asemenea, ea notează că primul reclamant a declarat că, din motive personale, nu are intenția să renunțe la dubla sa cetățenie. Prin urmare, primul reclamant este direct afectat de Legea nr. 273, deoarece, dacă el va fi ales, el va trebui să facă o alegere dificilă între a fi deputat și a renunța la cetățenia sa dublă. Mai mult, deoarece participarea în cadrul alegerilor parlamentare necesită investiții personale și efort considerabile, faptul cunoașterii că, după alegeri, lui s-ar putea să i se ceară să facă această alegere, va afecta, fără îndoială, reclamantul încă de la începutul campaniei electorale și nu doar în eventualitatea în care el este ales. Chiar dacă el decide să depună efort și să continue campania sa, există totuși riscul ca el să piardă voturi, deoarece electoratul va fi, de asemenea, conștient că există posibilitatea că el va decide să nu accepte mandatul, dacă acest lucru va presupune pierderea cetățeniei sale duble.

71. Guvernul pârât a mai susținut că primul reclamant ar fi trebuit să aștepte până după alegeri și apoi să depună cererea sa. Curtea reamintește că obiectul și scopul Convenției, care este un instrument de protecție a drepturilor omului, cer ca prevederile acesteia să fie interpretate și aplicate astfel încât aceste prevederi să nu fie teoretice sau iluzorii, dar practice și efective (a se vedea *United Communist Party of Turkey and Others v. Turkey*, 30 ianuarie 1998, § 33, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-I). Ea consideră că acceptarea sugestiei Guvernului și amânarea adoptării unei hotărâri, până după alegeri, ar face protecția acordată de Convenție iluzorie și teoretică.

72. Guvernul pârât a pus la îndoială întrunirea condițiilor prevăzute de legislație de către dl Tănase. În special, el a atras atenția Curții asupra mențiunii din pașaportul românesc al acestuia cu privire la domiciliul lui în București.

Curtea respinge această afirmație, deoarece din observațiile primului reclamant și din documentele prezentate de el rezultă clar că unicul său domiciliu este la Chișinău, și nu la București.

73. În aceste circumstanțe, Curtea conchide că dl Tănase poate pretinde că este o victimă în sensul articolului 34 al Convenției. Prin urmare, obiecția Guvernului în privința acestuia trebuie respinsă.

74. În ceea ce-l privește pe dl Chirtoacă, Curtea notează că în conformitate cu legislația Republicii Moldova pentru el este imposibil de a cumula funcțiile de primar și de deputat în Parlament. Din declarațiile în presă ale dlui Chirtoacă (a se vedea paragraful 27 de mai sus) rezultă, în mod clar, că el nu are intenția să abandoneze funcția sa de primar al municipiului Chișinău pentru mandatul de deputat. Prin urmare, Curtea consideră că el nu este afectat de acele prevederi ale Legii nr. 273 pe care el le contestă și că el nu poate pretinde că este victimă în această cauză.

B. Căile de recurs interne

1. Argumentele părților

(a) Argumentele aduse de Guvernul Republicii Moldova

75. Potrivit Guvernului, dl Tănase nu a epuizat căile de recurs interne disponibile, și anume, el nu a depus o plângere la avocatul parlamentar, care, la rândul său, putea să conteste prevederile contestate la Curtea Constituțională. Guvernul a prezentat copii ale cererilor depuse de avocatul parlamentar la Curtea Constituțională în trecut și a susținut că o plângere adresată avocatului parlamentar este o cale de recurs internă efectivă.

(b) Argumentele aduse de dl Tănase

76. Dl Tănase a susținut că o plângere adresată avocatului parlamentar nu reprezenta o cale de recurs efectivă conform legislației naționale, deoarece nu există o obligație legală a avocatului parlamentar să accepte o astfel de plângere și s-o transmită Curții Constituționale. Avocatul parlamentar are o competență pur discreționară de a face acest lucru. Reclamantul a prezentat date statistice potrivit cărora în anul 2007 avocatul parlamentar a primit 1,714 plângeri, dintre care doar în trei cauze a fost sesizată Curtea Constituțională.

(c) Observațiile Guvernului român

77. Guvernul român a notat că în conformitate cu legislația Republicii Moldova avocatul parlamentar poate respinge o plângere și că persoanele afla-

te în situația reclamanților nu aveau acces direct la Curtea Constituțională. El consideră că această situație este similară cu cea din cauzele *Pantea v. Romania* (nr. 33343/96, ECHR 2003-VI (extracts)) și *Sabou and Pircalab v. Romania* (nr. 46572/99, 28 septembrie 2004) în care Curtea a respins obiecția preliminară a Guvernului cu privire la neepuizarea căilor de recurs interne. În aceste cauze s-a mai constatat că în conformitate cu legislația românească, reclamanții nu au avut acces direct la Curtea Constituțională, dar au putut avea acces numai prin intermediul instanțelor judecătorești de drept comun care puteau sesiza Curtea Constituțională. Mai mult, în conformitate cu legislația românească, hotărârile instanțelor judecătorești de drept comun, prin care au fost respinse plângerile cu privire la constituționalitate, puteau fi contestate în timp ce deciziile avocatului parlamentar din Republica Moldova sunt irevocabile.

2. *Aprecierea Curții*

78. Curtea reamintește că scopul articolului 35 § 1 al Convenției este de a acorda Statelor Contractante posibilitatea de a preveni sau de a remedia încălcările de care sunt acuzate, înainte ca aceste acuzații să fie prezentate Curții. Prin urmare, statele nu vor fi chemate să răspundă pentru acțiunile lor în fața unei autorități internaționale înainte de a fi avut posibilitatea de a remedia chestiunile prin intermediul propriilor lor sisteme de drept (a se vedea, de exemplu, *Remli v. France*, 23 aprilie 1996, § 33, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-II și *Selmouni v. France* [GC], nr. 25803/94, § 74, ECHR 1999-V).

79. În conformitate cu articolul 35 § 1 al Convenției, reclamantul, în mod normal, ar trebui să aibă acces la remediile care sunt accesibile și suficiente pentru a permite redresarea în ceea ce privește încălcările pretinse. Existența remediilor în cauză trebuie să fie suficient de certă nu numai în teorie, dar și în practică, fără de care ele vor fi lipsite de accesibilitatea și eficiența necesare (a se vedea, printre altele, *Akdivar and Others v. Turkey*, 16 septembrie 1996, § 66, *Reports* 1996-IV).

80. Curtea notează că în această cauză dl Tănase nu putea să se plângă direct la Curtea Constituțională (a se vedea paragraful 42 de mai sus), deoarece el nu face parte din categoriile de persoane sau entități care au dreptul de a sesiza Curtea Constituțională. Curtea conchide că cererea dlui Tănase nu poate fi declarată inadmisibilă pentru neepuizarea căilor de recurs interne și, prin urmare, obiecția Guvernului se respinge.

C. **Concluzie cu privire la admisibilitate**

81. Curtea constată că această cerere este inadmisibilă în ceea ce-l privește pe dl Chirtoacă. Referitor la partea cu privire la dl Tănase (în continuare „reclamantul”), Curtea consideră că ea ridică chestiuni de fapt și de drept care

sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului și că niciun temei pentru declararea ei inadmisibilă nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară această parte a cererii admisibilă. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acesteia.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 3 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE

A. Argumentele părților

1. *Argumentele aduse de reclamant*

82. Reclamantul a susținut că Legea nr. 273 este inaccesibilă, iar efectele ei sunt imprevizibile și că ea i-a încălcat dreptul său de a candida în alegeri, prin limitarea accesului în Parlament al cetățenilor moldoveni care dețin și alte cetățenii. El a subliniat că nu intenționează să renunțe la cetățenia sa română, pe care a obținut-o prin naștere. În opinia sa, măsura aplicată în ajunul alegerilor din anul 2009 este antidemocratică și disproporțională.

83. Referindu-se la argumentele Guvernului cu privire la analiza comparativă a legislațiilor altor state, reclamantul a susținut că în Azerbaidjan, Bulgaria și Lituania dubla cetățenie este interzisă în general, în timp ce restul statelor la care a făcut referire Guvernul nu sunt deloc relevante în această cauză.

84. Reclamantul a susținut că ingerința în cauză trebuie apreciată în lumina evoluției politice din Republica Moldova și, în acest context, a subliniat identitatea etnică a populației din Republica Moldova și România și că o foarte mare parte a populației Republicii Moldova deține sau aspiră să dețină cetățenia română.

85. În continuare, el a mai susținut că Legea nr. 273 face parte dintr-un plan mai largit al Partidului Comuniștilor de a diminua sau exclude șansele opoziției în viitoarele alegeri și s-a referit la ridicarea pragului electoral de la 4 la 6%, la interzicerea blocurilor electorale și la alte măsuri care, în opinia sa, servesc intereselor electorale ale Partidului Comuniștilor. De asemenea, reclamantul a menționat că toate aceste măsuri au fost criticate de către Consiliul Europei.

86. Potrivit reclamantului, ingerința în această cauză nu a urmărit un scop legitim. El a susținut că interesul de a asigura loialitatea deputaților față de Republica Moldova nu este real și a adus ca exemplu cazul dlui Mihail Sidorov, fost „ministru al Justiției” al „Republicii Moldovenești Nistrene”, care actualmente este deputat comunist. Codul penal al Republicii Moldova conține astfel de infracțiuni ca trădarea de patrie, spionajul și divulgarea secretului de stat. Mai mult, autorii Legii nr. 273 nu au putut indica vreun caz de lipsă de loialitate a unei persoane care deține cetățenie dublă sau multiplă.

87. Referindu-se la proporționalitatea ingerinței, reclamantul a susținut că restricțiile impuse dreptului său de a candida în cadrul alegerilor erau discriminatorii față de alți cetățeni ai Republicii Moldova, care nu dețin cetățenie dublă și a invocat articolul 17 al Convenției Europene cu privire la cetățenie.

88. De asemenea, reclamantul a susținut că Legea nr. 273 a încălcat libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ, deoarece un număr foarte mare de alegători cu cetățenie dublă vor fi lipsiți de dreptul de a vota pentru cineva ca ei.

2. *Argumentele aduse de Guvernul Republicii Moldova*

89. Guvernul a subliniat din nou că această cerere a fost prematură în momentul depunerii sale și că Legea nr. 273 a fost promulgată de către Președinte doar patru luni mai târziu. De asemenea, el a susținut că în conformitate cu Legea nr. 273, după ce este ales, pentru validarea mandatului său de către Curtea Constituțională, un candidat trebuie doar să demonstreze inițierea procedurii de renunțare la cealaltă cetățenie. Presupunerea că procedura nu ar fi vreodată dusă până la capăt nu poate servi conform legislației în vigoare drept temei pentru revocarea unui mandat de deputat.

90. Referindu-se la scopul ingerinței, Guvernul a susținut că aceasta urmărește câteva scopuri, cum ar fi asigurarea loialității deputaților față de Republica Moldova, apărarea independenței și a existenței statului și garantarea securității statului. În cele din urmă, obligația candidaților de a aduce la cunoștință celelalte cetățenii pe care le dețin, atunci când candidează pentru a fi aleși în Parlament, a fost menită să servească scopului legitim de informare adecvată a alegătorilor despre toate calitățile candidaților.

91. Potrivit Guvernului, acordarea cetățeniei de către alte state cetățenilor Republicii Moldova amenință serios securitatea Republicii Moldova. Guvernul a contestat argumentul reclamanților că principala țintă a Legii nr. 273 sunt cetățenii moldoveni cu pașapoarte românești și a susținut că legea este aplicabilă tuturor cetățenilor Republicii Moldova, indiferent de cea de-a doua cetățenie pe care o dețin. În același timp, dezvoltând ideea cu privire la amenințarea securității, suveranității și statalității Republicii Moldova, pe care o prezintă cetățenii Republicii Moldova, care dețin cetățenii ale altor state, Guvernul a subliniat în special ceea ce el a numit „aspirația României de a asimila poporul moldovenesc și apoi de a incorpora ușor teritoriul Republicii Moldova”. Guvernul a subliniat că Republica Moldova este o democrație parlamentară și că rolul Parlamentului este foarte important. Mai mult, în conformitate cu legislația Republicii Moldova, deputații au acces la informații secrete. Astfel, este legitim de a cere de la ei loialitate și devotament total față de Statul Republica Moldova.

92. Guvernul a susținut că Republica Moldova nu este unica țară din Europa care a impus astfel de restricții cetățenilor săi. El a făcut referire la astfel de state ca Azerbaidjan, Bulgaria și Lituania, în care cetățenilor care dețin alte cetățenii le este, de asemenea, interzis să candideze pentru a fi aleși în Parlament. De asemenea, el a citat exemplul altor câtorva țări în care astfel de restricții există pentru alte funcții în stat, cum ar fi Oficiul Președintelui în Finlanda și Portugalia.

93. Potrivit Guvernului, ingerința este proporțională și datorită faptului că reclamantii o pot depăși cu ușurință prin renunțarea la cetățenia lor română. Perioada modificării legislației electorale a fost compatibilă cu Codul Consiliului Europei al bunelor practici în materie electorală (a se vedea paragraful 48 de mai sus), deoarece modificările au fost făcute cu un an înainte de alegeri, care urmează să aibă loc în perioada între lunile martie și mai 2009. În opinia Guvernului, faptul că deputații din opoziție nu au participat la votul din 10 aprilie 2008 prin care Legea nr. 273 a fost adoptată, este o dovadă a faptului că ei au acceptat această lege. El a subliniat din nou că însuși președintele Partidului Liberal Democrat, care, potrivit Guvernului, a avut cetățenie română, nu a votat împotriva legii.

94. Nu a avut loc o ingerință în libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ, deoarece alegătorii cu cetățenie dublă puteau vota în continuare pentru candidați care, fără a avea alte cetățenii, ar promova ideile lor în Parlament. Reclamantul, la rândul său, va rămâne în continuare membru al partidului său și va avea posibilitatea de a influența liderii partidului său în vederea adoptării unei politici favorabile celor cu cetățenie dublă.

95. Referindu-se la recomandarea ECRI din 14 decembrie 2007 (a se vedea paragraful 35 de mai sus), Guvernul a susținut că autoritățile moldovenești au luat-o în considerare și că aceasta a fost motivul pentru care președintele nu a promulgat Legea nr. 273 imediat. Legea a fost ulterior modificată, astfel încât să se țină cont de recomandările ECRI și numai după aceasta a fost re-votată și promulgată. În opinia Guvernului, textul actual al legii este în strictă conformitate cu recomandarea ECRI.

96. Referindu-se la alineatul 1 al articolului 17 al Convenției Europene cu privire la cetățenie, Guvernul a susținut că restricția în cauză nu îl contrazice. El a explicat că, în opinia sa, odată ce un stat are dreptul prevăzut în articolul 15 din acea Convenție, de a decide dacă permite sau nu cetățenia dublă, acesta trebuie în mod egal să fie liber de a decide dacă acordă sau nu accesul cetățenilor care dețin cetățenie dublă la anumite funcții în ierarhia de stat. Potrivit lui, această poziție este susținută și de Preambulul Convenției Europene cu privire la cetățenie. El a mai susținut că nu este necesar să formuleze o rezervă în ceea ce privește articolul 17 pentru a putea impune restricțiile prevăzute de Legea nr. 273.

3. Argumentele aduse de Guvernul român

97. Guvernul român a susținut poziția reclamantului. El a subliniat că efectele Legii nr. 273 nu erau previzibile și că niciunul dintre exemplele de drept comparat citate de Guvernul pârât nu era relevant. În special, Azerbaidjan și Lituania nu sunt părți la Convenția Europeană cu privire la cetățenie, iar Bulgaria a formulat o rezervă în ceea ce privește articolul 17 al acestei Convenții.

98. Guvernul român și-a exprimat dubiul cu privire la scopul legitim din spatele ingerinței așa cum acesta a fost declarat de către Guvernul pârât și a notat că, în conformitate cu legislația Republicii Moldova, președintele țării nu trebuie să dețină doar cetățenia Republicii Moldova. De asemenea, el a susținut că este dificil de a crede că un Guvern care timp de șaptesprezece ani de existență a Statului nu a considerat periculos pentru securitatea sa de a avea persoane cu dublă cetățenie în funcții de vârf, a descoperit doar recent un astfel de pericol și aceasta în absența oricăror motive obiective pentru a-și schimba punctul de vedere, cum ar fi cel puțin un caz de lipsă de loialitate din partea unei persoane cu cetățenie dublă.

99. Deoarece Republica Moldova este parte la Convenția Europeană cu privire la cetățenie, drepturile reclamantului garantate de articolul 3 al Protocolului nr. 1 la Convenție trebuie examinate în lumina prevederilor acestei Convenții. Potrivit Guvernului român, Legea nr. 273 era contrară Convenției Europene cu privire la cetățenie și Constituției Republicii Moldova.

B. Aprecierea Curții

1. Principii generale

100. Curtea subliniază în primul rând că articolul 3 al Protocolului nr. 1 consacră un principiu caracteristic unei democrații efective și, astfel, este de o importanță primordială în sistemul Convenției. Democrația constituie un element fundamental al „ordinii publice europene”, iar drepturile garantate de articolul 3 al Protocolului nr. 1 sunt cruciale pentru instituirea și menținerea temeliilor unei democrații efective și semnificative guvernată de supremația legii (a se vedea cea mai recentă cauză și, printre multe altele, *Yumak and Sadak v. Turkey* [GC], nr. 10226/03, § 105, 8 iulie 2008).

101. Alegerile libere și libertatea de exprimare și, în special, libertatea dezbaterilor politice formează temelia oricărei democrații (a se vedea *Mathieu-Mohin and Clerfayt v. Belgium*, 2 martie 1987, § 47, Seria A nr. 113, și *Lingens v. Austria*, 8 iulie 1986, §§ 41 și 42, Seria A nr. 103).

102. În acest context, Curtea a observat că articolul 3 al Protocolului nr. 1 cuprinde două aspecte. În jurisprudența sa, ea s-a referit la aspectul activ, adică la dreptul de a vota și la aspectul pasiv, adică la dreptul de a candida în alegeri (a se vedea *Ždanoka v. Latvia* [GC], nr. 58278/00, §§ 105 și 106, ECHR 2006-...).

103. În ceea ce privește aspectul pasiv al articolului 3 al Protocolului nr. 1, care este relevant pentru această cauză, Curtea a subliniat că Statele Contractante se bucură de o latitudine considerabilă la stabilirea regulilor constituționale cu privire la statutul membrilor parlamentului, inclusiv criteriile care reglementează eligibilitatea pentru a candida în alegeri. Deși ele au o origine comună în ceea ce privește necesitatea de a asigura atât independența reprezentanților aleși, cât și libertatea de alegere a alegătorilor, aceste criterii variază în funcție de factorii istorici și politici specifici fiecărui stat. Multitudinea situațiilor prevăzute în constituțiile și legislația electorală ale numeroaselor State membre ale Consiliului Europei demonstrează diversitatea posibilelor abordări în acest domeniu (a se vedea *Podkolzina v. Latvia*, nr. 46726/99, § 33, ECHR 2002-II). Curtea a constatat că în scopul aplicării articolului 3, orice legislație electorală trebuie apreciată în lumina evoluției politice a țării respective, astfel încât caracteristici care ar fi inacceptabile în contextul unui sistem ar putea fi justificate în contextul altui sistem. Totuși, marja de apreciere a Statului în această privință este limitată de obligația de a respecta principiul fundamental al articolului 3, și anume „libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ” (a se vedea *Melnychenko v. Ukraine*, nr. 17707/02, § 55, ECHR 2004-X). Orice condiții impuse nu trebuie să submineze sau să contravină preocupării de a menține integritatea și eficacitatea unui proces electoral, care are drept scop identificarea voinței poporului prin intermediul sufragiului universal (a se vedea *Hirst v. the United Kingdom (no. 2)* [GC], nr. 74025/01, § 62, ECHR 2005-IX).

104. Îi revine Curții să determine în ultimă instanță dacă cerințele articolului 3 al Protocolului nr. 1 au fost respectate. Ea trebuie să se convingă că restricțiile nu limitează drepturile în cauză într-o asemenea măsură încât să afecteze însăși esența acestora și să le lipsească de eficiență; că restricțiile sunt impuse cu urmărirea unui scop legitim și că mijloacele folosite nu sunt disproporționale (a se vedea *Yumak and Sadak*, citată mai sus, § 109). În acest scop, Curtea va examina existența ingerinței în dreptul reclamantului și justificarea oricărei ingerințe constatate prin prisma cerințelor de legalitate, legitimitate a scopului și proporționalitate (a se vedea, de exemplu, abordarea urmată în hotărârea citată mai sus *Yumak and Sadak*).

2. Aprecierea Curții

105. Curtea, după ce a respins obiecția Guvernului cu privire la statutul de victimă al reclamantului, consideră, din motivele aduse, că reclamantul poate pretinde că este victima unei ingerințe în dreptul său garantat de articolul 3 al Protocolului nr. 1 la Convenție (a se vedea paragraful 70 de mai sus). O astfel de ingerință va constitui o violare a articolului 3 al Protocolului nr. 1 doar dacă ea întrunește cerințele cu privire la legalitate, urmărește un scop legitim și este proporțională în ceea ce privește consecințele sale.

(a) Legalitatea

106. Reclamantul a disputat previzibilitatea prevederilor contestate ale Legii nr. 273; totuși, Curtea consideră că aceste prevederi ale legii au fost formulate în termeni clari și că se poate spune că ele îndeplinesc cerințele de previzibilitate. Acestea fiind spuse, Curtea notează că există o incompatibilitate aparentă dintre prevederile Legii nr. 273 și cerințele prevăzute de articolul 17 alineatul 1 al Convenției Europene cu privire la cetățenie (a se vedea paragraful 47 de mai sus; și a se vedea comentariile Comisiei de la Veneția în paragraful 40 de mai sus), care face parte din ordinea juridică internă și, fiind un instrument internațional ratificat în mod corespunzător, are prioritate față de legislația națională. Prin urmare, poate apărea o întrebare privind legalitatea în ansamblu a restricției contestate. Nu este Curtea cea care trebuie să soluționeze acest conflict de norme juridice. Totuși, deoarece chestiunile cu privire la Convenția Europeană cu privire la cetățenie sunt relevante și pentru a determina proporționalitatea Legii nr. 273, Curtea consideră că este mai potrivit să le examineze sub acel aspect. Prin urmare, ea va reveni la această chestiune în acel context.

(b) Scopul legitim

107. De asemenea, părțile nu au fost de acord cu privire la faptul dacă ingerința a urmărit un scop legitim. Curtea reamintește că articolul 3 nu este limitat la o listă exhaustivă de „scopuri legitime” precum cele enumerate în articolele 8-11 ale Convenției. Statele Contractante sunt libere să invoce un scop care nu este prevăzut în acea listă pentru a justifica o restricție, cu condiția că, în circumstanțele specifice ale unei cauze, se dovedește compatibilitatea aceluși scop cu principiul supremației legii și obiectivele generale ale Convenției (a se vedea *Yumak and Sadak*, citată mai sus, § 109). Prin urmare, Curtea este gata să accepte argumentul Guvernului că ingerința contestată a urmărit scopul de a se asigura loialitatea deputaților față de Statul Republica Moldova și că un astfel de scop este legitim.

(c) Proporționalitatea

108. Examinând chestiunea proporționalității, Curtea notează în primul rând că Republica Moldova este unica țară care, deși permite multipla cetățenie, interzice persoanelor care o dețin să fie alese în Parlament (a se vedea paragraful 49 de mai sus). Într-adevăr, celelalte patru țări, care interzic cetățenilor care au alte cetățenii să devină deputați (Azerbaidjan, Bulgaria, Lituania și Malta), interzic dubla cetățenie în general, și niciuna din ele, spre deosebire de Republica Moldova, nu este legată de prevederile alineatului 1 al articolului 17 al Convenției Europene cu privire la cetățenie. Bulgaria este unica țară care este

parte la Convenția Europeană cu privire la cetățenie; totuși, Bulgaria a formulat o rezervă la articolul 17.

109. În continuare, Curtea notează că există alte metode disponibile Guvernului Republicii Moldova pentru a asigura loialitatea deputaților în Parlament față de națiune și că alte state europene au adoptat astfel de măsuri cum ar fi depunerea de către deputați a unui jurământ de loialitate, fără a recurge la asemenea măsuri radicale ca interzicerea accesului în Parlament a persoanelor care dețin cetățenie dublă. În acest sens, Curtea dorește să sublinieze că într-o democrație, loialitatea față de un stat nu înseamnă neapărat loialitatea față de actualul guvern al aceluia stat sau față de un anumit partid politic.

110. Curtea mai notează că Republica Moldova este parte la Convenția Europeană a Consiliului Europei cu privire la cetățenie. Articolul 17 alineatul 1 al acestei Convenții garantează tuturor persoanelor care dețin cetățenie multiplă și care locuiesc pe teritoriul Republicii Moldova tratament egal cu cel aplicat celorlalți cetățeni moldoveni, care dețin exclusiv cetățenia Republicii Moldova. Curtea nu poate trece cu vederea faptul că instituțiile ale Consiliului Europei, cum ar fi ECRI și Comisia de la Veneția au atras atenția asupra incompatibilității între prevederile contestate ale legii și obligațiile acceptate în mod liber de către Republica Moldova atunci când a ratificat Convenția Europeană cu privire la cetățenie (a se vedea paragrafele 35, 40 și 48). Este deosebit de semnificativ faptul că în opinia sa recentă Comisia de la Veneția a declarat următoarele:

„31. Dincolo de simpla chestiune cu privire la formulare, restricțiile aduse drepturilor cetățenilor nu trebuie să se bazeze pe cetățenia multiplă. Codul bunelor practici în materie electorală citează Convenția Europeană cu privire la cetățenie, ratificată de Republica Moldova în luna noiembrie 1999, care prevede, fără echivoc, că „cetățenii Statului Parte care posedă o altă cetățenie au, pe teritoriul acestui Stat Parte unde trăiesc, aceleași drepturi și obligațiuni ca și cetățenii acestui stat”.

32. Mai mult, această restricție ar putea constitui o violare a Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, articolele 3 al Primului Protocol și 14 al Convenției.”

111. Curtea este frapată de faptul că, în anii 2002 și 2003, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat legi care au permis cetățenilor moldoveni să dețină cetățenie dublă (a se vedea paragrafele 13 și 43 de mai sus). La acea perioadă, se pare că autoritățile nu aveau vreo îngrijorare cu privire la impactul pe care l-ar putea avea acordarea acestei facilități asupra loialității celor care optează pentru dubla cetățenie. Guvernul nu a menționat în acea perioadă că drepturile politice ale persoanelor care au decis să obțină o altă cetățenie vor fi limitate. Din anul 2003 și, fără îndoială, fiind încurajată de noua politică, o mare parte din populația Republicii Moldova (a se vedea paragrafele 15-17 de mai sus) a obținut cetățenie dublă sau multiplă cu speranța legitimă că drepturile lor politice existente nu vor fi limitate.

112. Din luna aprilie 2008, acea parte considerabilă a populației Republicii Moldova nu numai că s-a pomenit cu interdicția de a participa activ prin deținerea funcțiilor înalte la administrarea statului, dacă nu renunță la cealaltă cetățenie obținută, dar și cu necesitatea de a se confrunta cu limitarea alegerii reprezentanților săi în forul suprem al țării.

113. Deși jurisprudența Curții a făcut distincție între drepturile „active” și „pasive” garantate de articolul 3 al Protocolului nr. 1, nu poate fi trecut cu vederea faptul că ambele aceste aspecte constituie, în mod reciproc, componente decisive ale garanției fundamentale prevăzute de acest articol, și anume libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ. Din acest motiv, este esențial de a examina într-o manieră holistică impactul pe care restricțiile impuse asupra oricărui drept l-ar putea avea asupra asigurării garanției menționate mai sus. Cu alte cuvinte, există o interdependență și Curtea trebuie să fie vigilentă astfel încât să se asigure că impedimentele aduse dreptului de a fi ales în Parlament nu se răsfrâng negativ asupra dreptului cetățenilor de a vota în funcție de percepția lor cu privire la candidatul care le va promova cel mai bine interesele în Parlament. Posibilele consecințe negative pentru libera exprimare a opiniei poporului și valoarea pluralismului nu pot fi ignorate.

114. În lumina evoluției politice din Republica Moldova și a factorilor istorici și politici specifici acesteia, Curtea nu este convinsă că Legea nr. 273 poate fi justificată. Concluzia Curții este confirmată de faptul că această restricție, care implica consecințe serioase, a fost introdusă aproximativ cu un an sau chiar mai puțin înainte de alegerile generale. Curtea nu poate trece cu vederea incompatibilitatea unei astfel de practici cu recomandările Consiliului Europei în domeniul alegerilor referitoare la stabilitatea legislației electorale (a se vedea paragraful 48 de mai sus). De asemenea, se pare că promotorii reformei electorale au respins categoric propunerile opoziției de a prezenta proiectul de lege pentru a fi supus expertizei Consiliului Europei în conformitate cu obligațiunile și angajamentele Republicii Moldova și că Guvernul nu a reacționat în niciun fel la semnalele clare de îngrijorare din partea Consiliului Europei.

115. Având în vedere cele de mai sus, Curtea conchide că mijloacele folosite de Guvernul pârât pentru a atinge scopul urmărit de acesta au fost disproporționale. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 3 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 14 AL CONVENȚIEI COMBINAT CU ARTICOLUL 3 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE

116. Reclamantul a mai pretins că prin interdicția impusă dreptului său de a candida în alegeri și de a-și exercita mandatul de deputat, dacă va fi ales, autori-

tățile l-au supus discriminării față de alți cetățeni moldoveni. Deoarece această pretenție se referă la aceleași chestiuni ca și cele examinate prin prisma articolului 3 al Protocolului nr. 1, Curtea nu consideră necesar de a o examina separat (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Megadat.com S.R.L. v. Moldova*, nr. 21151/04 , § 80, 8 aprilie 2008).

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

117. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciu

118. Reclamantul nu a formulat pretenții cu titlu de prejudiciu material sau moral.

B. Costuri și cheltuieli

119. Reclamantul a pretins EUR 3,860 cu titlu de costuri și cheltuieli angajate în fața Curții. El a prezentat o listă detaliată a timpului de lucru și o copie a unei chitanțe, care confirmă plata de către el avocatului său a întregii sume pretinse.

120. Guvernul a considerat suma pretinsă excesivă și a contestat numărul de ore lucrate de avocatul reclamantului.

121. Curtea acordă întreaga sumă pretinsă.

C. Dobânda de întârziere

122. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. *Declară*, cu o majoritate de voturi, inadmisibilă cererea în privința dlui Chirtoacă;

2. *Declară*, în unanimitate, admisibilă cererea în privința dlui Tănase;
3. *Hotărăște*, în unanimitate, că a avut loc o violare a articolului 3 al Protocolului nr. 1 la Convenție;
4. *Hotărăște*, în unanimitate, că nu este necesar de a examina separat pretenția formulată în temeiul articolului 14 al Convenției;
5. *Hotărăște*, în unanimitate,
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 3,860 (trei mii opt sute șaiszeci euro) cu titlu de costuri și cheltuieli care să fie convertiți în lei moldovenești conform ratei aplicabile la data executării hotărârii;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 18 noiembrie 2008, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Fatoș Araci
Grefier adjunct

Nicolas Bratza
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA AVRAM c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 2886/05)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

9 decembrie 2008

DEFINITIVĂ

05/06/2009

Această hotărâre poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Avram c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

Ján Šikuta,

Mihai Poalelungi,

Nebojša Vučinić, *judcători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 18 noiembrie 2008 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 2886/05) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dna Natalia Avram („reclamantul”), la 14 decembrie 2004.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl N. Malanciuc, avocat din Sîngerei. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

3. Reclamantul a pretins, în special, că conformarea întârziată a autorităților cu o hotărâre judecătorească definitivă din 9 iunie 2004 pronunțată în favoarea sa a încălcat drepturile sale garantate de articolul 6 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții. La 30 noiembrie 2006, Președintele acestei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, s-a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. Reclamantul s-a născut în anul 1935 și locuiește în Grigorești.

6. Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

7. În anul 1996, reclamantul a primit de la autoritățile locale din satul Alexandreni un lot de pământ, pe care el îl folosește până în prezent. Deoarece lui nu i s-a eliberat titlul de proprietate asupra terenului, în decembrie 2003, ea a cerut autorităților locale să-i elibereze titlul de proprietate.

8. La 20 februarie 2004, cererea sa a fost respinsă. În răspuns, ea a inițiat proceduri judiciare în vederea anulării acestei decizii și obligării autorităților locale de a-i elibera titlul de proprietate asupra terenului. El a explicat că continuă să-l folosească, însă avea nevoie de un document care să confirme dreptul său de proprietate.

9. La 9 iunie 2004, Judecătoria Singerei a admis cererea reclamantului și a obligat autoritățile locale să-i elibereze acestuia titlul de proprietate. Hotărârea nu a fost contestată și a devenit irevocabilă și executorie 15 zile mai târziu.

10. Reclamantul a obținut titlul executoriu, pe care l-a depus la Departamentul de Executare a Deciziilor Judiciare de pe lângă Ministerul Justiției („Departamentul”) la 19 iulie 2004. La 26 iulie 2004, Departamentul a cerut autorităților locale să se conformeze titlului executoriu.

11. Potrivit documentelor prezentate de către Guvern, la 27 iulie 2004 autoritățile locale și-au anulat propria decizie din 20 februarie 2004 și au acordat reclamantului titlul de proprietate asupra terenului. Potrivit reclamantului, el nu a fost informat despre această decizie.

12. La 16 februarie 2005, reprezentantul reclamantului a solicitat asistența Departamentului în executarea hotărârii judecătorești din 9 iunie 2004.

13. Printr-o scrisoare datată din 21 martie 2005 și adresată reclamantului, Departamentul l-a informat că, la 10 ianuarie 2005, titlul executoriu a fost transmis autorităților locale din Alexandreni, însă autoritățile nu se conformaseră hotărârii judecătorești. Departamentul a mai informat reclamantul că pregătea documentele necesare pentru a cere instanței judecătorești să sancționeze pe cei responsabili de neexecutarea hotărârii judecătorești.

14. La 20 septembrie 2005, reprezentantul reclamantului a solicitat din nou asistența Departamentului în executarea hotărârii judecătorești din 9 iunie 2004. Nu este clar dacă el a primit vreun răspuns.

15. La 14 decembrie 2005, Biroul Singerei al Oficiului Cadastral Teritorial Bălți a eliberat reclamantului planul cadastral al lotului. La 26 decembrie 2005, reclamantul a plătit pentru înregistrarea dreptului său de proprietate la Oficiul Cadastral Teritorial Bălți.

16. Ca urmare a cererii din 22 mai 2006, la 30 mai 2006, reclamantul a obținut înregistrarea dreptului său de proprietate asupra lotului.

17. La 15 februarie 2007, Departamentul a solicitat de la Oficiul Cadastral Teritorial Singerei informații privind data și numărul de înregistrare al dreptului reclamantului asupra terenului.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

18. Dreptul intern relevant a fost expus în hotărârea Curții în cauza *Prodan v. Moldova* (nr. 49806/99, ECHR 2004-III (extracts)).

19. Suplimentar, prevederile relevante ale Codului de executare (nr. 443 din 22 decembrie 2004, în vigoare din 1 iulie 2005) sunt următoarele:

Articolul 79. Încetarea procedurii de executare

„Procedura de executare încetează în cazurile în care:

- a) hotărârea a fost executată ...”

Articolul 80. Modul de suspendare sau încetare a procedurii de executare

„(1) Suspendarea sau încetarea procedurii de executare se decide de către șeful oficiului de executare, cu înștiințarea creditorului și debitorului, însă neprezentarea acestor persoane nu împiedică luarea deciziei.

... (3) Încheierea de suspendare sau încetare a procedurii de executare se expediază, în termen de 3 zile de la data adoptării ei, părților și organului care a eliberat documentul executoriu. ...”

ÎN DREPT

20. Reclamantul a pretins că neexecutarea hotărârii definitive din 9 iunie 2004 într-un termen rezonabil a încălcat drepturile sale garantate de articolul 6 § 1 al Convenției, partea relevantă a căruia prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... într-un termen rezonabil ... de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ...”

I. ADMISIBILITATEA

21. Curtea consideră că pretenția reclamantului formulată în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției ridică chestiuni de drept care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului. Niciun temei pentru declararea ei inadmisibilă nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea o declară admisibilă. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestei pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

22. Reclamantul a pretins că întârzierea în executarea hotărârii judecătorești din 9 iunie 2004 a dus la violarea articolului 6 § 1 al Convenției. Nici el și nici autoritățile responsabile de executare nu au fost informate despre decizia din 27 iulie 2004.

23. Guvernul a susținut că hotărârea judecătorească pronunțată în favoarea reclamantului a fost executată la 27 iulie 2004. Faptul că dreptul său de proprietate asupra terenului nu a fost înregistrat până la 30 mai 2006 se atribuie în totalitate omisiunii reclamantului de a depune actele în vederea înregistrării în baza deciziei autorităților locale din 27 iulie 2004.

24. Curtea reiterează că „articolul 6 § 1 asigură oricărei persoane dreptul de a înainta orice pretenție cu privire la drepturile și obligațiile sale cu caracter civil în fața unei instanțe judecătorești sau tribunal; în acest fel el cuprinde „dreptul la o instanță”, din care dreptul de acces, adică dreptul de a institui proceduri în fața instanțelor judecătorești în litigii civile, constituie un aspect”. Mai mult, „executarea unei hotărâri pronunțate de orice instanță trebuie ... privită ca o parte integrantă a „procesului”, în sensul articolului 6” (a se vedea *Hornsby v. Greece*, 19 martie 1997, § 40, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-II, și *Prodan v. Moldova*, nr. 49806/99, § 52, ECHR 2004-III (extracts)).

25. Curtea consideră că decizia din 27 iulie 2004 (a se vedea paragraful 11 de mai sus) a reprezentat o executare formală a hotărârii din 9 iunie 2004. Totuși, ea mai constată că, în termeni practici, executarea s-a încheiat doar când reclamantul a fost informat despre această decizie și a avut, astfel, posibilitate să ceară înregistrarea dreptului său. Într-adevăr, acesta a fost singurul scop al procedurilor judecătorești inițiate de către reclamant. Prin urmare, Curtea va examina dacă reclamantul a fost informat la timp despre decizia de executare a hotărârii judecătorești.

26. Curtea notează că în dosar nu există nimic care să confirme faptul că reclamantul a fost informat despre decizia din 27 iulie 2004. Din contra, în septembrie 2005, reprezentantul ei a cerut asistența Departamentului în executarea hotărârii judecătorești (a se vedea paragraful 14 de mai sus). Mai mult, se pare că nici la Departament nu s-a știut despre această decizie până în februarie 2007 (a se vedea paragraful 17 de mai sus). Deși încetarea procedurilor de executare necesita adoptarea unei decizii formale în acest sens atât conform Codului de executare (a se vedea paragraful 19 de mai sus), cât și conform practicii urmate înainte de intrare în vigoare a acestui Cod, în dosar nu există vreo dovadă cu privire la o asemenea decizie. Mai mult, în scrisorile Departamentului expediate ca răspuns la plângerile depuse de reprezentantul reclamantului în anul 2005 nu există vreo referire la decizia din 27 iulie 2004 sau la o decizie privind încetarea procedurilor de executare. Dacă ar fi știut despre decizia din 27 iulie 2004, Departamentul nu ar fi pregătit, în anul 2005, documente în vederea sancțio-

nării reprezentanților autorităților locale (a se vedea paragraful 13 de mai sus). Această concluzie mai este susținută și de decizia Departamentului din ianuarie 2005 privind expedierea titlului executoriu pentru executare (a se vedea paragraful 13 de mai sus).

27. Cele de mai sus fac Curtea să conchidă că reclamantul nu a fost informat despre decizia din 27 iulie 2004 până în decembrie 2005, când el a depus actele pentru înregistrarea dreptului său de proprietate (a se vedea paragraful 15 de mai sus).

28. Având în vedere concluziile sale din paragraful anterior și din paragraful 25 de mai sus, Curtea consideră că hotărârea din 9 iunie 2004 nu a fost executată pe deplin timp de aproximativ 18 luni. Ea notează că, chiar dacă a fost luată o decizie în vederea conformării cu hotărârea judecătorească pronunțată în favoarea reclamantului, aceasta nu a fost adusă în atenția ultimului sau a Departamentului. De asemenea, se pare că, în afara expedierii titlului de executare și pregătirii documentelor în vederea sancționării reprezentanților autorităților locale, Departamentul nu a întreprins vreo măsură efectivă pentru a asigura executarea. Dacă făcea acest lucru, Departamentul, fără îndoială, ar fi aflat despre decizia din 27 iulie 2004.

29. Prin urmare, Curtea conchide că nu au existat motive relevante bazate pe fapte pentru întârzierea în executarea în întregime a hotărârii prin informarea reclamantului despre decizia din 27 iulie 2004 și că singura cauză a acestei întârzieri a fost neîndeplinirea corespunzătoare a funcțiilor sale de către diferite autorități de stat.

30. Curtea notează că ea a constatat violări ale articolului 6 § 1 al Convenției în numeroase cauze care vizau întârzieri în executarea hotărârilor judecătorești definitive (a se vedea, printre altele, *Prodan*, citată mai sus, § 56 și *Luntre and Others v. Moldova*, nr. 2916/02, 21960/02, 21951/02, 21941/02, 21933/02, 20491/02, 2676/02, 23594/02, 21956/02, 21953/02, 21943/02, 21947/02 și 21945/02, § 36, 15 iunie 2004).

În urma examinării materialelor prezentate ei, Curtea notează că dosarul nu conține vreun element care i-ar permite să ajungă în această cauză la o concluzie diferită.

31. Prin urmare, din motivele aduse în cauzele citate mai sus, Curtea constată că neexecutarea hotărârii judecătorești din 9 iunie 2004 într-un termen rezonabil constituie o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

32. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare in-

completă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

33. Reclamantul a prezentat pretențiile sale cu titlu de satisfacție echitabilă cu depășirea termenului stabilit de Curte. Prin urmare, și având în vedere faptul că el a avut posibilitatea să se folosească de lotul său de pământ în timpul procedurilor, Curtea consideră că în această cauză nu este necesară acordarea unei sume în temeiul articolului 41 al Convenției.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Respinge* pretenția reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 9 decembrie 2008, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

**CAUZELE TUDOR-AUTO S.R.L. ȘI TRIPLU-TUDOR S.R.L.
c. MOLDOVEI**

(Cererile nr. 36344/03, 30346/05 și 36341/03)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

9 decembrie 2008

DEFINITIVĂ

09/03/2009

Această hotărâre poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauzele Tudor-Auto S.R.L. și Triplu-Tudor S.R.L. c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,
Lech Garlicki,
Ljiljana Mijović,
David Thór Björgvinsson,
Ján Šikuta,
Päivi Hirvelä,
Mihai Poalelungi, *judecători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 18 noiembrie 2008 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află trei cereri (nr. 36344/03, 36341/03 și 30346/05) depuse împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către Triplu-Tudor S.R.L. și Tudor-Auto S.R.L., două întreprinderi înregistrate în Republica Moldova („întreprinderile reclamante”), la 10 octombrie 2003 și 5 iulie 2007.

2. Reclamantii au fost reprezentați de către dl Vitalie Nagacevschi, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său în acea perioadă, dl Vitalie Pârlog.

3. Inițial, întreprinderile reclamante s-au plâns de neexecutarea timp de câțiva ani a două hotărâri judecătorești definitive pronunțate în favoarea lor și de lipsa recursurilor efective pentru executarea acestora. A doua întreprindere reclamantă s-a mai plâns de faptul că hotărârea judecătorească definitivă pronunțată în favoarea sa a fost, ulterior, casată ca urmare a folosirii necorespunzătoare a procedurilor de revizuire.

4. La 9 decembrie 2004 și la 2 octombrie 2007, Președintele Secțiunii a Patra a decis să comunice Guvernului cererile nr. 36344/03, 36341/03 și, respectiv, 30346/05. De asemenea, s-a decis ca fondul cererilor să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acestora (articolul 29 § 3).

5. La 9 decembrie 2004, Președintele Secțiunii a Patra a decis ca cererile nr. 36344/03 și 36341/03 să fie conexe. La 2 octombrie 2008, cererea nr. 30346/05 a fost, de asemenea, conexată la primele două cereri.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamantii, Triplu-Tudor S.R.L. și Tudor-Auto S.R.L., sunt două întreprinderi înregistrate conform legislației Republicii Moldova.

1. *Contextul cauzelor*

7. La 18 noiembrie 1993, Serviciul de Stat pentru supravegherea asigurărilor pe lângă Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova („Serviciul”) a înregistrat compania de asigurări Tudor și Co. S.R.L., fondată de trei persoane private T.N., V.N. și L.R. („fondatorii”). La o dată nespecificată, fondatorii au depus la Serviciu o cerere pentru a înregistra alte două companii de asigurări, care la 3 noiembrie 1995 au fost înregistrate ca Triplu-Tudor S.R.L. și Triplu-Tudor-Auto S.R.L. Ei au mai solicitat și înregistrarea modificărilor în ceea ce privește fondatorii companiilor, și anume înlocuirea lui T.N. și V.N. cu alți fondatori, precum și în denumirea uneia dintre companii din Triplu-Tudor-Auto S.R.L. în Tudor-Auto S.R.L. La 25 și 27 decembrie 1995 și la 11 ianuarie 1996, Serviciul a satisfăcut solicitările lor.

8. La 10 iunie 1997, Guvernul a adoptat Hotărârea nr. 533 „cu privire la unele măsuri de reglementare a activității de asigurări” (a se vedea paragraful 31 de mai jos), potrivit căreia companiile de asigurări trebuiau să îndeplinească anumite formalități și să obțină noi certificate de înregistrare până la 1 august 1997.

9. La 31 iulie 1997, Triplu-Tudor S.R.L. și Tudor-Auto S.R.L. au prezentat Serviciului documentele solicitate împreună cu dovada creșterii capitalului lor statutar până la 300,000 lei moldovenești (MDL), (65,197 euro (EUR) la acea perioadă), așa cum era prevăzut de articolul 1 al hotărârii nr. 533, și au cerut înregistrarea modificărilor în documentele constitutive și eliberarea noilor certificate pentru activitatea de asigurare („certificatele”). Deoarece Serviciul a refuzat să se conformeze cererilor acestora, la o dată nespecificată fiecare din întreprinderile reclamante a depus cerere de chemare în judecată împotriva Serviciului, cerând obligarea acestuia să înregistreze modificările cerute și să elibereze noi certificate de înregistrare.

10. La 15 ianuarie 1998, în timpul procedurilor în fața primei instanțe, Serviciul a înregistrat doar modificările în capitalul statutar al companiilor.

11. La 31 martie 1998, Judecătoria Economică de circumscripție Chișinău a hotărât în favoarea întreprinderilor reclamante și a indicat Serviciului să le elibereze acestora noi certificate de înregistrare. La 15 aprilie 1998, întreprinderilor reclamante le-au fost eliberate titluri executorii care prevedeau „executarea imediată”. Serviciul a contestat această hotărâre.

12. La 24 iunie 1998, Colegiul de Apel al Judecătoriei Economice de circumscripție Chișinău a respins apelurile Serviciului în ambele cauze. Nu au fost depuse recursuri, iar hotărârile au devenit irevocabile și executorii.

2. *Procedurile ulterioare de executare*

13. Serviciul a întreprins mai mulți pași pentru casarea hotărârilor irevocabile sau pentru împiedicarea executării acestora. La 21 iulie 1998 și 1 iunie 1999, Serviciul și-a anulat deciziile sale din 25 și 27 decembrie 1995 și din 11 ianuarie 1996.

14. La 1 decembrie 1998, Serviciul a cerut suspendarea procedurilor de executare, care la 12 februarie 1999 a fost respinsă de Judecătoria Economică de circumscripție Chișinău.

15. La o dată nespecificată, el a cerut revizuirea hotărârilor judecătorești din 31 martie 1998. La 15 iulie 1999, Judecătoria Economică de circumscripție Chișinău a respins cererea ca nefondată.

16. La 8 februarie 2000, Serviciul a depus o nouă cerere de revizuire a hotărârilor din 31 martie 1998. Printr-o decizie irevocabilă din 6 septembrie 2000 Curtea Supremă de Justiție a respins cererea.

17. În cadrul unor proceduri separate, la 28 septembrie 1999 Judecătoria sectorului Rîșcani l-a amendat pe directorul Serviciului pentru neexecutarea hotărârilor judecătorești pronunțate în favoarea întreprinderilor reclamante. Ca urmare a unui recurs depus de către director, la 4 iulie 2000 Curtea Supremă de Justiție a casat hotărârea din 28 septembrie 1999 și a încetat procedurile împotriva acestuia pe motiv că a expirat termenul de prescripție. Totuși, într-o decizie separată din aceeași dată, Curtea Supremă de Justiție s-a adresat, în mod special, Ministerului Finanțelor cu privire la necesitatea de a executa hotărârile judecătorești definitive pentru a evita pe viitor prejudicierea intereselor statului.

18. La 24 ianuarie 2001, Serviciul a eliberat fiecareia din întreprinderile reclamante certificate, însă ministrul Finanțelor nu le-a semnat, astfel ele nu aveau forță juridică. În luna februarie 2001, întreprinderile reclamante au cerut unui executor judecătoresc să execute pe deplin hotărârile și să obțină semnătura ministrului Finanțelor pe certificate.

19. La 18 mai și 4 iunie 2001, Camera Înregistrării de Stat a cerut întreprinderilor reclamante prezentarea anumitor documente pentru re-înregistrarea întreprinderilor, așa cum prevedea noua lege cu privire la înregistrarea de stat a întreprinderilor și organizațiilor. Deoarece cererile prevedeau, în mod specific, că întreprinderile reclamante trebuiau să prezinte originalele certificatelor lor de înregistrare, ele nu au putut îndeplini cerințele.

20. Hotărârile din 31 martie 1998 nu au fost executate nici până în prezent.

3. *Revizuirea hotărârii irevocabile din 31 martie 1998 în privința companiei Tudor-Auto S.R.L.*

21. La 19 aprilie 2000, T.P. (din dosar se pare că fondatorul T.N., a se vedea paragraful 7 de mai sus, și-a schimbat numele), în calitate de terță parte, a depus o cerere de conexare a procedurilor care s-au sfârșit cu pronunțarea hotărârii irevocabile din 31 martie 1998. El a pretins că el era proprietarul a 50% din acțiuni în întreprinderea reclamantă și că modificările în documentele constitutive ale întreprinderii reclamante, introduse la 11 ianuarie 1996, au fost adoptate fără ca el să cunoască acest lucru.

22. Printr-o decizie irevocabilă din 20 septembrie 2000, Colegiul de Apel al Judecătorei Economice a Republicii Moldova a respins cererea lui T.P. ca neîntemeiată.

23. La 6 octombrie 2003, T.P. a depus la Curtea de Apel Economică o cerere de revizuire a hotărârii din 31 martie 1998, invocând în esență aceleași temeiuri ca și în cererea lui din 19 aprilie 2000. La 8 decembrie 2004, Curtea de Apel Economică a respins cererea ca nefondată și depusă cu omiterea termenului, deoarece aceasta a fost depusă peste mai mult de trei luni de la data la care T.P. a aflat despre „circumstanțele esențiale noi”. T.P. a depus recurs.

24. La 31 martie 2005, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul acestuia și a casat hotărârea din 31 martie 1998. Ea a dispus rejudecarea cauzei. Curtea Supremă de Justiție nu s-a expus cu privire la chestiunea termenului de trei luni pentru depunerea cererii de revizuire.

25. Rezultatul procedurilor redeschise nu este cunoscut.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

26. Dreptul intern relevant cu privire la neexecutarea unei hotărâri judecătorești definitive a fost expus în hotărârea *Prodan v. Moldova*, nr. 49806/99, § 31, ECHR 2004-III (extrase).

27. Dreptul intern relevant cu privire la revizuirea unei hotărâri judecătorești irevocabile a fost expus în hotărârea *Popov v. Moldova (no. 2)*, nr. 19960/04, §§ 26-29, 6 decembrie 2005.

28. Prevederile relevante ale Legii nr. 1508-XII din 15 iunie 1993 „cu privire la asigurări”, în vigoare între 15 iunie 1993 și 21 decembrie 2006, sunt următoarele:

Articolul 48. Fondurile și rezervele asigurătorului

„(1) Garanția stabilității financiare a asigurătorului constă în posedarea unui capital social depus, corespunzător volumului obligațiilor de asigurare. Capitalul social minim al asigurătorului, depus sub formă de mijloace bănești, constituie 300,000 lei.”

Articolul 49. Garantarea solvabilității asigurătorului

„(...)

(1) Rezerva solvabilității la asigurarea de viață și de pensie este formată din capitalul social, fondul de rezervă și rezerva de prime a asigurărilor pe termen lung și trebuie să constituie cel puțin 8% din sumele asigurate respective.

(2) Rezerva solvabilității la alte tipuri de asigurare este formată din capitalul social, fondul de rezervă, fondul de rezervă pentru alte forme de asigurare și trebuie să constituie cel puțin 1% din sumele asigurate respective (...)

Articolul 54. Sarcinile și funcțiile de bază ale Inspectoratului de Stat pentru Supravegherea Asigurărilor (...)

„(1) Inspectoratul de Stat pentru Supravegherea Asigurărilor (...) este chemat să supravegheze activitatea de asigurare, să garanteze protecția drepturilor și intereselor legitime ale asiguraților și asigurătorilor; (...)

(2) Funcțiile de bază ale Inspectoratului (...) sînt următoarele:

a) examinarea documentelor de constituire ale organizațiilor de asigurare prezentate pentru înregistrare (...);

b) evidența, într-un registru unic, a asigurătorilor;

c) eliberarea licențelor pentru activități de asigurare (...)

29. Modificările la Legea nr. 1508-XII din 15 iunie 1993 „cu privire la asigurări” din 25 martie 2003, sunt următoarele:

„...La articolul 48 alineatul (1), textul „300 mii lei” se substituie prin textul „2 milioane lei””.

30. Prevederile relevante ale Legii nr. 407 din 21 decembrie 2006 „cu privire la asigurări”, sunt următoarele:

Articolul 22. Capitalul social al asigurătorului (reasigurătorului)

„(1) Capitalul social minim al asigurătorului (reasigurătorului) este de 15 milioane de lei (...).

(...)

(2) La momentul înregistrării de stat, capitalul social al asigurătorului (reasigurătorului) trebuie să fie deus integral de către fondatorii săi.

(3) Aporturile la capitalul social minim se depun integral în formă bănească atît la constituire, cît și la majorare.

(4) Mijloacele obținute de potențialii acționari ai asigurătorului (reasigurătorului) din împrumuturi, credite bancare, gaj, sau din alte mijloace atrase, inclusiv din avansurile participanților profesioniști la piața asigurărilor (...) nu pot servi drept sursă de formare sau de majorare a capitalului social al asigurătorului (reasigurătorului).”

Articolul 57

„(1) Asigurătorii, care, la data intrării în vigoare a prezentei legi, dispun de licențe (...) sînt autorizați să-și continue activitatea în următoarele 12 luni, termen în care se vor conforma prevederilor prezentei legi, cu excepția cazurilor prevăzute la alin. (4)-(7).

(2) Licențele de activitate în domeniul asigurărilor, obținute în condițiile legislației în vigoare pînă la intrarea în vigoare a prezentei legi, cu un termen de valabilitate care depășește termenul stabilit la alin. (1) își păstrează valabilitatea pînă la expirarea termenului pentru care au fost eliberate.

(4) Asigurătorii care, la data intrării în vigoare a prezentei legi, dețin licențe pentru practicarea activității de asigurare:

(...)

(b) trebuie să dispună de un capital social nu mai mic de:

4 milioane de lei – peste un an de la data intrării în vigoare a prezentei legi;

6 milioane de lei – peste 2 ani de la data intrării în vigoare a prezentei legi;

9 milioane de lei – peste 3 ani de la data intrării în vigoare a prezentei legi;

12 milioane de lei – peste 4 ani de la data intrării în vigoare a prezentei legi;

15 milioane de lei – peste 5 ani de la data intrării în vigoare a prezentei legi.”

31. Prevederile relevante ale Hotărârii Guvernului nr. 533 din 10 iunie 1997 „cu privire la unele măsuri de reglementare a activității de asigurări”, în vigoare între 10 iunie 1997 și 8 noiembrie 2005, sunt următoarele:

„1. Organizațiile de asigurări (...) în termen de pînă la 1 august 1997 vor aduce quantumul minim al capitalului statutar pînă la 300 mii lei.

2. Serviciul (...) va executa certificatele de înregistrare de stat de tip nou (...) pentru eliberarea lor organizațiilor care au îndeplinit cerințele prevăzute la punctul 1 al prezentei hotărâri.

3. Se stabilește că, pentru obținerea certificatului de tip nou, organizațiile de asigurări:

- achită o plată în mărimea unui salariu minim, care se depune pe contul Serviciului (...);

- prezintă documentele ce confirmă adresa juridică, acumularea capitalului statutar, valoarea reală a neto-activelor acumulate pe contul surselor proprii, certificatul eliberat de organele fiscale privind achitarea plăților în buget și Fondul Social și certificatul de înregistrare de stat a organizației, în original.

4. Certificatele de tip vechi de înregistrare de stat a organizațiilor de asigurări, începând cu 1 august 1997, se consideră nevalabile.

(...).”

ÎN DREPT

32. Întreprinderile reclamante au pretins că neexecutarea hotărârilor judecătorești definitive din 31 martie 1998 le-a încălcat drepturile garantate de articolul 6 § 1 și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție. La 5 iulie 2007, Tudor-Auto S.R.L. a mai pretins, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției că hotărârea din 31 martie 1998 a fost casată abuziv la 31 martie 2005.

Articolul 6 § 1 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ...”

Articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenizilor”.

33. De asemenea, întreprinderile reclamante s-au plâns de lipsa recursurilor efective în ceea ce privește pretențiile lor cu privire la neexecutarea hotărârilor judecătorești definitive, contrar articolului 13 al Convenției, care prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

34. Curtea consideră că pretențiile întreprinderilor reclamante formulate în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție și articolului 13 ridică chestiuni de fapt și de drept care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului și că niciun temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

A. Cu privire la neexecutarea hotărârii judecătorești din 31 martie 1998 în privința companiei Triplu-Tudor S.R.L.

35. Întreprinderea reclamantă s-a plâns de încălcarea drepturilor sale garantate de articolul 6 al Convenției ca urmare a neexecutării hotărârii judecătorești definitive pronunțată în favoarea sa.

36. Guvernul a susținut că neexecutarea hotărârii din 31 martie 1998 s-a datorat comportamentului întreprinderii reclamante, și anume faptului că aceasta nu a respectat prevederile Hotărârii Guvernului nr. 533 (a se vedea paragrafele 8 și 31 de mai sus) și nu a prezentat Camerei Înregistrării de Stat anumite documente pentru reînregistrarea companiei.

37. Chestiunile invocate de către întreprinderea reclamantă sunt identice cu cele care în hotărârile *Prodan* (citată mai sus, § 56) și *Sîrbu and Others v. Moldova* (nr. 73562/01, 73565/01, 73712/01, 73744/01, 73972/01 și 73973/01, § 27, 15 iunie 2004) au fost constatate ca fiind contrare articolului 6.

38. Curtea nu poate fi de acord cu argumentele aduse de Guvern, deoarece întreprinderea reclamantă s-a conformat Hotărârii Guvernului nr. 533, iar Serviciul a înregistrat modificările în documentele constitutive ale întreprinderii reclamante (a se vedea paragrafele 9 și 10 de mai sus). În continuare, ea notează că, la 24 ianuarie 2001, Serviciul a executat parțial hotărârea din 31 martie 1998. Totuși, întreprinderea reclamantă nu a putut prezenta Camerei Înregistrării de Stat certificatul de înregistrare în original, deoarece el nu avea forță juridică fără semnătura ministrului Finanțelor (a se vedea paragraful 18 de mai sus). De asemenea, trebuie notat faptul că Guvernul s-a referit la evenimente care au avut loc peste mai mult de doi ani și jumătate de la data la care hotărârea judecătorească pronunțată în favoarea întreprinderii reclamante a devenit definitivă și că până la acea dată ea trebuia să fi fost executată deja (a se vedea *Prodan*, citată mai sus, § 55).

39. Prin urmare, Curtea constată, din motivele expuse în hotărârile de mai sus, că neexecutarea hotărârii judecătorești definitive din 31 martie 1998 constituie o încălcare a articolului 6 § 1 al Convenției.

B. Pretinsa violare a articolului 6 § 1 al Convenției în ceea ce privește compania Tudor-Auto S.R.L.

1. Cu privire la neexecutarea hotărârii judecătorești din 31 martie 1998

40. Întreprinderea reclamantă a pretins că neexecutarea hotărârii judecătorești definitive pronunțată în favoarea sa între 31 martie 1998 și 31 martie 2005 a constituit o încălcare a drepturilor sale garantate de articolul 6 al Convenției.

41. Guvernul a adus aceleași argumente pentru a justifica neexecutarea hotărârii judecătorești definitive pronunțată în favoarea companiei Triplu-Tudor S.R.L. (a se vedea paragraful 36 de mai sus).

42. Curtea nu vede vreun motiv pentru a se abate de la constatările sale în ceea ce privește compania Triplu-Tudor S.R.L. (a se vedea paragrafele 37-39 de mai sus). Totuși, ea consideră că neexecutarea hotărârii judecătorești este strâns legată de procedurile de revizuire ulterioare. Prin urmare, relevanța neexecutării va fi luată în considerație la aprecierea în ansamblu a procedurilor, care au culminat cu casarea hotărârii din 31 martie 1998 (a se vedea *Istrate v. Moldova*, nr. 53773/00, § 43, 13 iunie 2006).

2. *Cu privire la casarea hotărârii din 31 martie 1998 în privința companiei Tudor-Auto S.R.L.*

43. Întreprinderea reclamantă a pretins că casarea hotărârii judecătorești din 31 martie 1998 a fost contrară articolului 6 § 1 al Convenției.

44. Guvernul a susținut că revizuirea a fost o cale eficientă de a contesta o hotărâre judecătorească atunci când după ce hotărârea a devenit irevocabilă au fost descoperite fapte noi. El a dat ca exemplu Curtea Internațională de Justiție, care poate să-și revizuiască hotărârile sale dacă după adoptarea unei hotărâri s-au descoperit fapte sau circumstanțe noi de o importanță decisivă. Cererea de revizuire trebuia depusă în termen de șase luni de la data la care s-au descoperit fapte sau circumstanțe noi, însă nu mai târziu de zece ani de la data adoptării hotărârii judecătorești.

45. Guvernul a susținut că revizuirea este un mijloc eficient de a contesta o hotărâre judecătorească, atunci când au fost descoperite noi fapte, după ce hotărârea a devenit irevocabilă. El a dat drept exemplu Curtea Internațională de Justiție, care poate să-și revizuiască hotărârile, dacă noi fapte sau circumstanțe de o importanță decisivă au fost descoperite după pronunțarea hotărârii. Cererea de revizuire trebuie depusă în termen de șase luni de la data la care noile fapte sau circumstanțe au fost descoperite, dar nu mai târziu de zece ani de la data adoptării hotărârii.

O situație similară poate fi găsită în Regulamentul Curții Europene a Drepturilor Omului. Dacă noi fapte cu privire la o cauză care a fost examinată au fost descoperite și aceste fapte ar putea avea un efect decisiv asupra rezultatului cauzei, precum și dacă aceste circumstanțe nu au fost cunoscute și nu puteau fi, în mod rezonabil, cunoscute, o parte poate solicita Curții, în termen de 6 luni de când ei i-au devenit cunoscute faptele, să revizuiască acea hotărâre.

46. Guvernul a mai invocat o recomandare a Comitetului de Miniștri, conform căreia Guvernelor Statelor membre li s-a recomandat să asigure proceduri de revizuire și redeschidere a cauzelor.

47. La 31 martie 2005, Curtea Supremă de Justiție a casat hotărârea judecătorească din 31 martie 1998 ca urmare a unei cereri de revizuire depuse de

către T.P. la 6 octombrie 2003. Curtea Supremă de Justiție nu s-a expus asupra termenului limită de trei luni pentru depunerea cererii de revizuire, deși la 8 decembrie 2004 Curtea de Apel Economică a respins cererea ca fiind depusă cu omiterea termenului (a se vedea paragraful 23 de mai sus).

48. Chestiunile invocate de către părți sunt similare cu cele care au fost examinate de către Curte în cauzele *Popov (no. 2)* (citată mai sus, §§ 52 și 53) și *Oferta Plus S.R.L. v. Moldova* (nr. 14385/04, § 106, 19 decembrie 2006), în care ea a constatat deja o violare a articolului 6 § 1 al Convenției. Deoarece Guvernul nu a adus argumente relevante care ar fi convins Curtea că în această cauză situația este diferită, Curtea nu vede vreun motiv pentru a se abate de la constatările sale din cauzele menționate mai sus.

3. Concluzie cu privire la echitatea procedurilor în privința companiei Tudor-Auto S.R.L.

49. Curtea reiterează că, începând cu 15 aprilie 1998 și până la 31 martie 2005, autoritățile moldovenești nu au întreprins măsuri adecvate pentru executarea hotărârii judecătorești definitive din 31 martie 1998.

50. Mai târziu, prin admiterea cererii de revizuire a lui T.P., care a fost depusă cu omiterea termenului, Curtea Supremă de Justiție a încălcat principiul securității raporturilor juridice, precum și „dreptul la o instanță” și dreptul la un proces echitabil ale întreprinderii reclamante garantate de articolul 6 § 1 al Convenției (a se vedea *Popov (no. 2)*), citată mai sus, §§ 52 și 53).

51. Neexecutarea și, ulterior, folosirea necorespunzătoare a procedurilor de revizuire, care au avut ca rezultat casarea hotărârii judecătorești, au însemnat că întreprinderea reclamantă a fost lipsită de majoritatea beneficiilor unei hotărâri executorii timp de aproape zece ani.

52. Având în vedere toate aceste circumstanțe și făcând o apreciere în ansamblu a procedurilor, Curtea conchide că acestea nu au întrunit cerințele unui proces echitabil conținute în articolul 6 § 1 al Convenției.

53. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE ÎN PRIVINȚA ÎNTREPRINDERILOR RECLAMANTE

54. Curtea reiterează că o datorie în baza unei hotărâri judecătorești poate fi considerată „un bun” în sensul articolului 1 al Protocolului nr. 1 (a se vedea, printre altele, *Burdov v. Russia*, nr. 59498/00, § 40, ECHR 2002-III, și cauzele citate în această hotărâre). Mai mult, făcând referire la Tudor-Auto S.R.L., casarea unei astfel de hotărâri după ce a devenit irevocabilă și executorie constituie o ingerință în dreptul beneficiarului hotărârii judecătorești la

protecția proprietății (a se vedea *Brumărescu v. Romania* [GC], nr. 28342/95, § 74, ECHR 1999-VII).

55. Curtea notează că Triplu-Tudor S.R.L. și Tudor-Auto S.R.L. au avut fiecare câte o pretenție executorie care rezultau din hotărârile judecătorești din 31 martie 1998, care au rămas neexecutate până în prezent și, respectiv, până la 31 martie 2005. Ca urmare, imposibilitatea întreprinderilor reclamante de a obține executarea acestor hotărâri judecătorești și eliberarea certificatelor de înregistrare, pentru a desfășura afacerile lor în domeniul asigurărilor, a constituit o ingerință în dreptul acestora la protecția proprietății în sensul primei propoziții a primului paragraf al articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție. În cazul companiei Tudor-Auto S.R.L., situația a fost perpetuată și de casarea hotărârii judecătorești la 31 martie 2005. Luând în considerație constatările sale cu privire la articolul 6 (a se vedea paragrafele 39 și 53 de mai sus), Curtea consideră că autoritățile moldovenești nu au asigurat un echilibru just între interesele întreprinderilor reclamante și alte interese implicate.

56. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

IV. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 13 AL CONVENȚIEI COMBINAT CU ARTICOLUL 6 § 1 AL CONVENȚIEI

57. Întreprinderile reclamante s-au plâns de lipsa recursurilor efective în ceea ce privește pretențiile lor cu privire la neexecutarea hotărârilor judecătorești definitive pronunțate în favoarea lor.

58. Guvernul a susținut că întreprinderile reclamante ar fi putut iniția acțiuni civile împotriva executorului judecătoresc în temeiul articolului 20 al Constituției și al articolului 426 al fostului Cod de procedură civilă („fostul CPC”).

59. Curtea reiterează că articolul 13 garantează un recurs efectiv în fața unei autorități naționale pentru o pretinsă încălcare a cerinței prevăzute în articolul 6 § 1 de a examina o cauză într-un termen rezonabil (a se vedea *Kudła v. Poland* [GC], nr. 30210/96, § 156, ECHR 2000-XI). Ea declară că efectul articolului 13 este de a cere existența unui recurs național care să permită autorităților naționale competente să examineze fondul pretenției adresate în temeiul Convenției și să ofere redresarea corespunzătoare, chiar dacă Statele Contractante se bucură de o anumită marjă de apreciere cu privire la modul de a se conforma obligațiilor ce rezultă din această prevedere (a se vedea *Chahal v. the United Kingdom*, 15 noiembrie 1996, § 145, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-V). Recursul cerut de articolul 13 trebuie să fie unul „efectiv”, atât în practică, cât și în drept. Totuși, un astfel de recurs este cerut doar pentru pretențiile care pot fi consi-

derate ca fiind „serioase și legitime” conform Convenției (a se vedea *Metropolitan Church of Bessarabia and Others v. Moldova*, nr. 45701/99, § 137, ECHR 2001-XII).

60. Curtea notează că ea a examinat deja argumentele aduse de către Guvernul pârât în ceea ce privește articolul 426 al fostului CPC. Ea a constatat că „chiar dacă presupunem că reclamantul ar fi depus recurs împotriva actelor executorului judecătoresc și ar fi obținut o hotărâre care să confirme că neexecutarea a fost ilegală conform dreptului național, o astfel de acțiune nu ar fi dus la nimic nou, singura consecință fiind eliberarea unui alt titlu executoriu care ar permite executorului judecătoresc să continue executarea hotărârii” (a se vedea *Popov v. Moldova (no. 1)*, nr. 74153/01, § 32, 18 ianuarie 2005). Curtea nu vede vreun motiv pentru a se abate de la această concluzie în aceste cauze.

61. Din aceleași motive, Curtea consideră că articolul 20 al Constituției, care prevede dreptul general de acces la justiție, nu a oferit reclamantilor un recurs efectiv. Deși hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție din 19 iunie 2000 „Cu privire la aplicarea în practica judiciară de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Convenției pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale” ar fi putut permite reclamantului să invoce direct prevederile Convenției în fața instanțelor judecătorești naționale, o astfel de referire nu ar fi dus la nimic altceva decât la un „alt titlu executoriu care ar permite executorului judecătoresc să continue executarea hotărârii” (a se vedea *Lupacescu and Others v. Moldova*, nr. 3417/02, 5994/02, 28365/02, 5742/03, 8693/03, 31976/03, 13681/03 și 32759/03, § 17, 21 martie 2006).

62. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 13 pe motiv de lipsă a unui recurs în legislația națională în ceea ce privește neexecutarea hotărârilor judecătorești definitive.

V. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

63. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

64. Întreprinderile reclamante Tudor-Auto S.R.L. și Triplu-Tudor S.R.L. au pretins MDL 119,840,000 (EUR 7,531,186) și, respectiv, MDL 291,039,000 (EUR 18,289,961) cu titlu de prejudiciu material pe care l-au suferit ca rezultat al neexecutării hotărârilor judecătorești definitive pronunțate în favoarea lor și al imposibilității de a activa în calitate de companii de asigurare, fără certificate

de înregistrare. Ele s-au bazat pe două rapoarte financiare, care au fost întocmite la 7 decembrie 1998 de către Laboratorul central de cercetări științifice în domeniul expertizei judiciare al Ministerului Justiției („Laboratorul”) la cererea Judecătoriai Economice de circumscripție Chișinău în cadrul unor seturi separate de proceduri judecătorești. Sumele au fost calculate prin multiplicarea numărului de ani pe parcursul cărora ele nu au putut activa ca asigurători cu venitul lor ratat între 2 aprilie 1997 și 16 aprilie 1998, așa cum acesta a fost calculat de către Laborator.

65. Metoda de calculare a venitului ratat în privința ambelor companii a constat în determinarea creșterii medii a activelor fiecărei companii, prin luarea în considerație a creșterii medii cu 132.2% a activelor altor companii de asigurare. Apoi, s-au luat în considerație pierderile care puteau avea loc pe parcursul unui an. Valoarea care a rezultat a fost apoi multiplicată, în două versiuni, cu rata mai mare a inflației în anul 1997, care a variat între 1.7% și 3.7% și cu rata inflației în luna martie 1998, care a constituit 5.3%.

Astfel, în ceea ce privește compania Tudor-Auto S.R.L., valoarea activelor sale, în mărime de MDL 700,000 ar fi crescut până la MDL 925,400. Pierderile totale ar fi diminuat creșterea anuală a activelor sale până la MDL 462,700. În prima versiune, suma de MDL 462,700 a fost multiplicată cu un factor de 3.7 (coeficientul inflației), ceea ce a rezultat în MDL 17,120,000 (EUR 1,968,077). În a doua versiune, suma de MDL 462,700 a fost multiplicată cu un factor de 5.3 (coeficientul inflației), ceea ce a rezultat în MDL 24,523,000 (EUR 2,819,110).

În ceea ce privește compania Triplu-Tudor S.R.L., valoarea activelor sale, în mărime de MDL 1,700,000, ar fi crescut până la MDL 2,247,400. Pierderile totale ar fi diminuat creșterea anuală a activelor sale până la MDL 1,123,700. În prima versiune, suma de MDL 1,123,700 a fost multiplicată cu un factor de 3.7 (coeficientul inflației), ceea ce a rezultat în MDL 41,577,000 (EUR 4,779,600). În a doua versiune, suma de MDL 1,123,700 a fost multiplicată cu un factor de 5.3 (coeficientul inflației), ceea ce a rezultat în MDL 59,556,000 (EUR 6,846,426).

66. Cu toate acestea, întreprinderile reclamante au considerat că sumele mai mici, care reprezentau primele versiuni, ar trebui luate în considerație de către Curte și multiplicare cu numărul de ani de neexecutare.

67. În ceea ce privește prejudiciul moral, întreprinderile reclamante au susținut că, în cazul acordării compensațiilor cu titlu de prejudiciu material, ele nu vor pretinde compensații cu acest titlu. Totuși, Tudor-Auto S.R.L. a solicitat EUR 25,000 cu titlu de prejudiciu moral suferit ca rezultat al casării ilegale a hotărârii judecătorești din 31 martie 1998 (a se vedea paragraful 48 de mai sus).

68. De asemenea, avocatul întreprinderilor a pretins EUR 75 pentru traducerea documentelor și alte cheltuieli, precum și EUR 2,000 cu titlu de costuri de reprezentare angajate în fața Curții.

69. Guvernul a susținut că sumele pretinse de către întreprinderile reclamante cu titlu de prejudiciu material sunt exorbitante. El a contestat în primul rând credibilitatea rapoartelor, susținând că acestea au fost întocmite în cadrul procedurilor care nu au legătură cu aceste cauze. În continuare, el a criticat decizia de a lua în considerație rata mai mare a inflației în loc de rata mai mică a inflației. Bazându-se pe o scrisoare de la Ministerul Finanțelor, el a mai susținut faptul că multiplicarea sumelor creșterilor anuale a activelor companiilor cu 3.7 și 5.3, care reprezentau coeficienții inflației, a fost greșită, deoarece pentru a calcula procentul creșterii, sumele trebuiau multiplicare cu 0.037 și, respectiv, cu 0.053. Astfel, acest lucru a dus la o creștere artificială a valorilor.

70. În al doilea rând, Guvernul a prezentat date comparative cu privire la dinamicele pieței asigurărilor în Republica Moldova. Ele reflectau faptul că venitul total al pieței asigurărilor a crescut în anul 1997 cu 51.1%, în timp ce în anul 1998 el a scăzut cu 9%, iar apoi a crescut din nou cu 20.5% în anul 2000. El a mai prezentat statistici potrivit cărora piața asigurărilor a fost extrem de oscilantă, ceea ce a însemnat că unele companii au putut avea pierderi, în timp ce alte companii mari de asigurări au putut avea beneficii de la 50.6% până la 235.3%. Prin urmare, el a susținut că rapoartele prezentate de către întreprinderile reclamante au fost speculative.

71. *In fine*, Guvernul a informat Curtea că pentru a determina suma prejudiciului pe care întreprinderile reclamante pretind că l-au suferit, el a dispus efectuarea unei evaluări economice și contabile de către Centrul Național de Expertize Judiciare aflat în subordinea Ministerului Justiției („Centrul Național”). În legătură cu aceasta, doi experți de la Centrul Național au fost solicitați să determine profitul ratat al întreprinderilor reclamante în anul 1997.

72. Într-un raport datat din 21 septembrie 2005, experții au stabilit că profitul ratat pentru anul 1997 al Tudor-Auto S.R.L. reprezenta MDL 10,854 (EUR 1,247), iar al Triplu-Tudor S.R.L. MDL, 168,902 (EUR 19,416).

73. În ceea ce privește pretențiile cu privire la prejudiciul moral, Guvernul a considerat suma pretinsă ca fiind excesivă și a susținut că EUR 1,000 ar fi suficienți pentru a compensa compania Tudor-Auto S.R.L. în această parte.

74. De asemenea, Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă pentru reprezentare, considerând-o excesivă și irealistă în lumina situației economice din țară și a salariului mediu lunar.

75. Având în vedere circumstanțele cauzei, Curtea consideră că chestiunea cu privire la aplicarea articolului 41 al Convenției nu este gata pentru decizie. Prin urmare, această chestiune urmează a fi rezervată, iar procedura ulterioară urmează să fie stabilită luând în considerație posibilitatea ajungerii la un acord între Guvernul Republicii Moldova și întreprinderile reclamante (articolul 75 § 1 al Regulamentului Curții).

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererile admisibile;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției în ceea ce privește neexecutarea hotărârii judecătorești definitive pronunțată în favoarea companiei Triplu-Tudor S.R.L.;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției în ceea ce privește neexecutarea hotărârii judecătorești definitive pronunțată în favoarea companiei Tudor-Auto S.R.L. și casarea ulterioară a acesteia;
4. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție în ceea ce privește neexecutarea hotărârilor judecătorești definitive pronunțate în favoarea fiecăreia dintre întreprinderile reclamante;
5. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 13 al Convenției pe motiv de lipsă a recursurilor efective în ceea ce privește pretențiile întreprinderilor reclamante cu privire la neexecutarea hotărârilor judecătorești pronunțate în favoarea lor;
6. *Hotărăște*
 - (a) că chestiunea cu privire la aplicarea articolului 41 al Convenției nu este gata pentru decizie; prin urmare,
 - (b) rezervă această chestiune;
 - (c) invită Guvernul Republicii Moldova și reclamantul să prezinte, în decursul următoarelor trei luni, observațiile lor scrise cu privire la chestiunea respectivă și, în special, să notifice Curtea cu privire la orice acord la care ei ar putea ajunge;
 - (d) rezervă procedura ulterioară și deleghează Președintelui Camerei competența de a stabili același lucru dacă va fi necesar.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 9 decembrie 2008, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA UNISTAR VENTURES GMBH c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 19245/03)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

9 decembrie 2008

DEFINITIVĂ

09/03/2009

Această hotărâre poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Unistar Ventures Gmbh c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

Ján Šikuta,

Päivi Hirvelä,

Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 18 noiembrie 2008 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 19245/03) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către Unistar Ventures Gmbh, o întreprindere înregistrată în Germania („reclamantul”), la 7 martie 2003.

2. Întreprinderea reclamantă a fost reprezentată de către dl V. Nagacevski și dl A. Năstase, avocați din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Gvernul”) a fost reprezentat de către Agenții săi, dl V. Pârlog și, ulterior, dl V. Grosu.

3. Reclamantul s-a plâns de faptul că o hotărâre judecătorească definitivă pronunțată în favoarea sa nu a fost executată timp de câțiva ani.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții. La 15 iunie 2004, o Cameră din cadrul acelei Secțiuni a comunicat Guvernului cererea. La 14 februarie 2006, în conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, s-a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia.

5. Printr-o decizie separată din 20 februarie 2007, Curtea a declarat cererea admisibilă și a încetat aplicarea articolului 29 § 3 al Convenției acestei cauze. La aceeași dată, Guvernul german a fost informat despre dreptul său de a interveni în proceduri în conformitate cu articolul 36 § 1 al Convenției și articolul 44 § 1(b) al Regulamentului Curții, însă acesta nu a comunicat dorința de a se folosi de acest drept.

6. Atât întreprinderea reclamantă, cât și Guvernul au prezentat fiecare observații cu privire la fondul cauzei (articolul 59 § 1 al Regulamentului Curții), iar Camera a decis, după consultarea părților, că o audiere cu privire la fondul cauzei nu a fost necesară (articolul 59 § 3 *in fine* al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

7. Reclamantul, Unistar Ventures Gmbh (în continuare „UV”), este o întreprindere înregistrată în Germania.

1. Crearea companiei moldo-germane Air Moldova S.R.L.

8. La 3 martie 2000, UV a semnat un contract cu Administrația de Stat a Aviației Civile (numită în continuare „ASAC”), în temeiul căruia compania aeriană de stat Air Moldova urma să fie reorganizată într-o companie aeriană moldo-germană cu răspundere limitată cu denumirea Air Moldova S.R.L. (numită în continuare „compania”). Guvernul Republicii Moldova, reprezentat de ASAC, urma să contribuie cu 31,025,504 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 2,548,086 euro (EUR) la acea dată), reprezentând 51% din capitalul statutar, iar UV urma să contribuie cu 2,384,705 dolari SUA (USD) (echivalentul a MDL 29,808,812 și EUR 2,448,161 la acea dată), reprezentând 49% din capitalul statutar. Compania nou-creată a fost declarată succesor de drept al companiei aeriene de stat Air Moldova.

9. La aceeași dată, a fost adoptat Statutul întreprinderii și a fost ales directorul general („directorul”). Statutul întreprinderii prevedea că el putea fi eliberat din funcție doar cu trei pătrimi din voturi.

10. La 7 aprilie 2000, Departamentul privatizării al Ministerului Economiei a eliberat un permis companiei nou-create. Permisul prevedea *inter alia* că, după verificarea documentelor de constituire, Departamentul de Privatizare a decis să permită crearea noii companii.

11. La 25 iulie 2000, o subdiviziune specializată a Ministerului Justiției a examinat legalitatea documentelor de constituire a companiei. Aceasta a adoptat o decizie conform căreia compania a fost înregistrată legal și că toate documentele de constituire erau în ordine și în conformitate cu legislația Republicii Moldova.

12. La 2 august 2000, ca urmare a unei scrisori a unui deputat din Parlament, Procuratura Generală a verificat legalitatea constituirii companiei. În concluziile sale scrise, ea a declarat că toate documentele de constituire erau în ordine și că prevederile privind crearea unei companii cu participarea statului au fost pe deplin respectate.

13. Din documentele prezentate de către părți reiese că, la 12 iunie 2000 și 13 iunie 2001, compania a primit de la UV și/sau de la directorul său, prin intermediul Dresdner Bank, în trei tranșe, suma de USD 2,384,705.

2. Cumpărarea aeronavelor noi de către companie

14. La o dată nespecificată, compania a încheiat un contract cu producătorul brazilian de aeronave Embraer - Empresa Brasileira de Aeronáutica S.A. (numit în continuare „producătorul brazilian de aeronave”) pentru cumpărarea a două aeronave Embraer 145. Din documentele prezentate de părți, reiese că prețul aeronavelor era de aproximativ USD 39 milioane, din care 15% urmau să fie plătite de companie, iar restul urma să fie finanțat de către Dresdner Bank și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare („BERD”) prin intermediul unui credit acordat pe un termen de zece ani.

15. La o dată nespecificată, compania a plătit un avans nerambursabil de aproximativ USD 3.7 milioane producătorului brazilian de aeronave.

3. Schimbarea Guvernului și litigiul dintre UV și noul Guvern

16. Faptele prezentate la acest capitol se bazează pe declarațiile și documentele prezentate de reclamant și care nu au fost contestate de Guvern.

17. În februarie 2001, Partidul Comuniștilor din Republica Moldova a câștigat alegerile parlamentare. Acesta a declarat în programul său, *inter alia*, că țările din Vest aveau tendința să pătrundă pe piața Republicii Moldova cu orice preț, să preia bunuri valoroase și să impună țării contracte inegale pentru a o face dependentă de creditorii. Unul din scopurile Partidului Comuniștilor a fost să preia controlul asupra ramurilor strategice ale economiei naționale și, în același timp, să mențină caracterul privat al sferelor de comerț și servicii, al agriculturii și producătorilor industriali mici.

18. În ianuarie 2002, ASAC a făcut o încercare de a schimba directorul companiei, folosind 51% din voturile sale. UV, însă, s-a opus acestei încercări. Poziția UV a fost susținută de Dresdner Bank, care s-a adresat cu o scrisoare Președintelui Republicii Moldova, informându-l că, în opinia sa, schimbarea conducerii era contrară statutului companiei și că, în caz de schimbare a conducerii, aceasta va lua în considerație retragerea liniilor de credit și că BERD va proceda în același fel. Se pare că, după această intervenție, ASAC a cedat pentru un timp. Totuși, compania a început să întâmpine presiuni din partea diferitor organe de stat.

19. Ulterior, la întrunirea acționarilor din 19 iunie 2002, folosind cele 51% din voturile sale, ASAC, în mod unilateral, l-a eliberat din funcție pe directorul companiei Air Moldova.

20. La aceeași dată, Dresdner Bank a informat președintele Republicii Moldova, prim-ministrul, Ambasada Germaniei la Chișinău, oficiul BERD la Chișinău, oficiul Băncii Mondiale la Chișinău și oficiul Fondului Monetar Internațional la Chișinău, *inter alia*, că acțiunile ASAC erau contrare statutului companiei, care prevedea că era nevoie de cel puțin 75% din voturi pentru schimbarea conducerii. De asemenea, ea și-a declarat intenția de a se retrage din

proiectul companiei privind cumpărarea aeronavelor noi și a subliniat că acțiunile Guvernului prejudiciau serios imaginea țării și atragerea de către aceasta a investitorilor străini.

21. La 21 iunie 2002, BERD s-a adresat cu o scrisoare prim-ministrului Republicii Moldova în care și-a exprimat îngrijorarea în legătură cu presiunea exercitată asupra companiei și „schimbarea arbitrară și comercial nenecesară a conducerii companiei”. Ea a subliniat că astfel de acțiuni ale Guvernului ar putea duce la stoparea oricăror investiții ale BERD în Republica Moldova și că retragerea eventuală a Dresdner Bank de la finanțarea companiei ar putea duce, de asemenea, la retragerea BERD.

22. La 3 iulie 2002, Dresdner Bank a informat compania despre închiderea liniei sale de credit pentru cumpărarea aeronavelor Embraer.

23. La 18 iulie 2002, UV s-a adresat cu o scrisoare către ASAC în care a propus găsirea unei soluții pentru această problemă prin reorganizarea companiei într-o societate pe acțiuni și includerea BERD în calitate de acționar. Ea a subliniat că, în caz contrar, compania risca să piardă avansul de USD 3.7 milioane plătit producătorului brazilian de aeronave și să plătească penalități în mărime de până la USD 7 milioane. Se pare că propunerea lui UV nu a fost acceptată.

4. Procedurile judiciare dintre UV și ASAC

24. La 26 iunie 2002, UV a intentat o acțiune civilă împotriva ASAC, contestând schimbarea directorului pe motiv că aceasta a fost contrară statutului companiei.

25. La 10 iulie 2002, ASAC a intentat acțiunea sa împotriva lui UV, solicitând declararea nulă a contractului din 3 martie 2000, prin care a fost creată compania. Temeiurile pe care s-a bazat ASAC au fost, *inter alia*, că documentele de constituire nu erau conforme unor hotărâri de guvern și că reclamantul nu dispunea de capacitate juridică pentru a fi fondator al companiei.

26. UV a contestat acțiunea ASAC, susținând, *inter alia*, că ea dispunea de capacitate juridică și că, în conformitate cu Legea privind investițiile străine, hotărârile de guvern nu erau obligatorii pentru companiile cu investiții străine, ci exclusiv legile adoptate de Parlament. De asemenea, aceasta a susținut că, în orice caz, nu exista nicio prevedere în legislația Republicii Moldova care ar interzice stipularea în statutul companiei a unui procentaj mai mare de voturi necesar pentru alegerea conducerii.

27. Judecătoria Economică a Republicii Moldova a conexas cele două acțiuni și, la 6 august 2002, a hotărât în favoarea ASAC. Instanța a respins acțiunea lui UV pe motiv că, în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 500 din 10 septembrie 1991, privind aprobarea Regulamentului societăților economice, directorul general trebuia ales prin simpla majoritate de 51%.

28. În același timp, judecătoria economică a admis acțiunea ASAC împotriva lui UV, ordonând rezilierea contractului prin care a fost creată compania. Instanța a acceptat toate argumentele pe care s-a bazat ASAC și, de asemenea, a adăugat, din proprie inițiativă, că nu dispunea de nicio dovadă a plății de către UV a contribuției sale de USD 2,384,705 în fondul statutar al companiei.

29. În dispozitivul hotărârii, judecătoria economică a indicat următoarele:

„Readucerea părților la situația inițială se va efectua după o verificare de audit contabilă și stabilirea cuantumului investițiilor efectuate. Alineatul dat al hotărârii judecătorești se va executa de către Guvernul RM, Ministerul Finanțelor, Administrația de Stat a Aviației Civile, cu participarea ÎCS „Unistar Ventures GmbH.”

30. De asemenea, instanța a obligat-o pe UV să plătească taxa de stat, în mărime de MDL 180,000 (aproximativ EUR 13,427).

31. UV a contestat această hotărâre, însă recursul său a fost respins de către Curtea Supremă de Justiție la 18 septembrie 2002. Curtea Supremă de Justiție nu a invocat motive noi.

32. Hotărârea judecătorei economice din 6 august 2002 a devenit irevocabilă și, la scurt timp după aceasta, compania a fost reorganizată și înregistrată din nou ca o companie aeriană de stat, cu denumirea Air Moldova. Se pare că compania nou-înregistrată a păstrat toate bunurile și datoriile companiei.

5. *Evenimentele care au avut loc după procedurile judiciare*

33. La 25 octombrie 2002, UV s-a adresat cu o scrisoare către ASAC și Compania de Stat Air Moldova, solicitând rambursarea investițiilor sale până la 29 octombrie 2002. De asemenea, UV a declarat că, dacă banii nu vor fi plătiți, aceasta va lua toate măsurile necesare, chiar și până la sechestrarea aeronavei Air Moldova pe teritoriul Germaniei.

34. La 4 noiembrie 2002, UV a solicitat de la Judecătoria Economică eliberarea titlului executoriu în baza hotărârii din 6 august 2002.

35. La 21 noiembrie 2002, Judecătoria Economică a răspuns că niciun titlu executoriu nu putea fi eliberat, deoarece executarea urma a fi efectuată doar în baza hotărârii din 6 august 2002.

36. La 6 decembrie 2002, UV s-a adresat cu o scrisoare Guvernului Republicii Moldova și Ministerului Finanțelor, solicitându-le să se conformeze hotărârii judecătorești din 6 august 2002 și să readucă părțile la situația în care s-au aflat înainte de încheierea contractului de asociere.

37. La 26 decembrie 2002, Curtea de Conturi a Republicii Moldova, autoritatea care controlează formarea, administrarea și folosirea finanțelor publice în Republica Moldova, a emis o hotărâre privind administrarea patrimoniului de stat la companie. Ea a constatat, *inter alia*, că UV a investit USD 2,384 milioane în fondul statutar al companiei, ceea ce reprezenta 49% din capital, care, la data

examinării de către Curtea de Conturi, a fost plătită în întregime de către UV. Hotărârea Curții de Conturi a fost publicată în Monitorul Oficial.

38. La 20 februarie 2003, Ministerul Finanțelor a răspuns la scrisoarea lui UV din 6 decembrie 2002, indicând că, deoarece el nu era beneficiarul investiției, el nu putea să plătească.

39. Deoarece, din cauza neclarității hotărârii din 6 august 2002, Oficiul cadastral refuza să înregistreze din nou unele din bunurile fostei companii moldo-germane pe numele companiei de stat reorganizate, la 12 februarie 2004, ASAC a solicitat Curții de Apel Economice să explice hotărârea în această parte.

40. La 6 mai 2004, UV s-a adresat cu o cerere similară Curții de Apel Economice solicitând, *inter alia*, explicarea motivului dispunerii verificării de audit contabile odată ce quantumul investițiilor efectuate era cunoscut părților. De asemenea, ea a întrebat cine trebuia să efectueze verificarea și dacă aceasta ar trebui să fie o organizație națională, internațională, guvernamentală sau non-guvernamentală. În final, ea a întrebat de termenul limită pentru efectuarea verificării și explicarea sintagmei din hotărâre „cu participarea UV”.

41. La 18 mai 2004, Curtea de Apel Economică a admis cererea ASAC și a indicat ca bunurile să fie înregistrate din nou pe numele acesteia. În același timp, referindu-se la cererea lui UV, instanța a susținut că, în ceea ce privește restituirea investițiilor făcute de UV, dispozitivul hotărârii era suficient de clar și că, deoarece instanței de judecată nu i-au fost prezentate [în cadrul procedurilor] probele care ar stabili quantumul exact al investițiilor, o verificare de audit a fost dispusă pentru ca să poată fi stabilit quantumul lor și restituit lui UV.

42. După comunicarea acestei cauze Guvernului, la 20 mai 2005, ASAC i-a scris lui UV și i-a propus organizarea unei întâlniri în următoarele cincisprezece zile, pentru a ajunge la un acord privind metoda de executare a hotărârii din 6 august 2002. În special, aceasta a subliniat că era necesar de a se ajunge la un acord privind compania de audit care trebuia angajată, costurile de audit și întrebările care trebuiau adresate auditorului.

43. La 26 mai 2005, reprezentantul UV a răspuns că el era gata să se întâlnească cu reprezentanții ASAC oricând, cu excepția zilelor de 30 și 31 mai și 1, 2, 6 și 14 iunie 2006.

44. La 23 august 2005, a avut loc o întâlnire dintre reprezentanții ASAC, Ministerului Finanțelor și UV și s-a ajuns la o înțelegere că primii doi vor formula întrebările care i se vor pune auditorului și le vor trimite lui UV pentru comentarii. Reprezentantul UV și-a exprimat dezacordul cu propunerea celorlalte părți ca compania să contribuie la cheltuielile pentru audit. Ea a susținut că, potrivit hotărârii judecătorești, verificarea de audit trebuia efectuată de către Guvern, Ministerul Finanțelor și ASAC, în timp ce UV doar va „participa”.

45. La 30 mai 2005, ASAC s-a adresat în scris Curții de Apel Economice, solicitând explicarea hotărârii din 6 august 2002 și anume: cine trebuia să or-

ganizeze auditul și verificarea contabilă și care era măsura de implicare a Guvernului, Ministerului Finanțelor, ASAC și UV. De asemenea, ASAC a solicitat explicații privind compania care trebuia să efectueze verificarea, întrebările care i se vor pune și cine trebuia să plătească pentru audit. Se pare că Curtea de Apel Economică nu a examinat niciodată această cerere.

46. La 5 octombrie 2005, reprezentantul UV a primit de la ASAC un set de întrebări care trebuia să fie adresate auditorului. Întrebările includeau astfel de chestiuni, precum starea financiară a companiei Air Moldova la momentul reorganizării sale într-o companie moldo-germană, evoluția ei financiară, impactul contractului privind cumpărarea aeronavelor Embraer asupra companiei, modul în care a fost folosită investiția lui UV, starea financiară a companiei la data declarării nule și fără efect a contractului de asociere, precum și suma care trebuia restituită lui UV. De asemenea, ASAC a propus ca verificarea de audit să fie efectuată de către Deloitte & Touche și ca costurile de verificare să fie divizate între toate părțile.

47. La 19 octombrie 2005, reprezentantul UV i-a răspuns în scris ASAC și a susținut că întrebările propuse nu erau consistente cu dispozitivul hotărârii din 6 august 2002 și cu încheierea din 18 mai 2004, deoarece – potrivit lor – verificarea de audit avea drept scop stabilirea sumei de bani investite de UV, pentru rambursarea acesteia, și nu chestiuni precum impactul contractelor încheiate de către companie în perioada existenței sale. De asemenea, el a susținut că evoluția financiară a companiei era irelevantă pentru readucerea părților „la situația de înainte de încheierea contractului”. UV a propus două întrebări care, în opinia sa, erau consistente cu dispozitivul hotărârii din 6 august 2002, constatarea mărimii exacte a investițiilor lui UV și a dobânzii de întârziere datorate lui UV ca rezultat al imposibilității de a se folosi de aceste sume.

48. La 8 noiembrie 2005, ASAC l-a invitat pe reprezentantul UV la o altă întâlnire fixată pentru 10 noiembrie. Totuși, reprezentantul a refuzat invitația pe motiv că era ocupat la acea dată. El a solicitat ASAC să-l informeze despre data întâlnirii cel puțin cu o săptămână înainte.

49. La 28 decembrie 2005, ASAC a depus o cerere la Curtea de Apel Economică, solicitând modificarea textului hotărârii din 6 august 2002, susținând că dispozitivul hotărârii diferă de cel pronunțat oral la 6 august 2002.

50. La 30 decembrie 2005, Curtea de Apel Economică a admis cererea ASAC și a modificat dispozitivul hotărârii (a se vedea paragraful 29 de mai sus), după cum a sugerat ASAC, excluzând cuvintele „audit” și „cu participarea lui”.

51. La 3 ianuarie 2006, vicepreședintele Curții de Apel Economice i-a scris Agentului Guvernamental informându-l, *inter alia*, că, în cazul în care UV dispunea de probe pentru stabilirea cuantumului investiției sale, pentru a recupera banii, aceasta ar fi trebuit să prezinte probele Ministerului Finanțelor.

52. La 2 martie 2006, a avut loc o întâlnire între reprezentanții ASAC, ai Guvernului, ai UV, ai Ministerului Finanțelor și ai Întreprinderii de Stat Air

Moldova, la care reprezentanții statului au insistat asupra întrebărilor propuse lui UV la 5 octombrie 2005. Mai mult, de data aceasta, ei au propus ca verificarea de audit să fie efectuată de Centrul Național de Expertize Judiciare, care se afla sub controlul Ministerului Justiției. Reprezentantul UV a acceptat întrebările, dar și-a exprimat îngrijorarea privind independența auditorului propus de către reprezentanții statului. În final, reprezentantul UV a acceptat auditorul propus, cu condiția că el va avea acces la toate documentele care îi vor fi prezentate.

53. Se pare că lui UV nu i-au fost expediate documentele prezentate Centrului Național de Expertize Judiciare.

54. La 6 aprilie 2006, acesta a întocmit un raport „tehnic-științific”. Inițial, raportul trebuia să fie semnat de către ministrul Justiției, după cum a indicat prim-ministrul Republicii Moldova. ministrul Justiției, însă, s-a adresat cu o scrisoare primului-ministru, exprimându-și opinia că reclamantul ar fi putut să conteste independența și imparțialitatea Centrului Național de Expertize Judiciare, pe motiv că acesta era subordonat Ministerului Justiției. El și-a exprimat opinia că raportul ar fi fost mai credibil dacă ar fi fost semnat de experții care l-au întocmit, și nu de către el. Propunerea ministrului a fost acceptată și raportul a fost semnat de experți.

55. Concluzia raportului a fost, *inter alia*, că UV a investit USD 2,384,705 în compania Air Moldova, dar, deoarece acești bani au fost plătiți ca avans producătorului brazilian de aeronave, ei ar putea fi rambursați lui UV doar după ce Air Moldova îi va recupera sau când aeronavele Embraer vor fi livrate către Air Moldova. Mai mult, raportul constata că banii investiți de UV nu au fost folosiți de către Air Moldova în activitatea sa comercială și că, prin urmare, UV nu putea pretinde la nicio parte din profitul realizat în perioada anilor 2000-2002 și nu putea fi responsabilă de pierderile suportate.

56. La 11 septembrie 2006, Curtea de Conturi a Republicii Moldova a adoptat o hotărâre privind rezultatele controlului formării fondului statutar al întreprinderii mixte moldo-germane Air Moldova. Ea a constatat, *inter alia*, că o parte din documente au fost distruse în conformitate cu legea, în timp ce altele erau contradictorii și a decis să remită materialele Centrului pentru Combaterrea Crimelor Economice și Corupției pentru investigații.

57. La 13 decembrie 2006, ASAC i-a scris Judecătoriei Economice cerând din nou clarificarea modului de executare a hotărârii din 6 august 2002.

58. La 23 martie 2007, Judecătoria Economică a emis din nou o hotărâre explicativă în care a explicat că părțile ar trebui să-și recupereze toate bunurile și toți banii cu care ele au participat la crearea companiei și că orice profit care a fost obținut de către companie în timpul existenței sale ar trebui divizat între ele conform procentajului participării lor.

59. În luna aprilie 2007, după ce cauza a fost declarată admisibilă de către Curte, părțile s-au înțeles să contracteze o companie străină de audit, care să determine suma datorată întreprinderii reclamante.

60. La 21 septembrie 2007, Guvernul și întreprinderea reclamantă au semnat un acord cu Deloitte & Touche. Părțile au fost de acord să accepte fără rezerve rezultatele raportului care trebuia făcut până la 1 mai 2008. Potrivit mandatului său, Deloitte & Touche urma să determine sumele care trebuiau restituite fondatorilor proporțional numărului de acțiuni pe care aceștia le dețineau la 25 septembrie 2002 și în conformitate cu Standardele Naționale de Contabilitate, precum și cu hotărârile judecătorești relevante. Mandatul nu prevedea convertirea sumelor într-o anumită valută și calcularea vreunei dobânzi la sumele datorate.

61. La 23 aprilie 2008, Deloitte & Touche a prezentat un raport în care ea a stabilit că întreprinderea reclamantă a investit în capitalul statutar al companiei USD 2,384,705 și că partea din profit la care ea avea dreptul constituia la 25 septembrie 2002 MDL 13,055,376 (EUR 984,108). Din observațiile părților rezultă că ele ambele au acceptat raportul fără rezerve. Totuși, având în vedere opiniile divergente cu privire la dobânda datorată, întreprinderea reclamantă nu a fost despăgubită nici până în prezent.

II. MATERIALE NECONVENȚIONALE RELEVANTE

62. Prevederile relevante ale Codului civil, în vigoare în perioada relevantă, sunt următoarele:

Articolul 50. Nulitatea convenției, care nu corespunde prevederilor legii

»...

În cazul unei convenții nule fiecare parte este obligată să restituie celeilalte părți tot ce a primit în baza convenției ... »

Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, în vigoare în perioada relevantă, sunt următoarele:

Articolul 198. Hotărîrea care obligă o persoană juridică să plătească o sumă de bani

„Dacă prin hotărîre instanța obligă întreprinderile ... să plătească o sumă de bani, se va arăta în dispozitivul hotărîrii caracterul sumelor ce urmează să fie plătite și din care cont de la bancă al pârâtului trebuie să fie scăzută această sumă.”

Articolul 207. Executarea hotărîrii

„Hotărîrea instanței de judecată se execută, după ce devine definitivă, cu excepția cazurilor de executare imediată.”

Articolul 337. Documentele de executare silită

„Documentele de executare silită sunt:

1) titlurile executorii eliberate pe baza hotărârilor sentințelor, încheierilor și deciziilor instanțelor de judecată, tranzacțiilor de împăcare întărite de instanța de judecată ... ”

Articolul 338. Eliberarea titlului executor

„Titlul executor se eliberează de către instanță creditorului-urmăritor, după ce hotărârea a rămas definitivă

Titlul executor se dă la mână creditorului-urmăritor sau, la cererea acestuia, se trimite spre executare nemijlocit în subdiviziunea teritorială a Departamentului de executare a deciziilor judiciare pe lângă Ministerul Justiției.”

Articolul 343. Prezentarea documentului de executare silită spre executare

„Executorul judecătoresc începe executarea hotărârilor la cererea [uneia din părțile în proces] ... ”

Articolul 361. Amânarea executării

„Executorul judecătoresc poate amâna executarea numai la cererea creditorului-urmăritor sau pe baza unei încheieri a instanței de judecată.”

63. Potrivit articolului 143 alin. 8 al Codului de procedură civilă, în vigoare în perioada relevantă, la faza pregătirii pricinii pentru dezbaterile judiciare, judecătorul rezolvă problema efectuării rapoartelor de expertiză, ținând cont de părerile participanților la proces.

64. La 12 iunie 2003, a fost adoptat un nou Cod civil, prevederile relevante ale căruia sunt următoarele:

Articolul 619. Dobânda de întârziere

„(1) Obligațiilor pecuniare li se aplică dobânzi pe perioada întârzierii. Dobânda de întârziere reprezintă 5% peste rata dobânzii prevăzută la art. 585 [rata dobânzii de refinanțare a BNM] dacă legea sau contractul nu prevede altfel. Este admisă proba unui prejudiciu mai redus.

(2) În cazul actelor juridice la care nu participă consumatorul, dobânda este de 9% peste rata dobânzii prevăzută la art. 585 dacă legea sau contractul nu prevede altfel. Nu este admisă proba unui prejudiciu mai redus.”

65. Hotărârea explicativă a Plenului Curții Supreme de Justiție, nr. 12 din 25 aprilie 2000, prevede următoarele:

„...O hotărâre judecătorească trebuie să fie certă, completă, citată, corectă, clară, consecutivă, convingătoare și concretă. ...

Nu se permite utilizarea în hotărâre a unor formulări inexacte și neclare, ...

Este inadmisibilă adoptarea unei hotărâri executarea căreia este pusă în dependență de survenirea sau nesurvenirea unor condiții.”

ÎN DREPT

I. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE

66. Întreprinderea reclamantă a pretins că neexecutarea hotărârii judecătorești definitive din 6 august 2002 i-a încălcat dreptul la protecția proprietății sale garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1, care, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional...”

Argumentele părților

1. Argumentele întreprinderii reclamante

67. Întreprinderea reclamantă a susținut, în primul rând, că presiunea exercitată asupra sa începând cu ianuarie 2002 și procedurile ulterioare care s-au încheiat cu adoptarea hotărârii judecătorești din 6 august 2002 au fost rezultatul implementării de către Guvern a programului Partidului Comuniștilor (a se vedea paragraful 17 de mai sus).

68. Potrivit întreprinderii reclamante, condiționarea executării hotărârii din 6 august 2002 de verificarea de audit a urmărit scopul de tergiversare sau chiar de împiedicare a rambursării banilor investiți de aceasta. Impunerea unei astfel de condiții a fost ilegală, deoarece era în contradicție cu hotărârea explicativă a Plenului Curții Supreme de Justiție, nr. 12 din 25 aprilie 2000. Reclamantul a recunoscut că, teoretic, în conformitate cu legislația națională, hotărârile explicative ale Curții Supreme de Justiție nu erau obligatorii pentru instanțele ierarhic inferioare; totuși, nu există o explicație a motivului din care Curtea Supremă de Justiție nu a ținut cont de propria jurisprudență. Mai mult, reclamantul a atras atenția asupra faptului că Guvernul nu a prezentat cazuri din jurisprudența națională în care Curtea Supremă de Justiție s-ar fi abătut de la hotărârile sale explicative.

69. Faptul că prin hotărârea judecătorească din 6 august 2002 a fost dispusă efectuarea unei verificări de audit, după ce hotărârea a devenit irevocabilă, a fost, de asemenea, contrar articolului 143 alin. 8 al Codului de procedură civilă, care prevedea clar că efectuarea rapoartelor de expertiză trebuie dispusă în timpul procedurilor, dar nu după terminarea acestora. Reclamantul pretinde că instanțele care au examinat cauza nu erau independente de Guvern. Având în vedere problema *restitutio in integrum*, nu era atât de complicat de a cere o verificare de audit. Era suficient de a restitui

reclamantului banii investiți și 49% din profitul obținut de companie pe durata existenței sale.

70. În continuare, reclamantul a declarat că Guvernul nu a întreprins nicio măsură în vederea executării hotărârii din 6 august 2002, hotărâre care, în opinia sa, a fost, în orice caz, ilegală. Guvernul a început să acționeze abia după comunicarea acestei cauze de către Curte și toate acțiunile lui aveau drept scop evitarea plății compensației către UV. Reclamantul a expediat Curții copia unui articol de ziar, care conținea o declarație a Ambasadorului Statelor Unite ale Americii în Moldova, în care se menționa, *inter alia*, că unele companii străine, inclusiv UV, au fost private de investițiile lor în Republica Moldova fără a fi compensate.

71. Referindu-se la declarația Guvernului, conform căreia ea (UV) trebuia să prezinte dovezi privind investiția sa în fondul statutar al companiei, reclamantul a susținut că Curtea de Conturi a Republicii Moldova, în hotărârea sa din 26 decembrie 2002, a stabilit în mod clar mărimea investiției în fondul statutar (a se vedea paragraful 37 de mai sus). De asemenea, reclamantul a susținut că nu se contestă faptul că acesta a transferat companiei suma de USD 2,384,705 și că documentele contabile ale companiei au arătat acea sumă ca contribuție a lui UV în fondul statutar. În orice caz, banii nu puteau fi transferați pentru alte scopuri, întrucât nu exista niciun alt motiv decât plata aportului social. Mai mult, faptul că banii au fost introduși în fondul statutar a fost, de asemenea, stabilit de către două companii independente, KPMG și Ernst & Young, în rapoartele lor anuale de audit pentru anii 2000-2003, care au probat că UV a investit USD 2,384,705 în capitalul statutar al companiei.

72. Întreprinderea reclamantă a susținut că, deși hotărârea din 6 august 2002 a fost contrară legislației interne, deoarece nu a specificat cuantumul exact al banilor care trebuiau să-i fie plătiți, totuși, aceasta a stabilit clar că reclamantul avea o pretenție pecuniară împotriva Guvernului în mărimea investiției sale în companie. Această pretenție putea fi considerată drept „bun”, în sensul articolului 1 al Protocolului nr. 1. Neplata către reclamant a banilor investiți a constituit o ingerință în dreptul său de proprietate, care nu a fost prevăzută de lege, nu a fost în interes general și a fost disproporțională.

73. În observațiile sale din 15 iulie 2006, reclamantul a informat Curtea despre faptul că Guvernul nu era mulțumit de hotărârea Curții de Conturi a Republicii Moldova din 26 decembrie 2002 (a se vedea paragraful 37 de mai sus), deoarece aceasta nu era consistentă cu poziția sa în această cauză. El a atras atenția Curții asupra faptului că Guvernul întreprindea măsuri pentru modificarea acestei hotărâri. Reclamantul și-a exprimat opinia că hotărârea va fi modificată până la prezentarea observațiilor finale ale Guvernului.

2. *Argumentele Guvernului*

74. Guvernul a susținut că Centrul Național de Expertize Judiciare în raportul său din 6 aprilie 2006 (a se vedea paragraful 54 de mai sus) a constatat că suma de USD 2,384,705 nu a fost, de fapt, investită de către UV în fondul statutar al companiei, ci a fost folosită de către companie pentru cumpărarea aeronavelor Embraer și că rambursarea ar fi posibilă doar după transmiterea aeronavelor sau rambursarea banilor de către producătorul brazilian de aeronave.

75. Potrivit Guvernului, hotărârea Curții de Conturi a Republicii Moldova din 26 decembrie 2002 (a se vedea paragraful 37 de mai sus) nu trebuie luată în considerație, deoarece aceasta nu se referă în detaliu la investițiile făcute de către părți în companie, ci, mai degrabă, la activitatea companiei de stat „Air Moldova”, precum și a companiei în perioada anilor 1998-2002. El s-a referit la o hotărâre nouă a Curții de Conturi din 11 septembrie 2006 (a se vedea paragraful 56 de mai sus) care, în viziunea sa, era mai relevantă, deoarece s-a focusat asupra creării fondului statutar al companiei. Guvernul a contestat susținerile reclamantului făcute în paragraful 73 de mai sus și a susținut că Curtea de Conturi a acționat din inițiativă proprie, fără vreo presiune din partea Guvernului.

76. Potrivit Guvernului, faptul că executarea hotărârii din 6 august 2002 a fost supusă unei precondiții a reprezentat o suspendare temporară a executării, ceea ce era permis de Codul de procedură civilă. Prin urmare, aceasta nu contravine hotărârii explicative a Plenului Curții Supreme de Justiție. În orice caz, el a susținut că hotărârile explicative ale Curții Supreme de Justiție nu erau obligatorii pentru instanțele ierarhic inferioare.

77. Condiționarea executării hotărârii judecătorești de o precondiție a fost dictată de nevoia de a avea o imagine clară a investițiilor efectiv făcute de către UV în companie. Dacă reclamantul ar fi prezentat instanțelor judecătorești probe privind mărimea investiției sale, instanțele de judecată nu ar fi condiționat executarea hotărârii de o precondiție.

78. În continuare, Guvernul a susținut că reclamantul nu a prezentat nicio probă care ar demonstra faptul că autoritățile au intervenit în procesul de executare cu scopul de a-l împiedica, invalida sau întârzia. Dimpotrivă, atât instanțele judecătorești, cât și Guvernul au făcut tot posibilul pentru a asigura efectuarea în mod ireproșabil și prompt a controlului de audit.

79. În observațiile sale cu privire la fondul cauzei prezentate la faza preadmisibilității, Guvernul a declarat că întreprinderea reclamantă nu avea un „bun” în sensul acestui articol, deoarece datoria în baza hotărârii nu a fost stabilită în mod clar. În observațiile sale finale cu privire la fondul cauzei, Guvernul a susținut că întreprinderea reclamantă nu a avut un bun decât după ce suma a fost determinată într-un raport contabil. Condiționarea executării

hotărârii judecătorești de efectuarea unui control de audit trebuie considerată drept o formă temporară de „reglementare a folosinței bunurilor”, care nu este contrară articolului 1 al Protocolului nr. 1, deoarece a fost efectuată de către instanță și în conformitate cu legea. Potrivit Guvernului, condiționând în hotărârea din 6 august 2002 plata banilor către reclamant de efectuarea unei verificări preliminare de audit, s-a urmărit scopul legitim de „a încerca excluderea arbitrariului din sferile de protecție ale intereselor investitorilor străini și administrarea fondurilor publice într-o societate care era în proces de tranziție”. De asemenea, Guvernul a susținut că reclamantului nu i-a fost impusă o sarcină excesivă, deoarece investiția trebuia rambursată imediat după stabilirea sumei exacte.

80. Potrivit Guvernului neexecutarea s-a datorat comportamentului întreprinderii reclamante. El s-a bazat pe o scrisoare a Curții de Apel Economice din 3 ianuarie 2006 (a se vedea paragraful 51 de mai sus) și a susținut că întreprinderea reclamantă trebuia să prezinte Ministerului Finanțelor documente care ar confirma investiția sa, însă ea nu a făcut acest lucru.

81. De la 30 decembrie 2005, reclamantul avea obligația să participe la verificarea de audit (a se vedea paragraful 50 de mai sus); însă el nu a făcut nimic în această privință.

82. Referindu-se la scrisoarea reprezentantului reclamantului din 26 mai 2005 (a se vedea paragraful 43 de mai sus), Guvernul a susținut că aceasta era o dovadă a lipsei de interes din partea companiei în soluționarea rapidă a problemei. Mai mult, faptul că UV nu dorea să suporte costurile legate de verificarea de audit (a se vedea paragraful 44 de mai sus) era o dovadă în plus a lipsei de interes a acesteia în executarea rapidă a hotărârii.

83. În observațiile sale din 14 aprilie 2006, Guvernul s-a referit la scrisoarea Curții de Apel Economice din 3 ianuarie 2006 adresată Guvernului (a se vedea paragraful 51 de mai sus) și a susținut că era suficient ca reclamantul să prezinte Ministerului Finanțelor probe privind investiția sa pentru ca aceasta să fie rambursată.

84. În observațiile sale din 18 septembrie 2006, Guvernul a susținut că verificarea de audit a fost dispusă cu scopul de a verifica ce a rămas din investiție după crearea și lichidarea companiei. Potrivit Guvernului, crearea și lichidarea au implicat costuri, care trebuie împărțite între părți în baza contribuției lor la fondul statutar: 51% la 49%. De asemenea, el a susținut că, după verificarea din 6 aprilie 2006 (a se vedea paragrafele 54 și 55 de mai sus), părțile urmau să semneze un raport și să-l prezinte instanței judecătorești pentru aprobare.

85. Potrivit Guvernului, ASAC a semnat raportul din 6 aprilie 2006, în timp ce reclamantul a refuzat să-l semneze. Aceasta era o altă confirmare a faptului că intenția sa a fost să tergiverseze cu orice preț executarea hotărârii din 6 august 2002.

86. În continuare, Guvernul a susținut că, dacă UV era sigură de investirea banilor în fondul statutar al companiei, aceasta trebuia pur și simplu să prezinte probe în loc să suporte costurile suplimentare ale verificării de audit. El și-a exprimat surprinderea în legătură cu faptul că UV a prezentat astfel de documente pentru prima dată abia în cadrul procedurilor în fața Curții. Totuși, în același timp, el a susținut că documentele prezentate de către reclamant nu au demonstrat că a fost făcută o investiție în fondul statutar al companiei. Guvernul a conchis că intenția adevărată a UV a fost să obțină cu orice preț o hotărâre favorabilă din partea Curții.

B. Aprecierea Curții

87. Guvernul a susținut că întreprinderea reclamantă nu a avut un bun în sensul articolului 1 al Protocolului nr. 1 decât după ce suma a fost stabilită într-un raport contabil. Prin urmare, rezultă că, potrivit Guvernului, întreprinderea reclamantă a început să aibă un bun abia la 23 aprilie 2008 când Deloitte & Touche a emis raportul său (a se vedea paragraful 61 de mai sus).

88. Curtea reiterează că articolul 1 al Protocolului nr. 1 protejează bunurile pecuniare, cum ar fi datoriile (a se vedea *Pressos Compania Naviera S.A. and Others v. Belgium*, 20 noiembrie 1995, § 31, Seria A nr. 332).

89. Pentru a stabili când întreprinderea reclamantă a început să aibă un „bun” în sensul articolului 1 al Protocolului nr. 1, Curtea trebuie să determine dacă hotărârea judecătorească din 6 august 2002 a instituit o datorie în favoarea acesteia, care a fost suficient de certă pentru a fi executorie (a se vedea *Stran Greek Refineries and Stratis Andreadis v. Greece*, 9 decembrie 1994, § 59, Seria A nr. 301-B).

90. Ea notează că legislația națională relevantă, în special articolul 50 al Codului civil acordă întreprinderii reclamante un drept la „*restitutio in integrum*” ca urmare a nulității contractului încheiat la 3 martie 2000 între ea și ASAC (a se vedea paragraful 62 de mai sus). Instanțele judecătorești naționale au recunoscut, de asemenea, în hotărârile lor din 6 august 2002 și 18 septembrie 2002 dreptul întreprinderii reclamante la „*restitutio in integrum*” (a se vedea paragrafele 29 și 31 de mai sus). Din motivele prezentate mai jos, Curtea consideră că aceste hotărâri judecătorești au instituit o datorie în favoarea întreprinderii reclamante, care a fost suficient de certă pentru a fi executorie. Datoria a constat din recuperarea investiției inițiale și restituirea profitului obținut de companie în timpul existenței sale.

91. În ceea ce privește recuperarea investiției inițiale, Curtea notează că nu se contestă faptul că UV a investit în companie USD 2, 384,705. Această sumă a fost reflectată în rapoartele de audit anuale ale companiei din anii 2000-2002 (a se vedea paragraful 71 de mai sus) și în hotărârea Curții de Conturi din 26

decembrie 2002 (a se vedea paragraful 37 de mai sus). Mai mult, deși Guvernul a insistat asupra faptului că controlul de audit făcut de Centrul Național de Expertize Judiciare a fost necesar pentru a stabili suma exactă a investiției făcute de UV, Curtea notează că înseși întrebările adresate de Guvern Centrului Național de Expertize Judiciare sugerează că suma investițiilor era bine cunoscută de acesta. În special, Centrului Național de Expertize Judiciare nu i s-a cerut să determine cât a investit UV în companie, ci cum a fost folosită investiția acesteia (a se vedea paragraful 46 de mai sus).

Ceea ce se disputa între părți înainte de luna aprilie 2008, când Deloitte & Touche a emis raportul său, a fost faptul dacă banii au fost investiți în fondul statutar sau au fost folosiți pentru alte scopuri. Totuși, Curtea nu consideră că această chestiune este relevantă, deoarece din hotărârea din 6 august 2002 rezultă, în mod clar, după cum a fost clarificat mai târziu, la 18 mai 2004, că intenția Judecătoriei Economice a fost ca întreprinderii reclamante să i se restituie suma investiției sale în companie, indiferent de faptul dacă banii au fost investiți în fondul statutar sau au fost investiți în altă parte (a se vedea paragrafele 29 și 41 de mai sus). Această concluzie a fost susținută și de scrisoarea datată din 3 ianuarie 2006 trimisă Agentului Guvernamental de către vicepreședintele Curții de Apel Economice (a se vedea paragraful 51 de mai sus), o copie a căreia a fost prezentată Curții de către Guvern.

92. În ceea ce privește restituirea profitului câștigat de companie în timpul existenței sale, Curtea notează că această parte a datoriei a fost confirmată de Deloitte & Touche, care a efectuat un control de audit conform condițiilor prevăzute în hotărârea Judecătoriei Economice din 6 august 2002. Trebuie notat faptul că Curtea de Apel Economică a confirmat acest lucru în hotărârea sa explicativă din 23 martie 2007 (a se vedea paragraful 58 de mai sus). Mai mult, acest lucru constituia un fapt care nu era disputat de către părți atunci când ele au solicitat companiei Deloitte & Touche efectuarea auditului. Profitul câștigat de către companie în timpul existenței sale putea fi ușor determinat din rapoartele financiare prezentate de companie autorităților fiscale.

93. Curtea reamintește că neexecutarea de către autorități a unei hotărâri judecătorești definitive poate fi considerată o ingerință disproporțională în dreptul la protecția proprietății. Acest lucru a fost constatat de multe ori de către Curte (a se vedea, spre exemplu, *Prodan v. Moldova*, nr. 49806/99, ECHR 2004-III (extracts); *Popov v. Moldova (no. 1)*, nr. 74153/01, 18 ianuarie 2005). În această cauză, Curtea nu găsește vreun motiv pentru a se abate de la constatările sale din cauzele menționate mai sus.

94. În legătură cu aceasta, Curtea observă că neexecutarea hotărârii definitive din 6 august 2002 s-a datorat, în mare măsură, faptului că Judecătoria Economică nu a indicat în hotărârea sa suma care trebuia plătită întreprinderii reclamante, în pofida prevederilor articolului 198 al Codului de procedură civilă (a se vedea paragraful 62 de mai sus). Trebuie notat faptul că suma investiției

inițiale și suma profiturilor câștigate de către companie puteau fi ușor determinate. În legătură cu acest lucru, Curtea se referă la constatările sale din paragrafele 91 și 92 de mai sus. Justificarea dispunerii unei proceduri în acest scop este, astfel, contestabilă.

95. Mai mult, hotărârea Judecătoriei Economice a fost întocmită astfel încât să facă executarea dependentă în întregime de voința uneia din părțile în proceduri, și anume de cea a Guvernului. Într-adevăr, hotărârea a dispus repunerea părților în situația inițială doar după ce Guvernul, Ministerul Finanțelor și ASAC vor efectua o verificare de audit contabilă cu participarea companiei UV (a se vedea paragraful 29 de mai sus). Situația nu s-a schimbat substanțial după modificările făcute în hotărâre la 30 decembrie 2005, deoarece Guvernul putea decide în continuare când și dacă urma să fie efectuată verificarea contabilă (a se vedea paragraful 50 de mai sus). Guvernul nu putea fi obligat de către reclamant în niciun fel să se conformeze hotărârii din 6 august 2002 din simplul motiv că Judecătoria Economică a refuzat să elibereze un titlu executoriu, fără a specifica temeiurile legale pentru refuzul său (a se vedea paragrafele 34 și 35 de mai sus). Prin urmare, singurul mod ca hotărârea judecătorească să fi fost executată a fost ca Guvernul s-o execute în mod benevol.

96. Guvernul a decis să se conformeze hotărârii din 6 august 2002 și să efectueze o verificare de audit doar după ce Curtea a comunicat această cauză. Totuși, din întrebările adresate auditorului (a se vedea paragraful 46 de mai sus) se pare că chiar și atunci intenția Guvernului nu a fost de a stabili suma investiției, așa cum s-a dispus de către instanțele judecătorești. Doar după ce în luna februarie 2008 cauza a fost declarată admisibilă, Guvernul a întreprins pași mai serioși pentru a se conforma hotărârii din 6 august 2002 și a convenit cu reclamantul să contracteze compania Deloitte & Touche.

97. Curtea nu acceptă argumentele Guvernului că comportamentul reclamantului l-a împiedicat să se conformeze hotărârii judecătorești din 6 august 2002. Circumstanțele cauzei indică, în mod clar, că Guvernul trebuia să îndeplinească din proprie inițiativă procedura care a fost dispusă prin hotărârea din 6 august 2002. El nu a făcut acest lucru nici până în ziua de astăzi.

98. În astfel de circumstanțe, Curtea conchide că ingerința în dreptul întreprinderii reclamante la protecția proprietății a fost disproporțională și că, prin urmare, a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

99. Deoarece chestiunile de care s-a plâns reclamantul în temeiul acestui articol sunt similare celor examinate prin prisma articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție (a se vedea paragrafele 94-97 de mai sus), Curtea nu conside-

ră necesar să examineze separat această pretenție (a se vedea *mutatis mutandis*, *Megadat.com S.R.L. v. Moldova*, nr. 21151/04, § 80, 8 aprilie 2008; *Davidescu v. Romania*, nr. 2252/02, § 57, 16 noiembrie 2006; *Laino v. Italy* [GC], nr. 33158/96, § 25, ECHR 1999-I; și *Zanghi v. Italy*, 19 februarie 1991, § 23, Seria A nr. 194-C).

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

100. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul material

101. Întreprinderea reclamantă a pretins EUR 7,533,878 cu titlu de prejudiciu material suferit ca rezultat al neexecutării de către autorități a hotărârii judecătorești din 6 august 2002. Această sumă, calculată la data la care întreprinderea reclamantă a prezentat pretențiile sale în temeiul articolului 41 al Convenției, a inclus echivalentul investiției începând cu data când a fost constituită compania, 49% din venitul câștigat de către companie pe parcursul existenței sale și dobânda de întârziere calculată în conformitate cu legislația Republicii Moldova. De asemenea, întreprinderea reclamantă a pretins suma de EUR 2,303 pe zi, care să fie calculată după data la care ei au prezentat pretențiile lor cu titlu de satisfacție echitabilă până la data când Curtea va decide cu privire la satisfacția echitabilă în această cauză.

102. Guvernul a fost de acord să plătească banii investiți de către întreprinderea reclamantă în întreprinderea mixtă și 49% din profitul acesteia, așa cum acesta a fost determinat de Deloitte & Touche. Potrivit acestuia, această sumă constituia EUR 3,431,313. În ceea ce privește dobânda la suma de mai sus, Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă de întreprinderea reclamantă și și-a reiterat argumentul că neexecutarea s-a datorat comportamentului întreprinderii reclamante. El a contestat metoda de calcul folosită de întreprinderea reclamantă și a susținut că el era gata să accepte suma de EUR 1,514,287.

103. Curtea acceptă faptul că întreprinderea reclamantă a suferit un prejudiciu material ca rezultat al încălcării articolului 1 al Protocolului nr. 1 care a fost constatată mai sus. Curtea consideră că reclamantul este în drept să-și recupereze investiția sa pierdută și o parte din profitul întreprinderii mixte proporțional cotei sale de participare în capitalul social. Luând în considerație circumstanțele cauzei examinate și făcând propria evaluare, Curtea acordă

întreprinderii reclamante suma totală de EUR 6,700,000 cu titlu de prejudiciu material.

B. Prejudiciul moral

104. Reclamantul a pretins EUR 200,000 cu titlu de prejudiciu moral suferit ca rezultat al neexecutării hotărârii judecătorești din 6 august 2002.

105. Guvernul a contestat suma pretinsă și a cerut Curții s-o respingă.

106. Curtea consideră că întreprinderii reclamante trebuia să-i fi fost cauzate inconveniențe considerabile și nu numai în administrarea zilnică a afacerilor întreprinderii. Hotărând în mod echitabil, ea acordă întreprinderii reclamante EUR 3,000 cu titlu de prejudiciu moral.

C. Costuri și cheltuieli

107. Întreprinderea reclamantă a pretins EUR 9,855 pentru acoperirea costurilor de reprezentare și EUR 28,420 pentru acoperirea cheltuielilor sale legate de verificarea contabilă efectuată de compania Deloitte & Touche.

108. Guvernul a contestat suma pretinsă cu titlu de asistență judiciară, numind-o excesivă și ireală în lumina situației economice a țării și a salariului mediu lunar. El a contestat numărul de ore lucrute de avocații întreprinderii reclamante și onorariul pe oră perceput de către aceștia și a susținut că avocații puteau pretinde o sumă maximă de EUR 350. De asemenea, el a contestat suma de EUR 28,420 și a susținut că, potrivit hotărârii judecătorești din 6 august 2002, așa cum aceasta a fost modificată de către Judecătoria Economică la 30 decembrie 2005, întreprinderea reclamantă trebuia să contribuie la efectuarea verificărilor contabile.

109. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41 al Convenției, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, spre exemplu, *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004-III).

110. Reclamantul nu a prezentat vreun temei pentru a pretinde costurile auditului efectuat de compania Deloitte & Touche cu acordul părților. Prin urmare, această pretenție se respinge. Pe de altă parte, Curtea acordă întreprinderii reclamante întreaga sumă pretinsă cu titlu de costuri și cheltuieli (EUR 9,855).

D. Dobânda de întârziere

111. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. *Hotărâște* în unanimitate că a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție;
2. *Hotărâște* în unanimitate că nu este necesar de a examina separat pretenția formulată în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărâște* cu șase voturi pentru și unul împotriva:
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, următoarele sume care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii:
 - (i) EUR 6,700,000 (șase milioane șapte sute mii euro) cu titlu de prejudiciu material;
 - (ii) EUR 3,000 (trei mii euro) cu titlu de prejudiciu moral;
 - (iii) EUR 9,855 (nouă mii opt sute cincizeci și cinci euro) cu titlu de costuri și cheltuieli;
 - (iv) orice taxă care poate fi percepută la sumele de mai sus;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
4. *Respinge* în unanimitate restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 9 decembrie 2008, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA NĂVOLOACĂ c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 25236/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

16 decembrie 2008

DEFINITIVĂ

16/03/2009

Această hotărâre poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Năvoloacă c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ján Šikuta,

Päivi Hirvelä,

Mihai Poalelungi, *judecători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 25 noiembrie 2008 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 25236/02) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Ștefan Năvoloacă („reclamantul”), la 13 iunie 2002.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl B. Druță, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

3. Reclamantul a pretins, în special, că el a fost deținut în mod ilegal și că el a fost condamnat în mod arbitrar de comiterea unei infracțiuni în lipsa vreunei probe cu privire la vinovăția sa.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții). La 28 noiembrie 2006, o Cameră din cadrul acelei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. Reclamantul s-a născut în anul 1968 și locuiește în Sîngerei.

6. Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

7. Reclamantul a fost condamnat pentru furt și jaf și și-a ispășit sentința, fiind eliberat condiționat la 7 aprilie 1999. La 20 aprilie 2000, el a fost reținut de poliție pentru opunere de rezistență colaboratorului poliției și dus la comisariatul de poliție din Ialoveni. O instanță de judecată a constatat că reclamantul nu a comis vreo abatere și a dispus eliberarea acestuia.

8. După ce l-a eliberat, poliția l-a reținut din nou imediat și l-a filmat. Ulterior, el a fost acuzat că l-a omorât pe P., directorul unei întreprinderi private.

9. Potrivit acușării, reclamantul avea relații bune și se întâlnea frecvent cu fostul său coleg S., care la rândul său avea relații apropiate cu o întreprindere care concura direct cu întreprinderea lui P., pentru importurile de orez din România. P. a primit mai multe amenințări pentru a-și înceta activitatea, ultima dintre care a avut loc la 8 septembrie 1999.

10. Acuzarea a susținut că, la 12 septembrie 1999, reclamantul împreună cu un alt bănuț, care nu a fost identificat, l-au așteptat pe P. lângă casa acestuia până când acesta a ieșit ținând în mână o geantă sportivă și a urcat într-un camion care-l aștepta. În acel moment (aproximativ la ora 19:00), cei doi bănuți au deschis portiera din partea pasagerului și unul dintre ei, amenințându-l cu arma pe P., i-a ordonat acestuia să-i dea geanta care conținea 8,700 dolari SUA și 12,000 lei moldovenești. P. l-a lovit pe atacator și a fost împușcat de trei ori. El a decedat la scurt timp după aceasta. Celălalt bănuț l-a amenințat pe Z., șoferul camionului, cu un cuțit și i-a ordonat să stea pe loc, iar mai apoi a luat geanta. El și reclamantul au fugit într-un parc din apropiere.

1. *Hotărârea Tribunalului municipiului Chișinău din 30 mai 2001*

11. Instanța de judecată a constatat că reclamantul nu și-a recunoscut niciodată vinovăția și că la 20 aprilie 2000 acușarea de opunere de rezistență colaboratorului de poliție adusă reclamantului a fost fabricată de către polițiștii Dodu și Gulea de la Comisariatul de poliție din Ialoveni. După ce a fost achitat de către o instanță de judecată, el a fost reținut din nou de către aceiași polițiști.

a. **Declarațiile martorilor**

12. Instanța de judecată a examinat declarațiile făcute de diferiți martori în cauza respectivă. Soția lui P. a declarat că hotărârea de a călători în România cu scop de afaceri a fost luată în după-amiaza zilei de 12 septembrie 1999 și că doar ea, verișorul lui P., M.P., un partener de afaceri V. și șoferul camionului Z. știau despre acest lucru. Ea a confirmat faptul că soțul ei a fost amenințat de către persoane de la întreprinderea concurentă.

13. M.P. și V.P., verișorul și, respectiv, fratele lui P., nu au fost prezenți la locul crimei, însă au confirmat faptul că P. a fost amenințat de către persoane de la întreprinderea concurentă.

14. Z., șoferul camionului, a confirmat atacul din partea a două persoane necunoscute. În timpul investigației, el a ascultat trei voci masculine, inclusiv pe cea a reclamantului care a refuzat să repete un text standard, însă nu a identificat vocea vreunui atacator. De asemenea, el nu a recunoscut vocea reclamantului nici în timpul ședințelor de judecată. Instanța a conchis că nimic din declarațiile lui Z. nu indica asupra faptului implicării reclamantului în comiterea infracțiunii.

15. C.I., un martor, a declarat în instanță că el nu-și amintea data sau luna când au avut loc evenimentele. El a văzut doi bărbați care l-au atacat pe pasagerul din camion și care au fugit pe lângă el. Mai târziu, el l-a recunoscut pe unul dintre ei în timpul prezentării spre recunoaștere ca fiind reclamantul, care din cei doi atacatori era mai scund; celălalt atacator avea un obiect negru în mână. El a mai recunoscut și cămașa care a fost luată din casa reclamantului ca fiind purtată de către unul dintre atacatori. Persoana mai înaltă a fost cea care l-a împușcat pe P., nu reclamantul.

16. C.D., un alt martor, nu-și amintea data, luna sau anul în care a avut loc evenimentul. Ea a văzut doi bărbați, care l-au atacat pe pasagerul camionului. Cel mai înalt, îmbrăcat în haine colorate deschise, a scos victima din camion și i-a luat geanta, după care ambii atacatori, care erau înarmați, au fugit. Ea nu a văzut ca cineva să fi ieșit din mașina parcată în spatele camionului.

17. Instanța a constatat că declarațiile lui C.I. și C.D. nu corespundeau declarațiilor lor anterioare. În timpul investigației inițiale, fiecare a spus că persoana care purta o cămașă din dril închisă era cea care era mai înaltă și care avea o geantă în mână sa; ei au recunoscut acea persoană ca fiind reclamantul. Totuși, în timpul ședinței de judecată ei au declarat că reclamantul era persoana mai scundă și că el purta o cămașă din catifea reiată. Instanța de judecată avea dubii că cineva dintre ei ar fi putut să vadă că P. l-a lovit pe unul dintre atacatori: potrivit ambilor martori, cei doi atacatori s-au urcat în remorca camionului, însă în acel caz martorii nu au putut vedea nimic în cabina camionului. De asemenea, declarațiile lui C.I. și ale lui C.D. contraziceau declarația lui Z., potrivit căruia unul dintre atacatori s-a urcat în camion din partea destinată pasagerilor, în timp ce celălalt îl amenința pe el cu un cuțit. Persoana care purta haine de culoare închisă l-a împușcat pe P., însă Z. nu l-a recunoscut pe reclamant ca fiind acea persoană și nici ca fiind celălalt atacator. În plus, atât C.I., cât și C.D. au declarat că focurile de armă au fost trase de la o distanță mică, atunci când ambii atacatori se aflau în remorca camionului. Totuși, expertiza nu a putut dovedi distanța de la care au fost trase focurile de armă, ci doar a constatat că acestea au fost trase de la o distanță mică (de până la un metru). O altă expertiză a demonstrat că focurile de armă au fost trase sub un unghi de 45°. Prin urmare, focul de armă nu putea fi tras din remorca camionului, contrar declarațiilor acestor doi martori.

18. C.C., un alt martor, a confirmat în general evenimentele la care au fost martori C.I. și C.D., însă nu a putut să recunoască pe niciunul dintre atacatori.

19. U.E. era un polițist care era în afara orelor de serviciu și care, în momentul atacului, aștepta un prieten într-o mașină parcată la o anumită distanță în spatele camionului. La începutul investigației, el a declarat că el nu și-a dat seama că era comisă o infracțiune și că el nu credea că poate să identifice vreun atacator. El l-a văzut pe unul dintre atacatori dintr-o parte, iar pe celălalt de la spate. Ambii purtau haine de culori închise; unul avea părul închis de lungime medie și avea vârsta în jur de 30 de ani. El a dat declarații similare la 4 ianuarie și la 19 aprilie 2000. La 7 mai 2000, el a putut să-și amintească detalii cum ar fi culoarea și materialul din care erau confecționate cămășile atacatorilor; culoarea părului lor și frezurile lor; înălțimea aproximativă a acestora; și că atacatorul mai scund purta o cămașă de culoare deschisă (contrar declarației sale anterioare că ambii atacatori purtau haine de culori închise). Instanța de judecată a considerat că declarațiile sale nu erau credibile, deoarece ele contraziceau declarațiile sale anterioare și pe cele făcute de martorii C.I. și C.D.. Declarația lui U.E. a fost filmată, însă nu i-a fost arătată lui după eveniment, așa cum prevede articolul 115 al Codului de procedură penală („CPP”, a se vedea mai jos). Mai mult, instanța de judecată a pus la îndoială acțiunile lui U.E., deoarece el, ca polițist, nu a reacționat la mai multe semne care sugerau că era comisă o infracțiune, cum ar fi zgomotele de la împușcături, faptul că șoferul camionului a fugit într-o direcție, în timp ce alte două persoane au fugit în altă direcție, și că cineva a căzut din camion la pământ.

20. Alți martori au confirmat caracterul relațiilor dintre P. și întreprinderea concurentă, însă, în opinia instanței de judecată, nu au confirmat în niciun fel implicarea reclamantului.

21. N.E., un alt martor, a declarat că reclamantul și prietena acestuia, E.L., închiriau apartamentul său de la începutul anului 2000. Ei nu prea aveau bani și aduceau mâncare de la părinții lui E.L.. Reclamantul a fost reținut de către doi polițiști în acel apartament; ei i s-a spus că el era bănuit de comiterea unui omor.

22. Mai mulți martori (E.L., T.I., G.N.) au declarat că în ziua crimei ei l-au văzut pe reclamant împreună cu prietena sa E.L. în camera acesteia dintr-un cămin. G.N., o soră medicală, i-a dat lui E.L., aproximativ la orele 16:00 și la orele 20:00 în acea zi, medicamente, deoarece aceasta se simțea rău. Ea nu era sigură dacă era data de 11 sau 12 septembrie, însă și-a amintit în special că era o zi de duminică (12 septembrie 1999 a fost o zi de duminică). Ea l-a văzut pe reclamant împreună cu E.L. la ora 20:00.

23. E.L. a confirmat că reclamantul a fost cu ea tot timpul. El nu a avut vreo pereche de pantaloni de culoare închisă înainte de luna noiembrie 1999, fapt care a fost confirmat și de I.T. și G.N..

24. Niciunul din martorii care locuiau în același cămin cu E.L. nu au observat vreo îmbunătățire a situației ei financiare sau a reclamantului după luna septembrie 1999.

25. S. și C.A. au negat faptul că ar fi informat-o pe E.L. despre desfășurarea investigației. C.A. a confirmat că el i-a transmis lui E.L. un bilet de la reclamant, în care ultimul a cerut să i se aducă mai multe lucruri personale și mâncare. Reclamantul i-a trimis o scrisoare similară lui S..

b. Procesele-verbale cu privire la procedurile de colectare a probelor

26. La 21 aprilie 2000, reclamantul a fost prezentat martorilor spre recunoaștere. Instanța de judecată a notat că martorul C.I. a confirmat că lui i-a fost arătată o poză a reclamantului înainte de prezentarea spre recunoaștere și că, contrar articolului 115 al Codului de procedură penală (a se vedea mai jos), nu a fost întocmit procesul-verbal cu privire la acea acțiune procesuală. Ulterior, el l-a recunoscut pe reclamant în timpul prezentării spre recunoaștere.

27. În timpul prezentării spre recunoaștere și în instanța de judecată, martorul C.D. nu era foarte sigur că ea l-a văzut pe reclamant la locul infracțiunii. Ea i-a spus instanței că chiar înainte de prezentarea spre recunoaștere ei i s-a arătat o scurtă înregistrare video a reclamantului. Una din celelalte persoane, care au participat la prezentarea spre recunoaștere, (S.S.) a declarat că C.D. nu era sigură pe sine atunci când l-a identificat pe reclamant; ea a declarat că atacatorul purta o cămașă din dril albastră. În plus, înregistrarea video în care ea l-a recunoscut pe reclamant în timpul prezentării spre recunoaștere era foarte proastă și că era imposibil de a stabili ce a spus ea și pe cine l-a identificat ca fiind atacatorul.

28. Din nou contrar articolului 115 al CPP (a se vedea mai jos), atât lui C.I., cât și lui C.D. nu li s-a arătat înregistrarea prezentărilor spre recunoaștere la care ei au participat.

29. Instanța de judecată a constatat că acuzarea nu a negat faptul că reclamantul a fost filmat atunci când a fost reținut, fără a fi întocmit vreun proces-verbal. Acuzarea a susținut că reclamantul și avocații acestuia nu s-au plâns de faptul că reclamantul a fost înregistrat video până la proces.

30. În timpul prezentării spre recunoaștere, reclamantul purta o cămașă din catifea reiată de culoare sură, care mai târziu (la 20 august 2000) a fost luată de acuzare ca probă incriminatorie și identificată de niște martori ca fiind purtată de către unul dintre atacatori. Niciunul dintre martori nu a recunoscut cămașa în ziua prezentării spre recunoaștere. Instanța de judecată a constatat că toți martorii care au recunoscut cămașa au declarat anterior că era o cămașă din dril, în timp ce cea găsită în casa reclamantului era din velvet. Mai mult, lui C.I. i s-a arătat spre recunoaștere o altă cămașă, mărimea înregistrată a căreia era mult mai mare decât a celei găsite în casa reclamantului.

31. Dl Andrei Dodu, polițistul care l-a reținut pe reclamant la 20 aprilie 2000, a mai raportat cu privire la o percheziție care a fost făcută în casa mamei reclamantului la 30 aprilie 2000. La ședința de judecată, martorii care au fost prezenți în timpul percheziției, precum și mama reclamantului au confirmat că în casă, în timpul percheziției, nu a fost găsit și ridicat ca probă incriminatorie niciun mâner de la o geantă și că ei au semnat procesul-verbal fără vreo mențiune cu privire la vreo constatare specifică. Instanța a mai constatat că textul procesului-verbal a fost alterat, că în procesul-verbal au fost introduse informații suplimentare cu privire la găsirea unui mâner de la o geantă, care au fost scrise peste liniile încrucișate marcate pe spațiul gol în partea de jos a paginii. Contrar cerințelor legale, procesul-verbal nu a prevăzut clar unde a fost găsit mânerul de la geantă sau caracteristicile acestuia, iar obiectul nu a fost păstrat într-un pachet sigilat.

32. Instanța a constatat că procesul-verbal a fost fabricat de către autorul acestuia, polițistul Dodu, care în instanță nu a putut oferi detalii despre circumstanțele în care a fost găsit mânerul de la geantă. În plus, mânerul era absolut nou și putea fi de la orice geantă similară care era vândută în magazine.

33. Au fost făcute mai multe expertize, care au stabilit că au fost trase trei focuri de armă de la o distanță necunoscută (însă nu de la o distanță mică) dintr-un revolver de tip necunoscut cu calibrul de 37.5 mm. Arma nu a fost găsită. Se pare că nu au fost făcute expertize cu privire la prezența sau absența urmelor de praf de pușcă pe hainele reclamantului.

c. Concluziile instanței de judecată

34. Instanța de judecată a conchis că niciunul dintre martori nu a declarat că vreo persoană de la întreprinderea concurentă, reclamantul sau prietenii acestuia știau despre călătoria de afaceri neplanificată a lui P. Doar patru persoane apropiate de P. au știut despre călătoria din 12 septembrie 1999. Acuzarea nu a investigat dacă vreunul dintre șoferii pe care Z. i-a informat despre călătorie în ziua crimei în perioada cuprinsă între orele 13:00 și 17:00 ar fi implicați în comiterea crimei.

35. Rapoartele de expertiză au dovedit doar modul în care a fost comisă crima, dar nu și implicarea reclamantului în comiterea crimei. Martorii care au pretins că l-au recunoscut pe reclamant și-au contrazis propriile declarații făcute înaintea reținerii reclamantului, precum și declarațiile altor martori ai acuzării, contradicții care nu puteau fi explicate rezonabil. Mai mult, probele au fost obținute cu încălcări serioase ale procedurii penale, ceea ce însemna, potrivit articolului 55 al CPP, că ele nu puteau fi puse la baza hotărârii instanței.

36. Nimeni din întreprinderea concurentă nu a fost acuzat că ar fi comandat omorul lui P., deși aceasta a fost versiunea pe care s-a bazat acuzarea. Mai mult, din acțiunile atacatorilor era clar că ei inițial au vrut doar banii, nu și

omorul lui P. Doar după ce acesta din urmă a opus rezistență, el a fost împușcat. Instanța de judecată era convinsă că atacatorii au pregătit comiterea unui jaf, dar că unul dintre atacatori a depășit intenția comună inițială și că acesta era singurul responsabil pentru omorul lui P. Chiar dacă declarațiile lui C.I. și ale lui C.D. ar fi fost acceptate ca probe, potrivit acestora, nu reclamantul, ci celălalt atacator l-a împușcat pe P. În acest caz, reclamantul nu putea purta răspundere pentru acțiunea excesivă a celui alt atacator.

37. Probele cu privire la relațiile dintre reclamant, S. și întreprinderea concurentă cu P. nu au dovedit în niciun fel vinovăția reclamantului.

38. Instanța de judecată l-a achitat pe reclamant, constatând că nu existau probe că el ar fi comis crima.

2. Hotărârea Curții de Apel din 22 octombrie 2001

39. La 22 octombrie 2001, Curtea de Apel a menținut hotărârea instanței inferioare. Ea a constatat că versiunea acușării s-a bazat pe presupuneri și pe probe obținute cu încălcarea serioasă a Codului de procedură penală. Instanța a subliniat că reclamantul a fost filmat, iar înregistrarea video a fost arătată martorilor înainte de prezentarea spre recunoaștere și că nu existau probe directe care să dovedească vinovăția acestuia.

40. Instanța a respins argumentul acușării că P. ar fi fost omorât de către reclamant la ordinea întreprinderii concurente, deoarece persoanele responsabile trebuiau de asemenea acușate de crimă.

3. Hotărârea Curții Supreme de Justiție din 15 ianuarie 2002

41. La 15 ianuarie 2002, Curtea Supremă de Justiție a avut o ședință de la care reclamantul a lipsit, fiind reprezentat de către avocatul său, și la care nu au fost audiați martori. Instanța a casat hotărârile instanțelor judecătorești inferioare și a pronunțat o nouă hotărâre prin care l-a condamnat pe reclamant. Ea nu a examinat în mod direct vreo probă și și-a bazat constatările sale pe materialele din dosar și pe constatările instanțelor judecătorești inferioare. Ea a constatat în baza dosarului că erau suficiente probe care dovedeau vinovăția reclamantului și că instanțele judecătorești inferioare au ajuns la concluzii incorecte.

42. Instanța a constatat că vinovăția reclamantului a fost dovedită prin următoarele probe: soția lui P. a declarat că persoane necunoscute l-au ucis pe soțul ei și i-au luat banii; el a fost anterior amenințat de către agenți ai întreprinderii concurente; declarații similare cu privire la amenințări din partea întreprinderii concurente au fost făcute de către M.P. și V.P.; și că ei, de asemenea, au recunoscut mânerul de la geantă găsit în casa mamei reclamantului ca fiind de la geanta luată de la P. în ziua atacului.

43. Z., șoferul camionului, a confirmat că P. a fost amenințat de agenți ai întreprinderii concurente. La 12 septembrie 1999, în jurul orei 19:00, el a venit

cu camionul său, P. a ieșit din casă și s-a urcat în camion. Atunci o persoană a deschis portiera din partea pasagerului și l-a amenințat pe P. cu o armă, cerând geanta în care erau banii. P. a opus rezistență și atunci au fost trase două focuri de armă. Un alt bărbat s-a urcat în camion și l-a amenințat cu un cuțit, luându-i geanta. Ambii atacatori au fugit în pădure.

Două rapoarte de expertiză au confirmat că moartea lui P. a survenit în urma a trei împușcături.

44. C.I. a declarat că el l-a văzut pe reclamant atacându-l pe P. și fugind cu geanta. El l-a recunoscut pe reclamant în timpul prezentării spre recunoaștere. Aceste declarații au fost confirmate de C.D. și C.C., care erau împreună cu el.

45. U.E. de asemenea a confirmat că el l-a văzut pe reclamant la 12 septembrie 1999 în timpul atacului. După ce a auzit focuri de armă, el a văzut doi bărbați care fugeau din camion: pe unul dintre ei el l-a identificat ca „o persoană cu ochelari de soare și cu o geantă sportivă în mână”.

46. C.I., C.D., C.C. se aflau la aproximativ cincisprezece metri de la reclamant, iar U.E. se afla chiar și mai aproape, amintindu-și forma buzelor reclamantului, înălțimea acestuia, frezura și hainele acestuia. Toți martorii au declarat că nu putea fi o greșeală în identificarea reclamantului, deoarece ei l-au văzut pe reclamant foarte clar.

Toate aceste probe excludeau orice dubii cu privire la vinovăția reclamantului.

47. Instanța a respins declarațiile martorilor cu privire la faptul că reclamantul avea un alibi, deoarece ele erau contradictorii. Nu existau probe că prietena reclamantului, E.L., a fost bolnavă anume la 12 septembrie 1999 și că reclamantul a fost cu ea pe parcursul zilei. Mai mult, niciunul din martori nu a indicat anume ora 19:00 ca fiind timpul când reclamantul a fost împreună cu E.L.. Un martor (N.E.) nici măcar nu era sigur cu privire la dată, amintindu-și doar că era „o zi din luna septembrie” ca fiind ziua în care E.L. a zăcut în pat fiind bolnavă și nu și-a amintit dacă reclamantul a fost împreună cu aceasta.

48. Mai mult, E.L. a fost pregătită cu privire la ce să spună în timpul investigației, după cum au confirmat S. și C.A., care au organizat întâlniri și i-au transmis acesteia informații. Deși E.L. a pretins că s-a simțit foarte rău în ziua crimei, ea și reclamantul nu au chemat o ambulanță, care ar fi dovedit starea sănătății ei. Mai mult, distanța dintre căminul lui E.L. și locul crimei nu era mare și putea fi parcursă repede cu mașina.

49. Instanța a mai notat că reclamantul era un vechi coleg al lui S., cu care el menținea legătura. La rândul său, S. se afla în legătură frecventă cu întreprinderea concurentă cu P. și că reclamantul a devenit și el un apropiat al proprietarilor întreprinderii în calitate de prieten al lui S.. Astfel, reclamantul știa despre activitatea lui P. și că acesta purta cu el mulți bani, ceea ce l-a determinat să comită crima.

50. Bazându-și hotărârea sa pe probele de mai sus, pe care ea le-a considerat coerente și logic concludente, Curtea Supremă de Justiție l-a găsit vinovat pe reclamant și l-a condamnat la douăzeci de ani de închisoare.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

51. Articolul 335 al Codului de procedură penală (în vigoare până la 12 iunie 2003) prevedea următoarele:

Articolul 335/4

„Judecând recursul, instanța verifică hotărârea atacată pe baza materialului din dosarul cauzei și a oricăror documente noi prezentate la instanța de recurs.”

Articolul 335/5

„Judecând recursul, instanța de recurs adoptă una din următoarele decizii:

...

- 2) admite recursul, casând hotărârea atacată, și:
 - a) menține hotărârea primei instanțe, când apelul a fost greșit admis;
 - b) achită pe inculpat sau dispune clasarea procesului penal în cazurile prevăzute în articolul 5 din prezentul cod;
 - c) dispune rejudecarea de către instanța a cărei hotărâre a fost casată sau, după caz, de către instanța competentă în cazurile încălcării prevederilor legii...;
 - d) dispune rejudecarea de către instanța de recurs în celelalte cazuri decât cele prevăzute la punctul 2) litera c) din prezentul articol.”

ÎN DREPT

52. Reclamantul a pretins în temeiul articolului 5 al Convenției că detenția sa a fost ilegală. Partea relevantă a articolului 5 prevede următoarele:

„ 1. Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

... c) dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci când există motive verosimile de a bănuși că a săvârșit o infracțiune sau când există motive temeinice de a crede în necesitatea de a-l împiedica să săvârșască o infracțiune sau să fugă după săvârșirea acesteia; ...”

53. De asemenea, el a pretins în temeiul articolului 6 al Convenției că procedurile penale împotriva lui nu au fost echitabile. Partea relevantă a articolului 6 § 1 al Convenției, este următoarea:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... a cauzei sale ... de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî ... asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa. ...”

54. *In fine*, el s-a plâns în temeiul articolului 7 al Convenției, partea relevantă a căruia prevede următoarele:

„1. Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul în care a fost săvârșită, nu constituia o infracțiune, potrivit dreptului național sau internațional. ...”

I. ADMISIBILITATEA

55. Guvernul a susținut că reclamantul a omis termenul de șase luni pentru depunerea pretenției sale cu privire la detenția sa ilegală. Mai mult, el nu a epuizat căile de recurs interne disponibile în ceea ce privește acea pretenție.

56. Curtea notează că la 30 mai 2001 prima instanță l-a achitat pe reclamant, ca urmare, el a fost eliberat din detenție. Totuși, el a depus cererea sa abia la 13 iunie 2002, după mai mult de șase luni după ce s-a sfârșit detenția sa. Prin urmare, această pretenție a fost prezentată în afara termenului prevăzut de articolul 35 § 1 al Convenției și trebuie respinsă ca fiind inadmisibilă în conformitate cu articolul 35 § 4 al Convenției.

57. Curtea mai notează că în cererea sa inițială reclamantul s-a plâns de o violare a articolului 7 al Convenției. Totuși, el nu a dat vreun detaliu și nu a prezentat vreun argument în acest sens în observațiile sale. Curtea consideră că această parte a cererii trebuie respinsă ca fiind vădit nefondată, în conformitate cu articolul 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

58. Curtea consideră că pretenția reclamantului formulată în temeiul articolului 6 al Convenției ridică chestiuni de fapt și de drept care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului și că niciun alt temei pentru a o declara inadmisibilă nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară această pretenție admisibilă. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul pretenției.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

59. Reclamantul a susținut că procedurile care au avut ca rezultat condamnarea și sancționarea sa au fost inechitabile și arbitrare. În special, el a declarat că Curtea Supremă de Justiție l-a condamnat fără a examina direct vreo probă și doar în baza materialelor dosarului, așa cum acestea au fost stabilite de către instanțele judecătorești inferioare. De asemenea, el a susținut că Cur-

tea Supremă de Justiție a acceptat probe obținute cu violarea clară a procedurii naționale, cum ar fi probe fabricate prin arătarea martorilor a înregistrării video a reclamantului înainte de prezentarea spre recunoaștere sau adăugarea textului în procesul-verbal cu privire la percheziția făcută în casa părinților reclamantului.

60. Guvernul a susținut că ține în primul rând de instanțele judecătorești naționale să determine relevanța probelor și că Curtea nu trebuie să reexamineze cauza ca o „a patra instanță”. Curtea Supremă de Justiție avea competența de a pronunța hotărâri diametral opuse celor ale instanțelor judecătorești inferioare (a se vedea paragraful 51 de mai sus), iar acest lucru în sine nu este contrar articolului 6. Atunci când a casat hotărârile instanțelor judecătorești inferioare, Curtea Supremă de Justiție a adus motive ample, care nu pot fi considerate arbitrare sau nefondate pe probele din cauza respectivă. Reclamantul a beneficiat pe deplin de diferitele aspecte ale dreptului la un proces echitabil și a avut posibilitatea să conteste în fața instanțelor judecătorești naționale modul de colectare și folosire a probelor.

61. Curtea face referire la principiile generale cu privire la modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor de apel, care au fost rezumate în hotărârea *Popovici v. Moldova* (nr. 289/04 și 41194/04, §§ 66-69, 27 noiembrie 2007). În special, în hotărârea *Sigurþór Arnarsson v. Iceland* (nr. 44671/98, § 32, 15 iulie 2003) ea a notat că faptul că instanța judecătorească supremă într-un Stat Contractant, cum ar fi în această cauză Curtea Supremă de Justiție, a fost abilitată cu competența de a casa o sentință de achitare pronunțată de una sau mai multe instanțe judecătorești inferioare cu emiterea unei sentințe de condamnare în lipsa inculpatului și a martorilor și fără audierea acestora nu constituie în sine o încălcare a garanțiilor unui proces echitabil prevăzute în articolul 6 § 1 al Convenției.

Acestea fiind spuse, pentru a determina dacă drepturile apărării au fost respectate este esențial de a face o analiză a naturii chestiunilor pe care le examinează instanța judecătorească supremă în cauză și a rolului atribuit acesteia (a se vedea *Popovici*, citată mai sus, § 69).

62. În acest context și prin prisma respectării garanțiilor prevăzute în articolul 6, Curtea observă că există anumite similitudini între circumstanțele acestei cauze și cele din cauza *Popovici*, citată mai sus. În cauza *Popovici*, Curtea Supremă de Justiție a acționat ca o a doua instanță cu competența de a rejudeca întreaga cauză și de a examina orice probă prezentată de către părți. Curtea a constatat că a avut loc o violare a articolului 6, deoarece Curtea Supremă de Justiție în acea cauză a casat sentința de achitare a domnului Popovici și l-a condamnat, fără a rejudeca cauza. În această cauză, Curtea Supremă de Justiție a acționat ca o a treia instanță în conformitate cu prevederile vechiului Cod de procedură penală și nu i se permitea prin lege să audieze direct

martorii (a se vedea paragraful 51 de mai sus), deși ea ar fi putut să-l audieze pe reclamant. Curtea notează în această ultimă privință că Guvernul nu a invocat faptul că reclamantul a renunțat la dreptul său de a compărea în fața Curții Supreme de Justiție, iar în dosar nu există nimic care ar susține faptul că reclamantul a renunțat, fără echivoc, la dreptul său.

63. Curtea notează că cauza împotriva reclamantului a fost aproape în întregime bazată pe declarații ale martorilor. Toate celelalte probe, cum ar fi diferite expertize tehnice, au demonstrat doar modul în care a fost comisă crima și nu au dovedit implicarea reclamantului în aceasta. Atunci când a casat hotărârea instanței judecătorești inferioare, Curtea Supremă de Justiție s-a bazat pe larg pe declarațiile martorilor. Ea a constatat, spre exemplu, că cei câțiva martori ale căror declarații i-au asigurat reclamantului un alibi nu au fost coerenți sau suficient de credibili pentru a constitui o apărare acceptabilă. Ea nu s-a pronunțat asupra constatărilor instanțelor judecătorești inferioare că martorii acușării au făcut declarații contradictorii care au fost parțial contrazise prin probe incontestabile și că acele declarații nu erau credibile, deoarece martorii au fost influențați prin faptul că li s-a arătat o înregistrare video înainte de prezentarea spre recunoaștere. Astfel, Curtea Supremă de Justiție nu a fost de acord cu aprecierea declarațiilor martorilor făcută de către instanțele judecătorești inferioare, deși prin lege ei nu i s-a permis să-i audieze direct pe acei martori.

64. În astfel de circumstanțe și având în vedere miza pentru reclamant, Curtea nu consideră că chestiunile care urmau a fi hotărâte de către Curtea Supremă de Justiție, atunci când aceasta l-a condamnat și l-a sancționat pe reclamant – și când a casat sentința de achitare a acestuia pronunțată de către instanțele judecătorești inferioare – ar fi putut fi examinate, ca o chestiune ce ține de un proces echitabil, în mod corespunzător, fără o apreciere directă a probelor prezentate de reclamant personal și de către martori (a se vedea *Botten v. Norway*, 19 februarie 1996, §§ 52 și 53, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-I și *Popovici*, citată mai sus, § 72). Deși Curtea Supremă de Justiție nu avea competența să facă o astfel de examinare directă a declarațiilor martorilor, ea a avut competența de a dispune rejudecarea cauzei de către instanțele judecătorești inferioare (a se vedea paragraful 51 de mai sus). Echitatea cerea ca Curtea Supremă de Justiție să fi dispus rejudecarea cauzei. Totuși, ea nu a făcut acest lucru.

65. În lumina celor de mai sus, Curtea constată că în această cauză cerințele unui proces echitabil nu au fost întrunite. În aceste circumstanțe, ea nu mai consideră necesar să examineze suplimentar dacă alte aspecte ale procedurilor în fața Curții Supreme de Justiție au fost sau nu conforme cu această prevedere.

66. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

67. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul moral

68. Reclamantul a pretins 150,000 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu moral care i-a fost cauzat. El nu a dat alte detalii, însă a cerut casarea sentinței sale de condamnare pronunțată de către Curtea Supremă de Justiție.

69. Guvernul a considerat că această sumă a fost exagerată și nesușținută fie prin vreun detaliu, fie prin vreo referire la jurisprudența Curții. El a susținut că anterior Curtea a acordat sume mult mai mici în cauze în care ea a constatat o violare a articolului 6 de către autoritățile moldovenești.

70. Având în vedere violarea constatată mai sus și locul proeminent pe care îl are dreptul la administrarea echitabilă a justiției într-o societate democratică (a se vedea *Delcourt v. Belgium*, hotărâre din 17 ianuarie 1970, § 25, Seria A nr. 11), Curtea consideră că acordarea unui prejudiciu moral este justificată în această cauză. Făcând evaluarea sa în mod echitabil, Curtea acordă reclamantului EUR 5,000.

71. În ceea ce privește cealaltă solicitare a sa privind casarea sentinței sale de condamnare, Curtea consideră că în cazul în care, după cum este și în această cauză, o persoană a fost condamnată în urma unor proceduri care s-au desfășurat cu încălcări ale cerințelor prevăzute de articolul 6 al Convenției, o rejudecare sau redeschidere a cauzei, dacă este cerută, reprezintă, în principiu, o modalitate adecvată de redresare a violării (a se vedea *Öcalan v. Turkey* [GC], nr. 46221/99, § 210, ECHR 2005-IV și *Popovici*, citată mai sus, § 87).

B. Costuri și cheltuieli

72. Reclamantul nu a pretins vreo sumă cu titlu de compensații pentru costurile și cheltuielile sale.

C. Dobânda de întârziere

73. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* admisibilă pretenția formulată în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, iar restul cererii inadmisibil;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 5,000 (cinci mii euro) cu titlu de prejudiciu moral, care să fie convertiți în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
4. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 16 decembrie 2008, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA LEVINȚA c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 17332/03)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

16 decembrie 2008

DEFINITIVĂ

16/03/2009

Această hotărâre poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Levința c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ledi Bianku,

Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 25 noiembrie 2008 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 17332/03) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către doi cetățeni ai Republicii Moldova, dl Vitalie Levința și dl Pavel Levința („reclamanții”), la 12 aprilie 2003.

2. Reclamanții, cărora li s-a acordat asistență judiciară, au fost reprezentați de către dl T. Ungureanu, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

3. Reclamanții au pretins, în special, că ei au fost maltratați pentru a fi forțați să-și recunoască vinovăția și că, ulterior, nu le-a fost acordată asistență medicală suficientă; că plângerile lor cu privire la maltratare nu au fost investigate în mod corespunzător; că ei au fost condamnați, în mod arbitrar, în baza declarațiilor lor auto-incriminatorii, date ca urmare a maltratării; că drepturile apărării nu au fost respectate; și că ei nu au avut la dispoziția lor recursuri efective în ceea ce privește plângerile lor cu privire la maltratare.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții). La 17 octombrie 2006, o Cameră din cadrul acelei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Dl Vitalie Levința („primul reclamant”) s-a născut în anul 1971, iar dl Pavel Levința („al doilea reclamant”) s-a născut în anul 1974. Ei locuiesc în Cahul.

6. Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

1. Reținerea și pretinsa maltratare a reclamanților

7. La 30 octombrie 2000, reclamanții, care sunt frați, au fost reținuți în Rusia de către poliția locală, ca urmare a unei cereri din partea autorităților Republicii Moldova. Ei erau bănuți de apartenența la o organizație criminală și de omorul sau de tentativa de omor al mai multor persoane în Republica Moldova (a se vedea, pentru mai multe detalii în ceea ce privește celelalte persoane acuzate de apartenența la același grup criminal, *Popovici v. Moldova*, nr. 289/04 și 41194/04, 27 noiembrie 2007). Toate celelalte cinci persoane judecate împreună cu reclamanții au făcut declarații auto-incriminatorii în timpul urmăririi penale și și-au recunoscut pe deplin vinovăția lor în comiterea crimelor de care au fost acuzate. Toți (cu o singură excepție, un fost polițist) și-au retras acele declarații la o etapă ulterioară a procesului, pretinzând că ei au fost torturați pentru a da acele declarații.

8. La 31 octombrie 2000, reclamanții au fost examinați de către un medic, care a constatat că ei aveau vânătăi în jurul ochilor, primul reclamant avea o vânătăie pe genunchi, al doilea reclamant avea o pată roșie pe piept și ambii reclamanți aveau urme lăsate de cătușe la încheieturile lor. Reclamanții au declarat că aceste răni le-au fost cauzate în perioada reținerii.

9. La 3 noiembrie 2000, ei au fost predați poliției moldovenești și au fost aduși cu aeronava în Republica Moldova, unde au fost deținuți în Comisariatul General de Poliție al municipiului Chișinău începând cu aproximativ ora 15:00. Potrivit unui document semnat de către autoritățile ruse și cele moldovenești, atât reclamanții, cât și autoritățile moldovenești nu au înaintat plângeri și nu au invocat vreo chestiune.

10. Potrivit reclamanților, ei au fost maltratați pe parcursul după-amiezii zilei de 3 noiembrie 2000 și în noaptea de 3 spre 4 noiembrie de către dl V. Ivarlac, anchetatorul penal din cadrul Direcției Procuraturii Generale responsabilă pentru investigarea cauzelor excepționale și de către polițiștii G. Stavila, V. Gusev, V. Ciobănaș și V. Railean de la Comisariatul General de Poliție al municipiului Chișinău. Polițiștii le-au pus măști antigaz și i-au ținut suspendați timp de câteva ore de o bară de metal cu mâinile legate la spate (o metodă cunoscută

ca „rândunica” (*ласточка*), care este într-o oarecare măsură similară cu „spânzurătoarea palestiniană”). În timp ce se aflau în acea poziție, reclamanții erau loviți pe corpurile lor și la tălpile picioarelor lor cu bastoane din cauciuc, iar în jurul gâtului le-au fost atârnată greutatea. Din când în când, scurgerea de aer prin masca de gaz le era oprită până când leșinau.

11. La 4 noiembrie 2000, la aproximativ ora 15:30, a fost chemată o ambulanță pentru acordarea ajutorului medical de urgență primului reclamant. Medicii au găsit vânătăi pe fața și pe capul lui și l-au diagnosticat ca suferind de contuzia țesuturilor moi de pe față, de o traumă cerebrală și de o posibilă encefalopatie post-traumatică (de gradul doi). De asemenea, ei au notat că, „deoarece el este foarte periculos, poliția nu a autorizat internarea [reclamantului] în spital”.

12. Reclamanții au cerut să se întâlnească cu un avocat. La 4 noiembrie 2000, aproximativ la ora 15:30, reclamanților li s-a permis o întrevvedere de scurtă durată cu avocații lor, în prezența anchetatorului și a polițiștilor, prezența cărora a exclus, în mod efectiv, posibilitatea acordării consultanței juridice corespunzătoare. Observând semne ale maltratării și vorbind cu clienții lor în prezența anchetatorului, avocații au cerut examinarea medicală a clienților lor.

13. Examinările medicale ale ambilor reclamanți s-au făcut în aceeași zi, la cererea avocaților lor, în prezența anchetatorilor. Expertul medical a constatat că primul reclamant avea vânătăi la ochi și la gât, iritații circulare la încheieturi, trei vânătăi ovale pe o mână și leziuni pe tălpile ambelor picioare. C răspuns la o întrebare concretă, expertul a declarat că leziunile au fost cauzate cu patru până la șase zile mai devreme și au putut fi cauzate la 31 octombrie 2000. După ce a semnat și a ștampilat raportul, expertul a adăugat o notă, potrivit căreia leziunile primului reclamant erau considerate „vătămări corporale ușoare”. În cazul celui de-al doilea reclamant, expertul a găsit vânătăi pe față, piept, coaste, tălpile picioarelor, iritații circulare la încheieturi și două vânătăi ovale acoperite cu coajă pe mână. Expertul a mai notat că leziunile au putut fi cauzate la 31 octombrie 2000 și erau considerate vătămări ușoare.

14. Potrivit reclamanților, mai multe leziuni constatate de către expert nu au fost menționate în raportul medical întocmit în Rusia la 31 octombrie 2000, înainte de transferul reclamanților în Moldova.

2. *Pretinsele încălcări ale drepturilor apărării*

15. În timpul interogării lor la 4 noiembrie 2000, ambii reclamanți au negat implicarea în vreo infracțiune. Deși avocații lor au obținut permisiunea de a avea întrevederi cu clienții lor începând cu 4 noiembrie 2000 de la V. Maiduc, vicecomisar al Comisariatului General de Poliție al municipiului Chișinău, autorizația nu a fost semnată până la 8 noiembrie 2000, iar autoritățile au refuzat să le permită reclamanților să se întâlnească cu avocații lor înainte de acea dată.

Dl Maiduc era deseori indisponibil, însă, după cum se pretindea, era singura persoană care putea să autorizeze o întâlnire dintre avocați și reclamanți. Drept urmare, avocații nu au putut avea întreveneri cu clienții lor timp de patru zile pentru a le acorda consultanță juridică corespunzătoare (a se vedea paragraful 12 de mai sus).

16. La 6 noiembrie 2000, o instanță de judecată a dispus arestarea preventivă a reclamanților pe un termen de 30 de zile. În timpul acelei ședințe de judecată, ambii reclamanți au negat că au comis vreo infracțiune. În aceeași zi, adjunctul Procurorului General a respins recuzarea anchetatorului făcută de către avocatul primului reclamant, constatând că anchetatorul i-a acordat avocatului permisiunea corespunzătoare de a se întâlni cu clientul său și a permis ca reclamantul să fie examinat de către echipa medicală de urgență și că nu a fost cerut și nici nu a fost necesar un translator.

17. Reclamanții au susținut că, deoarece nu au mai putut rezista maltratării, ei au semnat la 7 și 8 noiembrie 2000 declarații prin care își recunoșteau vinovăția. Abia atunci lor li s-a permis din nou să aibă întreveneri cu avocații lor la 8 noiembrie 2000.

18. Potrivit primului reclamant, în timpul întrevenerii din 8 noiembrie 2000, el nu a putut vorbi confidențial cu avocatul său, însă a fost imediat interogată în prezența acestuia și în prezența atât a anchetatorului, cât și a unui polițist de la Comisariatul General de Poliție al municipiului Chișinău. Polițistul care a fost prezent în cameră nu a fost menționat inițial în procesul verbal de interogare. Guvernul a contestat aceste circumstanțe, susținând faptul că confidențialitatea întrevenerilor a fost respectată. Procesul-verbal al interogării primului reclamant la 8 noiembrie 2000 a inclus o declarație a avocatului potrivit căreia cererea reclamantului de a avea o discuție confidențială cu avocatul său înainte de interogare a fost refuzată și că un „colaborator operativ”, care nu era anchetator, a fost prezent. Prezența acestuia, în opinia avocatului, a avut scopul de a supune reclamantul unei presiuni psihologice.

19. La 13 noiembrie 2000, invocând articolele 3, 5 și 6 ale Convenției, avocatul primului reclamant s-a plâns Procuraturii Generale susținând că clientul său a fost maltrat pentru a obține de la el recunoașterea vinovăției sale și că drepturile apărării erau încălcate grav prin refuzul de a i se permite să se întâlnească cu clientul său. El a pretins că anchetatorul V. Ivarlac i-ar fi spus că el va putea să se întâlnească cu clientul său doar după prima interogare. Avocatul a mai adăugat că, în timpul interogării din 8 noiembrie 2000, clientul său i-a șoptit și i-a indicat, folosind semne, că el a fost din nou maltrat și a privit în direcția unui polițist (dl Lungu), care era prezent în timpul interogării. El a contestat participarea în procesul interogării a polițistului, deoarece aceasta era doar prerogativa anchetatorului.

20. Avocatul a sugerat că polițistul era acolo pentru a-l maltrata pe clientul său și pentru a exercita presiune psihologică asupra acestuia. După ce a no-

tat prezența polițistului în procesul-verbal de interogare, anchetatorul a scris o notă în care a susținut că polițistul a fost inclus în grupul de anchetă și că, prin urmare, putea să-l interogheze pe reclamant. Avocatul a susținut că, la începutul investigației, lui nu i s-a dat o listă a tuturor persoanelor incluse în grupul de anchetă, după cum era prevăzut în articolul 110 al Codului de procedură penală (a se vedea paragraful 58 de mai jos).

21. Avocatul a mai pretins că el a fost personal amenințat (în sensul că împotriva lui va fi fabricat un dosar penal și că el va fi arestat) ca urmare a recuzării de către el a anchetatorului și a comentariilor lui cu privire la diferite iregularități de procedură. Anchetatorul Ivarlac și polițistul Lungu au strigat la el și l-au amenințat în prezența clientului său. Văzând cum este tratat avocatul său, primului reclamant îi era și mai mult teamă și i-a cerut avocatului să nu se mai certe, deoarece, în consecință, el va fi din nou maltratat.

22. Anchetatorul a declarat că primul reclamant a semnat recunoașterea vinovăției la 7 noiembrie 2000, însă a refuzat să o arate avocatului său. Cererea clientului său de a vorbi confidențial cu avocatul său a fost imediat respinsă.

23. O plângere similară în numele celui de-al doilea reclamant a fost adresată la 16 noiembrie 2000 Procuraturii municipiului Chișinău. La 30 noiembrie 2000, procurorul V. Pitel a cerut comisarului Comisariatului General de Poliție al municipiului Chișinău să permită accesul avocaților la reclamanți. La 15 decembrie 2000, el l-a informat pe unul din avocați că „anumite plângeri” au fost constatate ca fiind parțial întemeiate și constituiau temeuri pentru adresarea către Comisariatul General de Poliție al municipiului Chișinău, Ministerul de Interne și Ministerul Justiției.

24. La 11 decembrie 2000, șeful Direcției investigații a Procuraturii Generale, dl Ș. Ștogrea, a răspuns la scrisoarea avocatului primului reclamant din 13 noiembrie 2000, că nu a fost stabilită vreo încălcare a procedurii și că primul reclamant nu a adresat personal vreo plângere. El nu a anexat o copie a deciziei, după cum era cerut de articolul 93 al Codului de Procedură Penală (a se vedea paragraful 58 de mai jos).

25. La 12 decembrie 2000, avocatul primului reclamant s-a plâns Procuraturii municipiului Chișinău, susținând că începând cu 4 noiembrie 2000 clientul său era deținut în celulele din Comisariatul General de Poliție al municipiului Chișinău, și nu într-un izolator de anchetă al Ministerului Justiției, după cum era prevăzut de articolul 380 al CPP (a se vedea paragraful 58 de mai jos). În scrisorile ulterioare din 15 și 20 decembrie 2000, avocații reclamanților au cerut transferul clienților lor în izolatorul de anchetă al Ministerului Justiției din Chișinău (cunoscut de asemenea ca „închisoarea nr. 3”). Ei au făcut referire la lipsa facilităților necesare pentru întreveneri cu clienții lor în celulele din Comisariatul General de Poliție al municipiului Chișinău și la starea medicală a reclamanților, care nu puteau fi tratați în acel loc de detenție. Ei au declarat că, potrivit regulilor, detenția unei persoane în celulele din Comisariatul General de Poliție

al municipiului Chișinău nu putea dura mai mult de 10 zile. La 15 martie 2001, avocații au fost informați că clienții lor vor fi în scurt timp transferați în închisoarea nr. 3.

26. La 14 noiembrie 2000, judecătorul V. Potlog de la Tribunalul municipiului Chișinău l-a informat pe comisarul Comisariatului General de Poliție al municipiului Chișinău că în timpul examinării recursului primului reclamant împotriva încheierii judecătorești din 20 aprilie 2000 cu privire la aplicarea arestării preventive, instanța a constatat că dreptul primului reclamant de a se întâlni cu avocatul său a fost încălcat de către colaboratorii Comisariatului General de Poliție al municipiului Chișinău. El a cerut comisarului să ia măsuri pentru a preveni un comportament similar în viitor.

3. *Pretinsa maltratare ulterioară*

27. La 20 decembrie 2000, cel de-al doilea reclamant i-a cerut Procurorului General ca mâna sa să fie examinată de către un medic, deoarece, după cum pretindea el, acesta nu putea nici măcar să o miște ca urmare a maltratării de către poliție la 4 noiembrie 2000. El nu a primit niciodată un răspuns. La 22 martie 2001, avocatul său i-a cerut Procurorului General să răspundă la cererea clientului său din 20 decembrie 2000. Printr-o scrisoare din 4 aprilie 2001, el a fost informat că clientului său i-a fost trimis un răspuns la 29 decembrie 2000 în care acestuia i s-a explicat că orice plângeri trebuiau adresate direct instanței de judecată unde a fost trimisă cauza spre judecare. Suplimentar, a avut loc o examinare medicală a celui de-al doilea reclamant. Ca răspuns, avocatul a cerut confirmarea de la instanța unde a fost transmisă plângerea clientului său și numărul de ieșire al scrisorii care i-a fost adresată acestuia, deoarece acesta nu a primit vreo scrisoare datată din 29 decembrie 2000. Suplimentar, ca urmare a plângerii din 20 decembrie 2000, nu a fost efectuată vreo examinare medicală a clientului său. Avocatul a considerat inadecvat un răspuns ulterior al Procurorului General datat din 12 mai 2001 și a cerut răspunsuri detaliate la întrebările sale. Nu este clar dacă el a primit un răspuns.

28. În timpul examinării cauzei de către Curtea de Apel în anul 2001, reclamanții s-au plâns, de asemenea, de faptul că au fost maltratați. Instanța de judecată a trimis plângerea lor Procuraturii Generale. Se pare că în baza acelei plângeri nu a fost întreprinsă vreo acțiune.

29. În luna ianuarie 2003, reclamanții au informat administrația închisorii nr. 29/13 din Chișinău despre teama lor de represalii din partea unui grup de deținuți din acea închisoare. Reclamanții au cerut să fie transferați în închisoarea 29/4. Ei au fost transferați în acea închisoare la 12 ianuarie 2003 și nu au informat administrația despre vreo amenințare primită și nici nu au alertat într-un alt mod autoritățile despre vreun pericol pentru viețile sau sănătatea

lor în acea închisoare. La 19 aprilie 2003, reclamanții au fost bătuți cu brutalitate de către alți deținuți din brigada lor. Ei au pretins că, din motive dubioase, personalul care asigura securitatea a lipsit de la posturi și, astfel, nu a intervenit și că porțile din metal care separau blocul lor de alte blocuri au fost lăsate descuiate cu încălcarea regulilor. Potrivit câtorva rapoarte prezentate de către Guvern, în timpul lor liber deținuții puteau fie să rămână în celulele lor, fie să viziteze zonele comune din încăperile brigăzii lor. Prin urmare, între deținuții din același grup nu existau porți din metal sau alte bariere și că nu putea avea loc „intrarea forțată” în celula reclamanților. Reclamanții au declarat că ei înșiși și-au cauzat leziunile în timp ce practicau artele marțiale și au refuzat să facă vreo declarație în scris.

30. Ambii reclamanți au fost duși la spital, iar ulterior au fost transferați în închisoarea nr. 29/15. Potrivit Guvernului, administrația închisorii le-a oferit reclamanților opțiunea de a cere să fie deținuți în încăperi separate de ceilalți deținuți, pentru a-i proteja de posibile atacuri viitoare, însă ei au refuzat. Ei au fost plasați într-o celulă de securitate sporită, însă erau liberi să viziteze zonele comune. După cum se pretinde, la 6 septembrie 2003, ei s-au dus la o întâlnire organizată de un alt deținut într-o zonă comună. Întâlnirea s-a sfârșit cu o bătaie, în urma căreia reclamanții au fost din nou bătuți cu brutalitate de către alți deținuți. Reclamanții au pretins că, în timpul evenimentului, personalul care asigura securitatea a dispărut timp de aproape 30 de minute. Ei au fost duși din nou la spital cu leziuni grave, iar ulterior au fost transferați într-o altă închisoare. Potrivit reclamanților, nu a fost făcută o investigație serioasă cu privire la aceste două atacuri și niciun atacator nu a fost identificat și pedepsit. Potrivit Guvernului, trei organizatori ai întâlnirii au fost identificați și a fost pornită o urmărire penală cu privire la evenimentul respectiv. Reclamanții nu s-au plâns niciodată cu privire la vreunul din atacuri și au refuzat să facă declarații către administrație împotriva deținuților care i-au atacat. Diferitele investigații pornite cu privire la evenimentele din lunile aprilie și septembrie 2003 s-au sfârșit la 12 mai, 15 octombrie și, respectiv, 10 decembrie 2003, constatând că reclamanții au refuzat să beneficieze de măsurile adiționale de protecție care le-au fost oferite de către administrația închisorii, temându-se că astfel de măsuri vor știrbi din reputația lor în lumea interlopă. Administrația celor două închisori în care au avut loc atacurile a luat măsuri pentru a spori securitatea și a minimiza riscul unor acțiuni similare în viitor.

31. Într-o scrisoare adresată Curții la 28 februarie 2006, primul reclamant s-a plâns că el nu a primit tratamentul medical specializat de care avea nevoie, din cauza lipsei echipamentului medical necesar. De asemenea, el a pretins că transferul lui la 10 martie 2004 în închisoarea nr. 5 din Cahul a fost prematur, deoarece el încă nu se recuperase după ultimul atac împotriva lui.

4. Constatările Curții de Apel din 16 aprilie 2002

32. La 16 aprilie 2002, Curtea de Apel, în calitate de primă instanță, i-a găsit vinovați pe toți cei șapte inculpați. Fiecare reclamant a fost condamnat la douăzeci de ani de închisoare.

33. Instanța a constatat că fiecare reclamant a fost implicat în șapte diferite infracțiuni (omor și tentativă de omor), de obicei ajutându-i pe alții să comită infracțiunile (conducând mașinile cu care persoanele fugeau de la locul crimeilor, asigurând aprovizionarea cu arme și uniforme etc.). Fiecare reclamant era membru al organizației criminale și era vinovat de păstrarea ilegală a armelor.

34. Probele pe care instanța și-a bazat hotărârea sa au fost, în fiecare caz, declarațiile celor șapte co-acuzați, declarațiile victimelor care au supraviețuit sau ale rudelor acestora, declarațiile martorilor și rapoartele de expertiză.

35. În opinia instanței, declarațiile co-acuzaților erau consistente și faptul că toți aceștia și-au retras ulterior declarațiile, pretinzând că ele au fost obținute prin maltratare, a fost de fapt o încercare de a evita responsabilitatea. Instanța a subliniat datele la care fiecare acuzat și-a recunoscut vinovăția în prezența avocaților lor; unele din declarațiile de recunoaștere a vinovăției au fost înregistrate video. Acest lucru a exclus orice posibilitate ca declarațiile să fi fost făcute ca rezultat al maltratării, dat fiind și faptul că nu au fost aduse probe cu privire la maltratare. Instanța a făcut referire la un raport medical din 9 aprilie 2000 (înainte de reținerea reclamanților și întocmit aparent în privința unora din ceilalți acuzați) în care nu au fost constatate semne ale maltratării.

36. Victimele care au supraviețuit și rudele acestora, precum și martorii au depus mărturii cu privire la modul în care au fost comise infracțiunile; au descris faptul că ar fi vândut mașini unor „persoane necunoscute” sau că ar fi văzut persoane necunoscute savârșind infracțiunile. Nicio persoană nu a declarat că l-ar fi văzut pe vreunul din co-acuzați la locul infracțiunilor.

37. Rapoartele de expertiză au stabilit modul în care au fost săvârșite infracțiunile și tipurile de arme care au fost folosite.

38. În tentativa de a-l omorî pe dl Durnopian și pe alte persoane, a fost folosită o armă care a fost ulterior găsită în timpul unei percheziții care a avut loc la 24 martie 2000 într-un apartament închiriat de al doilea reclamant. În acel apartament au fost găsite și alte arme inclusiv muniție pentru pistol automat care era identică cu niște cartușe găsite la locul omorului dlui Rotari și dlui Gancu.

39. Suplimentar, un operator de telefonie mobilă a prezentat o listă a tuturor apelurilor de intrare și de ieșire făcute de la un telefon care aparținea primului reclamant (care, după cum a susținut instanța de judecată fără a da alte detalii, a fost folosit și de al doilea reclamant). În timpul pregătirii omorului dlui Grișcenco la 10 februarie 2000, acest telefon a fost folosit frecvent pentru a-i contacta pe câțiva din co-acuzați.

40. Doi martori au confirmat că persoane necunoscute au venit la ei în urmă cu cinci sau șase ani și au cumpărat cinci seturi de uniforme de culoare închisă. Acestea au fost ulterior folosite în timpul omorului dlui Grișcenco.

5. *Recursul reclamanților*

41. În recursul lor împotriva hotărârii Curții de Apel, reclamanții au susținut următoarele.

42. O.S., unul din preținșii organizatori ai majorității infracțiunilor atribuite organizației criminale membri ai căreia erau, după cum se pretinde, reclamanții, a declarat în instanță că el a comis unele din infracțiunile de care a fost învinuit, însă că reclamanții nu au participat la niciuna din acele infracțiuni. El a pretins că el a fost forțat să facă declarații împotriva reclamanților ca rezultat al maltratării. Potrivit reclamanților, chiar și declarațiile făcute de către O.S. în timpul investigației erau contradictorii, deoarece el a pretins că l-ar fi văzut pe unul din reclamanți în două locuri diferite în același timp. În declarația sa, un alt co-acuzat (S.) a declarat că el nu era sigur dacă l-a văzut pe cel de-al doilea reclamant în mașina cu care au fugit de la locul infracțiunii, iar mai apoi a răspuns la o întrebare directă a avocatului că el nu l-a văzut pe al doilea reclamant la locul infracțiunii. Totuși, instanța de judecată a declarat, pur și simplu, că S. a confirmat participarea celui de-al doilea reclamant la săvârșirea infracțiunii.

43. În pofida declarației instanței de judecată că nu existau probe cu privire la maltratare, instanței i-au fost prezentate probe substanțiale sub formă de rapoarte medicale și plângeri care confirmau maltratarea.

44. Instanța de judecată nu a atras atenția asupra plângerilor cu privire la încălcarea drepturilor apărării, mai ales la lipsa accesului avocaților lor în timpul perioadei în care reclamanții au fost maltratați.

45. La 17 septembrie 2001, procurorul a declarat că toate învinuirile împotriva reclamanților au fost retrase din cauza lipsei probelor cu privire la vinovăția lor. Totuși, la 21 septembrie 2001, el și-a schimbat radical poziția sa și i-a cerut instanței să constate vinovăția acestora, deși la dosar nu au fost adăugate probe noi. Acest comportament contradictoriu a confirmat, în opinia reclamanților, faptul că acuzarea însăși nu era convinsă de implicarea lor.

46. La 24 septembrie 2001, procurorul a cerut și a obținut suspendarea procesului și redeschiderea investigației, după ce i-a arătat judecătorului o scrisoare de la Procurorul General. În pofida cererilor lor, atât co-acuzaților, cât și avocaților acestora nu li s-a arătat conținutul acelei scrisori.

47. În timpul ședințelor de judecată, trei co-acuzați au declarat că reclamanții nu aveau nicio legătură cu infracțiunile și că ei au dat declarațiile lor ca rezultat al maltratării.

48. În adresarea lor către Curtea Supremă de Justiție, reclamantii au adăugat că niciunul din ei nu a fost informat cu privire la dreptul său de a nu face declarații care să-l incrimineze pe celălalt, deoarece legea le acorda dreptul de a nu depune mărturii împotriva rudelor apropiate.

49. În timpul reconstituirii faptelor, polițiștii au comis încălcări grave de procedură, după cum se putea conchide clar din înregistrarea video a aceluiași eveniment: aceștia au adresat întrebări sugestive și chiar au dat propriile lor răspunsuri la ele și i-au arătat acuzatului unde să se ducă, unde să se oprească etc. Al doilea reclamant nu a fost implicat în vreo reconstituire a faptelor.

50. Două învinuri împotriva reclamantilor (înțelegerea de a comite omorul și omorul dlui Grișcenco) nu le-au fost aduse acestora până la 25 decembrie 2001, în timpul ședinței de judecată, și acele învinuiri s-au bazat doar pe declarațiile făcute de către unul din co-acuzați la 19 decembrie 2001. Totuși, autorul acestor declarații a susținut că el a refuzat să coopereze la pregătirea infracțiunii și că el nu știa despre nici un fel de acțiuni sau planuri concrete ale reclamantilor de a comite omorul.

51. Suplimentar, deși acuzarea a pretins că cel de-al doilea reclamant a închiriat apartamentul de la O.I., după ce a văzut anunțul acesteia în ziarul M., un astfel de anunț nu a apărut în acel ziar, iar O.I. a declarat în instanță că ea nu a plasat un astfel de anunț. Ea a declarat că îl cunoștea pe cel de-al doilea reclamant și că i-a permis acestuia să folosească apartamentul ei în anul 1999. La începutul anului 2000, ea a fost de acord ca cel de-al doilea reclamant să-i dea cheia de la apartament lui O. Ulterior, reclamantii au plecat în Rusia. În timpul investigației, ea a trebuit să dea declarații false, fiind presată de anchetatori. Reclamantul a susținut că el nu putea fi responsabil pentru ce s-a întâmplat în apartament după ce el a transmis cheia și a plecat în Rusia.

52. Primul reclamant a făcut cinci declarații auto-incriminatorii, trei din acestea erau date din 7 noiembrie 2000. Celelalte două nu au fost date și nici nu au fost înregistrate în mod corespunzător ca probe, cu toate acestea, ele au făcut parte din probele pe care instanța de judecată și-a bazat hotărârea sa.

53. Înregistrarea video a reconstituirii faptelor cu unul din co-acuzați (L.) l-a arătat, în mod clar, pe unul din polițiști purtând ochelari de soare, care mai târziu erau purtați de L. În instanță, L. a declarat că el a fost maltratată în mașina poliției pentru a depune mărturii după cum a fost instruit. Atunci i s-a spus ce să spună și cum să procedeze și a fost obligat să poarte ochelari pentru a deghiza semnele maltratării. El a declarat în instanța de judecată că el nu-i cunoștea pe reclamantii și că poliția și anchetatorii i-au arătat pozele acestora.

54. Atunci când au reiterat diferitele încălcări ale drepturilor lor și faptul că au fost maltratați, reclamantii au invocat Constituția și Convenția. Ei au susținut

că toate plângerile lor au fost examinate superficial și că toate probele împotriva lor au fost obținute prin mijloace violente și ilegale.

6. *Constatările Curții Supreme de Justiție din 22 octombrie 2002*

55. Curtea Supremă de Justiție a reexaminat constatările Curții de Apel și a constatat că acea instanță a adoptat o hotărâre legală. În special, ea a constatat că instanța ierarhic inferioară nu și-a bazat hotărârea sa doar pe declarațiile co-acuzaților, dar și pe alte probe, deși recunoașterile vinovăției au stat la baza condamnărilor reclamanților.

56. Instanța de judecată a citat părțile relevante ale declarațiilor făcute de către co-acuzați, inclusiv reclamanții, și a subliniat că în fiecare caz declarațiile au fost făcute în prezența avocaților și au fost deseori înregistrate video; în acele înregistrări video nu au fost depistate semne ale maltratării sau influenței necorespunzătoare. Instanța a notat că primul reclamant a făcut declarații în timpul interogatoriului din 7 noiembrie 2000 și că cel de-al doilea reclamant a făcut declarații în timpul interogatoriilor din 16 noiembrie și 1 decembrie 2000.

57. De asemenea, instanța a constatat că „nu este adevărat faptul că declarațiile au fost făcute sub influența metodelor ilegale folosite de poliție. În timpul ședințelor de judecată, instanța a verificat aceste argumente și ele nu au fost confirmate”.

Curtea Supremă de Justiție a respins recursul reclamanților.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

58. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, în vigoare în acea perioadă, sunt următoarele:

Articolul 55

„... Probele obținute cu încălcarea prevederilor prezentului Cod sau neexamineate în modul convenit în ședință judiciară nu pot constitui temeiul sentinței sau al altor hotărâri judecătorești și documente procesuale.”

Articolul 62

„... Primul interogatoriu al bănuțului reținut sau arestat este efectuat numai în prezența unui apărător, ales [de bănuț] sau numit din oficiu.”

Articolul 90

„Temeiurile pornirii procesului penal sînt:

(1) Declarații sau scrisori emantate de la cetățeni; ...

... (6) descoperirea nemijlocită de către organul de cercetare penală; de către anchetatorul penal, procuror, judecător sau instanța de judecată a elementelor unei infracțiuni.

Procesul poate fi pornit în cazurile, cînd există date suficiente cu privire la infracțiunea savîrșită.”

Articolul 93

„... Asupra declarației sau a sesizării primite trebuie să se adopte, în termen de cel mult 3 zile, iar în cazul necesității de a efectua un control suplimentar – în termen de cel mult 15 zile, una din următoarele hotărîri:

- (1) de a porni procesul penal;
- (2) de a refuza pornirea procesului penal;
- (3) de a înainta declarația sau sesizarea organului competent pentru examinare. ...

Hotărîrea, adoptată în conformitate cu stipulările alineatelor trei și patru ale prezentului articol, se va comunica celui care a făcut declarația sau sesizarea.”

Articolul 110

„Dacă o cauză este complicată sau de mari proporții, ancheta preliminară poate fi încredințată cîtorva anchetatori. Despre aceasta se face mențiune în ordonanța de pornire a procesului sau se întocmește o ordonanță aparte. ... În acest caz bănuitului, învinuitului, ... li se aduc la cunoștință numele tuturor anchetatorilor penali, și totodată, li se lămurește că au dreptul să recuze pe oricare din ei.”

Articolul 380

„Locul de arest preventiv pentru deținerea persoanelor, față de care se aplică măsura arestării preventive, sînt izolatoarele de anchetă penală. În unele cazuri aceste persoane pot fi deținute la închisoare, în locul de deținere a celor reținuți, ...

În locul de deținere a celor reținuți preveniții pot fi deținuți cel mult trei zile. Dacă preveniții nu pot fi aduși la izolatorul de anchetă penală din cauza depărtării acestuia sau din lipsa căilor de comunicație convenite, preveniții pot fi deținuți în locurile de deținere a celor reținuți un termen mai îndelungat, dar nu mai mult de 30 de zile. ...”

ÎN DREPT

I. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 3 AL CONVENȚIEI

59. Reclamanții s-au plâns în temeiul articolului 3 al Convenției, susținînd că poliția i-a maltratat în luna noiembrie 2000 și nu a investigat, în mod corespunzător, acuzațiile lor cu privire la maltratare; că primului reclamant nu i s-a acordat asistență medicală suficientă la 4 noiembrie 2000 și că nu a fost efectuată o investigație cu privire la plîngerea celui de-al doilea reclamant din 20 decembrie 2000; că ei au fost deținuți în condiții inumane și degradante; că autoritățile au permis maltratarea reclamanților de către alți deținuți în anul 2003 și nu au investigat, în mod corespunzător, plîngerile lor cu privire la această maltratare. Articolul 3 prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

1. *Admisibilitatea pretențiilor formulate în temeiul articolului 3 al Convenției*

60. Reclamanții s-au plâns de omisiunea administrației închisorii de a preveni atacurile din partea altor deținuți în lunile aprilie și septembrie 2003 (a se vedea paragrafele 29 și 30 de mai sus). De asemenea, ei au susținut că autoritățile nu au investigat, în mod corespunzător, plângerile lor cu privire la maltratarea de către alți deținuți.

61. Guvernul nu a fost de acord, făcând referire la măsurile speciale luate de către administrația tuturor celor trei închisori în care au fost deținuți reclamanții în anul 2003 (a se vedea paragrafele 29 și 30 de mai sus). De asemenea, el a prezentat copii ale mai multor rapoarte cu privire la investigațiile celor două atacuri. Guvernul a subliniat că de fiecare dată reclamanții au refuzat să coopereze și nu au cerut continuarea investigației, explicând că ei înșiși și-au cauzat leziunile în timpul activităților sportive.

62. Curtea consideră că nu a fost dovedit dincolo de un dubiu rezonabil și că nici nu poate fi, în mod rezonabil, prezumat faptul că autoritățile au știut despre vreun risc de atac asupra reclamanților din partea altor deținuți și că au putut să prevină astfel de atacuri. Se pare că reclamanții au informat administrația despre teama lor de un atac doar o singură dată, în închisoarea nr. 29/13, și că ei și-au exprimat dorința de a fi transferați în închisoarea nr. 29/4. Ca rezultat, ei au fost transferați în închisoarea nr. 29/4 și nu existau motive de a presupune că exista riscul ca ei să fie atacați acolo (a se vedea paragraful 29 de mai sus). După primul atac, autoritățile erau atente față de posibilitatea unei amenințări continue și i-au plasat pe reclamanți într-o celulă separată în închisoarea nr. 29/15, avertizându-i despre întâlniri cu alți deținuți în zonele comune. Curtea consideră că aceștia au fost pași rezonabili pentru a-i proteja pe reclamanți împotriva unui posibil pericol, asigurând, totodată, dreptul acestora de a contacta cu alți deținuți. Nu există probe în dosar care ar susține declarația reclamanților că personalul care asigura securitatea ar fi lăsat deschisă vreo barieră pentru a facilita un atac. Mai mult, se pare că în fiecare caz atacatorii erau persoane care erau deținute împreună cu reclamanții, și că, prin urmare, nu exista vreo barieră fizică pentru a ajunge la reclamanți în zonele comune.

Astfel, nu poate fi susținut faptul că autoritățile au putut să prevină atacurile, deoarece acestea au întreprins acțiuni rezonabile pentru a-i proteja pe reclamanți. Prin urmare, rezultă că această parte a cererii trebuie respinsă ca fiind vădit nefondată, în conformitate cu articolul 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

63. În ceea ce privește investigarea atacurilor din anul 2003, Curtea notează că administrația închisorii și procuratura au inițiat investigații pentru a identifi-

ca făptuitorii și că unii dintre atacatori au fost identificați. Totuși, spre deosebire de acțiunile lor în ceea ce privește pretinsa maltratare în anul 2000, reclamanții nu au depus vreo plângere și nu au insistat asupra continuării investigației după refuzul de pornire a procesului penal cu privire la atacurile din anul 2003. Mai mult, spre deosebire de „verificarea” din anul 2000 (a se vedea paragraful 77 de mai jos), investigațiile desfășurate în anul 2003 au avut ca rezultat decizii care se refereau expres la refuzul de pornire a procesului penal (a se vedea paragraful 30 de mai sus). Aceste decizii puteau fi contestate în instanța de judecată, însă reclamanții și avocații lor nu au făcut acest lucru.

Prin urmare, rezultă că această pretenție trebuie respinsă pentru neepuizarea căilor de recurs interne, în conformitate cu articolul 35 §§ 1 și 4 al Convenției.

64. De asemenea, reclamanții au susținut, pentru prima dată în observațiile lor din 5 aprilie 2007, că ei au fost deținuți în închisoare în perioada noiembrie 2000 și aprilie 2001 în condiții care constituiau tratament inuman și degradant, contrar articolului 3. Curtea notează că această declarație a fost făcută după șase ani de la evenimentele relevante. Prin urmare, această pretenție a fost depusă în afara termenului prevăzut în articolul 35 § 1 al Convenției și trebuie respinsă ca fiind inadmisibilă în conformitate cu articolul 35 § 4 al Convenției.

65. Având în vedere argumentele și materialele din dosar, Curtea consideră că celelalte pretenții ale reclamanților formulate în temeiul articolului 3 al Convenției (și anume, pretinsa lor maltratare în anul 2000, omisiunea de a investiga, în mod corespunzător, acuzațiile lor cu privire la o astfel de maltratare și pretinsa omisiune de a acorda asistență medicală suficientă) ridică chestiuni de fapt și de drept care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului și că niciun temei pentru a le declara inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile.

2. Fondul

a. Pretinsa maltratare în luna noiembrie 2000

66. Reclamanții au pretins că ei au fost maltratați de către organele de cercetare penală la începutul lunii noiembrie 2000 pentru a obține de la ei declarații de recunoaștere a vinovăției. Ei s-au referit la rezultatele examinărilor medicale care dovedeau că ei aveau leziuni, unele dintre care erau diferite de cele notate de către medicii ruși în rapoartele lor medicale din 31 octombrie 2000. De asemenea, ei s-au referit la refuzul autorităților de a investiga plângerile lor suplimentare cu privire la maltratarea care a avut loc după 8 noiembrie 2000.

67. Guvernul nu a fost de acord. El a declarat că reclamanților le-au fost cauzate leziuni în timpul reținerii lor de către autoritățile ruse, după cum rezulta clar din rapoartele medicale întocmite în Rusia, care mai târziu au fost confirmate de rapoarte similare întocmite în Republica Moldova.

68. Curtea reiterează principiile generale dezvoltate în jurisprudența sa cu privire la acuzațiile de maltratare a persoanelor în timpul aflării lor în detenție (a se vedea, spre exemplu, *Assenov and Others v. Bulgaria*, 28 octombrie 1998, §§ 92-94, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII). În special, atunci când unei persoane îi sunt cauzate leziuni, în timp ce ea se află în detenție sau sub un alt control al poliției, orice astfel de leziune va crea o puternică prezumție că acea persoană a fost supusă maltratării (a se vedea, *Bursuc v. Romania*, nr. 42066/98, § 80, 12 octombrie 2004). Ține de sarcina statului să dea o explicație plauzibilă despre circumstanțele în care au fost cauzate leziunile, neîndeplinirea căreia ridică o problemă clară în temeiul articolului 3 al Convenției (*Selmouni v. France* [GC], nr. 25803/94, § 87, ECHR 1999-V, și *Pruneanu v. Moldova*, nr. 6888/03, § 43, 16 ianuarie 2007).

69. Curtea notează că reclamanții au fost examinați de două ori de către medici pentru a se verifica prezența leziunilor pe corpurile lor: la 31 octombrie 2000, în Rusia, și la 4 noiembrie 2000, în Republica Moldova. Raportul medical întocmit în Republica Moldova a constatat mai multe leziuni care nu au fost menționate în raportul pregătit în Rusia. În special, pe lângă câteva noi vânătăi pe cap și la încheieturi, ambii reclamanți aveau leziuni pe tălpile picioarelor lor (a se vedea paragrafele 8 și 13 de mai sus). Curtea notează că la transferul reclamanților în Republica Moldova nu s-a făcut vreo mențiune cu privire la aceste leziuni suplimentare, anchetatorul penal semnând o declarație că atât reclamanții, cât și autoritățile moldovenești nu au invocat vreo chestiune (a se vedea paragraful 9 de mai sus).

70. Decizia autorităților moldovenești de a nu-i supune pe reclamanți unei examinări medicale imediat după sosirea lor poate însemna, în opinia Curții, doar faptul că constatările făcute de către expertul medical rus cu privire la leziunile reclamanților erau încă valabile la data transferului lor în Republica Moldova. Prin urmare, trebuie presupus faptul că reclamanții erau în aceeași stare medicală ca cea descrisă în certificatele medicale rusești date din 31 octombrie 2001.

71. În continuare, Curtea notează că la transferul primului reclamant în Republica Moldova la 3 noiembrie 2000, nu s-a făcut vreo mențiune cu privire la vreo stare medicală care să necesite asistență medicală. Totuși, după o zi de aflare în detenție a fost cerută o intervenție medicală de urgență, iar medicii au constatat că starea acestuia era suficient de gravă pentru a recomanda tratamentul lui în staționar (a se vedea paragraful 11 de mai sus). Primul reclamant a pretins că starea sa a fost cauzată de maltratare. Guvernul nu a oferit vreo explicație rezonabilă pentru cauza acestei urgențe. Mai mult, el nu a oferit o explicație plauzibilă cel puțin pentru unele din leziunile cauzate ambilor reclamanți în timpul aflării lor în detenție în Republica Moldova. În special, indiferent de cauza celorlalte leziuni, leziunile de pe tălpile picioarelor reclamanților (similare celor cauzate prin practica cunoscută drept *falaka*) nu puteau fi cauzate ca

urmare a unei rezistențe opuse în timpul reținerii lor sau detenției. Astfel de leziuni dovedesc o intenție clară de a cauza dureri severe și poate fi considerată doar tortură în sensul articolului 3 al Convenției (a se vedea *Corsacov v. Moldova*, nr. 18944/02, § 65, 4 aprilie 2006).

72. Curtea notează argumentele Guvernului că reclamanții înșiși, atunci când au fost interogați de către un procuror, nu au confirmat că ei au fost maltratați. De asemenea, ea observă că reclamanții au fost interogați în timp ce încă erau deținuți în Comisariatul General de Poliție al municipiului Chișinău, unde ei se aflau sub controlul deplin al polițiștilor acuzați de maltratarea lor. Curtea a constatat deja că, spre deosebire de detenția într-un izolator de anchetă, detenția unei persoane acuzate în incinta organului de urmărire penală crea condiții suplimentare pentru abuz (*Stepuleac v. Moldova*, nr. 8207/06, § 63, 6 noiembrie 2007).

73. Mai mult, după maltratarea inițială reclamanților nu li s-a permis să se întâlnească cu avocații lor timp de câteva zile, fapt care trebuia să-i fi făcut să se simtă și mai vulnerabili față de orice abuz. În acest sens, Curtea notează că un procuror și o instanță de judecată au recunoscut că avocații reclamanților au fost împiedicați să aibă acces la clienții lor (a se vedea paragrafele 23 și 26 de mai sus). Curtea constată că este deosebit de alarmant faptul că reclamanții au fost lipsiți de accesul la avocații lor în timpul primelor zile cruciale ale detenției lor și nu li s-a acordat chiar și ulterior posibilitatea de a beneficia pe deplin de consultanță juridică. Această omisiune a autorităților de a acorda avocaților acces la clienții lor a fost una deosebit de gravă din cauza acuzațiilor credibile făcute de către avocați că clienții lor erau maltratați pentru a obține de la ei recunoașterea vinovăției. Având în vedere maltratarea reclamanților la 4 noiembrie 2000, cu privire la care autoritățile dispuneau de probe, și starea de frică la care au fost supuși reclamanții de către autorități prin lăsarea lor la mila acelorași persoane cărora le poate fi atribuită maltratarea, este deosebit de frapant faptul că mai multe plângeri grave făcute de către avocați au fost respinse de către diferite autorități prin răspunsuri formale, făcându-se referire la omisiunea reclamanților de a depune plângeri personal.

74. În astfel de circumstanțe și având în vedere plângerile cu privire la maltratarea făcută de către avocații reclamanților împreună cu probele medicale referitoare la o astfel de maltratare, Curtea consideră că absența unei plângeri depuse personal de către reclamanți în primele lor zile de detenție nu afectează constatările sale de mai sus cu privire la maltratarea lor.

75. După ce reclamanții au fost supuși torturii la 3-4 noiembrie 2000, ei aveau un temei rezonabil să le fie frică de posibila maltratare ulterioară de către aceeași polițiști, care dețineau controlul asupra cauzei și asupra acuzațiilor. Astfel, omisiunea de a-i transfera pe reclamanți la 4 noiembrie 2000 într-un loc sigur trebuie considerată o continuare a maltratării la care ei au fost supuși.

b. Eficiența investigației maltratării din luna noiembrie 2000

76. Reclamantii s-au mai plâns de insuficiența investigației plângerilor lor cu privire la maltratarea din anul 2000. Ei s-au referit la refuzul autorităților de a porni un proces penal cu privire la acuzațiile lor de maltratare, în special, în perioada de la 5 până la 8 noiembrie 2000 și omisiunea de a da vreun răspuns la plângerea celui de-al doilea reclamant din 20 decembrie 2000 (a se vedea paragraful 27 de mai sus).

77. Guvernul a prezentat o scrisoare de la Procuratura Generală datată din 9 ianuarie 2007, potrivit căreia a fost efectuată o verificare a acuzației reclamantilor, care a conchis că nu a avut loc maltratarea acestora. Mai mult, aceștia nu s-au plâns personal de maltratare. Scrisoarea nu a specificat data verificării și nici nu a dat alte detalii. Guvernul nu a anexat copia vreunei decizii adoptate la sfârșitul acelei verificări.

78. Curtea face referire la principiile generale dezvoltate în jurisprudența sa referitoare la modalitatea de a efectua investigații cu privire la acuzații grave de maltratare (a se vedea, spre exemplu, *Labita v. Italy* [GC], nr. 26772/95, §§ 131-133, ECHR 2000-IV; *Tanrikulu v. Turkey* [GC], nr. 23763/94, § 104, ECHR 1999-IV; *Kaya v. Turkey*, 19 februarie 1998, § 87, *Reports* 1998-I, și *Asenov and Others*, citată mai sus, § 103).

79. Curtea notează că examinarea medicală de la 4 noiembrie 2000 a fost efectuată ca urmare a unei cereri a avocaților, ci nu ca urmare a unei cereri a vreunuia dintre reclamanti. Acest fapt contrazice argumentul Guvernului că, în lipsa unei plângeri personale din partea unei persoane acuzate, autoritățile nu pot reacționa. Mai mult, o astfel de poziție este contrară jurisprudenței Curții, deoarece o autoritate de stat care își dă seama că poate avea loc un tratament contrar articolului 3 trebuie să reacționeze din proprie inițiativă (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Aksoy v. Turkey*, 18 decembrie 1996, § 65, *Reports* 1996-VI; și *Ostrovar v. Moldova* (dec.) nr. 35207/03, 22 martie 2005). Aceasta este și o cerință a legislației naționale (a se vedea articolul 90 al Codului de procedură penală, citat în paragraful 58 de mai sus).

80. În continuare, Curtea notează că, în pofida asigurărilor din partea Procuraturii Generale cu privire la o „verificare” a pretensei maltratări în luna noiembrie 2000 (a se vedea paragrafele 24 și 77 de mai sus), Guvernul nu a prezentat o copie a unui astfel de document și nici nu a dat alte detalii, cum ar fi data verificării sau numele persoanei care a efectuat-o.

81. Mai mult, maltratarea unei persoane deținute trebuie considerată o infracțiune gravă și Curtea consideră necorespunzător ca examinarea plângerilor de o asemenea natură să fie făcută printr-o simplă „verificare”, ceea ce este, astfel, în afara unei proceduri penale obișnuite. Într-adevăr, legislația națională prevede ca răspuns la o acuzație de o astfel de maltratare una din trei urmări: pornirea unui proces penal, refuzul de a porni un proces penal sau transmiterea plângerii

la autoritatea competentă pentru adoptarea uneia din deciziile de mai sus (a se vedea articolul 93 al Codului de procedură penală, paragraful 58 de mai sus). O astfel de decizie poate fi contestată în instanța de judecată. Guvernul nu a prezentat o copie a vreunei decizii cu privire la plângerile avocaților reclamantilor referitoare la pretinsa maltratare (spre deosebire de deciziile care se refereau expres la atacurile din anul 2003, a se vedea paragraful 30 de mai sus).

82. De asemenea, Curtea notează că în răspunsul la plângerea celui de-al doilea reclamant din 20 decembrie 2000, după cum se pretinde, procuratura l-a informat pe acesta despre dreptul său de a se adresa instanței de judecată care examinează cauza sa, însă ultima a transmis plângerea procuraturii fără vreo urmărire. Acest lucru a însemnat, în practică, faptul că plângerea nu a fost examinată deloc.

83. Curtea conchide că chiar dacă se presupune faptul că a fost efectuată o „verificare” a plângerilor reclamantilor, acele măsuri și examinarea plângerii celui de-al doilea reclamant din 20 decembrie 2000 nu întrunesc cerințele unei investigații detaliate, în conformitate cu articolul 3 al Convenției.

84. Singurele documente prezentate Curții, care arată că autoritățile competente au examinat plângerea reclamantilor cu privire la maltratare sunt hotărârile judecătorești pronunțate în procesul penal împotriva lor. Instanțele s-au referit la lipsa din dosar a vreunei probe cu privire la maltratare, folosind acest lucru ca temei pentru respingerea argumentului reclamantilor că cauza împotriva lor s-a bazat pe probe obținute prin maltratare. Guvernul a invocat aceste constatări ale instanțelor judecătorești. Totuși, Curtea consideră că analiza instanțelor judecătorești naționale făcută după aproximativ doi ani de la evenimentele de care s-au plâns reclamantii și care s-a limitat la examinarea documentelor din dosar, nu poate remedia în niciun fel omisiunea de a efectua o investigație detaliată imediat după evenimente.

c. Asistența medicală acordată reclamantilor în anul 2000

85. În continuare, reclamantii s-au plâns de omisiunea de a le acorda tratamentul medical corespunzător când acesta a fost necesar și solicitat. În special, primului reclamant nu i s-a permis să fie internat în spital în pofida recomandării echipei medicale de urgență la 4 noiembrie 2000 (a se vedea paragraful 11 de mai sus). La 20 decembrie 2000, al doilea reclamant a cerut asistență medicală pentru mâna sa, simțind că aceasta și-a pierdut funcționalitatea (a se vedea paragraful 27 de mai sus), însă el nu a primit nici asistență și niciun răspuns.

86. Guvernul a susținut că reclamantilor li s-a acordat toată asistența medicală necesară.

87. Curtea reiterează că, deși articolul 3 al Convenției nu poate fi interpretat ca impunând o obligație generală de a elibera deținuții pe motive de sănătate, el totuși impune statului obligația de a proteja integritatea fizică a persoanelor

private de libertate, de exemplu, prin a le acorda asistența medicală necesară (a se vedea *Hurtado v. Switzerland*, 28 ianuarie 1994, § 79, Seria A nr. 280-A; și *Șarban v. Moldova*, nr. 3456/05, § 77, 4 octombrie 2005).

88. Ea observă că la 4 noiembrie 2000 o echipă medicală de urgență l-a examinat pe primul reclamant și a recomandat tratamentul lui în staționar, care a fost refuzat din cauza pericolului deosebit pe care-l prezenta reclamantul (a se vedea paragraful 11 de mai sus). Deoarece medicii au recomandat tratamentul în staționar, Curtea conchide că, indiferent de asistența medicală disponibilă la Comisariatul General de Poliție al municipiului Chișinău, echipa de urgență a considerat-o insuficientă pentru starea primului reclamant.

89. Curtea este conștientă de necesitatea de a lua în considerație măsurile de securitate atunci când persoanelor deținute li se acordă asistență medicală. Totuși, ea observă că motivele de securitate nu pot fi interpretate că exonerând autoritățile de obligația de a acorda asistența medicală corespunzătoare solicitată de către o persoană deținută. În această cauză, măsurilor de securitate li s-a acordat o prioritate absolută, fără vreo încercare de a găsi soluții alternative pentru problema cu care s-a confruntat organul de urmărire penală. Astfel de alternative puteau să includă plasarea primului reclamant sub supraveghere într-un spital civil sau transferul acestuia în spitalul penitenciar din orașul Cricova, care oferea un nivel de securitate sporit. În schimb, autoritățile au ales să-l lase pe reclamant în detenție, deși ele cunoșteau că nivelul asistenței medicale disponibile acolo era insuficient. Prin urmare, ele l-au supus pe primul reclamant la suferințe care depășesc nivelul minim de severitate necesar pentru aplicarea articolului 3 al Convenției.

90. Curtea face referire la constatările sale (a se vedea paragrafele 82-84 de mai sus) cu privire la modul în care a fost examinată plângerea celui de-al doilea reclamant din 20 decembrie 2000. Acea plângere a inclus, în afară de o referire clară la maltratarea sa de către poliție la 4 noiembrie 2000, o cerere de tratare a mâinii sale, care, după cum a pretins el, ca rezultat al maltratării, și-a pierdut funcționalitatea. În dosar nu există nimic care ar dovedi că cel de-al doilea reclamant a fost examinat de un medic ca urmare a acestei plângeri, iar Guvernul nu a prezentat vreun argument în acest sens.

91. Curtea conchide că, contrar articolului 3, ambii reclamânți au fost lipsiți de asistența medicală pe care ei au solicitat-o pe când se aflau în detenție.

d. Concluzie

92. Curtea constată că, prin supunerea reclamantilor la tortură, la 4 noiembrie 2000, și omisiunea de a-i transfera ulterior într-un loc sigur, omisiunea de a investiga în mod corespunzător plângerile lor credibile cu privire la maltratare și de a le acorda asistența medicală necesară, autoritățile au încălcat prevederile articolului 3 al Convenției.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

93. Reclamanții s-au plâns în temeiul articolului 6 al Convenției din cauza condamnării lor arbitrare. Partea relevantă a articolului 6 prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... a cauzei sale ... de către o instanță ... care va hotărî, fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa. ...”

1. *Admisibilitatea*

94. Având în vedere argumentele și materialele din dosar, Curtea consideră că pretenția reclamanților formulată în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției ridică chestiuni de fapt și de drept care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului și că niciun temei pentru a o declara inadmisibilă nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară această pretenție admisibilă.

2. *Fondul*

a. **Argumentele părților**

95. Reclamanții au pretins, în temeiul articolului 6 al Convenției, că condamnarea lor s-a bazat pe probe obținute ca rezultat al maltratării și în lipsa probelor reale cu privire la vinovăția lor. Ei au adăugat că lor nu li s-a permis să se întâlnească cu un avocat timp de 24 de ore după plasarea lor în detenție în Republica Moldova și că nu li s-a permis *de facto* să aibă astfel de întrevederi în perioada 4-8 noiembrie 2000 și ulterior; și că nu li s-a permis să se întâlnească cu avocații lor în condiții de confidențialitate.

96. Guvernul nu a fost de acord și a analizat probele din dosar cu privire la fiecare acuzație adusă reclamanților, pentru a dovedi că aceștia au fost condamnați în mod corect. Mai mult, condamnarea reclamanților nu s-a bazat pe probe obținute ca rezultat al maltratării. Recunoașterea de către ei a vinovăției lor nu a constituit o parte importantă a hotărârilor judecătorești, deoarece recunoașterea vinovăției de către ceilalți acuzați ar fi fost suficientă pentru condamnarea reclamanților. Mai mult, reclamanții au fost asistați de către avocații lor fără vreo restricție cu privire la frecvența sau durata întrevederilor lor. Confidențialitatea întrevederilor a fost respectată și nu există vreo probă care să dovedească contrariul.

b. **Aprecierea Curții**

(i) *Principii generale*

97. Curtea reiterează că nu este funcția sa de a examina erorile de fapt sau de drept care se pretinde că au fost comise de către o instanță de judecată națio-

nală, decât dacă și în măsura în care acestea ar fi putut încălca drepturile și libertățile protejate prin Convenție. Deși articolul 6 garantează dreptul la un proces echitabil, el nu instituie, ca atare, reguli cu privire la admisibilitatea probelor, ceea ce reprezintă chestiuni care trebuie, în primul rând, să fie reglementate de legislația națională (a se vedea *Schenk v. Switzerland*, 12 iulie 1988, §§ 45-46, Seria A nr. 140; *Teixeira de Castro v. Portugal*, 9 iunie 1998, § 34, *Reports* 1998-IV; și *Heglas v. the Czech Republic*, nr. 5935/02, § 84, 1 martie 2007).

98. Ca o chestiune de principiu, nu este sarcina Curții de a determina dacă anumite categorii de probe – spre exemplu, probele obținute în mod ilegal, în sensul legislației naționale – pot fi admisibile. Chestiunea la care trebuie de răspuns este dacă procedura în ansamblu, inclusiv modul în care au fost obținute probele, a fost echitabilă. Acest lucru implică o examinare a ilegalității în cauză și, unde este vorba de o violare a unui alt drept prevăzut de Convenție, a naturii violării constatate (a se vedea, *inter alia*, *Khan*, nr. 35394/97, § 34, ECHR-V; *P.G. and J.H. v. the United Kingdom*, nr. 44787/98, § 76, ECHR 2001-IX; și *Allan v. the United Kingdom*, nr. 48539/99, § 42, ECHR 2002-IX).

99. În ceea ce privește examinarea naturii violării constatate a Convenției, Curtea reiterează că ea acordă o atenție deosebită folosirii în procedurile penale a probelor obținute prin măsuri constatate ca fiind contrare articolului 3. Folosirea unor astfel de probe, obținute ca rezultat al unei violări a unuia din drepturile esențiale garantate de Convenție, ridică întotdeauna chestiuni serioase cu privire la echitatea procedurilor (a se vedea *İçöz v. Turkey* (dec.), nr. 54919/00, 9 ianuarie 2003; *Jalloh v. Germany* [GC], nr. 54810/00, §§ 99 și 104, ECHR 2006-...; *Göçmen v. Turkey*, nr. 72000/01, § 73, 17 octombrie 2006; și *Harutyunyan v. Armenia*, nr. 36549/03, § 63, ECHR 2007-...).

100. În special, Curtea a constatat că folosirea ca parte a probelor în procedurile penale ale declarațiilor obținute ca rezultat al torturii atrage după sine inechitatea întregii proceduri, indiferent de faptul dacă admiterea probelor a fost decisivă pentru condamnarea reclamantului (a se vedea *Harutyunyan*, citată mai sus, §§ 63 și 66). Punerea la baza unei condamnări a probelor obținute ca rezultat al actelor de tortură „permite indirect legalizarea unei forme de comportament condamnat din punct de vedere moral pe care autorii articolului 3 au dorit să-l interzică sau, cu alte cuvinte, „permite brutalitatea sub acoperirea legii”” (a se vedea *Jalloh*, citată mai sus, § 105).

(ii) *Aplicarea acestor principii în această cauză*

101. Curtea face referire la constatările sale că reclamații au fost maltratați la 4 noiembrie 2000 (a se vedea paragrafele 71 și 92 de mai sus) cu scopul de a obține de la ei recunoașterea vinovăției și că acea maltratare a constituit tortură. Având în vedere constatările sale de mai jos, Curtea consideră că nu este necesar de a examina argumentul reclamaților că ei au fost supuși ulterior

maltratării în perioada cuprinsă între 4 și 8 noiembrie 2000, declarații pe care ei nu au putut să le susțină prin probe din cauza lipsei unei investigații corespunzătoare cu privire la aceste acuzații (a se vedea paragraful 92 de mai sus).

102. Curtea a constatat că după maltratarea lor la 4 noiembrie 2000 și după obținerea la 5 noiembrie 2000, ca urmare a acestora, a probelor, autoritățile, în mod conștient, i-au lăsat pe reclamanți sub controlul deplin al celor care i-au maltrat. Ea a constatat că acest lucru în sine a constituit o continuare a maltratării, contrar articolului 3 (a se vedea paragrafele 71-75 de mai sus).

103. Reclamanții au făcut mai multe declarații auto-incriminatorii la 7 și 8 noiembrie 2000, în care ei și-au recunoscut în întregime vinovăția în comiterea infracțiunilor de care au fost învinuiți. Curtea face referire la constatarea sa (a se vedea paragraful 73 de mai sus) că ei nu au avut vreun contact cu avocații lor în perioada 4-8 noiembrie 2000 și că ei au făcut declarațiile lor inițiale, fără a beneficia de consultanță juridică.

104. Curtea consideră că declarațiile obținute de la reclamanți în astfel de circumstanțe, ca urmare a torturării lor și în timp ce ei au fost lipsiți de orice asistență din partea avocaților lor, cu excepția intervenției acestora la 4 noiembrie 2000, și confrunțați cu o lipsă totală de reacție din partea autorităților la plângerile avocaților lor (a se vedea paragraful 83 de mai sus) cad în categoria declarațiilor care nu ar trebui niciodată să fie admise în procedurile penale, deoarece folosirea unor astfel de probe ar face astfel de proceduri inechitabile în ansamblu, indiferent dacă instanțele de judecată s-au bazat și pe alte probe (a se vedea paragraful 100 de mai sus).

105. Deoarece reclamanții în această cauză au fost supuși torturii, Curtea nu consideră necesar de a stabili măsura în care instanțele judecătorești naționale s-au bazat pe probele obținute ca rezultat al acestora și dacă astfel de probe au fost determinante pentru condamnarea reclamanților. Simplul fapt că instanțele judecătorești naționale s-au bazat de fapt pe probe obținute ca rezultat al torturii face ca procesul în întregime să fie inechitabil.

106. În astfel de circumstanțe, a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLELOR 6 § 3 ȘI 13 ALE CONVENȚIEI

107. *In fine*, reclamanții s-au plâns în temeiul articolelor 6 § 3 și 13 ale Convenției de imposibilitatea de a se întâlni cu avocații lor și de a face acest lucru în condiții de confidențialitate, precum și de lipsa vreunui răspuns sau măsuri ca urmare a plângerilor lor de maltratare.

Articolul 6 § 3 prevede următoarele:

„3. Orice acuzat are, în special, dreptul:

...

- (b) să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale;
- (c) să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el ...”

Articolul 13 prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

108. Curtea consideră că, având în vedere constatările sale cu privire la pretențiile formulate în temeiul articolelor 3 și 6 § 1 ale Convenției, nu se impune vreo chestiune separată prin prisma articolelor 6 § 3 și 13.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

109. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul

110. Fiecare reclamant a pretins câte 150,000 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu moral care le-a fost cauzat ca rezultat al maltratării în luna noiembrie 2000 și în lunile aprilie și septembrie 2003.

111. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă de către reclamanți și a susținut că nu a avut loc vreo violare a vreunei prevederi a Convenției. În orice caz, sumele pretinse erau excesive și nu au fost aduse probe cu privire la suferințe sau la alte pierderi. El a cerut Curții să respingă pretențiile reclamanților cu titlu de satisfacție echitabilă.

112. Curtea consideră că reclamanților trebuia să le fi fost cauzate stres și neliniște ca rezultat al încălcărilor drepturilor lor, mai ales a maltratării lor și a omisiunii de a o investiga în mod corespunzător, la fel ca și folosirea ulterior a probelor obținute prin maltratare în procesul lor. Totuși, sumele pretinse sunt excesive. Bazându-se pe materialele aflate în posesia sa, Curtea acordă fiecărui reclamant câte EUR 8,000 cu titlu de prejudiciu moral, plus orice taxă pe valoare adăugată care ar putea fi percepută (a se vedea *Popovici*, citată mai sus, § 90).

113. De asemenea, Curtea consideră că în cazul în care, după cum este și în această cauză, o persoană a fost condamnată în urma unor proceduri care s-au desfășurat cu încălcări ale cerințelor prevăzute de articolul 6 al Convenției, o rejudecare sau redeschidere a cauzei, dacă este cerută, reprezintă, în principiu, o modalitate adecvată de redresare a violării (a se vedea *Öcalan v. Turkey* [GC], nr. 46221/99, § 210, ECHR 2005-IV și *Popovici*, citată mai sus, § 87).

B. Costuri și cheltuieli

114. Reclamanții au pretins EUR 1,600 cu titlu de costuri de reprezentare în fața Curții și 9,117 lei moldovenești (EUR 575) cu titlu de asistență judiciară în procedurile naționale. Ei s-au bazat pe un contract încheiat cu reprezentantul lor în acest sens și datat din 7 martie 2007.

115. Guvernul a contestat suma pretinsă pentru reprezentare, numind-o excesivă și ireală având în vedere situația economică din țară și salariul mediu lunar. El și-a exprimat îndoiala că contractul încheiat între soția unuia dintre reclamanți și un avocat pentru reprezentarea în fața Curții era real și a făcut referire la omisiunea avocatului de a specifica serviciile prestate clienților săi și onorariul pe oră perceput de acesta.

116. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, spre exemplu, *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004-III).

117. În această cauză, Curtea nu are vreun motiv de a pune la îndoială validitatea contractului prezentat de către reclamanți, deoarece Guvernul nu și-a susținut în vreun fel motivul dubiilor sale în acest sens. De asemenea, Curtea consideră că lipsa unei liste detaliate a orelor lucrate de către avocat asupra cauzei, deși afectează posibilitatea Guvernului de a se expune asupra nivelului cheltuielilor și posibilitatea Curții de a decide această chestiune, nu este un motiv pentru respingerea în întregime a pretenției formulate cu titlu de compensații. Având în vedere faza avansată a procedurilor la care avocatul reclamanților a preluat cauza (după comunicarea cererii către Guvern), precum și complexitatea cauzei, numărul pretențiilor declarate admisibile de către Curte și cheltuielile de traducere, confirmate prin documentele relevante, ea acordă reclamanților EUR 2,000 cu titlu de costuri și cheltuieli minus EUR 850 primiți cu titlu de asistență judiciară de la Consiliul European, plus orice taxă pe valoare adăugată care ar putea fi percepută.

C. Dobânda de întârziere

118. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* inadmisibile pretențiile formulate în temeiul articolului 3 al Convenției cu privire la pretinsa omisiune de a preveni atacurile din anul 2003 și de a investiga acele atacuri, precum și condițiile degradante de detenție, iar restul cererii admisibil;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției în ceea ce privește maltratarea reclamanților la 4 noiembrie 2000 și omisiunea de a-i transfera ulterior într-un loc sigur, asistența medicală insuficientă acordată reclamanților și omisiunea de a investiga, în mod corespunzător, plângerile lor cu privire la maltratarea din anul 2000;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
4. *Hotărăște* că nu se impune vreo chestiune separată prin prisma articolelor 6 § 3 și 13 ale Convenției;
5. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamanților, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, câte EUR 8,000 (opt mii euro) fiecăruia cu titlu de prejudiciu moral și suma totală de EUR 1,150 (o mie o sută cincizeci euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
6. *Respinge* restul pretențiilor reclamanților cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 16 decembrie 2008, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte

DECIZII

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 11375/05
depusă de Ilja KIREEV
împotriva Moldovei și Rusiei

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 1 iulie 2008, în cadrul unei camere compuse din:

Lech Garlicki, *Președinte*,

Giovanni Bonello,

Anatoly Kovler,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ledi Bianku,

Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Fatoş Aracı, *Grefier adjunct al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 3 martie 2005,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Ilja Kireev, este un cetățean al Federației Ruse care s-a născut în Konskoe și care locuiește în orașul Tighina/Bender (aflat pe teritoriul

Republicii Moldova, dar care din anul 1991 se află sub controlul autoproclamatei „republici moldovenești nistrene” („RMN”, a se vedea pentru mai multe detalii hotărârea *Ilașcu and Others v. Moldova and Russia* [GC], nr. 48787/99, §§ 28-31 și 87-91, ECHR 2004-VII)).

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de reclamant, pot fi rezumate în felul următor.

Începând cu anul 1962, reclamantul a depus la Banca de Economii din Tighina/Bender 16,582 de ruble sovietice. El a pretins că, în urma reformelor economice, valoarea depunerilor sale la Banca de Economii a scăzut semnificativ și că statul nu și-a îndeplinit în modul convenit obligația de a indexa depozitele de la Banca de Economii în scopul compensării pierderilor cauzate de inflație.

Reclamantul a depus o cerere la „Judecătoria Supremă a RMN”, solicitând compensații pentru devalorizarea depunerilor sale. La 26 octombrie 2004, instanța l-a informat că nu era competentă să examineze astfel de cereri și că el urma să se adreseze „instanțelor ordinare ale RMN”.

Reclamantul a depus o cerere la „Judecătoria Bender” (care face parte din „sistemul judecătoresc al RMN”; există o altă judecătorie de sector Tighina/Bender care se află sub jurisdicția Republicii Moldova și care este amplasată în satul Varnița). La 21 decembrie 2004, instanța nu a dat curs cererii, considerând că aceasta era incompletă, deoarece nu indica pârâții, nu au fost prezentate probe în susținerea acțiunii și nu conținea alte informații necesare. Deoarece reclamantul nu a prezentat documentele ce lipseau, la 17 ianuarie 2005, cererea a fost restituită reclamantului fără a fi examinată.

Reclamantul s-a plâns Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, care, la 6 iulie 2004, l-a informat despre dreptul lui de a depune o acțiune la Judecătoria Tighina/Bender, care era amplasată la Varnița. La o dată necunoscută, reclamantul a depus o acțiune la această instanță. La 6 ianuarie 2005, instanța l-a informat că acțiunea era incompletă, în special, lipseau probele documentare și dovada plății taxei de stat. Se pare că reclamantul nu a prezentat documente suplimentare la Judecătoria Tighina/Bender.

Reclamantul s-a mai plâns Procuraturii Generale a Republicii Moldova despre devalorizarea depozitelor sale. Plângerea lui a fost expediată Procuraturii Tighina/Bender. La 29 martie 2004, Procuratura Tighina/Bender a informat reclamantul că Moldova și autoproclamatea „RMN” au sisteme bugetare separate și că el urma să se adreseze cu cererea de compensare „autorităților RMN”, potrivit legislației locale.

Reclamantul susține că, în 2005, el a încercat să obțină de la o bancă rusă din Kirov compensații pentru devalorizarea depozitelor sale. Totuși, lui i s-a refuzat, deoarece legislația nu prevedea acordarea compensațiilor persoanelor care au depus bani în băncile de economii aflate în afara teritoriului Rusiei.

B. Dreptul intern relevant

1. Legislația Republicii Moldova

În ceea ce privește legislația Republicii Moldova privind compensarea pierderilor cauzate de inflație, la 12 decembrie 2002, Parlamentul a adoptat Legea nr. 1530-XV privind indexarea depunerilor bănești ale cetățenilor în Banca de Economii („Legea Republicii Moldova din 2002 privind indexarea”).

Articolul 1 al acestei legi prevede următoarele:

Articolul 1. Obiectul legii

„Prezenta lege prevede obligațiile statului față de cetățenii Republicii Moldova care au avut depuneri bănești în Banca de Economii la situația din 2 ianuarie 1992 și stabilește principiile de bază privind indexarea, cuantumul și modul de plată a sumelor indexate.”

2. Legislația Rusiei

În ceea ce privește legislația Rusiei privind compensarea pierderilor cauzate de inflație, la 10 mai 1995, a fost adoptată Legea privind restabilirea și protecția depunerilor bănești ale cetățenilor Federației Ruse (Федеральный закон «О восстановлении и защите сбережений граждан Российской Федерации») („Legea Rusiei din 1995 privind indexarea”).

Art. 1 al acestei legi prevede următoarele:

Articolul 1

„Statul garantează restabilirea și păstrarea valorii mijloacelor financiare create de către cetățenii Federației Ruse prin depunerea banilor la Banca de Economii a Federației Ruse (anterior, Banca de Economii a URSS care a activat pe teritoriul Republicii Federale Sovietice Socialiste Ruse) înainte de 20 iunie 1991; ...”

Potrivit unei scrisori a Ministerului rus de Finanțe „privind transferul depunerilor bănești din țările Comunității Statelor Independente în Federația Rusă”, din 20 aprilie 1998 (nr. 22-03-03):

„... Restabilirea se aplică depozitelor care până [la 20 iunie 1991] au fost păstrate în Banca de Economii a Rusiei. Totodată, legea sus-menționată [Legea Rusiei din 1995 privind indexarea] nu se aplică depozitelor deschise în băncile de economii ale altor state care anterior au făcut parte din URSS.”

PRETENȚII

Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, de faptul că, în urma inflației, depunerile acumulate în contul său de depozit de la Banca de Economii și-au pierdut puterea de cumpărare și că neîndeplinirea de către stat a obligației acestuia de a restabili valoarea depunerilor bancare constituie o lipsire de proprietate.

ÎN DREPT

Reclamantul a susținut că a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție ca rezultat al efectului inflației asupra depunerilor sale și din cauza necompensării lui efective de către stat în această privință. Articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

Curtea notează, în primul rând, că cererea a fost depusă împotriva autoproclamatei „republici moldovenești nistrene” („RMN”) și că, ulterior, reclamantul a desemnat Rusia în calitate de stat pârât.

În continuare, Curtea notează că reclamantul a depus banii într-o bancă care, la momentul actual, se află pe teritoriul Republicii Moldova și că el s-a adresat autorităților Moldovei în vederea obținerii compensațiilor. Curtea consideră, *ex officio*, că cererea trebuie să fie examinată, de asemenea, și în privința Moldovei.

Prin urmare, Curtea va examina cererea în privința Moldovei și Rusiei.

Curtea consideră că, în această cauză, nu este necesar de a decide dacă Moldova, Rusia sau ambele state pot fi considerate responsabile pentru acțiunile sau inacțiunile „autorităților RMN”. De asemenea, nu este necesar de a decide dacă reclamantul avea obligația să epuizeze căile de recurs interne disponibile în „RMN” sau în fiecare din cele două Înalte Părți Contractante.

Chiar prezumând faptul că, în circumstanțele acestei cauze, una din sau ambele Înalte Părți Contractante ar putea fi găsite responsabile pentru acțiunile sau inacțiunile „autorităților RMN”, Curtea consideră că cererea reclamantului este inadmisibilă.

Curtea reiterează că articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție nu obligă statul să mențină puterea de cumpărare a sumelor depozitate în instituțiile financiare (a se vedea *X. v. the Federal Republic of Germany*, cererea nr. 8724/79, decizia Comisiei din 6 martie 1980; *Decisions and Reports* 20, p. 226; *Rudzińska v. Poland* (dec.), nr. 45223/99; ECHR 1999-VI; *Gayduk and Others v. Ukraine* (dec.), nr. 45526/99; ECHR 2002-VI; și *Appolonov v. Russia* (dec.), nr. 67578/01, 29 August 2002).

Totuși, Curtea notează că atât Moldova, cât și Rusia au adoptat legislații prin care au permis acordarea parțială, în anumite condiții, a compensațiilor pentru efectele inflației.

În ceea ce privește pretenția formulată împotriva Rusiei, Curtea notează că:

(a) reiese clar din Legea Rusiei din 1995 privind indexarea și din scrisoarea explicativă a Ministerului Finanțelor, menționată mai sus, că legislația rusă prevedea acordarea compensațiilor doar pentru depozitele deschise în Banca de Economii care activa pe teritoriul fostei Republici Federale Sovietice Socialiste Ruse. Prin urmare, reclamantul, care a depus bani într-o Bancă de Economii din fosta Republică Sovietică Socialistă Moldovenească, nu era eligibil, în temeiul legii, pentru a obține compensații de la autoritățile ruse;

(b) chiar admitând faptul că Rusia ar putea fi găsită responsabilă pentru acțiunile sau inacțiunile „autorităților RMN”, ea nu avea o obligație, în temeiul Convenției, de a adopta o lege privind acordarea compensațiilor pentru banii depuși în băncile aflate pe teritoriul „RMN”, după cum ea nu era obligată să adopte o astfel de lege nici privind depunerile bănești din băncile aflate pe teritoriul Rusiei.

În ceea ce privește Moldova, Curtea notează că legislația aplicabilă prevede clar că compensația este acordată doar cetățenilor Republicii Moldova. Reclamantul a susținut că el deține doar cetățenia Federației Ruse. Prin urmare, el nu putea solicita compensații potrivit legislației Moldovei.

Rezultă că, nici potrivit legislației Moldovei, nici a Rusiei, reclamantul nu avea dreptul sau speranța legitimă de a obține compensații. Prin urmare, pretenția lui este vădit nefondată, în sensul articolului 35 § 3 al Convenției, și urmează a fi respinsă în temeiul articolului 35 § 4 al Convenției.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Declară cererea inadmisibilă.

Fatoș Aracı
Grefier adjunct

Lech Garlicki
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA
DECIZIE PARȚIALĂ
CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 13136/07
depusă de Simion RACU
împotriva Republicii Moldova și Federației Ruse

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la
1 iulie 2008, în cadrul unei camere compuse din:

Lech Garlicki, *Președinte*,
Giovanni Bonello,
Anatoly Kovler,
Ljiljana Mijović,
David Thór Björgvinsson,
Ledi Bianku,
Mihai Poalelungi, *judcători*,
și Fatoș Aracı, *Grefier adjunct al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 3 ianuarie 2007,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Simion Racu, este un cetățean al Republicii Moldova care s-a
născut în anul 1951 și care locuiește în Chișinău.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de reclamant, pot fi rezumate în felul următor.

Reclamantul este o persoană intern deplasată. După războiul din anul 1992, el a fugit din Transnistria și s-a stabilit cu traiul în Chișinău.

La 21 octombrie 1993, Guvernul Moldovei a adoptat Hotărârea nr. 658 „privind asigurarea cu spațiu locativ a cetățenilor forțați să părăsească locul de trai din raioanele de est ale Republicii Moldova”.

La o dată nespecificată, reclamantul a inițiat proceduri judiciare împotriva Guvernului și a autorităților locale din Chișinău, solicitând acordarea unei locuințe.

Printr-o decizie irevocabilă din 7 iunie 2006, Curtea Supremă de Justiție a obligat Guvernul și Consiliul municipal Chișinău să-i acorde reclamantului un apartament.

Se pare că măsuri de executare au fost întreprinse împotriva Consiliului municipal Chișinău; totuși, hotărârea nu a fost executată până în prezent.

B. Materiale neconvenționale relevante

1. *Dreptul și practica naționale*

Prevederile relevante ale Legii nr. 435 privind descentralizarea administrativă sunt următoarele:

Articolul 12. Descentralizarea financiară

„(1) Autoritățile publice locale se bucură, în condițiile legii, de autonomie financiară, adoptă bugetul lor propriu care este independent și separat de bugetul de stat. ...”

Articolul 13. Proprietatea unităților administrativ-teritoriale

„(1) Autoritățile publice locale posedă un patrimoniu propriu și distinct, care include bunuri mobile și imobile, și dispun liber de acesta în condițiile legii.

(2) Patrimoniul unităților administrativ-teritoriale se delimitează și se separă clar de patrimoniul statului, potrivit legii sau în modul stabilit de lege.

(3) Delimitarea presupune ... competența decizională exclusivă a autorităților publice locale privind administrarea patrimoniului respectiv ... ”

Legea nr. 416 cu privire la poliție, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

Articolul 35. Asigurarea colaboratorului poliției cu spațiu locativ

„Colaboratorilor poliției li se acordă ... de către autoritățile administrației publice locale, cel mult după trei ani de la angajarea în serviciu ... spațiu locativ ... ”

Partea relevantă a Legii nr. 544 cu privire la statutul judecătorului, este următoarea:

Articolul 30. Asigurarea judecătorului cu locuință

„(1) În cazul în care judecătorul nu este asigurat cu locuință sau este necesară îmbunătățirea condițiilor lui locative, ori nu i s-a atribuit suprafața de 15 m² suplimentară convenită, autoritatea administrației publice locale este obligată ca în cel mult 6 luni de la data apariției sus-numitelor circumstanțe să asigure judecătorul cu locuință

(2) După încheierea a 10 ani de activitate în calitatea de judecător locuința se transmite gratuit judecătorului în proprietate privată.”

Legea nr. 1225 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice prevede următoarele:

Articolul 12. Restituirea bunurilor ... persoanelor supuse represiunilor politice

„Cetățenilor Republicii Moldova supuși represiunilor politice și ulterior reabilitați li se restituie, la cererea lor sau a moștenitorilor lor, bunurile confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesia lor.

...

Persoanele care urmează a fi evacuate din casele restituite sînt asigurate cu spațiu locativ ... la momentul evacuării, de către autoritățile administrației publice locale, în conformitate cu legislația în vigoare.”

Prevederile relevante ale hotărârii Guvernului nr. 658 privind asigurarea cu spațiu locativ a cetățenilor forțați să părăsească locul de trai din raioanele de est ale Republicii Moldova, sunt următoarele:

„1. Se asigură cu spațiu locativ, conform legislației locative în vigoare, familiile cetățenilor care au fost nevoiți să părăsească domiciliul din raioanele de est ale Republicii Moldova [Transnistria] ... ca urmare a participării lor la acțiunile militare de apărare a integrității și independenței Republicii Moldova sau a activității politice îndreptate împotriva separatismului. ...”

Prevederile relevante ale Legii cu privire la Procuratură nr. 118 sunt următoarele:

Articolul 38. Asigurarea cu locuință

„(1) În cazul în care procurorul nu are locuință sau are nevoie de îmbunătățirea condițiilor locative, autoritatea administrației publice locale este obligată, în termen de cel mult un an de la numirea lui în funcție, să îl asigure cu locuință”

Conform articolului 9 (3) al Legii cu privire la protecția socială și juridică a militarilor, personalul militar are dreptul la locuință acordată gratuit de către Ministerul Apărării. Totuși, din hotărârea Judecătoriei Centru din 3 martie 2004 pronunțată în cauza *Olisevschi v. Consiliul municipal Chișinău* reiese că Consiliul municipal Chișinău era obligat să acorde reclamantului un apartament cu două camere.

2. *Materiale ale Consiliului Europei*

Carta europeană a autonomiei locale, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

Articolul 9 – Resursele financiare ale autorităților administrației publice locale

„În cadrul politicii economice naționale, autoritățile administrației publice locale au dreptul la resurse proprii, suficiente, de care pot dispune în mod liber în exercitarea atribuțiilor lor.

Resursele financiare ale autorităților administrației publice locale trebuie să fie proporționale cu competențele prevăzute de constituție sau de lege.”

PRETENȚII

Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 și articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, de neexecutarea de către autoritățile naționale a hotărârii judecătorești definitive pronunțată în favoarea sa.

ÎN DREPT

1. Curtea notează că cererea a fost îndreptată împotriva Federației Ruse. Potrivit reclamantului, el a fost forțat să părăsească locuința sa din Transnistria în urma acțiunilor Federației Ruse, care a contribuit militar, economic și politic la crearea și consolidarea regimului separatist din Transnistria.

Curtea notează că pretenția din cerere se referă la neexecutarea de către autoritățile Moldovei a unei hotărâri judecătorești definitive prin care Guvernul și Consiliul municipal Chișinău au fost obligați să acorde reclamantului un apartament. Rezultă că, în măsura în care cererea este îndreptată împotriva Federației Ruse, ea este incompatibilă *ratione personae* cu prevederile Convenției și urmează a fi respinsă în temeiul articolului 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

2. În ceea ce privește partea din cerere care este îndreptată împotriva Moldovei, Curtea consideră că ea nu poate decide admisibilitatea acesteia doar în baza materialelor din dosar și că, din acest motiv, este necesar, în conformitate cu art. 54 § 2 (b) al Regulamentului Curții, de a comunica Guvernului pârât cererea.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Declară inadmisibilă cererea în partea ce ține de Federația Rusă; și

Decide să amâne examinarea cererii de mai sus în partea ce ține de Republica Moldova.

Fatoș Aracı
Grefier adjunct

Lech Garlicki
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 3934/05
depusă de Iurie FIONAT
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 8 iulie 2008, în cadrul unei camere compuse din:

Lech Garlicki, *Președinte*,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ján Šikuta,

Päivi Hirvelä,

Mihai Poalelungi, *judecători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 20 decembrie 2004,

Având în vedere decizia de a examina admisibilitatea cauzei concomitent cu fondul acesteia (articolul 29 § 3 al Convenției),

Având în vedere declarațiile formale prin care a fost acceptată reglementarea amiabilă a cauzei,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Iurie Fionat, este un cetățean al Republicii Moldova care s-a născut în anul 1965 și care locuiește la Chișinău. El a fost reprezentat în fața Curții de către dl I. Manole, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

La 30 iunie 2003, Judecătoria Centru a obligat Consiliul municipal Chișinău să asigure reclamantul și familia acestuia cu spațiu locativ, în conformitate cu prevederile legale. Hotărârea nu a fost contestată și a devenit definitivă 15 zile mai târziu.

Departamentul de Executare a Deciziilor Judecătorești al Ministerului Justiției („Departamentul”) a stabilit pentru primărie câteva termene-limită pentru executarea hotărârii, însă aceasta a rămas neexecutată din cauza lipsei spațiului locativ disponibil.

Reclamantul a identificat un apartament din Chișinău care era liber și a cerut Departamentului să execute hotărârea prin aplicarea sechestrului pe acest apartament. La 8 august 2003, Departamentul a aplicat sechestrul pe apartament și a interzis Primăriei să dispună de el în vreun fel. De asemenea, el a ordonat Primăriei să elibereze reclamantului bonul de repartiție cerut de lege pentru confirmarea dreptului lui de a se stabili în acest apartament.

Potrivit reclamantului, el și familia sa s-au mutat în apartament cu acordul Departamentului. Nu este clar dacă el a primit bonul de repartiție de la Primărie. După ce s-au mutat în apartament, reclamantul și familia sa au efectuat lucrări de reparație.

La 30 octombrie 2003, reclamantul a fost informat de către procurorul A.G. că, la 20 octombrie 2003, el a primit permisiunea Primăriei de a construi un apartament proiectat individual în încăperea în care locuia reclamantul.

În urma refuzului reclamantului de a părăsi apartamentul, el și familia sa au fost evacuați forțat la 3 noiembrie 2003 de către Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției („CCCEC”).

Reclamantul s-a plâns Procurorului General că împotriva familiei sale au fost întreprinse acțiuni ilegale, dar plângerea sa a fost respinsă, deoarece acordarea către procurorul A.G. a apartamentului disputat a început „ca urmare a cererii Procuraturii Generale din 15 aprilie 2004 privind acordarea permisiunii lui A.G. să proiecteze și să construiască un spațiu locativ nou”. Reclamantul nu a contestat această decizie în instanța de judecată.

La 3 decembrie 2003, Departamentul și-a anulat încheierea sa din 8 august 2003 privind aplicarea sechestrului pe apartament.

La cererea reclamantului, care a identificat un alt apartament liber în Chișinău, la 28 aprilie 2004, Departamentul a aplicat sechestrul pe acest apartament. De asemenea, el a obligat Primăria să elibereze reclamantului bon de repartiție pentru acest apartament.

La 7 iulie 2004, Primăria a informat Departamentul și reclamantul că apartamentul pe care a fost aplicat sechestrul nu era proprietatea sa și că, mai mult, acesta era avariat și nelocuibil. Prin urmare, el nu putea fi dat în chirie reclamantului.

Cererea repetată a reclamantului privind închirierea apartamentului avariat a fost respinsă din aceleași motive.

Hotărârea din 30 iunie 2003 a fost executată la 13 octombrie 2005.

PRETENȚII

Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că dreptul lui de acces la justiție a fost încălcat prin neexecutarea hotărârii judecătorești definitive pronunțată în favoarea lui.

De asemenea, reclamantul a pretins că această neexecutare a dus la încălcarea dreptului său la protecția proprietății garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

ÎN DREPT

La 29 ianuarie 2008, Curtea a primit de la Guvern următoarea declarație:

„Eu, Vladimir Grosu, Agentul Governamental al Republicii Moldova, declar că Guvernul Republicii Moldova este gata să plătească dlui Iurie Fionat suma de 2,000 (două mii) euro în vederea reglementării amiabile a cauzei sus-menționate aflată pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului.

Această sumă, care este acordată cu titlu de prejudiciu material și moral, precum și costuri și cheltuieli, va fi convertită în lei moldovenești conform ratei aplicabile la data plății, și va fi scutită de orice taxe care pot fi percepute. Ea va fi plătită în termen de trei luni de la data notificării despre adoptarea deciziei Curții în temeiul articolului 37 § 1 al Convenției Europene pentru Drepturile Omului. În cazul neplății acestei sume în decursul perioadei de trei luni, Guvernul va plăti, de la expirarea acestei perioade până la executare, o dobândă egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente. Plata va constitui soluționarea definitivă a cauzei.”

La 30 ianuarie 2008, Curtea a primit următoarea declarație semnată de către reclamant:

“Eu, I. Manole, reprezentantul reclamantului în cauza sus-menționată, notez că Guvernul Republicii Moldova este gata să plătească dlui Iurie Fionat suma de 2,000 (două mii) euro în vederea reglementării amiabile a cauzei sus-menționate aflată pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului.

Această sumă, care este acordată cu titlu de prejudiciu material și moral, precum și costuri și cheltuieli, va fi convertită în lei moldovenești conform ratei aplicabile la data plății, și va fi scutită de orice taxe care pot fi percepute. Ea va fi plătită în termen de trei luni de la data notificării despre adoptarea deciziei Curții în temeiul articolului 37 § 1 al Convenției Europene pentru Drepturile Omului. În cazul neplății acestei sume în decursul perioadei de trei luni, Guvernul va plăti, de la expirarea acestei perioade până la executare, o dobândă egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente. Plata va constitui soluționarea definitivă a cauzei.

Eu accept propunerea și renunț la orice pretenții ulterioare împotriva Republicii Moldova în ceea ce privește faptele care au dat naștere acestei cereri. Declar că aceasta constituie soluționarea definitivă a cauzei.”

Curtea ia notă de reglementarea amiabilă la care au ajuns părțile. Ea este satisfăcută că reglementarea este bazată pe respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale și nu constată vreun motiv care ar justifica continuarea examinării cererii (articolul 37 § 1 *in fine* al Convenției). În lumina celor de mai sus, este potrivit de a sista aplicabilitatea articolului 29 § 3 al Convenției acestei cauze și de a scoate cererea de pe rol.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererea de pe rolul său.

Lawrence Early
Grefier

Lech Garlicki
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererile nr. 38666/05, 38667/05, 38668/05, 38669/05, 38670/05,
38671/05, 38672/05, 38673/05, 38674/05, 38675/05
depușe de Olga BUIMISTRU și alte nouă persoane
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la
2 septembrie 2008, în cadrul unei camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ledi Bianku,

Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Fatoș Aracı, *Grefier adjunct al Secțiunii*,

Având în vedere cererile sus-menționate depuse la 9 august 2004,

Având în vedere declarațiile formale prin care a fost acceptată reglementarea
amiabilă a cauzelor,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamanții, dna Olga Buimistru și alte 9 persoane, ale căror nume sunt menționate în Anexă, sunt toți cetățeni ai Republicii Moldova. Ei au fost reprezentați în fața Curții de către dna V. Guțu, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

Toți reclamanții au lucrat în cadrul unei companii de stat („compania”) administrate de Ministerul Transportului și Comunicațiilor. Între 1999 și 2001, compania nu a plătit reclamanților toate salariile.

În 2001, reclamanții au inițiat proceduri judiciare împotriva companiei, solicitând plata restanțelor la salarii. Toți reclamanții au obținut hotărâri judecătorești irevocabile în favoarea lor și titluri executorii. Totuși, hotărârile nu au fost executate nici până în prezent.

Detaliile cu privire la fiecare reclamant sunt prezentate în Anexă.

PRETENȚII

1. Reclamanții s-au plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că dreptul lor de acces la justiție a fost încălcat prin neexecutarea hotărârilor judecătorești definitive pronunțate în favoarea lor.

2. De asemenea, reclamanții s-au plâns că neexecutarea hotărârilor judecătorești a dus la încălcarea dreptului lor la protecția proprietății garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

ÎN DREPT

La 13 martie 2008, Curtea a primit de la Guvern următoarea declarație, reproducând același text pentru fiecare reclamant, cu excepția numelor lor și sumelor acordate cu titlu de compensație:

“Eu, Vladimir Grosu, Agentul Guvernamental al Republicii Moldova, declar că Guvernul Republicii Moldova este gata să plătească [reclamantului relevant] suma de [a se vedea Anexa pentru sumele concrete acordate fiecărui reclamant] euro în vederea reglementării amiabile a cauzei sus-menționate aflată pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului.

Această sumă, care este acordată cu titlu de prejudiciu material și moral, precum și costuri și cheltuieli, va fi convertită în lei moldovenești conform ratei aplicabile la data plății, și va fi scutită de orice taxe care pot fi percepute. Ea va fi plătită în termen de trei

luni de la data notificării despre adoptarea deciziei Curții în temeiul articolului 37 § 1 al Convenției Europene pentru Drepturile Omului. În cazul neplății acestei sume în decursul perioadei de trei luni, Guvernul va plăti, de la expirarea acestei perioade până la executare, o dobândă egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente. Plata va constitui soluționarea definitivă a cauzei.”

La 13 februarie 2008, Curtea a primit următoarea declarație semnată de reprezentantul fiecărui reclamant:

“Eu, V. Guțu, reprezentantul reclamantului în [fiecare] cauză, notez că Guvernul Republicii Moldova este gata să plătească [reclamantului relevant] suma de [a se vedea Anexa pentru sumele concrete acceptate de fiecare reclamant] euro în vederea reglementării amiabile a cauzei sus-menționate aflată pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului.

Această sumă, care este acordată cu titlu de prejudiciu material și moral, precum și costuri și cheltuieli, va fi convertită în lei moldovenești conform ratei aplicabile la data plății, și va fi scutită de orice taxe care pot fi percepute. Ea va fi plătită în termen de trei luni de la data notificării despre adoptarea deciziei Curții în temeiul articolului 37 § 1 al Convenției Europene pentru Drepturile Omului. În cazul neplății acestei sume în decursul perioadei de trei luni, Guvernul va plăti, de la expirarea acestei perioade până la executare, o dobândă egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente. Plata va constitui soluționarea definitivă a cauzei.”

Accept propunerea și renunț la orice pretenții ulterioare împotriva Republicii Moldova în ceea ce privește faptele care au dat naștere acestei cereri. Declar că aceasta constituie soluționarea definitivă a cauzei.”

Curtea ia notă de reglementările amiabile la care au ajuns părțile. Ea este satisfăcută că reglementările sunt bazate pe respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale și nu constată vreun motiv care ar justifica continuarea examinării cererilor (articolul 37 § 1 *in fine* al Convenției). În lumina celor de mai sus, este potrivit de a sista aplicabilitatea articolului 29 § 3 al Convenției și de a scoate cererile de pe rol.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererile de pe rolul său.

Fatoș Araci
Grefier adjunct

Nicolas Bratza
Președinte

**Anexa – datele personale ale reclamantilor și sumele la care au convenit
părțile în cadrul reglementărilor amiabile**

Nr. cererii și numele reclamantului	Suma propusă de Guvern și acceptată de fiecare reclamant
1. 38666/05 Olga Buimistru, care s-a născut în 1977 și locuiește în Chișinău	2,413 (două mii patru sute treisprezece) euro
2. 38667/05 Valentina Coptu, care s-a născut în 1958 și locuiește în Ungheni	2,794 (două mii șapte sute nouăzeci și patru) euro
3. 38668/05 Antonina Slabenco, care s-a născut în 1948 și locuiește în Chișinău	6,657 (șase mii șase sute cincizeci și șapte) euro
4. 38669/05 Chilina Armas, care s-a născut în 1958 și locuiește în Ungheni	2,890 (două mii opt sute nouăzeci) euro
5. 38670/05 Raisa Ambrosii, care s-a născut în 1950 și locuiește în Ungheni	2,807 (două mii opt sute șapte) euro
6. 38671/05 Maria Macarov, care s-a născut în 1954 și locuiește în Chișinău	3,014 (trei mii paisprezece) euro
7. 38672/05 Valentina Tacos, care s-a născut în 1949 și locuiește în Ungheni	2,840 (două mii opt sute patruzeci) euro
8. 38673/05 Mihail Fistican, care s-a născut în 1957 și locuiește în Chișinău	4,465 (patru mii patru sute șizeci și cinci) euro
9. 38674/05 Valentina Ionesii, care s-a născut în 1956 și locuiește în Chișinău	2,560 (două mii cinci sute șizeci) euro
10. 38675/05 Valentina Cuclin, care s-a născut în 1946 și locuiește în Chișinău	3,004 (trei mii patru) euro

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 3108/02
depute de Valentina NENAȘEVA și Alții
împotriva Republicii Moldova la 28 decembrie 2001

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 2 septembrie 2008, în cadrul unei camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,
Lech Garlicki,
Ljiljana Mijović,
David Thór Björgvinsson,
Ján Šikuta,
Päivi Hirvelä,
Mihai Poalelungi, *judecători*,

și Fatoș Aracı, *Grefier adjunct al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 28 decembrie 2001,

Având în vedere decizia de a examina admisibilitatea cererii concomitent cu fondul acesteia (articolul 29 § 3 al Convenției),

Având în vedere observațiile prezentate de Guvernul pârât și observațiile prezentate ca răspuns de către reclamant,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamanții, dna Valentina Nenașeva, dna Galina Vier, dna Tatiana Zimovna și dna Valentina Maler, sunt cetățeni ai Republicii Moldova care locuiesc în Chișinău. Ei au fost reprezentați în fața Curții de către dl Ștefan Uritu, de la „Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului”, o organizație non-guvernamentală din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vladimir Grosu.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

Toți reclamanții erau angajați ai unei companii private („compania”). La date diferite în 1998, ei au fost concediați.

Deoarece compania nu le-a plătit salarii pentru ultimele 6 luni de lucru, în august 1998, reclamanții au inițiat proceduri judiciare împotriva fostului angajator la Judecătoria sectorului Botanica, solicitând plata restanțelor la salarii.

Judecătoria sectorului Botanica a hotărât în favoarea reclamanților și, prin hotărârile sale din 16 octombrie 1998, 28 septembrie și 8 octombrie 1999, a obligat compania să plătească următoarele sume: dnei Maler - 5,290 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 926 euro (EUR) la acea dată); dnei Nenașeva - MDL 5,893 (EUR 514); dnei Vier - MDL 5,025 (EUR 429) și dnei Zimovna - MDL 6,143 (EUR 524). Hotărârile nu au fost contestate și au devenit definitive 15 zile mai târziu.

Reclamanții au obținut titluri executorii care au fost expediate executorului judecătoresc la 11 și 30 noiembrie 1999. Deoarece executorul nu a executat titlurile executorii, reclamanții au expediat numeroase plângeri diferitor autorități, solicitând executarea hotărârilor.

La 28 mai 2001, executorul judecătoresc a adoptat o încheiere de încetare a procedurii de executare pe motiv că compania era insolubilă și a restituit titlurile executorii reclamanților. Reclamanții nu au contestat încheierea și nici nu au depus repetat pentru executare titlurile executorii la oficiul de executare.

Hotărârile judecătorești pronunțate în favoarea reclamanților nu au fost executate nici până în prezent.

B. Dreptul intern relevant

Prevederile relevante ale dreptului intern au fost expuse în hotărârea Curții în cauza *Prodan v. Moldova* (nr. 49806/99, ECHR 2004-III (extracts), § 31).

Articolul 426 al Codului de procedură civilă, în vigoare între 26 decembrie 1964 și 12 iunie 2003, prevedea următoarele:

„Împotriva actelor efectuate de executorul judecătoresc în cadrul executării unei hotărâri sau împotriva refuzului de a efectua asemenea acte, creditorul-urmăritor sau debitorul poate face recurs. (...)”

PRETENȚII

Reclamanții s-au plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției și articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, de neexecutarea de către stat a hotărârilor judecătorești definitive pronunțate în favoarea lor.

Ei s-au mai plâns, în temeiul articolului 13 al Convenției, că nu au beneficiat de un recurs efectiv pentru a asigura executarea hotărârilor pronunțate în favoarea lor.

ÎN DREPT

Reclamanții au pretins că executorul judecătoresc nu a luat măsuri efective în vederea executării hotărârilor judecătorești pronunțate în favoarea lor și, din acest motiv, drepturile lor garantate de articolele 6 § 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție au fost încălcate.

Articolului 6 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ... ”

Articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

Reclamanții s-au mai plâns de lipsa unui recurs efectiv în privința pretențiilor lor, contrar articolului 13 al Convenției, care prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci

când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

Curtea reamintește că, potrivit articolului 35 § 1 al Convenției, ea poate să examineze doar pretențiile depuse în termen de 6 luni, începând cu data deciziei interne „definitive”. Curtea observă că litigiul reclamanților cu compania s-a sfârșit cu hotărârile definitive ale Judecătoriei sectorului Botanica la 16 octombrie 1998, 28 septembrie și 8 octombrie 1999. Procedurile de executare inițiate în urma acestor hotărâri au fost încetate prin încheierea executorului judecătoresc la 28 mai 2001. Este adevărat că „unei persoane care a obținut o hotărâre judecătorească executorie împotriva statului, ca urmare a soluționării litigiului în favoarea sa, nu i se poate cere să recurgă la proceduri de executare pentru a obține executarea acesteia” (a se vedea *Koltsov v. Russia*, nr. 41304/02, § 16, 24 februarie 2005; *Petrushko v. Russia*, nr. 36494/02, § 18, 24 februarie 2005 și *Metaxas v. Greece*, nr. 8415/02, § 19, 27 mai 2004). Totuși, deoarece debitor în această cauză a fost o companie privată, și nu un organ de stat, reclamanții au fost obligați să recurgă la procedura prevăzută de articolul 426 al Codului de procedură civilă (a se vedea „Dreptul intern relevant” de mai sus). Trebuie de notat că încheierea executorului judecătoresc din 28 mai 2001 nu a fost contestată și, prin urmare, a devenit definitivă (a se vedea *Sitkov v. Russia* (dec.), nr. 55531/00, 9 noiembrie 2004). Curtea a notat că această cerere a fost depusă la 28 decembrie 2001, adică peste mai mult de 6 luni de la adoptarea ultimei decizii interne definitive.

Prin urmare, pretențiile au fost depuse cu depășirea termenului și urmează a fi respinse în temeiul articolului 35 §§ 1 și 4 al Convenției.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Declară cererea inadmisibilă.

Fatoș Aracı
Grefier adjunct

Nicolas Bratza
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 22617/02
depusă de Victor SALINSCHI
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 16 septembrie 2008, în cadrul unei camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ledi Bianku,

Mihai Poalelungi, *judecători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 20 aprilie 2002,

Având în vedere observațiile prezentate de Guvernul pârât și observațiile prezentate ca răspuns de către reclamant,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Victor Salinschi, este un cetățean al Republicii Moldova care s-a născut în anul 1961 și care locuiește la Trușeni. El a fost reprezentat în fața Curții de către dl G. Voicu, un avocat din Dănceni. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

La 16 februarie 1995, o companie privată („T”) a cumpărat de la stat o clădire industrială. Contractul a fost autentificat de notar la 23 februarie 1995 și a fost înregistrat la Biroul de Inventariere Tehnică (care, ulterior, a devenit cunoscut ca Organul Cadastral Teritorial („OCT”)) la 27 februarie 1995.

În ianuarie 1999, această clădire a fost sechestrată de către Inspectoratul Fiscal de Stat („IFS”) în contul datoriilor la stat. Ulterior, aceasta a fost expusă la licitație.

La 2 iunie 1999, reclamantul a câștigat această licitație. Potrivit condițiilor licitației, reclamantul a plătit prețul clădirii (212,000 lei moldovenești, echivalentul a 17,274 euro la acea dată) și, la 2 septembrie 1999, a semnat „Contractul de vânzare-cumpărare a bunurilor vândute la licitație”. Potrivit clauzei 1.3 din contract, dreptul de proprietate asupra obiectului vândut la licitație urma să fie transferat cumpărătorului în momentul semnării „actului de ridicare a bunurilor sechestrate”.

Părțile au mai semnat un proces-verbal al licitației, care prevedea în punctul (4) obligația cumpărătorului de a înregistra contractul de vânzare-cumpărare la Biroul de Inventariere Tehnică (care, ulterior, a devenit cunoscut ca Organul Cadastral Teritorial („OCT”). Potrivit punctului (6) al procesului-verbal, vânzătorul a încheiat contractul de vânzare-cumpărare a bunurilor „conform legii, condițiilor licitației și prezentului proces-verbal”.

Potrivit reclamantului, pentru a respecta cerințele punctelor (4) și (6) ale procesului-verbal al licitației, reclamantul și reprezentantul IFS s-au prezentat la un notar în vederea autentificării contractului. Totuși, notarul a refuzat să autentifice contractul pe motiv că vânzătorul (IFS) nu a prezentat documentele care ar confirma faptul că clădirea a aparținut lui T. și că IFS a avut dreptul de a o confisca. Nicio probă care ar confirma aceste declarații nu a fost prezentată. Reclamantul însă a prezentat o scrisoare de la un notar datată din 20 martie 2006, potrivit căreia înregistrarea dreptului său de proprietate era imposibilă din cauza unor deficiențe ale contractului și lipsei câtorva documente, care trebuia să fie prezentate de către vânzător.

Reclamantul a cerut IFS să prezinte documentele relevante și să autentifice contractul la notar. La 15 septembrie 1999, reclamantul și reprezentantul IFS au semnat „un act de ridicare a bunurilor sechestrate”.

La 29 decembrie 1999, T. a cumpărat de la Primăria municipiului Chișinău un lot de teren aferent clădirii cumpărate de către reclamant la licitație.

Reclamantul a cerut OCT să înregistreze dreptul său asupra clădirii în teameiul contractului de vânzare-cumpărare. La 19 ianuarie 2000, OCT a refuzat înregistrarea, pe motiv că contractul nu era autentificat de un notar, după cum se cerea de „legislația civilă”.

Reclamantul susține că nu are acces în clădire. El a pretins că cererea lui adresată lui T. să o elibereze și să-i permită folosirea nestingherită a clădirii a fost ignorată.

La 9 iunie 2000, IFS a expediat repetat pe adresa OCT o copie a ordinului de aplicare a sechestrului asupra clădirii care aparținea lui T.

La 25 august 2000, OCT a informat reclamantul că la acea dată pe numele lui T. nu era înregistrată nicio proprietate imobiliară.

La 26 septembrie 2000, IFS a refuzat să elibereze reclamantului vreun document suplimentar sau să participe la autentificarea contractului la notar, pe motiv că, potrivit contractului de vânzare-cumpărare, Hotărârii Guvernului nr. 685 și Legii nr. 633-XIII (a se vedea mai jos), reclamantul a devenit proprietar al clădirii din momentul semnării „actului de ridicare a bunurilor sechestrate” (adică la 15 septembrie 1999). IFS a considerat că el și-a îndeplinit partea sa din contract și a acționat în conformitate cu legea.

La 19 decembrie 2000, IFS a respins o altă cerere a reclamantului, în urma căreia el a inițiat proceduri judiciare de contencios administrativ împotriva IFS.

La 27 martie 2001, Tribunalul Chișinău a încetat procesul, deoarece litigiul nu constituia obiectul contenciosului administrativ. La 6 iunie 2001, Curtea de Apel a casat această încheiere și a dispus reexaminarea cauzei.

La 13 august 2001, Tribunalul Chișinău a respins cererea reclamantului ca neîntemeiată. Instanța a constatat că IFS a acționat conform legii și a transmis reclamantului dreptul de proprietate asupra clădirii la 15 septembrie 1999, atunci când ei au semnat „actul de ridicare a bunurilor sechestrate”. Instanța a adăugat că, potrivit legii, proprietatea reclamantului putea fi înregistrată în baza rezultatelor licitației și a contractului încheiat cu IFS, fără obligația de a îndeplini alte formalități între părți. Ele au considerat că refuzul OCT de a înregistra dreptul reclamantului constituia un alt litigiu, care putea fi examinat într-o altă procedură judiciară, pe care reclamantul a refuzat să o inițieze.

La 14 noiembrie 2001, Curtea de Apel a menținut această hotărâre, bazându-se în mare parte pe aceleași argumente. Ea a adăugat că legea prevede expres drepturile cumpărătorului la licitație și că nu era necesar de a autentifica contractul la notar. Această decizie este irevocabilă.

Reclamantul a cerut revizuirea acestei hotărâri judecătorești. La 29 noiembrie 2001, același complet de judecători a respins cererea.

Ca răspuns la scrisoarea reclamantului, IFS a explicat la 20 martie 2006 că T. nu a contestat niciodată confiscarea de către IFS a clădirii care a fost vândută la licitație.

B. Dreptul intern relevant

Prevederile relevante ale Codului civil, în vigoare în perioada relevantă, sunt următoarele:

Articolul 153

„Proprietarul poate să ceară înlăturarea oricăror încălcări aduse drepturilor sale chiar și în cazul, cînd aceste încălcări nu sînt legate de pierderea posesiei.”

Articolul 240²

„Contractul de înstrăinare a imobilului proprietate a persoanelor fizice sau juridice trebuie să fie autentificat pe cale notarială și înregistrat în decurs de trei luni la [Organul Cadastral Teritorial].”

Prevederile relevante ale Legii cadastrului bunurilor imobile nr. 1543-XIII (25 februarie 1998) sunt următoarele:

Articolul 29

„... (3) Documentele prezentate pentru înregistrarea drepturilor trebuie ..., în cazurile stabilite de lege, să fie autentificate notarial și ștampilate.

... (5) Nu se primesc pentru înregistrarea drepturilor documentele:

a) ce nu corespund cerințelor prevăzute la alin.(2)-(4);...”

Prevederile relevante ale „Regulamentului cu privire la modul de sechestrare și comercializare a bunurilor”, adoptat prin Hotărârea Guvernului nr. 685 din 23 iunie 1997, sunt următoarele:

„După semnarea contractului de vânzare-cumpărare, organul fiscal respectiv va înfăptui ridicarea bunurilor sechestrate”

Prevederile relevante ale Legii cu privire la modul de urmărire a impozitelor, taxelor și altor plăți, nr. 633-XIII din 10 noiembrie 1995, sunt următoarele:

Articolul 6(6)

„(10) După semnarea la licitație a contractului de vânzare-cumpărare, organul fiscal va ridica bunurile sechestrate pentru a le remite cumpărătorului. Din momentul semnării actului de ridicare a bunurilor sechestrate, dreptul de proprietate asupra lor trece de la plătitor la cumpărător.”

PRETENȚII

1. Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că dreptul lui la un proces echitabil a fost încălcat pe motiv că instanțele judecătorești au ajuns la concluzii greșite.

2. Reclamantul a mai pretins că aceste hotărâri judecătorești au avut ca rezultat încălcarea dreptului său la protecția proprietății, garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

ÎN DREPT

Reclamantul s-a plâns de încălcarea drepturilor sale în urma refuzului IFS de a-i elibera documentele și de a participa la autentificarea contractului la notar. El s-a bazat pe articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, care, în partea lor relevantă, prevăd următoarele:

Articolul 6 § 1 al Convenției:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil.”

Articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție:

„1. Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional. ...”

Reclamantul a mai adăugat că 80% din clădirea cumpărată de el la licitație aparțineau, de fapt, unui fond de investiții (D-H). Deoarece D-H nu avea datorii față de stat, IFS a pus sechestru și a vândut o clădire fără a avea dreptul de a o face.

Guvernul a susținut că reclamantul nu a epuizat căile de recurs interne, în pofida explicării date de către instanțele judecătorești naționale în această privință.

Curtea nu a găsit nicio probă care ar fi demonstrat că IFS a vândut o clădire pe care nu avea dreptul să o vândă. În special, în dosar nu există vreun document care ar proba că vreo persoană sau companie a pretins dreptul de proprietate asupra clădirii după licitația din anul 1999 sau a contestat rezultatele licitației. În lipsa unor astfel de contestații, și având în vedere prezumția potrivit căreia clădirea vândută de către stat trebuie să fie liberă de orice pretenții, cu excepția cazurilor în care acest lucru este expres prevăzut, Curtea nu poate să accepte argumentul reclamantului în acest sens.

Curtea a luat în considerație interpretarea instanțelor judecătorești naționale, potrivit căreia regula generală precum că contractele de vânzare-cumpărare a proprietății imobiliare trebuie să fie autentificate la notar nu se aplică proprietății imobiliare vândute de către IFS în cadrul unei licitații și în baza legislației speciale care reglementează astfel de vânzări. Potrivit instanțelor judecătorești, refuzul OCT de a înregistra contractul încheiat între reclamant și IFS trebuia să constituie obiectul unei proceduri judiciare distincte. Totuși, reclamantul a refuzat inițierea acestei proceduri, deși a fost atenționat expres asupra poziției greșite a reprezentantului său în acest caz.

Curtea nu are motive de a pune la îndoială această interpretare a legii făcută de către instanțele naționale, mai ales că reclamantul nu a prezentat vreun exemplu de jurisprudență națională care să o contrazică. Rezultă că unicul motiv pentru care proprietatea reclamantului nu a fost înregistrată este omisiunea acestuia de a contesta în instanța judecătorească refuzul OCT de a înregistra contractul.

În aceste circumstanțe, Curtea consideră că reclamantul nu a epuizat căile de recurs interne, după cum este prevăzut de articolul 35 § 1 al Convenției. Din acest motiv, cererea urmează a fi declarată inadmisibilă în temeiul articolului 35 § 4 al Convenției.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Declară cererea inadmisibilă.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 18675/04
depusă de Vera CERNEȚCHI
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la
30 septembrie 2008, în cadrul unei camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,
Lech Garlicki,
Giovanni Bonello,
Ljiljana Mijović,
Ján Šikuta,
Mihai Poalelungi,
Nebojša Vučinić, *judcători*,

și Fatoş Aracı, *Grefier adjuncț al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 23 aprilie 2004,

Având în vedere declarațiile formale prin care a fost acceptată reglementarea
amiabilă a cauzei,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dna Vera Cernetchi, este un cetățean al Republicii Moldova
care s-a născut în anul 1951 și care locuiește în Chișinău. El a fost reprezentat în

fața Curții de către dl Andrei Briceac, avocat din Corjova. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vladimir Grosu.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

Reclamantul a fost angajat al Departamentului Vamal („Departamentul”). În anul 2002, el s-a pensionat. Din 7 martie 2002, el a solicitat fostului său angajator să-i calculeze și să-i plătească pensia, însă fără succes. Prin urmare, la 26 iulie 2002, el a inițiat proceduri judiciare împotriva Departamentului.

Printr-o hotărâre judecătorească din 2 septembrie 2002, Curtea de Apel a hotărât în favoarea reclamantului și a obligat Departamentul să-i calculeze și să-i plătească pensia. Hotărârea nu a fost contestată și a devenit irevocabilă și executorie. La aceeași dată, Curtea de Apel a emis un titlu executoriu, care a fost transmis unui executor judecătoresc la 1 octombrie 2002.

La 2 martie 2003, executorul judecătoresc l-a informat pe reclamant că Departamentul nu putea să execute decizia din 2 septembrie 2002, deoarece nu era adoptată metodologia de calcul a pensiei reclamantului.

Deoarece directorul Departamentului nu s-a conformat deciziei din 2 septembrie 2002, executorul judecătoresc a inițiat proceduri contravenționale împotriva acestuia. Printr-o hotărâre din 6 mai 2003, Judecătoria sectorului Centru l-a găsit vinovat pe directorul Departamentului de comiterea contravenției administrative – neexecutarea din neglijență a unei decizii judecătorești definitive – și l-a amendat cu 1,800 lei moldovenești (MDL) (112 euro (EUR) la acea dată).

Printr-o scrisoare din 21 iunie 2004, care a fost înregistrată la oficiul de executare la 5 iulie 2004, Departamentul a informat oficiul că hotărârea pronunțată în favoarea reclamantului nu putea fi executată, deoarece la 14 noiembrie 2003 Parlamentul a adoptat o nouă lege, potrivit căreia pensiile foștilor angajați ai Departamentului urmau a fi calculate și plătite de Casa teritorială de asigurări sociale („Casa de asigurări”). La aceeași dată, executorul l-a informat pe reclamant că departamentul de executare va executa hotărârea judecătorească pronunțată în favoarea reclamantului imediat după adoptarea metodologiei de calcul a pensiei.

Între timp, la o dată nespecificată în 2004, reclamantul a solicitat Casei de asigurări să-i calculeze și să-i plătească pensia. După ce la 25 februarie 2004 Casa de asigurări i-a respins cererea, reclamantul a inițiat proceduri judiciare împotriva acesteia la Curtea de Apel Chișinău. Pe când procedura judiciară era pendinte, la 22 aprilie 2004, Comisia parlamentară pentru protecție socială a expediat Departamentului și Casei de asigurări o notă explicativă privind calcularea și plata pensiilor foștilor angajați ai Departamentului, menționând, *inter alia*, următoarele:

„Luând în considerație faptul că instanțele judecătorești au adoptat treizeci și nouă de hotărâri prin care Departamentul a fost obligat să calculeze și să plătească pensiile foștilor săi angajați, acestea trebuie executate, deoarece, potrivit articolului 20 al Constituției, executarea hotărârilor judecătorești este obligatorie. ...”

Printr-o scrisoare din 10 mai 2004, Casa de asigurări l-a informat pe reclamant că i-a calculat pensia și că aceasta îi va fi plătită începând cu 25 decembrie 2003, fapt care l-a determinat pe reclamant să renunțe la acțiunea sa depusă împotriva Casei de asigurări. Cu toate acestea, reclamantul a solicitat Curții de Apel să-i plătească o compensație pentru prejudiciul moral cauzat ca urmare a plății întârziate a pensiei sale.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 21 iunie 2004, pretențiile reclamantului privind compensarea prejudiciului moral au fost respinse, iar examinarea restului procedurii a fost sistată. Reclamantul a depus recurs.

Printr-o decizie irevocabilă din 20 octombrie 2004, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul acestuia.

La 20 ianuarie 2004, Casa de asigurări l-a informat pe reclamant despre calcularea restanțelor la pensia sa pentru perioada 2 martie 2002 - 24 decembrie 2003, precum și despre plata în folosul acestuia a sumei de MDL 13,244.04 (EUR 811.46).

La 1 decembrie 2006, reclamantul a informat Curtea că el a primit pensia sa.

PRETENȚII

Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției și articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, de executarea întârziată a hotărârii judecătorești din 2 septembrie 2002.

De asemenea, el a pretins că executarea întârziată a hotărârii judecătorești definitive pronunțată în favoarea sa a încălcat drepturile sale garantate de articolele 8 și 14 ale Convenției.

ÎN DREPT

La 31 iulie 2008, Guvernul a informat Curtea că, la aceeași dată, părțile au semnat un acord de reglementare amiabilă a cauzei. El a prezentat Curții o copie a acordului, potrivit căruia Guvernul s-a obligat să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la adoptarea de către Curte a deciziei de scoatere a cererii de pe rol, echivalentul în valută națională a sumei de EUR 300 cu titlu de prejudiciu material, EUR 1,100 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 800 cu titlu de costuri și cheltuieli. Guvernul a solicitat Curții să scoată cererea de pe rol.

La 2 august 2008, și reclamantul a informat Curtea despre semnarea acordului de reglementare amiabilă a cauzei în condițiile menționate mai sus și a solicitat Curții să înceteze examinarea cererii.

Printr-o scrisoare din 8 septembrie 2008, reclamantul a confirmat acceptarea condițiilor acordului din 31 iulie 2008; totuși, el a informat Curtea că, din cauza deprecierei ulterioare a ratei de schimb, el dorea plata sumelor menționate mai sus în valuta națională la rata de schimb aplicabilă la 31 iulie 2008.

Curtea ia notă de caracterul benevol al acordului la care au ajuns părțile, care implică, *inter alia*, acceptarea de către ambele părți a eventualei fluctuații a ratelor de schimb valutar între data semnării acordului de reglementare amiabilă a cauzei și data plății de către Guvern a sumelor menționate mai sus. La această ultimă etapă de negocieri, reclamantul nu mai poate să modifice prevederile acordului pe care l-a încheiat benevol cu Guvernul. Prin urmare, Curtea este convinsă că reglementarea este bazată pe respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale și nu constată vreun motiv care ar justifica continuarea examinării cererii (articolul 37 § 1 *in fine* al Convenției).

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererea de pe rolul său.

Fatoș Aracı
Grefier adjunct

Nicolas Bratza
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 77611/01
depusă de Dmitrii PERELIGHIN și Alții
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la
30 septembrie 2008, în cadrul unei camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ján Šikuta,

Päivi Hirvelä,

Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Fatoş Aracı, *Grefier adjunct al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 12 ianuarie 2001,

Având în vedere observațiile prezentate de Guvernul pârât și observațiile
prezentate ca răspuns de către reclamanți,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamanții, dl Dmitrii Perelighin și surorile sale, dna Maria Luneva și
dna Aksenia Lopuhova, sunt cetățeni ai Republicii Moldova care s-au năs-

cut în anul 1934, 1937 și, respectiv, 1941 și care locuiesc în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vladimir Grosu.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

În anul 1949, autoritățile sovietice au implementat politica lor de colectivizare și părinții reclamanților au fost privați de pământul lor.

La 28 mai 1999, reclamanții au inițiat proceduri judiciare împotriva consiliului local Anenii Noi („consiliul local”), solicitând repartizarea unui lot de pământ, după cum prevedea Codul funciar.

La 26 iulie 1999, Judecătoria sectorului Anenii Noi a hotărât în favoarea reclamanților și a obligat consiliul local să repartizeze 2 ha de pământ primului reclamant și câte 1.5 ha fiecăreia dintre surorile lui. Hotărârea judecătorească nu a fost atacată și, după cincisprezece zile, a devenit irevocabilă.

La 31 mai 2000, adjunctul Procurorului General a înaintat recurs în anulare la hotărârea judecătorească din 26 iulie 1999.

La 30 august 2000, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare, a casat hotărârea judecătorească irevocabilă pronunțată în favoarea reclamanților și a respins acțiunea lor.

După comunicarea cererii de către Curte, Agentul guvernamental a cerut Procurorului General să depună o cerere de revizuire la Curtea Supremă de Justiție prin care să solicite casarea deciziei acesteia din 30 august 2000. La 23 mai 2007, adjunctul Procurorului General s-a conformat cererii Agentului guvernamental și a depus o cerere de revizuire în temeiul articolului 449 § 1 (g) al Codului de procedură civilă.

La 12 septembrie 2007, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea de revizuire, a constatat că, în urma casării hotărârii irevocabile a Judecătoriei sectorului Anenii Noi din 26 iulie 1999, a avut loc încălcarea drepturilor reclamanților garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție și a lăsat această hotărâre în vigoare. Curtea Supremă de Justiție a mai acordat reclamanților 17,205 lei moldovenești (MDL) (1,052 euro (EUR) la acea dată) cu titlu de prejudiciu material cauzat de imposibilitatea folosirii pământului (MDL 6,805 în beneficiul dlui Dmitrii Perelighin și câte MDL 5,200 în beneficiul dnei Maria Luneva și dnei Aksenia Lopuhova), EUR 3,500 cu titlu de prejudiciu moral (EUR 1,500 în beneficiul dlui Dmitrii Perelighin și câte EUR 1,000 în beneficiul dnei Maria Luneva și dnei Aksenia Lopuhova) și EUR 60 cu titlu de costuri și cheltuieli.

B. Dreptul intern relevant

Prevederile relevante ale dreptului intern au fost expuse în hotărârea Curții în cauza *Roșca v. Moldova*, nr. 6267/02, § 16, 22 martie 2005.

Codul de procedură civilă din 12 iunie 2003, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

Articolul 449. Temeiurile declarării revizuirii

„Revizuirea se declară în cazul în care:

...

g) Guvernul Republicii Moldova, reprezentat de Agentul guvernamental sau Curtea Europeană a Drepturilor Omului a inițiat o procedură amiabilă într-o cauză pendinte împotriva Republicii Moldova, care consideră că prin hotărârea instanței s-a încălcat grav un drept prevăzut de Constituția Republicii Moldova sau de Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale; ...”

PRETENȚII

Reclamanții s-au plâns că decizia Curții Supreme de Justiție din 30 august 2000, prin care a fost casată hotărârea judecătorească irevocabilă pronunțată în favoarea lor, a avut ca efect încălcarea drepturilor lor garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

ÎN DREPT

Articolul 37 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. În orice stadiu al procedurii, Curtea poate hotărî scoaterea de pe rol a unei cereri atunci când circumstanțele permit să se tragă concluzia că:

- (a) solicitantul nu dorește să o mai mențină; sau
- (b) litigiul a fost rezolvat; ...”

Articolul 43 § 1 al Regulamentului Curții, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„La orice stadiu al procedurii, Curtea poate decide scoaterea unei cauze de pe rol în condițiile articolului 37 al Convenției.”

La 30 iulie 2008, Guvernul a informat Curtea că, la 27 iunie 2008, reclamanților le-au fost eliberate titlurile de proprietate asupra terenurilor și că, la 6

mai 2008, ei au primit sumele acordate prin hotărârea din 12 septembrie 2007. Guvernul a susținut că, deoarece situația reclamanților a fost redresată, ei nu mai pot pretinde că sunt „victime” ale violărilor Convenției. El a cerut Curții să respingă pretențiile reclamanților ca vădit nefondate, în sensul articolului 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

La 29 iulie 2008, și reclamanții au informat Curtea că lor le-au fost eliberate titlurile de proprietate asupra terenurilor și au cerut Curții să scoată cererea lor de pe rol.

Având în vedere articolul 37 § 1 (a) și (b) al Convenției și faptul că reclamanților le-a fost acordată o redresare adecvată de către instanțele judecătorești naționale, Curtea notează că ei nu mai doresc să-și mențină cererea. În continuare, în sensul articolului 37 § 1 *in fine* al Convenției, Curtea nu găsește circumstanțe speciale privind respectarea drepturilor omului definite prin Convenție și Protocoloalele sale care ar cere continuarea examinării cererii.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererea de pe rolul său.

Fatoș Araci
Grefier adjunct

Nicolas Bratza
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 29493/06
depusă de Leonid GAȚCAN
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la
21 octombrie 2008, în cadrul unei camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

Ján Šikuta,

Mihai Poalelungi,

Nebojša Vučinić, *judecători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 7 iulie 2006,

Având în vedere declarațiile formale prin care a fost acceptată reglementarea
amiabilă a cauzei,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Leonid Gațcan, este un cetățean al Republicii Moldova
care s-a născut în anul 1967 și care locuiește la Molovata Nouă. Guvernul

Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vladimir Grosu.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

Reclamantul era angajat al Ministerului Afacerilor Interne („Ministerul”).

La 22 septembrie 1997, Judecătoria sectorului Dubăsari a obligat Ministerul să plătească reclamantului o indemnizație în mărime de 1,408 lei moldovenești (MDL) (300 euro (EUR) la acea dată). Hotărârea nu a fost contestată și, după cincisprezece zile, a devenit definitivă. Instanța a emis un titlu executoriu pe care l-a expediat Ministerului pentru executare.

La date diferite în anul 2006, reclamantul a solicitat executarea hotărârii judecătorești. La 23 aprilie 2006, Ministerul l-a informat pe acesta că titlul executoriu a fost expediat oficiului de executare Centru în septembrie 2005.

Hotărârea judecătorească nu a fost executată nici până în prezent.

PRETENȚII

Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că, prin neexecutarea hotărârii judecătorești definitive pronunțată în favoarea sa, a fost încălcat dreptul său de acces la o instanță.

De asemenea, reclamantul a susținut că, prin această neexecutare, a fost încălcat dreptul său la protecția proprietății, garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

ÎN DREPT

La 5 septembrie 2008, Curtea a primit de la Guvern următoarea declarație:

„Eu, Vladimir Grosu, Agentul Governamental al Republicii Moldova, declar că Guvernul Republicii Moldova este gata să plătească dlui Leonid Gațcan suma de 2,500 (două mii cinci sute) euro în vederea reglementării amiabile a cauzei sus-menționate aflată pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului.

Această sumă, care este acordată cu titlu de prejudiciu material și moral, va fi convertită în lei moldovenești conform ratei aplicabile la data plății și va fi scutită de orice taxe care pot fi percepute. Ea va fi plătită în termen de trei luni de la data notificării despre adoptarea deciziei Curții în temeiul articolului 37 § 1 al Convenției Europene pentru Drepturile Omului. În cazul neplății acestei sume în decursul perioadei de trei luni, Guvernul va plăti, de la expirarea acestei perioade până la executare, o dobândă egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente. Plata va constitui soluționarea definitivă a cauzei.”

La 28 august 2008, Curtea a primit următoarea declarație semnată de către reclamant:

„Eu, Leonid Gațcan, notez că Guvernul Republicii Moldova este gata să plătească suma de 2,500 (două mii cinci sute) euro în vederea reglementării amiabile a cauzei sus-menționate aflată pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului.

Această sumă, care este acordată cu titlu de prejudiciu material și moral, va fi convertită în lei moldovenești conform ratei aplicabile la data plății și va fi scutită de orice taxe care pot fi percepute. Ea va fi plătită în termen de trei luni de la data notificării despre adoptarea deciziei Curții în temeiul articolului 37 § 1 al Convenției Europene pentru Drepturile Omului. În cazul neplății acestei sume în decursul perioadei de trei luni, Guvernul va plăti, de la expirarea acestei perioade până la executare, o dobândă egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente. Plata va constitui soluționarea definitivă a cauzei.

Accept propunerea și renunț la orice pretenții ulterioare împotriva Republicii Moldova în ceea ce privește faptele care au dat naștere acestei cereri. Declar că aceasta constituie soluționarea definitivă a cauzei.”

Curtea ia notă de reglementarea amiabilă la care au ajuns părțile. Ea este satisfăcută că reglementarea este bazată pe respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale și nu constată vreun motiv care ar justifica continuarea examinării cererii (articolul 37 § 1 *in fine* al Convenției).

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererea de pe rolul său.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 29497/06
depusă de Tudor MERENIUC
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 21 octombrie 2008, în cadrul unei camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

Ján Šikuta,

Mihai Poalelungi,

Nebojša Vučinić, *judcători*

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 7 iulie 2006,

Având în vedere declarațiile formale prin care a fost acceptată reglementarea amiabilă a cauzei,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Tudor Mereniuc, este un cetățean al Republicii Moldova care s-a născut în anul 1959 și care locuiește la Molovata Nouă. Guvernul

Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vladimir Grosu.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

Reclamantul era angajat al Ministerului Afacerilor Interne („Ministerul”).

La 22 septembrie 1997, Judecătoria sectorului Dubăsari a obligat Ministerul să plătească reclamantului o indemnizație în sumă de 1,408 lei moldovenești (MDL) (300 euro (EUR) la acea dată)).

Hotărârea nu a fost contestată și a devenit definitivă 15 zile mai târziu. Instanța a emis un titlu executoriu pe care l-a expediat Ministerului.

La o dată nespecificată în anul 2006, reclamantul a solicitat executarea hotărârii. La 23 aprilie 2006, Ministerul l-a informat pe acesta că titlul executoriu a fost expediat oficiului de executare Centru în septembrie 2005.

La 11 iulie 2006, Ministerul a executat hotărârea din 22 septembrie 1997 și a achitat reclamantului MDL 1,408. Totuși, reclamantul a inițiat proceduri judiciare împotriva Ministerului, solicitând plata compensației în mărime de MDL 68,710.40 (EUR 4,051) cu titlu de prejudiciu material și MDL 48,800 (EUR 2,877) cu titlu de prejudiciu moral suferit ca rezultat al neexecutării hotărârii judecătorești din 22 septembrie 1997 într-un termen rezonabil. Printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă din 2 mai 2007, Curtea Supremă de Justiție a respins pretențiile reclamantului ca nefondate.

PRETENȚII

Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că dreptul lui de acces la justiție a fost încălcat prin neexecutarea într-un termen rezonabil a hotărârii judecătorești definitive pronunțată în favoarea lui.

De asemenea, reclamantul a pretins că executarea întârziată a hotărârii a dus la încălcarea dreptului său la protecția proprietății garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

ÎN DREPT

La 10 septembrie 2008, Curtea a primit de la Guvern următoarea declarație:

„Eu, Vladimir Grosu, Agentul guvernamental al Republicii Moldova, declar că Guvernul Republicii Moldova este gata să plătească dlui Tudor Mereniuc suma de 2,000 (două mii) euro în vederea reglementării amiabile a cauzei sus-menționate aflată pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului.

Această sumă, care este acordată cu titlu de prejudiciu moral, va fi convertită în lei moldovenești conform ratei aplicabile la data plății și va fi scutită de orice taxe care pot fi percepute. Ea va fi plătită în termen de trei luni de la data notificării despre adoptarea deciziei Curții în temeiul articolului 37 § 1 al Convenției Europene pentru Drepturile Omului. În cazul neplății acestei sume în decursul perioadei de trei luni, Guvernul va plăti, de la expirarea acestei perioade până la executare, o dobândă egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente. Plata va constitui soluționarea definitivă a cauzei.”

La 1 septembrie 2008, Curtea a primit următoarea declarație semnată de către reclamant:

“Eu, Tudor Mereniuc, notez că Guvernul Republicii Moldova este gata să plătească suma de 2,000 (două mii) euro în vederea reglementării amiabile a cauzei sus-menționate aflată pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului.

Această sumă, care este acordată cu titlu de prejudiciu moral, va fi convertită în lei moldovenești conform ratei aplicabile la data plății și va fi scutită de orice taxe care pot fi percepute. Ea va fi plătită în termen de trei luni de la data notificării despre adoptarea deciziei Curții în temeiul articolului 37 § 1 al Convenției Europene pentru Drepturile Omului. În cazul neplății acestei sume în decursul perioadei de trei luni, Guvernul va plăti, de la expirarea acestei perioade până la executare, o dobândă egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente. Plata va constitui soluționarea definitivă a cauzei.

Eu accept propunerea și renunț la orice pretenții ulterioare împotriva Republicii Moldova în ceea ce privește faptele care au dat naștere acestei cereri. Declar că aceasta constituie soluționarea definitivă a cauzei.”

Curtea ia notă de reglementarea amiabilă la care au ajuns părțile. Ea este satisfăcută că reglementarea este bazată pe respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale și nu constată vreun motiv care ar justifica continuarea examinării cererii (articolul 37 § 1 *in fine* al Convenției).

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererea de pe rolul său.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererile nr. 33052/05 și 31504/05
depute de Victor LOZINSCHI și Maria RUJAVNIȚA
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la
4 noiembrie 2008, în cadrul unei camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ján Šikuta,

Päivi Hirvelä,

Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Fatoş Aracı, *Grefier adjunct al Secțiunii*,

Având în vedere cererile sus-menționate depuse la 10 august 2005,

Având în vedere observațiile prezentate de Guvernul pârât și observațiile
prezentate ca răspuns de către reclamanți,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamanții, dl Victor Lozinschi și dna Maria Rujavnița, sunt cetățeni ai Re-
publicii Moldova care s-au născut în anul 1957 și, respectiv, 1954. Ei au fost

reprezentați în fața Curții de către dl Ivan Moscal, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vladimir Grosu.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

La 8 februarie 2000, reclamantii au transmis marfa lor unei persoane terțe pentru transportarea acesteia din Turcia în Republica Moldova. La aceeași dată, persoana terță a fost reținută la vama Republicii Moldova, fiind acuzată de contrabandă iar marfa reclamantilor a fost ridicată de către poliție în calitate de probă.

Printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă din 26 septembrie 2000, Curtea Supremă de Justiție a achitat persoana terță și a dispus restituirea mărfii reclamantilor. Deoarece o parte din marfa confiscată a fost furată din sediul poliției, reclamantii au intentat o acțiune împotriva Ministerului Afacerilor Interne („Ministerul”), solicitând compensații pentru marfa furată.

Printr-o hotărâre judecătorească definitivă din 9 octombrie 2002, Judecătoria sectorului Centru a hotărât în favoarea reclamantilor și a obligat Ministerul să plătească dlui Lozinschi 1,715 dolari SUA (USD) (23,287.52 lei moldovenești (MDL) la acea dată) în calitate de compensație pentru marfa furată și MDL 6,500 (488 euro (EUR) la acea dată) cu titlu de cheltuieli pentru asistența judiciară. De asemenea, Judecătoria sectorului Centru a obligat Ministerul să plătească dnei Rujavnița echivalentul în valuta națională a sumei de USD 1,445 (MDL 19,617.03) în calitate de compensație pentru marfa furată și MDL 5,000 (EUR 376) cu titlu de cheltuieli pentru asistența judiciară.

La 12 noiembrie 2002, executorul judecătoresc a primit titlul executoriu.

La 10 aprilie 2003, executorul judecătoresc a inițiat proceduri contravenționale împotriva persoanei responsabile de la Minister care nu a executat hotărârea judecătorească definitivă pronunțată în favoarea reclamantilor.

După comunicarea cererilor, la 5 decembrie 2007, Guvernul a informat Curtea că, la 5 decembrie 2005 și la 2 martie 2006, dlui Lozinschi i-au fost plătite sumele de MDL 2,000 (EUR 133) și, respectiv, MDL 26,079.70 (EUR 1,684), ambele reprezentând sumele acordate prin hotărârea judecătorească din 9 octombrie 2002. De asemenea, Guvernul a informat că, la 11 noiembrie 2005 și la 2 martie 2006, dnei Rujavnița i-au fost plătite sumele de MDL 2,000 (EUR 134) și, respectiv, MDL 21,187.20 (EUR 1,368), ambele reprezentând sumele acordate prin hotărârea judecătorească din 9 octombrie 2002. Guvernul a mai anexat copiile documentelor de plată semnate de către reclamantii.

Guvernul a mai informat Curtea că, după ce au primit aceste sume, reclamantii au inițiat proceduri judiciare separate împotriva Ministerului, solicitând compensații pentru prejudiciul material suferit ca urmare a imposibilității de a se folosi de banii lor în perioada între octombrie 2002 și martie 2006. Printr-o hotărâre definitivă din 6 aprilie 2007, Judecătoria Centru a hotărât în favoarea

dului Lozinski și a obligat Ministerul să-i plătească MDL 10,889.88 (EUR 652) în calitate de compensație pentru prejudiciul material suferit ca urmare a imposibilității de a se folosi de banii săi. La 12 decembrie 2006, Curtea de Apel Chișinău a hotărât în favoarea dnei Rujavnița și i-a acordat compensații în mărime de MDL 8,976 (EUR 519). În mai și martie 2007, executorul judecătoresc a primit titlurile executorii în privința hotărârilor judecătorești din 6 aprilie 2007 și, respectiv, 12 decembrie 2006, iar la 21 august 2007 reclamanții au primit sumele acordate prin hotărârile judecătorești. Guvernul a prezentat și copiile documentelor relevante.

PRETENȚII

Reclamanții s-au plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că dreptul lor de acces la justiție a fost încălcat prin neexecutarea hotărârii judecătorești din 9 octombrie 2002.

De asemenea, reclamanții s-au plâns că neexecutarea hotărârii judecătorești din 9 octombrie 2002 a dus la încălcarea dreptului lor la protecția proprietății garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

ÎN DREPT

Curtea notează că, la 13 decembrie 2007, reprezentantul reclamanților a informat Curtea doar despre executarea în martie 2006 a hotărârii judecătorești din 9 octombrie 2002.

La 27 mai 2008, ca răspuns la informația din 13 decembrie 2007, Guvernul a afirmat că reclamanții au acționat *mala fides* atunci când au informat Curtea doar despre executarea hotărârii din 9 octombrie 2002, deși, la data prezentării informației, reclamanților li se plătise deja compensația pentru executarea întârziată a hotărârii judecătorești.

La 5 august 2008, reclamanții au afirmat că au informat Curtea despre achitarea sumelor datorate și au solicitat acordarea în favoarea fiecărui dintre ei a câte EUR 2,000 cu titlu de prejudiciu moral suferit ca rezultat al executării întârziate a hotărârii din 9 octombrie 2002.

Curtea reamintește că, potrivit articolului 47 § 6 al Regulamentului Curții, reclamanții trebuie să informeze Curtea despre toate faptele relevante privitor la examinarea cererii. În continuare, Curtea reamintește că o cerere poate fi respinsă ca abuzivă, în temeiul articolului 35 § 3 al Convenției, printre altele, dacă aceasta a fost bazată cu bună știință pe fapte false (a se vedea *Varbanov v. Bulgaria* nr. 31365/96, § 36, ECHR 2000-X; *Popov v. Moldova* (nr. 1) nr. 74153/01,

§ 48, 18 ianuarie 2005; *Řehák v. the Czech Republic* (dec.), nr. 67208/01, 18 mai 2004; *Kérétchachvili v. Georgia* (dec.), nr. 5667/02, 2 mai 2006).

Informația incompletă și, prin urmare, care induce în eroare, poate, de asemenea, să reprezinte un abuz de dreptul de a sesiza Curtea, în special, dacă informația respectivă se referă la esența cauzei și nu este oferită o explicație suficientă pentru omisiunea de a dezvălui această informație (a se vedea *Hadrabova v. the Czech Republic* (dec.), nr. 42165/02 și 466/03, 25 septembrie 2007). În circumstanțele acestei cauze, reclamanții, care au fost reprezentați de un jurist în procedurile în fața Curții, nu au prezentat vreo explicație plauzibilă pentru omisiunea de a informa Curtea despre faptul că au inițiat proceduri pentru compensarea sumelor acordate prin hotărârea din 9 octombrie 2002 și au omis să informeze Curtea că, în august 2007, le-au fost deja plătite compensații pentru executarea întârziată a acestei hotărâri. Luând în considerație importanța acestei informații pentru examinarea adecvată a cauzelor, Curtea constată că comportamentul reclamanților a fost contrar scopului dreptului de a sesiza Curtea cu o cerere individuală, garantat de articolul 34 al Convenției.

În lumina celor de mai sus, este cazul de a respinge cererile pe motiv de abuz de dreptul de a sesiza Curtea, în temeiul articolului 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Declară cererile inadmisibile.

Fatoș Aracı
Grefier adjunct

Nicolas Bratza
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 25058/04
depusă de AROMA FLORIS
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 13 noiembrie 2008, în cadrul unei camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ledi Bianku,

Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 12 iunie 2004,

Având în vedere observațiile prezentate de Guvernul pârât și observațiile prezentate ca răspuns de către compania reclamantă,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Compania reclamantă, Aroma Floris, este o companie înregistrată în Letonia. Ea a fost reprezentată în fața Curții de către dl Alexandru Tănase, avocat din

Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vladimir Grosu.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

La 5 ianuarie 2004, Colegiul de Apel al Curții de Apel Economice a emis o ordonanță judecătorească potrivit căreia o companie terță („compania”) (o societate în care statul deține 100% de acțiuni) urma să plătească companiei reclamante 885,058.8 dolari SUA (USD). Compania nu a contestat-o și ordonanța judecătorească a devenit definitivă 10 zile mai târziu.

La 22 ianuarie 2004, compania reclamantă a expediat ordonanța judecătorească executorului judecătoresc și cel din urmă a dispus aplicarea sechestrului pe conturile bancare ale companiei debitoare.

La 10 februarie 2004, la cererea companiei debitoare, Judecătoria Buiucani a adoptat o încheiere prin care a decis suspendarea procedurilor de executare pentru perioada de două luni. Compania reclamantă a contestat această încheiere.

La o dată nespecificată, compania debitoare a solicitat Curții de Apel Economice să efectueze plata în rate.

La 19 februarie 2004, compania reclamantă și compania debitoare au ajuns la un acord privind graficul de achitare, potrivit căruia plata urma să fie efectuată în 7 tranșe, termenul limită fiind 20 aprilie 2004. La aceeași dată, Colegiul de Apel al Curții de Apel Economice a obligat compania debitoare să se conformeze ordonanței judecătorești din 5 ianuarie 2004 în conformitate cu graficul de achitare și a emis un titlu executoriu.

La 25 și 27 februarie 2004, compania debitoare a plătit companiei reclamante USD 13,079.69 și, respectiv, USD 100,000.

La 1 aprilie 2004, executorul judecătoresc a expediat o scrisoare Colegiului de Apel al Curții de Apel Economice. El a solicitat interpretarea contradicției dintre încheierea judecătorească din 10 februarie 2004, prin care s-a decis suspendarea procesului de executare, și hotărârea din 19 februarie 2004, prin care compania era obligată să se conformeze ordonanței judecătorești din 5 ianuarie 2004.

La 14 aprilie 2004, Colegiul de Apel al Curții de Apel Economice a dispus executarea hotărârilor judecătorești din 5 ianuarie 2004 și 19 februarie 2004.

La 15 aprilie 2004, Curtea de Apel Chișinău a examinat recursul reclamantului împotriva încheierii Judecătoriei Buiucani din 10 februarie 2004 și a casat-o. Ea a constatat că deciziile asupra procedurii de executare trebuiau luate doar de către instanța judecătorească care a adoptat ordonanța, și nu de către Judecătoria Buiucani.

La 4 mai 2004, Judecătoria Buiucani a admis o altă cerere privind suspendarea procedurilor de executare pentru o perioadă de două luni. Compania reclamantă a depus recurs.

La 3 iunie 2004, Curtea de Apel Chișinău a admis recursul companiei reclamante și a casat încheierea Judecătoriei Buiucani din 4 mai 2004.

La o dată nespecificată în 2004, compania debitoare a solicitat Colegiul de Apel al Curții de Apel Economice să suspende procedurile de executare; această solicitare a fost însă respinsă la 28 iunie 2004.

La 12 iulie 2004, Judecătoria Buiucani a admis a treia cerere a companiei debitoare privind suspendarea procedurilor de executare pentru alte două luni. Compania reclamantă a depus recurs.

La 29 septembrie 2004, Curtea de Apel Chișinău a respins recursul companiei reclamante pe motiv că termenul de două luni expirase deja.

La 26 octombrie 2004, compania debitoare a depus la Judecătoria Buiucani o altă cerere privind suspendarea procedurilor de executare pe motivul inițierii urmăririi penale împotriva fostului director al companiei.

La 29 octombrie 2004, Judecătoria Buiucani a admis cererea și a dispus suspendarea procedurilor de executare până la soluționarea cauzei penale.

La 5 noiembrie 2004, compania a depus la Judecătoria Economică o cerere de revizuire a ordonanței judecătorești din 5 ianuarie 2004, care a fost însă respinsă la 10 februarie 2005. Compania a contestat această hotărâre, invocând inițierea urmăririi penale împotriva fostului director al companiei.

La 31 martie 2005, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul companiei.

La 21 aprilie 2005, compania a depus la Colegiul economic al Curții Supreme de Justiție o cerere de revizuire împotriva deciziei din 31 martie 2005, invocând același argument ca și în recursul său împotriva încheierii din 10 februarie 2005.

Printr-o decizie irevocabilă din 19 mai 2005, Colegiul economic al Curții Supreme de Justiție a admis cererea de revizuire, a casat hotărârile din 10 februarie 2005 și 31 martie 2005, a admis cererea de revizuire din 5 noiembrie 2004 și a casat ordonanța judecătorească din 5 ianuarie 2004. Curtea Supremă a explicat companiei reclamante că aceasta putea să inițieze proceduri de contencioase împotriva companiei în instanța judecătorească competentă.

După comunicarea cererii de către Curte, Agentul guvernamental a solicitat Procuraturii Generale să depună o cerere de revizuire la Curtea Supremă de Justiție prin care să se solicite casarea deciziei acesteia din 19 mai 2005. La 19 martie 2008, Procurorul General s-a conformat cererii Agentului guvernamental și a depus o cerere de revizuire în temeiul articolului 449 § 1 (g) al Codului de procedură civilă.

La 15 mai 2008, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea de revizuire, și a constatat că a avut loc încălcarea drepturilor companiei reclamante prevăzute de articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție ca rezultat al neexecutării ordonanței judecătorești din 5 noiembrie 2005 și al

casării ei ulterioare la 19 mai 2005. De asemenea, Curtea Supremă de Justiție a acordat companiei reclamante USD 771,979.11, ceea ce reprezenta suma datoriei restante în temeiul ordonanței judecătorești, 404,797.11 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu material cauzat ca urmare a imposibilității de a se folosi de banii săi, EUR 2,500 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 800 cu titlu de costuri și cheltuieli.

B. Dreptul și practica interne relevante

Capitolul XXXV al Codului de procedură civilă „Procedura în ordonanță (procedura simplificată)”

Articolul 344 prevede următoarele:

„(1) Ordonanța judecătorească este o dispoziție dată unipersonal de judecător, în baza materialelor prezentate de creditor, privind încasarea de sume bănești (...)

(2) Ordonanța judecătorească reprezintă un act executoriu care se îndeplinește în modul stabilit pentru executarea actelor judecătorești.”

Articolul 352 prevede următoarele:

„În decursul a 10 zile de la primirea copiei de pe ordonanță, debitorul este în drept să înainteze (...) obiecțiile sale motivate împotriva pretențiilor admise.”

Articolul 353 prevede următoarele:

„Dacă, în termenul stabilit la articolul 352, debitorul înaintează obiecții împotriva ordonanței judecătorești, judecătorul o anulează printr-o încheiere, care nu se supune nici unei căi de atac.”

PRETENȚII

Compania reclamantă s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, de încălcarea dreptului său de acces la o instanță în urma neexecutării hotărârilor judecătorești din 5 ianuarie 2004 și 19 februarie 2004.

De asemenea, compania reclamantă a pretins că neexecutarea hotărârilor judecătorești din 5 ianuarie 2004 și 19 februarie 2004 a dus la încălcarea dreptului său la protecția proprietății, garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

La 28 iunie 2005, compania reclamantă s-a plâns că drepturile sale garantate de articolul 6 § 1 al Convenției, articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție și articolul 13 al Convenției au fost încălcate ca urmare a folosirii abuzive a procedurilor de revizuire (această cerere a fost înregistrată de către Curte ca o cauză separată).

ÎN DREPT

Articolul 37 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. În orice stadiu al procedurii, Curtea poate hotărî scoaterea de pe rol a unei cereri atunci când circumstanțele permit să se tragă concluzia că:

- (a) solicitantul nu dorește să o mai mențină; sau
- (b) litigiul a fost rezolvat; ...”

Articolul 43 § 1 a1 Regulamentului Curții, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„La orice stadiu al procedurii, Curtea poate decide scoaterea unei cauze de pe rol în condițiile art. 37 al Convenției.”

La 22 septembrie 2008, Guvernul a informat Curtea că, la 19 septembrie 2008, companiei reclamante i-au fost plătite sumele acordate prin hotărârea din 15 mai 2008. El a considerat că, deoarece companiei reclamante i-a fost acordată o redresare adecvată, Curtea putea să scoată cererea de pe rolul său.

La 24 septembrie 2008, și compania reclamantă a informat Curtea că sumele datorate i-au fost plătite și a solicitat Curții scoaterea cererii sale de pe rol.

Având în vedere articolul 37 § 1 (a) și (b) al Convenției și faptul că companiei reclamante i-a fost acordată o redresare adecvată de către instanțele judecătorești naționale, Curtea notează că compania reclamantă nu mai dorește să-și mențină cererea. În continuare, în sensul articolului 37 § 1 *in fine* al Convenției, Curtea nu constată circumstanțe speciale privind respectarea drepturilor omului definite prin Convenție și Protocoalele sale care ar cere continuarea examinării cererii.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererea de pe rolul său.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 2604/05
depusă de Maxim BLIDARI
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 18 noiembrie 2008, în cadrul unei camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ledi Bianku,

Mihai Poalelungi, *judecători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 14 decembrie 2004,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Maxim Blidari, este un cetățean al Republicii Moldova născut în anul 1968 și care locuiește în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

Reclamantul lucra pentru o companie privată. La 22 martie 2002, el a fost concediat. El a inițiat proceduri judiciare, solicitând restabilirea sa la locul de muncă și plata restanțelor la salariu pentru întreaga perioadă de absență forțată de la lucru.

La 28 iunie 2002, Judecătoria sectorului Ciocana a admis toate pretențiile reclamantului și a emis un titlu executoriu. Hotărârea nu a fost contestată și a devenit irevocabilă și executorie 15 zile mai târziu.

La 11 iulie 2002, reclamantul a fost concediat din nou. La 7 noiembrie 2002, Judecătoria sectorului Ciocana a dispus restabilirea lui la locul de muncă și plata restanțelor la salariu în mărime de 1,453 lei moldovenești (MDL) (aproximativ 112 euro (EUR)). Hotărârea nu a fost contestată și, după cincisprezece zile, a devenit irevocabilă și executorie. Instanța judecătorească a emis un titlu executoriu.

La 15 noiembrie 2002, angajatorul a restabilit reclamantul la locul de muncă însă nu a plătit restanțele la salariu, după cum a fost dispus de către instanța judecătorească.

La 3 aprilie 2003, reclamantul a fost concediat din nou. La 5 noiembrie 2003, Judecătoria Ciocana a dispus restabilirea lui la locul de muncă și plata restanțelor la salariu în mărime de MDL 2,848 (aproximativ EUR 180). Hotărârea nu a fost contestată și a devenit irevocabilă și executorie 15 zile mai târziu. În aceeași zi, instanța judecătorească a emis un titlu executoriu, pe care reclamantul l-a transmis companiei.

La 24 octombrie 2003, reclamantul a solicitat în mod repetat Departamentul de Executare a Deciziilor Judiciare al Ministerului Justiției („Departamentul”) executarea hotărârii judecătorești din 7 noiembrie 2002.

Deoarece compania nu a executat cele două hotărâri judecătorești, la 17 decembrie 2003, reclamantul a expediat Departamentului toată corespondența cu angajatorul său privind executarea, cu solicitarea de a asigura executarea titlurilor executorii emise la 7 noiembrie 2002 și 5 noiembrie 2003.

La 22 decembrie 2003, reclamantul a fost informat că cererile sale au fost expediate Oficiului de executare Ciocana, fiind fixat termenul limită pentru 15 ianuarie 2004. Potrivit reclamantului, el nu a fost informat despre acțiunile ulterioare ale Departamentului. La 7 mai 2004, el a solicitat Departamentului în mod repetat executarea celor două hotărâri judecătorești definitive pronunțate în favoarea sa. El a fost informat că Oficiul de executare Ciocana era responsabil de executare și că noul termen limită pentru executarea celor două titluri executorii a fost fixat pentru 1 iunie 2004.

La 14 iunie 2004, Departamentul l-a informat că cele două titluri executorii, pe care el le-a primit la 4 decembrie 2003, au fost executate și banii au fost transferați pe conturile sale la 3 iunie 2004. Nu a fost făcută însă vreo mențiune despre restabilirea la locul de muncă. Reclamantul a fost invitat la Departament să ridice sumele acordate. Reclamantul însă a comunicat numărul contului bancar în care el dorea ca Departamentul să-i transfere banii.

Potrivit reclamantului, în pofida solicitărilor repetate adresate Departamentului, inclusiv prin scrisorile din 12 și 14 iulie 2004, banii nu au fost transferați.

PRETENȚII

1. Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, de neexecutarea hotărârilor judecătorești definitive pronunțate în favoarea sa.

2. De asemenea, reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, de încălcarea dreptului său la protecția proprietății prin neexecutarea hotărârilor judecătorești.

ÎN DREPT

La 19 februarie 2007, Curtea a primit observațiile Guvernului cu privire la această cauză. Curtea a expediat observațiile reclamantului, care a fost invitat să prezinte comentariile sale scrise până la 10 aprilie 2007. La cererea reprezentantului reclamantului, Curtea a extins acest termen până la 7 mai 2007.

La 21 mai 2007, reprezentantul reclamantului a informat Curtea că el nu îl mai reprezintă pe reclamant în procedurile în fața Curții, deoarece clientul său nu i-a prezentat mai multe documente relevante.

La 12 iunie 2007, Curtea a expediat reclamantului scrisoarea primită de la fostul său reprezentant, precum și observațiile Guvernului. Curtea a extins, cu titlu de excepție, termenul limită pentru depunerea observațiilor și pretențiilor sale privind satisfacția echitabilă până la 24 iulie 2007. Curtea nu a primit vreun răspuns.

Printr-o scrisoare recomandată la 13 august 2007, care a fost recepționată la 30 august 2007, Curtea a avertizat reclamantul că ea ar putea scoate cererea sa de pe rolul său. Reclamantul nu a răspuns.

În lumina celor de mai sus, potrivit articolului 37 § 1 (a) al Convenției, Curtea consideră că reclamantul nu dorește să-și mențină cererea. În continuare, Curtea nu constată existența circumstanțelor speciale privind respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale care ar cere continuarea examinării cererii. Prin urmare, cererea urmează a fi scoasă de pe rolul Curții.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererea de pe rolul său.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 2275/05
depusă de Mihail JUTOV
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 18 noiembrie 2008, în cadrul unei camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

Ján Šikuta,

Mihai Poalelungi,

Nebojša Vučinić, *judcători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 26 noiembrie 2004,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Mihail Jutov, este un cetățean al Belarusiei care s-a născut în anul 1932 și care locuiește în Minsk. Guvernul Republicii Moldova („Gvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vladimir Grosu.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

La 17 septembrie 1991, fiica reclamantului a decedat în urma unui accident rutier. Tractorul care a călcat-o pe fiica lui aparținea unui colhoz și reclamantul a intentat o acțiune împotriva acestuia, solicitând rambursarea cheltuielilor pentru funeraliile ei.

Printr-o hotărâre judecătorească definitivă din 17 mai 1994, Judecătoria raionului Șoldănești a hotărât în favoarea reclamantului și a obligat pârâtul să-i plătească 3,876.45 lei moldovenești (MDL) (940 euro (EUR) la acea dată).

Reclamantul s-a plâns de câteva ori Ministerului Justiției („Ministerul”) de neexecutarea hotărârii judecătorești din 17 mai 1994.

La 20 ianuarie 1999, Ministerul a informat reclamantul că, la 26 august 1994, executorul judecătoresc a primit titlul executoriu. La 5 septembrie 1994, pe contul bancar al pârâtului a fost pus sechestru, însă banii nu puteau fi transferați în Belorusia, deoarece în anii 1995-1996 Belorusia nu accepta valuta Republicii Moldova. El a mai fost informat de faptul că executorul judecătoresc responsabil de executarea hotărârii pronunțate în favoarea lui a fost concediat la 9 iulie 1998.

La 27 ianuarie 2001, Ministerul l-a informat pe reclamant că, deși colhozul a fost lichidat, a fost aplicat sechestru pe câteva clădiri pentru a le expune la licitație în vederea executării hotărârii judecătorești.

Hotărârea din 17 mai 1994 nu a fost executată nici până în prezent.

PRETENȚII

Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că dreptul lui de acces la justiție a fost încălcat prin neexecutarea hotărârii judecătorești din 17 mai 1994.

Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 2 al Convenției, că statul era responsabil de moartea fiicei sale.

ÎN DREPT

Printr-o scrisoare din 27 ianuarie 2007, observațiile Guvernului au fost expediate reclamantului, care a fost invitat să prezinte ca răspuns, până la 20 martie 2007, observațiile sale împreună cu pretențiile privind satisfacția echitabilă.

Printr-o scrisoare recomandată din 8 august 2008, reclamantul a fost notificat că perioada acordată pentru prezentarea observațiilor sale a expirat la 20 martie 2007 și că nu a fost solicitată extinderea termenului. Reclamantul a

fost atenționat despre prevederile articolului 37 § 1 (a) al Convenției, potrivit căroră Curtea poate să scoată cererea de pe rol când există circumstanțe care-i permis să tragă concluzia că reclamantul nu mai dorește să mențină cererea. La 8 octombrie 2008, scrisoarea s-a întors cu ștampila oficiului poștal „nu a fost ridicată”.

Curtea consideră că, în aceste circumstanțe, reclamantul pare că nu mai dorește menținerea cererii, în sensul articolului 37 § 1 (a) al Convenției. Mai mult, potrivit articolului 37 § 1 *in fine*, Curtea nu constată existența circumstanțelor speciale privind respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoloalele sale care ar cere continuarea examinării cererii. Prin urmare, cererea urmează a fi scoasă de pe rol.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererea de pe rolul său.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 33852/04
depusă de Victor HAROVSCI
împotriva Moldovei

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 18 noiembrie 2008, în cadrul unei camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,
Lech Garlicki,
Giovanni Bonello,
Ljiljana Mijović,
David Thór Björgvinsson,
Ledi Bianku,
Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 19 iulie 2004,

Având în vedere observațiile prezentate de Guvernul pârât și observațiile prezentate ca răspuns de către reclamant,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Victor Harovski, este un cetățean al Republicii Moldova care s-a născut în anul 1969 și care locuiește în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

Reclamantul a lucrat în cadrul unei organizații non-guvernamentale în anii 2002 și 2003. În mai 2003, el a fost concediat pe motiv că nu și-a exercitat corespunzător atribuțiile și a încălcat disciplina muncii. El a pretins că nu i s-a plătit compensația pentru concediul anual nefolosit și salariul pentru septembrie 2002.

1. Procedurile inițiale

Reclamantul a inițiat proceduri judiciare, solicitând restabilirea sa la locul de muncă, eliberarea carnetului de muncă, achitarea salariului pentru întreaga perioadă de reținere a carnetului de muncă, constatarea faptului că contractul său cu angajatorul a fost încheiat pentru o perioadă nedeterminată și că contractul său pe termen de un an a fost încheiat ilegal, achitarea salariului pentru întreaga perioadă de absență forțată de la muncă și plata compensației pentru concediul anual nefolosit.

La 30 octombrie 2003, Judecătoria Rîșcani a respins pretențiile reclamantului, constatând că el a fost concediat în mod legal pe motiv că nu și-a exercitat corespunzător atribuțiile de serviciu, fapt confirmat de materialele relevante și declarațiile martorilor. Martorii au depus mărturii în instanță despre utilizarea de către acesta a internetului cu scopul de a se amuza în timpul orelor de lucru și despre conflictele sale personale cu administrația ca urmare a unor chestiuni ce țin de utilizarea în scop necorespunzător a internetului, modul său de a se îmbrăca și atitudinea sa față de colegi. Mai mult, concedierea reclamantului s-a bazat în mod expres pe o prevedere din contractul său. De asemenea, instanța a constatat că reclamantul nu a prezentat carnetul său de muncă la angajare și, astfel, el nu putea cere eliberarea acestuia la concediere sa. În final, instanța a constatat că întreaga sumă care trebuia să fie plătită reclamantului la concediere i-a fost plătită.

Reclamantul a depus apel. El a susținut, *inter alia*, că instanța ierarhic inferioară a încălcat prevederile procedurale atunci când a refuzat să solicite documente care se aflau la cealaltă parte în proces, relevanța cărora el a explicat-o în cererea sa. Mai mult, contractul său trebuia considerat ca fiind încheiat pentru

o perioadă nedeterminată de timp. De asemenea, instanța judecătorească a refuzat să-i acorde salariul pentru luna septembrie 2002, deși el nu l-a primit. Pretenția sa privind plata compensației pentru concediul său anual nefolosit a fost, de asemenea, respinsă în mod ilegal. El a contestat atât competența directorului executiv al angajatorului de a-l concedia, cât și temeiul concedierii sale, deoarece legea cere existența a cel puțin două avertismente disciplinare înainte de concediere, fapt care nu a fost respectat, iar comportamentul său nu putea să contravină unor reguli interne, deoarece acestea nu existau. În final, el a contestat constatările instanței privind neeliberarea carnetului de muncă, bazându-se pe faptul că una din fostele sale colegi a declarat în instanță că nici ei nu i s-a cerut să prezinte carnetul de muncă și, prin urmare, ea nu l-a prezentat la angajare, și că angajatorii erau obligați prin lege să păstreze carnetele de muncă ale angajaților săi. El a cerut din nou instanței să solicite de la fostul său angajator o listă de documente și a explicat ce chestiuni puteau fi demonstrate prin examinarea acestor documente.

La 24 decembrie 2003, Curtea de Apel Chișinău a respins apelul. Instanța a constatat că concedierea reclamantului a fost legală, deoarece el în mod sistematic nu îndeplinea atribuțiile sale de serviciu. Mai mult, contractul său a expirat la 1 noiembrie 2003.

În recursul său, reclamantul, în principiu, a repetat argumentele sale din cererea de apel, anexând o scrisoare de la Inspekția muncii prin care s-a constatat că, la 19 decembrie 2003, fostul său angajator nu respecta legislația muncii prin faptul că nu deținea carnetele de muncă ale tuturor angajaților săi, inclusiv carnetul reclamantului, nu emitea ordine de angajare a personalului și nu a adoptat reguli interne de comportament și planul de concediu anual. Inspekția muncii a constatat că reclamantului nu i-a fost plătită compensația pentru concediul său anual nefolosit în sumă de 930.88 lei moldovenești (MDL). De asemenea, el s-a bazat pe deciziile anterioare ale Curții Supreme de Justiție în care, în opinia sa, instanța a decis în favoarea persoanelor aflate în situații similare.

La 12 mai 2004, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul, constatând că reclamantul a fost concediat în mod legal și ca rezultat al nerespectării sistematice a disciplinei muncii, fiind sancționat de trei ori înainte de concedierea sa. Reclamantul nu a prezentat probe privind caracterul pretins nelegitim al acestor sancțiuni. Mai mult, din dosar reieșea clar că lui i-au fost plătite toate plățile și că el nu a prezentat carnetul de muncă angajatorului.

2. Procedurile care au urmat după comunicarea acestei cereri

La 6 octombrie 2006, această cerere a fost comunicată Guvernului pârât.

La 1 noiembrie 2006, reclamantul a depus la Curtea Supremă de Justiție o cerere de revizuire.

La 5 ianuarie 2007, Curtea Supremă de Justiție a admis această cerere și a dispus rejudecarea cauzei.

La 28 februarie 2008, Curtea de Apel Chișinău a casat hotărârea primei instanțe din 30 octombrie 2003 și a adoptat o nouă decizie, prin care a respins pretențiile reclamantului după ce a constatat că el a început să lucreze pentru angajatorul său la 1 octombrie 2002, că a încheiat un contract pentru un termen de un an de zile și că el a fost concediat pentru încălcarea repetată a disciplinei muncii și afectarea muncii în oficiu timp de o zi din cauza utilizării abuzive a internetului. Totuși, instanța a admis parțial pretențiile lui privind plata compensației pentru concediul nefolosit, acordându-i MDL 752.22 cu acest titlu. De asemenea, instanța a obligat angajatorul să-i elibereze un carnet de muncă de tip nou. Ea a respins pretenția reclamantului privind plata salariului acestuia pentru perioada în care angajatorul nu i-a eliberat carnetul de muncă, constatând că nu a fost prezentată nicio probă privind imposibilitatea acestuia de a-și găsi un alt loc de muncă în lipsa carnetului de muncă de tip nou, având în vedere că el avea carnetul de muncă de tip vechi, care putea fi folosit pentru obținerea unui nou loc de muncă.

La 6 iunie 2008, un complet de judecători de la Curtea Supremă de Justiție a declarat inadmisibil recursul reclamantului. Părțile nu au fost citate la ședință.

B. Dreptul intern relevant

Articolul 440 al Codului de procedură civilă prevede următoarele:

Articolul 440. Procedura examinării admisibilității recursului

„... (2) Asupra admisibilității recursului se decide fără citarea părților.”

PRETENȚII

1. Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, de diverse încălcări procedurale (omisiunea de a-l cita la ședința de judecată în fața Curții Supreme de Justiție din 12 mai 2004 și din 6 iunie 2008, omisiunea de a răspunde la pretenția sa privind recunoașterea contractului său ca fiind încheiat pe o perioadă nedeterminată, și omisiunea instanțelor judecătorești de a cere documente esențiale pentru examinarea cauzei de la cealaltă parte în proces și de a motiva suficient hotărârile judecătorești).

2. De asemenea, el s-a plâns, în temeiul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, de faptul că nu i-au fost acordați banii la care el avea dreptul potrivit legii.

ÎN DREPT

1. În ceea ce privește pretenția reclamantului referitor la violarea articolului 6 al Convenției, Curtea notează că toate hotărârile judecătorești din procedura inițială au fost casate și cauza a fost reexaminată în întregime în cadrul unor proceduri noi. Ea consideră că, oricare ar fi fost neajunsurile procedurii inițiale, acestea au fost remediate, în măsura în care acestea nu s-au repetat în cadrul noilor proceduri. În această privință, Curtea notează, în special, că, în cadrul noilor proceduri, instanțele judecătorești au examinat toate pretențiile reclamantului. Acestea au constatat că reclamantul a încheiat un contract cu angajatorul său și că el a început să lucreze la 1 octombrie 2002, ceea ce coincide cu pretențiile reclamantului, potrivit cărora el a lucrat fără contract din septembrie 2002 și nu a primit salariu pentru acea lună, și că el a încheiat un contract cu angajatorul său pentru o perioadă nedeterminată. De asemenea, instanțele judecătorești au constatat că, din cauza mai multor încălcări serioase ale disciplinei muncii, el a fost concediat până la expirarea contractului și că, prin urmare, pretenția lui de a fi reintegrat în funcția sa anterioară și de a primi salariu pentru perioada de absență forțată de la lucru a fost nefondată. În final, spre deosebire de primele proceduri, instanțele judecătorești au examinat pretenția reclamantului privind plata compensației pentru concediul nefolosit și i-a acordat o astfel de compensație, în același timp instanțele judecătorești motivând respingerea pretenției sale privind compensația suplimentară pentru întârzierea în eliberarea carnetului de muncă de nou tip.

Prin urmare, Curtea consideră că, în cadrul noilor proceduri, instanțele judecătorești naționale au examinat pe deplin toate pretențiile reclamantului și au motivat suficient hotărârile lor.

Referitor la pretenția privind omisiunea Curții Supreme de Justiție de a cita părțile la ședința de judecată din 6 iunie 2008, Curtea notează că legislația națională (articolul 440 al Codului de procedură civilă, citat mai sus) prevede expres că examinarea admisibilității cererii de recurs se face fără citarea părților. Deoarece decizia de admisibilitate nu se referă la fondul cauzei și este limitată la stabilirea faptului dacă recursul corespunde criteriilor formale prevăzute de lege, și în absența în această cauză a vreunui element care ar cere în mod expres Curții Supreme de Justiție să audieze reclamantul în persoană înainte de a decide asupra admisibilității recursului, Curtea consideră că necitarea părților înainte de declararea recursului ca inadmisibil nu ridică o chestiune în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției.

Curtea notează că reclamantul s-a plâns în mod efectiv de aplicarea incorectă a legii de către instanțele judecătorești naționale. În această privință, Curtea reiterează că le revine, în primul rând, autorităților naționale, mai cu seamă instanțelor judecătorești, să interpreteze și să aplice legislația națională (a se vedea *Jahn and Others v. Germany* [GC] nr. 46720/99, 72203/01 și 72552/01, § 86,

ECHR 2005-VI, și *Bimer S.A. v. Moldova*, nr. 15084/03, § 58, 10 iulie 2007). În dosar nu există indicii care ar sugera că hotărârile judecătorești au fost în mod vădit arbitrare sau insuficient motivate, astfel încât să ridice o chestiune în temeiul articolului 6 al Convenției și, prin urmare, Curtea nu are motive în această cauză să pună la îndoială hotărârile adoptate de către instanțele judecătorești naționale.

Prin urmare, această pretenție urmează a fi respinsă ca fiind vădit nefondată, în temeiul articolului 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

2. Curtea reiterează că „un reclamant poate pretinde o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție doar dacă și în măsura în care deciziile contestate se referă la „bunurile” sale în sensul acestei prevederi. „Bunurile” pot fi fie „bunuri existente”, fie bunuri, inclusiv pretenții, în privința cărora reclamantul poate susține că are cel puțin o „speranță legitimă” că va obține dobândirea efectivă a unui drept de proprietate. *Per a contrario*, speranța că va fi recunoscut un drept de proprietate care nu a putut fi exercitat în mod efectiv nu poate fi considerată un „bun” în sensul articolului 1 al Protocolului nr. 1, la fel ca și în cazul unei pretenții condiționate care poate apărea ca rezultat al nedeplinirii unei condiții” (a se vedea *Prince Hans-Adam II of Liechtenstein v. Germany* [GC], nr. 42527/98, §§ 82-83, ECHR 2001-VIII; *Gratzinger and Gratzingerova v. the Czech Republic* (dec.) [GC], nr. 39794/98, § 69, ECHR 2002-VII; și *Kopecký v. Slovakia* [GC], nr. 44912/98, § 35, ECHR 2004-IX).

În această cauză, pretenția reclamantului privind plata salariului său ca urmare a concedierii sale depindea de constatarea de către instanțele judecătorești naționale a ilegalității concedierii sale. Deoarece instanțele judecătorești au constatat că concedierea sa a fost legală, reclamantul nu avea un „bun”, în sensul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, și nici o „așteptare legitimă” că salariul și alte compensații legate de acesta îi vor fi plătite.

Prin urmare, această pretenție urmează a fi respinsă ca fiind vădit nefondată, în temeiul articolului 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Declară cererea inadmisibilă.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 11623/05
depusă de Victor GAȘIȚOI
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 9 decembrie 2008, în cadrul unei camere compuse din:

Lech Garlicki, *Președinte*,

Nicolas Bratza,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ledi Bianku,

Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 18 martie 2008,

Având în vedere declarația prezentată de Guvernul pârât, prin care se solicită scoaterea cererii de pe rol, și răspunsul reclamantului la această declarație,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Victor Gașițoi, este un cetățean al Republicii Moldova care s-a născut în anul 1956 și care locuiește la Bălți. El a fost reprezentat în fața

Curții de către dl R. Zadoinov, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

Ca rezultat al urmăririi penale ilegale a reclamantului, el a intentat o acțiune civilă împotriva Guvernului și a solicitat compensarea prejudiciului moral.

Printr-o hotărâre definitivă din 18 aprilie 2001, Judecătoria Bălți a obligat Ministerul Afacerilor Interne să plătească reclamantului 1,800 lei moldovenești (MDL) (159 euro (EUR)).

Hotărârea nu a fost executată nici până în prezent.

PRETENȚII

Reclamantul a pretins, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că, prin neexecutarea hotărârii judecătorești din 18 aprilie 2001, a fost încălcat dreptul său ca o instanță să hotărască într-un termen rezonabil asupra drepturilor sale cu caracter civil, precum și dreptul său de acces la justiție.

ÎN DREPT

La 24 iunie 2008, Guvernul a informat Curtea că a propus să facă o declarație unilaterală în vederea reglementării chestiunilor abordate în cerere. În continuare, el a solicitat Curții să scoată cererea de pe rol, în temeiul articolului 37 al Convenției.

Declarația prevede următoarele:

„[Guvernul]:

1. Recunoaște că a avut loc o încălcare a drepturilor reclamantului garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție ca urmare a neexecutării hotărârii judecătorești definitive din 18 aprilie 2001.

2. [...] este gata să plătească [dlui Victor Gașițoi] suma de 2,500 (două mii cinci sute euro) cu titlu de prejudiciu material și moral, precum și costuri și cheltuieli.

Reclamantul a solicitat Curții să respingă propunerea Guvernului, pe motiv că el consideră suma propusă de Guvern insuficientă. În special, el a pretins că prejudiciul material ar trebui să constituie EUR 729, prejudiciul moral - EUR 2,500 iar costurile și cheltuielile - EUR 2,500.

Curtea observă că părțile nu au putut ajunge la o înțelegere privind condițiile reglementării amiabile a cauzei. Ea reamintește că, conform articolului 38 § 2 al Convenției, negocierile privind reglementarea amiabilă a cauzei sunt confidențiale și că articolul 62 § 2 al Regulamentului Curții mai prevede că nicio comunicare scrisă sau orală și nicio ofertă de reglementare făcută în cadrul

acestor negocieri nu va putea fi menționată sau invocată în procedura contencioasă. Totuși, această declarație a fost făcută de Guvern în afara negocierilor de reglementare amiabilă.

Curtea notează că articolul 37 al Convenției prevede că ea poate hotărî, la orice stadiu al procedurii, scoaterea de pe rol a unei cereri, atunci când circumstanțele permit să se tragă una din concluziile specificate la literele (a), (b) sau (c) ale paragrafului 1 al acestui articol. Articolul 37 § 1 (c) dă dreptul Curții să hotărască scoaterea cererii de pe rol, în special:

„pentru orice alt motiv, constatat de Curte, care nu mai justifică continuarea examinării cererii”

Articolul 37 § 1 *in fine* prevede următoarele:

„Totuși, Curtea continuă examinarea cererii dacă respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și prin Protocoalele sale o cere.”

Curtea mai notează că, în anumite circumstanțe, ea poate scoate o cerere de pe rol, în temeiul articolului 37 § 1 (c) al Convenției, în baza unei declarații unilaterale a Guvernului pârât, chiar dacă reclamantul dorește continuarea examinării cauzei. În acest sens, Curtea va examina cu atenție declarația în lumina principiilor care rezultă din jurisprudența sa, în special din hotărârile *Tahsin Acar* (a se vedea, *Tahsin Acar v. Turkey*, [GC], nr. 26307/95, §§ 75-77, ECHR 2003-VI; și *Melnic v. Moldova*, nr. 6923/03, §§ 22-25, 14 noiembrie 2006).

În ceea ce privește circumstanțele acestei cauze, Curtea notează că ea a specificat în câteva cauze caracterul și întinderea obligațiilor care revin statului pârât în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției și al articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție în ceea ce privește obligația de a executa hotărârile judecătorești definitive (a se vedea, printre altele, *Prodan v. Moldova*, nr. 49806/99, ECHR 2004-III (extracts); *Luntre and Others v. Moldova*, nr. 2916/02, 21960/02, 21951/02, 21941/02, 21933/02, 20491/02, 2676/02, 23594/02, 21956/02, 21953/02, 21943/02, 21947/02 și 21945/02, 15 iunie 2004). Atunci când Curtea a constatat o violare a acestor articole, ea a acordat o satisfacție echitabilă, mărimea căreia a depins de particularitățile specifice ale cauzei.

Având în vedere caracterul recunoașterii din declarația unilaterală a Guvernului, precum și suma compensației propuse (care poate fi considerată rezonabilă în comparație cu sumele acordate de către Curte în cauze similare), Curtea consideră că nu mai este justificată continuarea examinării cererii (articolul 37 § 1 (c)) (a se vedea, pentru principiile relevante, *Tahsin Acar*, citată mai sus, și *Meriakri v. Moldova* (radiere), nr. 53487/99, 1 martie 2005)).

Potrivit practicii standard în acest domeniu, suma despăgubirii, scutită de orice taxe care pot fi percepute, va fi plătită reclamantului în termen de trei luni de la data notificării despre adoptarea acestei decizii. În cazul neplătii acestei sume în această perioadă de timp, Guvernul va plăti, de la expirarea acestei pe-

rioadă până la executare, o dobândă egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană în perioada de întârziere, la care vor fi adăugate trei procente.

În lumina celor de mai sus, Curtea conchide că respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale nu îi cere continuarea examinării cererii (articolul 37 § 1 *in fine* al Convenției).

Prin urmare, cererea urmează a fi scoasă de pe rol.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Ia notă de prevederile declarației Guvernului pârât și de modalitățile de asigurare a respectării angajamentelor la care s-a făcut referire în aceasta;

Decide să scoată cererea de pe rolul său în temeiul articolului 37 § 1 (c) al Convenției.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 19265/05
depusă de Andrei SOLOVIOV
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 9 decembrie 2008, în cadrul unei camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ján Šikuta,

Päivi Hirvelä,

Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 20 aprilie 2005,

Având în vedere declarațiile formale prin care a fost acceptată reglementarea amiabilă a cauzei,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Andrei Soloviov, este un cetățean al Republicii Moldova care s-a născut în anul 1931 și care locuiește în Cahul. El a fost reprezentat în fața

Curții de către dl G. Chiriacov, avocat din Cahul. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

Părinții reclamantului au fost victime ale represiunilor comuniste din anii 1940, iar proprietatea lor a fost confiscată de statul sovietic.

La o dată nespecificată în anul 1999, reclamantul a inițiat proceduri judiciare civile împotriva Consiliului municipal Cahul, solicitând restituirea casei confiscate de la părinții săi.

Printr-o hotărâre judecătorească definitivă din 29 noiembrie 2000, Judecătoria sectorului Cahul a dispus evacuarea persoanelor care locuiau în casa reclamantului și restituirea casei către acesta.

Hotărârea judecătorească a fost executată abia după comunicarea cauzei către Guvern.

PRETENȚII

1. Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că, prin neexecutarea hotărârii judecătorești din 29 noiembrie 2000, a fost încălcat dreptul său de acces la o instanță.

2. Reclamantul a mai susținut că, prin neexecutarea hotărârii judecătorești din 29 noiembrie 2000, a fost încălcat dreptul său la protecția proprietății, garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

ÎN DREPT

La 11 aprilie 2008, Curtea a primit următoarea declarație semnată de Guvern și reclamant:

„1. În vederea reglementării amiabile a cauzei, Guvernul se obligă să plătească reclamantului 1,800 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu material și moral și EUR 400 cu titlu de costuri și cheltuieli, care vor fi convertiți în lei moldovenești conform ratei aplicabile la data plății, în termen de trei luni de la data la care Curtea va pronunța o decizie în [această cauză].

2. Plata sumelor sus-menționate va constitui soluționarea deplină și definitivă a cauzei.

3. Reclamantul va declara pretențiile sale satisfăcute și își va retrage cererea [...] de la Curte.

4. Reclamantul declară că nu va mai avea alte pretenții de ordin material, moral sau de orice altă natură către Guvern în legătură cu prezenta cauză.

5. Părțile vor informa Curtea despre acest acord și vor cere scoaterea cererii de pe rol.”

Curtea ia notă de reglementarea amiabilă la care au ajuns părțile. Ea este satisfăcută că reglementarea este bazată pe respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale și nu constată existența vreunui motiv care ar justifica continuarea examinării cererii (articolul 37 § 1 *in fine* al Convenției). Se subînțelege că, dacă aceste sume nu vor fi plătite în termenul prevăzut în declarație, de la expirarea acestui termen până la executare, Guvernul va plăti o dobândă la acestea egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană în perioada de întârziere, la care vor fi adăugate trei procente. Luând în considerație cele sus-menționate, cererea urmează a fi scoasă de pe rol.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererea de pe rolul său.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte

